Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Maupassant, Guy de.; af Guy de Maupassant ; paa Dansk ved Loulou Lassen ; Illustrationer af André Suréda, Træsnit af G. Lemoine.
Titel | Title:	I Solen
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : A. Christiansens Forlag, 1909
Fysiske størrelse | Physical extent:	302 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

58,-309.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

1 1 58 0 8 12150 1

+REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

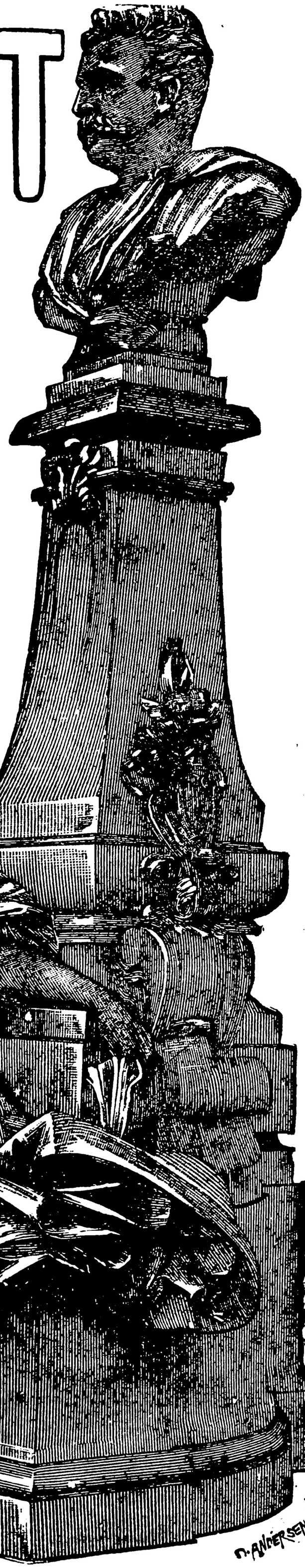

Til de afsluttede Værker foreligger
komponerede Bind. Løse Bind
Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandlere,
Bogbindere og direkte fra Forlaget.

forhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

230. **HEFTE**

30 ØRE

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris.

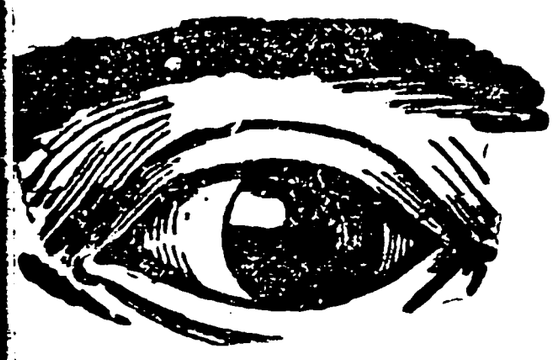

DANSKE ARGUS

NORDISK ANNONCEBUREAUS
AFDELING FOR

AVISUDKLIP

Købmagergade 38

Tlf. 593—594

Fra

OLUF BRØNNUM & Co.s

Udstyrslager,

4, Holbergsgade 4

(Ligefor Studenterforeningen)

anbefales:

Email.Kogekar i alle Størrelser og Facons,
Bouillonskjedler,
Fiskekjedler,
Damp Gemysekjedler,
Klaretkjedler med tilhørende **Kurve,**
Sauterpander,
Plaatpander,
Buddingforme,
Franske Gelèforme,
Amerik. Frysemaskiner,
sforme,
Farsrande,
Æggepander med tilhørende **Forme,**
Bordknive,
Dessertknive,
Franchersaxe,
Stegelaag,
Omeletfade

samt

. . ALT . .

henhørende til

Hus- & Køkken-Inventar.

Priscouranter over alle Artikler med vedføjede Lister over samlede Udstyr tilsendes franco.

Telefon 1255.

CARL G. SCHERFIN
Østerbros Vinhandel

ØSTERBROGADE 54. — Telef. 5054.

Største Lager af

Likører (83 Mærker)
Champagne (51 Mærker)
Whisky (67 Mærker)

Kurvekufferter.
Kurvemøbler.

Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.

12, Nørrebrogade 12.

Tlf. Nora 535.

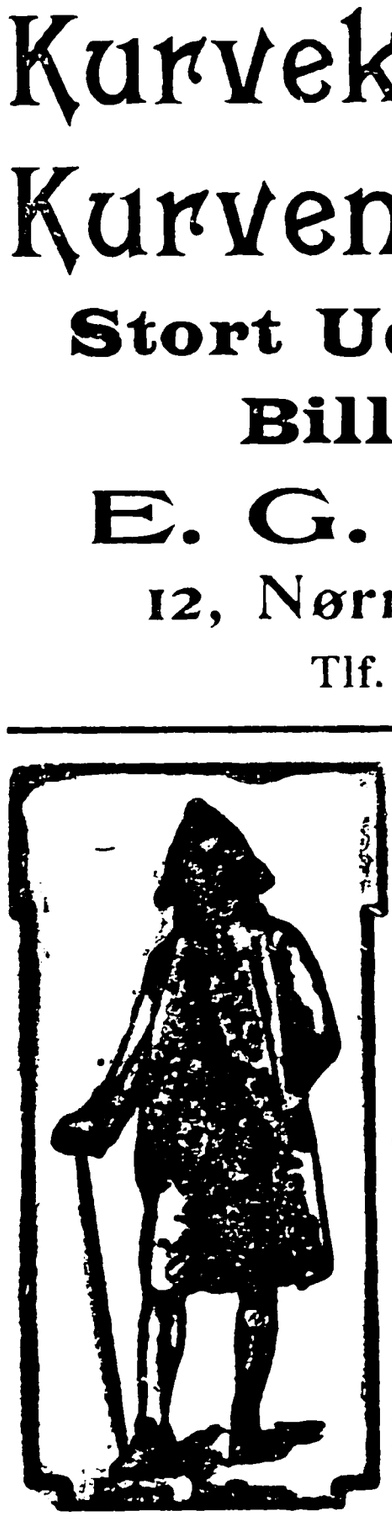

Køb og Salg

af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af

Th. Johansens Antikvariat.

12-14, Fiolstræde 12-14

vis à vis Universitetsbibliotheket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

PIATTI'S

Skotøjsforretning

(48 Filialer i Europa)

Pariser, Wiener, Amerikansk Façons.

En Pris **Kr. 12.50**

Vimmelskaftet 43,

København K.

WINKEL & MAGNUSSENS KUNSTHANDEL

Mohr & Hvenegaard

Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7.

GUY DE MAUPASSANT

I SOLEN

SAMLEDE VÆRKER
AF
GUY DE MAUPASSANT

I SOLEN

PAA DANSK VED LOULOU LASSEN

ILLUSTRATIONER AF ANDRÉ SURÉDA

TRÆSNIT AF G. LEMOINE

KØBENHAVN MDCCCCIX
forhen A. CHRISTIANSENS FORLAG

PARIS BERLIN LEIPZIG
SOCIÉTÉ D'ÉDITIONS LITTÉRAIRES ET ARTISTIQUES
Librairie PAUL OLLENDORFF

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

DET HOFFENSBERGSKE ETABL.

I SOLEN

I SOLEN

Livet, der er saa kort og saa langt, bliver til Tider uudholdeligt. Det ruller sig op, altid éns, med Døden ved Enden. Man kan hverken stanse det, forandre det eller forstaa det. Og ofte bliver man grebet af en harmfuld Oprørsfølelse over sine Bestræbelsers Afmagt. Hvad vi saa end gør, skal vi dø! Hvad vi saa tror, hvad vi saa tænker, hvad vi saa stræber efter, skal vi dø. Og det forekommer én, at man skal dø i Morgen uden endnu at kende noget og dog træt og ked af alt, hvad man kender. Da er det, at man føler sig knust under Følelsen af „det heles evige Elendighed“, af den menneskelige Afmagt og af Gentagelsernes Ensformighed.

Man staar op, man gaar, man ser ud ad Vinduet. Familien ligeoverfor spiser Frokost, som den spiste Frokost i Gaar, som den vil spise Frokost i Morgen: Fa-

deren, Moderen og fire Børn. For tre Aar siden var Bedstemoderen der endnu. Hun er der ikke mere. Faderen har forandret sig meget i den Tid, vi har boet ligeoverfor hinanden. Han lægger ikke selv Mærke til det; han gør Indtryk af at være tilfreds, af at være lykkelig. Taabe!

De taler om et Bryllup, saa om et Dødsfald, saa om Hønen, der er dejlig mør, og saa om Tjenestepigen, der ikke er til at stole paa. De bekymrer sig om tusinde unyttige og tossede Ting. Taaber!

Synet af deres Lejlighed, som de i atten Aar har boet i, fylder mig med Lede og Forargelse. Det er Rammen om Livet! Fire Vægge, et Vindue, en Seng, Stole, et Bord, det er det hele! Fængsel! Fængsel! Ethvert Hus, hvor man har boet længe, bliver et Fængsel. Aah, flygte, rejse bort! flygte fra de kendte Steder, fra de kendte Mennesker, fra de Gestus, der gentager sig paa de samme Tider, og fremfor alt fra de samme Tanker!

Naar man er træt af at græde fra Morgen og til Aften, træt af ikke længere at have Kræfter til at rejse sig og drikke et Glas Vand, træt af sine Venner, hvis Ansigter man har set altfor ofte, og som irriterer én, træt af sine afskyelige, fredelige Naboer, af de kendte og fortrolige Omgivelser, af sit Hus, af sin Gade, af

sin Tjenestepige, som kommer for at spørge om „hvad Herren vil have til Middag“, og som gaar igen, idet hendes snavsede Nederdels trævlede Kant ved hvert Skridt slasker ind om hendes skæve Hæle, træt af sin altfor trofaste Huud, af Tapeternes urokkelige Pletter, af Maaltidernes Regelmæssighed, af Søvnen i den samme Seng, af hver eneste Handling, der gentages hver eneste Dag, træt af sig selv, af sin egen Stemme, af de Ting, som man bestandig siger om igen, af sine Tankers snævre Kreds, træt af at se sit eget Ansigt i Spejlet, af den Grimace, man skærer, naar man barberer sig og kæmmer sig — saa skal man rejse, kaste sig ud i et nyt og flimrende Liv.

En Rejse er en Slags Dør, gennem hvilken man gaar fra den Virkelighed, man kender, ind i en anden, hidtil ukendt Virkelighed, der forekommer én som en Drøm.

En Jernbanestation! En Havn! Et Tog, som fløjter og udspyer sin første Dampsky! Et stort Skib, som langsomt glider ud langs Molerne, men hvis Bug sitrer af Utaalmodighed efter at naa ud mod Horizonten, ud til nye Lande! Hvem kan se det uden at dirre af Rejselyst, uden at der i hans Sjæl vaagner en skælvende Længsel efter at drage ud paa Langfart?

Man drømmer altid om et Land, som man har For-

kærlighed for, den ene om Sverrig, den anden om Indien, nogle om Grækenland, andre om Japan. Jeg følte mig uimodstaaelig draget mod Afrika som af en Slags Hjemvé efter Ørkenen, jeg endnu ikke kendte, som af Forudfølelsen af en Elskov, der vil fødes.

Den sjette Juli 1881 forlod jeg Paris. Jeg vilde se dette Solens og Sandets Land midt om Sommeren under den tyngende Hede, i Lysets blændende Voldsomhed.

Det var Ørkenens Sol, Solen, der skinner ned over det ubevægelige, uendelige Sandhav, som fik mig til at forlade Seinens, af Fru Deshoulières besungne, *blomstersmykkede Bredder*, Morgenens friske Bad og Skovenes grønne Skygger for at gennemstrejfe Ørkenens glødende Ensomhed.

En anden Ting gav i dette Øjeblik Algier en særlig Tiltrækningskraft. Bou-Amama, som det aldrig vilde lykkes at tage til Fange, var i fuld Gang med det fantastiske Felttog, som gav Anledning til, at der blev sagt, skrevet og begaaet saa mange Dumheder. Det blev ogsaa forsikret, at den muselmanske Befolkning forberedte en almindelig Opstand, at den vilde gøre en sidste Anstrængelse, og at Krigen, saasnart Ramadan-Maaneden var overstaaet, paa én Gang vilde bryde ud over hele Algier. Det vilde være i høj Grad

interessant at se Araberne i det Øjeblik, at prøve paa at forstaa deres Sjæl, noget vore Kolonister ikke bekymrede sig synderlig om.

Flaubert har flere Gange sagt:

„Man kan forestille sig Ørkenen, Pyramiderne, Sfinkserne, inden man har set dem; men hvad man ikke kan udmale sig, er en tyrkisk Barbers Hoved, naar han sidder paa Hug foran sin Dør.“

Vilde det ikke være endnu ejendommeligere at kende, hvad der gaar for sig inden i dette Hovede?

HAVET

HAVET

Marseille dirrer i Sommerdagens muntre Solskin. Den ser ud, som om den ler med sine store, flagsmykkede Kaféer, sine Heste, der paa Hovedet har en Straahat, som om de skulde til Maskerade, sine travle og støjende Mennesker. Med sit sydlandske Tonefald, der klinger gennem Gaderne, dette Tonefald, som alle ligesom paa Trods lader runge, gør Byen Indtryk af at være beruset. Andre Steder synes man, at en Marseillaner er morsom, og betragter ham som en Slags Fremmed, naar han radbrækker sit franske Sprog; i Marseille giver alle de mange samlede Marseillanere Tonefaldet et Anstrøg af Overdrivelse, der næsten bliver til en Farce. At alle Mennesker taler paa den Maade — det er næsten for meget af det gode.

Marseille sveder i Solen som et kønt Pigebarn,

der ikke vasker sig, for hun lugter af Løg, Tøsen, og af endnu tusinde andre Ting. Hun lugter af al den unævnelige Føde, som Negerne, Tyrkerne, Grækerne, Italienerne, Malteserne, Spanierne, Englænderne, Korsikanerne og Død og Pine Marseillanerne selv, der sidder, ligger, ruller og vælter sig paa Kajerne, hugger i sig.

I Havnebassinet ligger de tunge Postdampere med Næsen vendt ud imod Havnens Munding og fyrer op, bedækkede med Mænd, der fylder dem med Pakker og Varer.

Den ene af dem, *Abd-el-Kader*, giver sig pludselig til at tude; thi Fløjten eksisterer ikke mere, den er

afløst af et Slags Dyrebrøl, en vældig Stemme, der udgaar fra Uhyrets rygende Bug.

Det mægtige Skib forlader sin Fortøjningsplads og glider sagte frem mellem sine endnu ubevægelige Brødre. Da det er kommet ud af Havnen, kaster Kaptejnen gennem Raaberen Kommandoen: „Fuld Kraft“ ned i Baadens Dybder, og betaget af glødende Iver stævner Skibet frem, aabner Havet og lader en lang Kulstribe bag sig, medens Kysterne viger, og Marseille synker ind i Horisonten.

Det er Middagstid ombord. Der er kun faa Mennesker. Det er ikke almindeligt at tage til Afrika i Juli Maaned. Ved den ene Ende af Bordet sidder en Oberst, en Ingeniør, en Læge og to algierske Borgere med deres Koner.

Der bliver talt om det Land, man er paa Vej til, og om den Styrelse, det burde have.

Obersten fordrer kraftigt en Militærregering, taler om den Taktik, der skal følges i Ørkenen, og erklærer, at Telegrafen er unyttig, ja til en vis Grad endogsaa farlig for Arméerne. Han har sikkert selv indhøstet en eller anden ubehagelig Krigserfaring, i hvilken Telegrafen havde Skylden.

Ingeniøren vilde helst betro Kolonierne til en Bro-

og Vej-Generalinspektør, der kunde lave Kanaler, Dæmninger, Landeveje og tusinde andre Ting.

Skibets Kaptejn lader ikke uvittigt forstaa, at en Sømand meget bedre vilde klare Ærterne, eftersom Algier kun er tilgængelig fra Søsiden.

De to algierske Borgere fremhæver de grove Fejl, Guvernøren begaar, og de ler allesammen, forbausede over, at nogen kan bære sig saa forkert ad.

Efter Middagen gaar man op paa Dækket. Intet uden Havet, det stille, rolige Hav, der ligger uden en Krusning, forgyldt af Maanen. Den tunge Baad, der synes at glide hen over det, efterlader sig en lang kogende Stribe, hvis oppiskede Vand ligner flydende Ild.

Himlen hvælver sig over vore Hoveder, blaasort, oversaaet med Stjerner, der hvert Øjeblik sløres af den uhyre Røgbusk, Skorstenen udspyer; og den lille Laterne øverst paa Masten ser ud som en stor Stjerne, der vandrer mellem de andre. Der høres intet udover Skruens Snorken i Skibets Indre. Vidunderligt skønne er Aftenens stille Timer paa Dækket af et sejlende Skib!

Hele den paafølgende Dag ligger man udstrakt under et Solsejl og drømmer med Oceanet til alle Sider. Saa kommer Natten tilbage, og en ny Dag begynder at gry. Man har sovet i den snævre Kahyt i

Køjen, der har Form som en Ligkiste. Da man kommer op, er Klokken fire om Morgenen.

Hvilken Opvaagnen! En lang Kyst ligger for os, og dèr, ligeoverfor, er en hvid Plet, som bliver større og større — Algier!

ALGIER

ALGIER

Et Skønhedstrylleri, som man ikke havde turdet haabe, men som henrykker Sindet. Hvor den er dejlig, den snehvide By i den blændende Sol!

En vældig Terrasse, baaren af elegante Buer, ligger langs med Havnen; ovenover hæver sig de store, europæiske Hoteller og det franske Kvarter, og endnu højere oppe i Afsatser Araberbyen, en Opdyngning af bisare, smaa, hvide Huse, som er filtrede ind i hinanden og adskilte af Gyder, der ligner lyse Minegange. Murenes øverste Etage støttes af flere Rækker hvidmalede Piller. Tagene støder tæt op til hverandre, og oppe fra dem fører pludselige Nedgange ned til beboede Huller, hemmelighedsfulde Trappetrin, der ender i sande Grævlingehuler, stoppede med myldrende, arabiske Familier.

En Kvinde gaar forbi, alvorsfuld og tilsløret, med

blottede Ankler, som er sorte af Støv, der i lagvis er klæbet fast af Sved, og de er derfor kun lidet fristende.

Udsigten fra den yderste Molespids ind over Byen er vidunderlig. Betaget betragter man denne blændende Kaskade af Huse, der ovenover hverandre vælder fra Bjergets Top ned mod Havet. Det ser ud som Skum af en Bjergstrøm, Skum af en vanvittig Hvidhed; hist og her som en større Boble lyser en Moské blændende i Solskinnet.

Over alt myldrer en forbløffende Befolkning. Talløse Tiggere, klædte i en ussel Skjorte, i to Tæpper, der er syede sammen som en Messehagel, eller i en gammel Sæk med Huller til Hovedet og Armene, gaar og kommer, altid barbenede og barfodede, skælder hver-

andre ud og slaas, utøjsbefængte, pjaltede, indsmurte i Snavs og stinkende som Dyr.

Tartarin vilde sige, at de lugter af Tyrkere. Overalt lugter her af Tyrkere.

Saa er der en hel Verden af mørkhudede Unger, Blandinger af Kabylere, Arabere, Negere og Hvide, en Myretue af Skopudsere, irriterende som Fluer, springske og frække, lastefulde fra Treaarsalderen og udspekulerede som Aber. De skælder én ud paa Arabisk og forfølger én paa Fransk med deres evige: „Go'e Herre!" De siger Du til én og man siger Du til dem. Alle Mennesker her siger iøvrigt *Du* til hinanden. Kuskene, som man stanser paa Gaden, spørger: „Hvor mig køre Dig hen?" Jeg fremhæver udtrykkelig denne Skik for de parisiske Droskekuske, som altsaa i Algier finder deres Overmænd i Retning af ugenert Fortrolighed.

Samme Dag, jeg kom, lagde jeg Mærke til en lille Begivenhed, som i sig selv er uden Betydning, men som alligevel er en ret karakteristisk Illustration til Historien om Algier og dens Kolonisation.

Jeg tog Plads udenfor en Kafé, og en Maurerdreng bemægtigede sig med Magt mine Støvler og gav sig med en rasende Energi til at børste løs paa dem. Da han havde gnedet et Kvarterstid, og Læderet var kommet til at skinne som et Spejl, gav jeg ham to Sous.

Han sagde: „Tak, Herre!“ men rejste sig ikke. Ganske ubevægelig og rullende med Øjnene, som om han var bleven syg, sad han og krøb sammen mellem mine Ben. Jeg sagde til ham: „Stik af, din Arabertamp.“ Han svarede ikke og rørte sig ikke, førend han paa én Gang med begge Hænder greb sin Blanksværte-æske og pilede afsted alt, hvad hans Ben kunde bære ham. Jeg saa' mig omkring og fik Øje paa en stor Neger, der fór ud fra den Dør, hvor han havde staaet gemt, og satte efter Drengen. I et Par Spring havde han naaet ham, gav ham et Par Lussinger, gennemrodede hans Klæder, rev de to Sous fra ham, stak dem i Lommen og gik roligt grinende sin Vej, medens det stakkels Offer hylede, saa det var skrækkeligt at høre paa.

Jeg var oprørt. Men den Herre, jeg sad sammen med, en af mine Venner, en fransk-afrikansk Officer, sagde til mig:

„Lad bare være med at blande Dem i det, det er Hierarkiet, der vokser frem. Saa længe de ikke er stærke nok til at tage de andres Skillinger, børster de selv Støvler; men saa snart de er i Stand til at hundse de mindre, bestiller de ikke noget mere, men passer paa, naar de andre faar noget, og plyndrer dem bagefter.“

Og min Ledsager tilføjede leende:

„Næsten alle her gør det samme.“

Algiers Evropæerkvarter, der er smukt paa Afstand, har, naar man ser det paa nært Hold, Præget af en ny By, som er drevet frem i et Klima, der ikke passer for den. Noget af det første, der tiltrækker Blikket, er et bredt Skilt, hvorpaa der staar: „Algiers Skøjte-klub“, og for hvert Skridt føler man sig slaaet og generet af Indtrykket af at staa overfor Fremskridt, som ikke er paa deres Plads i dette Land, overfor en klodset og brutal Civilisation, der daarligt harmonerer med Sæderne, Himlen og Menneskene. Det er os, der tager os ud som Barbarer midt imellem alle disse Barbarer, som er ukultiverede, det er sandt nok, men som hører hjemme her, og som Aarhundrederne har lært Skikke, hvis Betydning vi endnu ikke synes at have forstaaet.

Napoleon den tredie har sagt et klogt Ord (der maaske var tilhvisket ham af en Minister): „Hvad Algier trænger til, er ikke en Erobrer, men en Organisator.“ Men vi er bleven ved med at være Erobrere, brutale, klod-sede og forgabede i vore egne fuldt færdige Anskuelser. Vore paatvungne Skikke, vore parisiske Huse, vore Sæd-vaner støder én paa denne Jordbund som grove kunst-neriske Fejl, som en sørgelig Mangel paa Klogskab og Forstaaelse. Alt, hvad vi gør, tager sig ud som en

Meningsløshed, som en Udfordring til dette Land, ikke saa meget rettet mod dets Beboere som mod Jorden selv.

Nogle Dage efter min Ankomst var der Bal under aaben Himmel i Mustapha. Det var Markedet i Neuilly om igen. Butiker med Honningbrød, Skydebaner, Lykkehjul, Boldspil, Spaakvinder, Troldmænd og pyntede Kræmmersvende, der dansede uforfalskede Bullier-Kvadriller med smaa Butiksjomfruer, medens der bagved den indhegnede Plads, som man maatte betale for at komme ind paa, spredt over Manøvremarkens vide, sandede Slette, i Maanelyset laa Hundreder af ubevægelige Arabere, som i deres hvide Pjalter alvorsfuldt lyttede til Skrigene og Skraalene fra Franskmændenes Fest.

PROVINSEN ORAN

PROVINSEN ORAN

Fra Algier til Oran er der en Dags Jernbanerejse. Man kører først over Mitidja-Sletten, der er frugtbar, overskygget og befolket. Det er den, man viser enhver Nyankommen for at overbevise ham om vor Kolonis Frugtbarhed. Det kan heller ikke nægtes, at baade Mitidja og Kabylien er to prægtige Provinser. Kabylien har saaledes for Øjeblikket langt flere Indbyggere pr. Kvadratkilometer end Pas-de-Calais, og Mitidja snart ligesaa mange. Hvad er det egentlig, man dèr vil kolonisere? Naa, det skal jeg senere komme tilbage til.

Toget ruller videre; de dyrkede Marker forsvinder, Jorden bliver bar og rød, Afrikas sande Jord. Horisonten vider sig ud, en gold og brændende Horisont. Vi kører igennem den vældige Chelif-Dal, som ligger indelukket mellem trøstesløse, graa og afsvedne Bjerge,

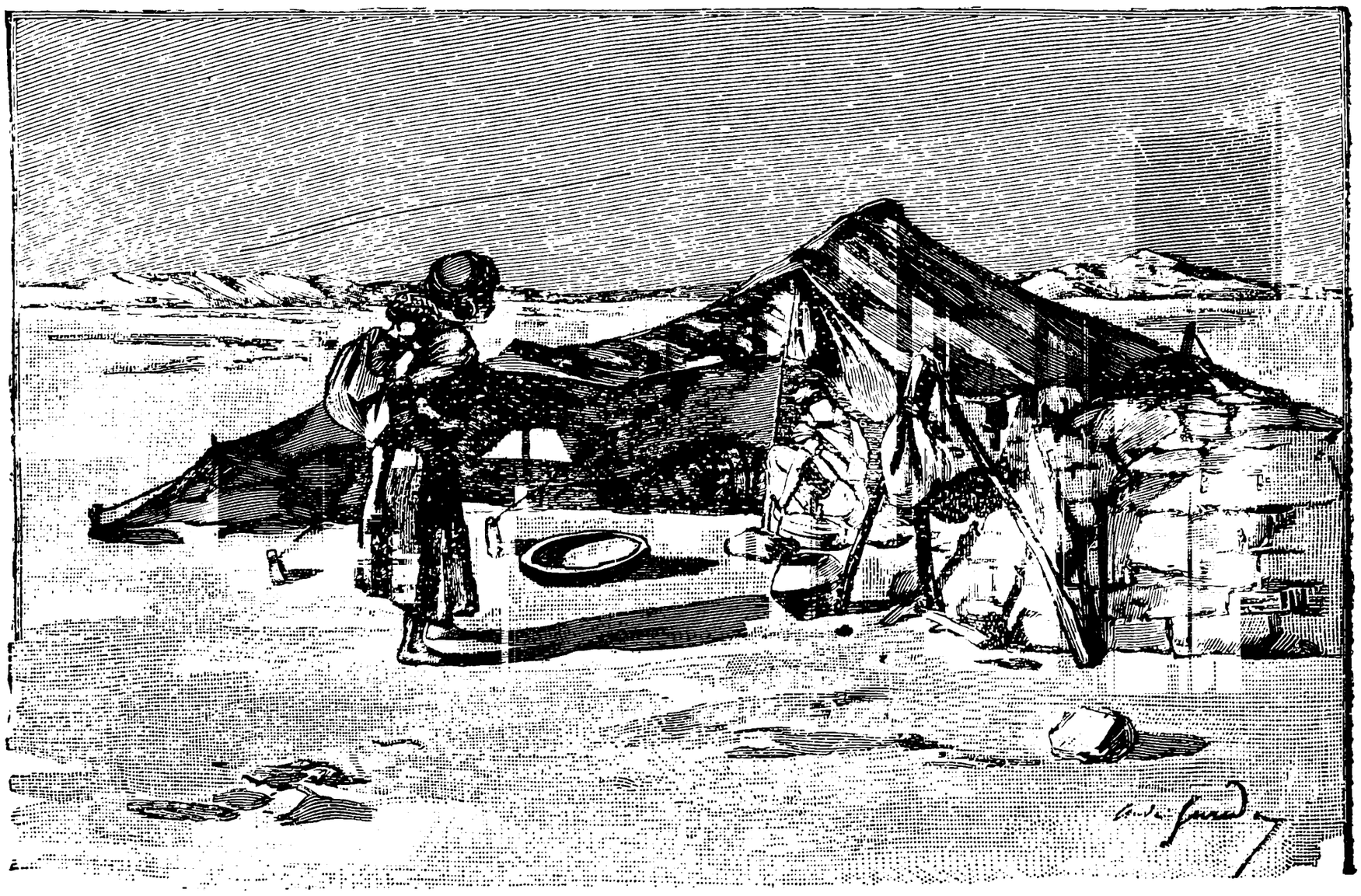

uden et Træ, uden et Græsstraa. Hist og her sænker Bjerglinien sig og aabner sig paa Klem som for bedre at vise den af Solen udtørrede Jordbunds frygtelige Usseldom. En umaadelig, ganske flad Vidde strækker sig ud mod det fjerne, hvor den begrænses af et Højdedrags næsten usynlige Linie, der taber sig i Taage. Af og til brydes de nøgne Bjergskraaninger af store, hvide, helt runde Punkter, der ligner uhyre Æg, udrugede af kæmpemæssige Fugle. Det er Marabut-Grave, rejste til Allahs Ære.

Undertiden ser man paa den uendelige, gule Slette

en Klynge Træer og nogle Mænd, høje, solbrændte Evropæere, der staar opstillede for at se Toget køre forbi, og lige i Nærheden en Del smaa Telte, som minder om store Champignons, og hvorfra skæggede Soldater dukker frem. Det er en lille Koloni Jordbrugere, der beskyttes af en Militærafdeling.

Eller man skelner et Sted ude paa den golde og støvede Flade, saa langt borte, at man knapt ved, om den hører Virkeligheden til, en lille tynd Røgstribe, som stiger op imod Himlen og synes at pile hen over Jorden. Det er en Rytter, hvis Hests Hove rejser det fine og brændende Støv. Hver af disse Støvskyer omkring paa Sletten betegner en Mand, hvis lyse Burnus man langsomt vænner sig til at skelne.

Fra Tid til anden en Lejr af Indfødte. Det er vanskeligt at opdage disse Beduinertelte, som er slaaet op ved Siden af en udtørret Strøm, hvor Børnene lader nogle Geder, nogle Faar eller nogle Køer græsse („græsse“ er et Udtryk, der i denne Forbindelse forekommer én uendelig latterligt). De brune Lærredstelte, der er omgivne af tørt Smaakrat, falder sammen med Jordens énstonede Kulør. Paa Liniens Grusvold staar en Mand med mørk Hud og nøgne, kraftige, læggeløse Ben og betragter alvorligt, indsvøbt i sine hvide Pjalter, Jerndyret, der ruller forbi ham.

Længere henne er det en Flok Nomader, som er paa Vandring. Karavanen skrider frem i Støvet og lader en Sky tilbage efter sig. Kvinderne og Børnene sidder paa Æsler eller smaa Heste og i Spidsen rider nogle Ryttere, alvorsfulde og med en uendelig ædel Holdning.

Og saaledes bliver det ved. Med omtrent en Times Mellemrum stanser Toget og en evropæisk Landsby dukker frem: nogle Huse, der ganske ligner Husene i Nanterre eller i Rueil, omkring dem nogle afsvedne Træer, hvoraf et bærer Trikoloren, og ved Udgangen en højtidelig Gendarm, der ogsaa ganske ligner Gendarmen i Rueil eller i Nanterre.

Heden er uudholdelig. Alt, hvad der er af Metal, er det umuligt at røre ved, selv inde i Kupéen. Vandet i Kurveflaskerne brænder i Munden. Og Luften, der strømmer ind gennem Vinduet, er som Pustet fra en Bagerovn, der slaaes op. I Orléansville viser Thermometret paa Banegaarden over ni og fyrretyve Grader!

Vi naar Oran tidsnok til at kunne spise til Middag dèr.

Oran er en fuldstændig evropæisk Handelsby; den er mere spansk end fransk og er uden synderlig Interesse. Paa Gaden møder man smukke Kvinder med sorte Øjne og Elfenbenshud. Naar det er smukt Vejr,

paastaa de, at man i Horisonten kan se Spaniens, deres Fædrelands Kyster.

Saasnart man har sat Foden paa afrikansk Jord, betages man af en besynderlig Længsel efter at komme videre, længere syd paa.

Jeg tog altsaa en Billet til Saïda og betroede mig til den lille, smalsporede Jernbane, der klavrer op ad de høje Bjærgskraaninger. Det er omkring Saïda, at Bou-Amama, som det ikke vil lykkes at tage til Fange, gør Egnen usikker med sine Ryttere.

Efter nogle Timers Forløb naa'r man Atlas' første Skraaninger. Toget bevæger sig opad, puster, kan næppe vinde frem, snor sig op ad den golde Bjærgside og kører forbi en uhyre Sø, der er dannet af tre Floder, som den berømte Habra-Dæmning tvinger tilbage i tre Dale. En kæmpemæssig, fem hundrede Meter lang Mur dæmmer op for fjorten Millioner Kubikmeter Vand, der ellers vilde vælte ned over den umaadelige Slette.

(Denne Dæmning styrtede sammen Aaret efter. Hundreder af Mennesker druknede og en hel Egn blev ødelagt. Netop paa samme Tid var der en stor, national Indsamling i Gang for nogle ungarske eller spanske Vandlidte; men ingen bekymrede sig om denne franske Katastrofe.)

Derpaa kom vi gennem smalle Passer mellem to Bjærge, der saa ud, som om de var hærgede af en Ildebrand, saa nøgen og rød var deres Overflade. Vi drejede omkring Bjærgtinder, kørte langs med stejle Skrænter, gjorde Omveje paa ti Kilometer for at komme udenom Forhindringer, og saa satte Toget pludselig Fart paa henover en Slette, men dog stadig lidt i Zigzag, som om det ikke kunde slippe en gammel Vane.

Vognene er altfor smaa, og Lokomotivet ikke større end Lokomotivet til en Dampsporvogn. Til Tider gør det Indtryk af at være fuldkommen udmattet; det raller, stønner eller raser, kører saa langsomt, at man i Ro og Mag kunde spadsere ved Siden af det, og farer saa paa én Gang afsted med forøget Iver.

Hele Egnen er nøgen og trøstesløs. Afrikas Konge, Solen, den store og glubske Ødelægger, har ædt Kødet af disse Dale og kun ladet Stenene og et rødt Støv, hvori intet kan trives, tilbage.

Saïda! En lille fransk By, der udelukkende synes at være beboet af Generaler. Der er i det mindste ti eller tolv, og man har Indtrykket af, at de hele Dagen igennem holder Raadslagning. Man har Lyst til at raabe til dem: „Hvor er Bou-Amama henne i Dag, Hr. General?“ Den civile Befolkning nærer ikke den fjerneste Respekt for Uniformen.

Byens Herberg lader alt tilbage at ønske. Jeg ligger paa en Madrats i et hvidkalket Værelse. Heden er utaalelig. Jeg lukker Øjnene for at sove, men ak, — det bliver der intet af!

Mit Vindue, der vender ud til en lille Gaard, staar aabent. Jeg hører nogle Hunde gø. De er langt borte, meget langt borte, og de glammer stødvis, som om de svarede hverandre.

Men snart kommer de nærmere, ganske nær. Nu er de helt inde ved Husene, i Vinmarkerne, i Gaderne. Der er fem hundrede, maaske tusinde glubske og forsultne Hunde. Oppe paa Højsletterne vogtede de Spaniernes Lejre, men deres Herrer er bleven dræbte eller er flygtede, og døende af Sult har Dyrene givet sig til at strejfe om, indtil de har fundet Byen og omringet den som en Hær. Om Dagen sover de i Kløfterne mellem Klipperne eller rundt i Bjærghulerne, men saa snart Mørket er faldet paa, søger de ind til Saïda for at bjerge Føden.

De Mænd, der kommer sent hjem, gaar med Revolveren i Haanden, forfulgte og oversnusede af tyve eller tredive gule Hunde, der ligner Ræve.

De gø'r nu paa en skrækkelig, vedvarende Maade, der er lige ved at gøre én vanvittig. Saa vaagner andre Skrig, en skingrende Bjæffen, det er Sjakalerne,

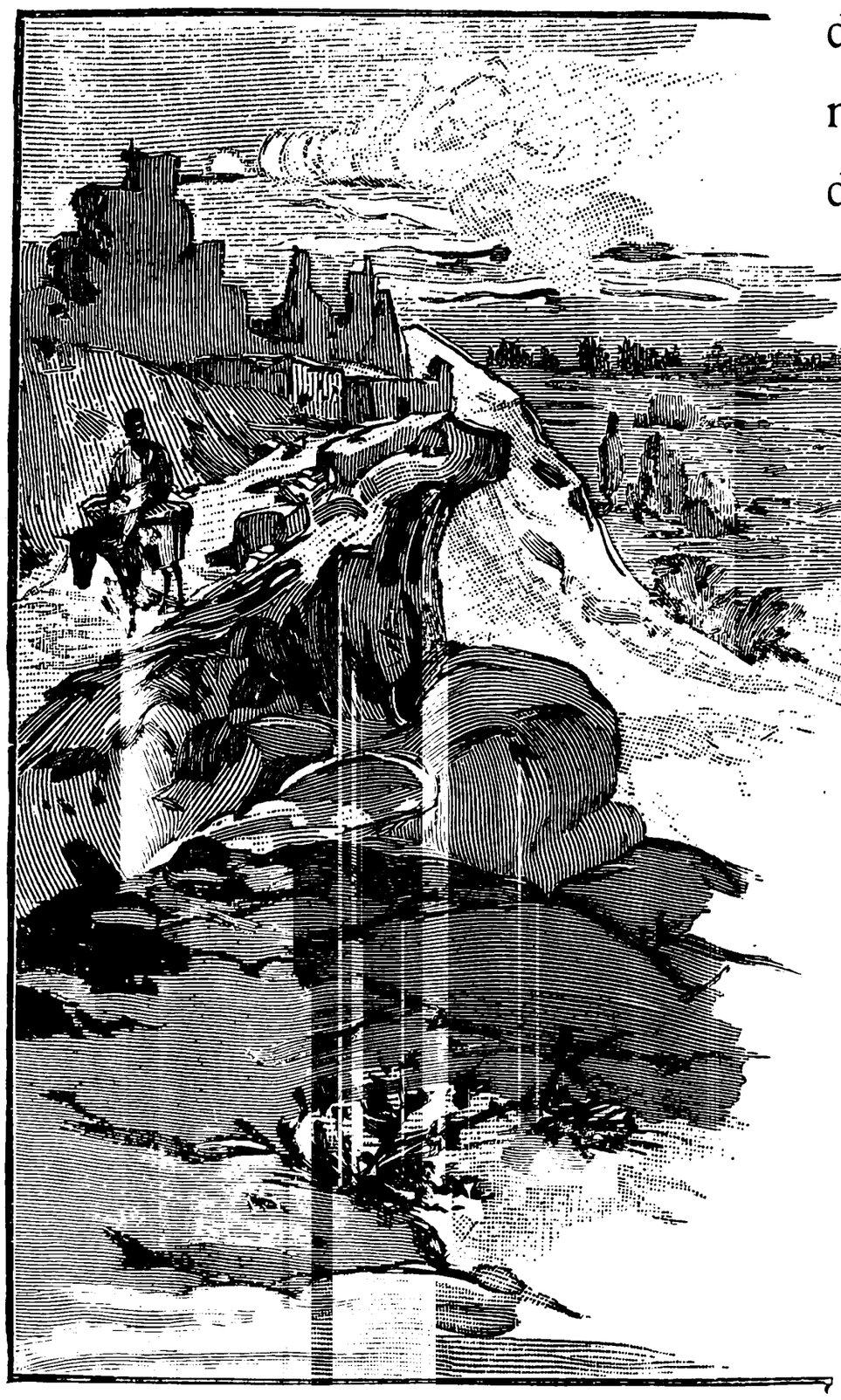

der kommer til; og nu og da lyder et underligt højt og langtrukket Hyl, det er Hyænerne, som efterligner Hundenes Gøen for at lokke dem til sig og æde dem.

Lige til Daggry vedbliver uden Frist denne forfærdelige Larm.

Saïda var, inden den blev besat af Franskmændene, beskyttet af en lille Fæstning, som Abd-el-Kader havde bygget. Den nye By ligger i en Sænkning, omgivet af afskallede Højder. En Flod, saa smal, at man næsten kan springe over den med samlede Ben, vander Markerne omkring den, hvor der vokser herlig Vin.

Mod Syd ser de nærliggende Bjærge ud som en Mur; det er de sidste Trin op til de store Højsletter.

Til venstre hæver sig en gloende rød Klippe, som er en halvtredsindstyve Meter høj, og som paa sin Tinde bærer noget Murværk i Ruiner. Det er alt, hvad der er tilbage af Abd-el-Kaders Saïda. Naar denne Klippe ses paa Afstand, synes den at hænge sammen med Bjærget, men hvis man bestiger den, bliver man overvældet af Overraskelse og Beundring. En dyb Kløft, udhulet mellem to ganske lige Vægge, skiller Emirens gamle Fæstning fra Nabobjærget, som er helt purpurrødt og hist og her brudt af dybe Indsnit, i hvis Revner Vinterregnen samler sig. Nede i Kløften løber Floden midt i en Skov af Nerier, der oppe fra ser ud som et orientalsk Tæppe i en Korridor. Ganske jævnt breder denne Blomsterdug sig, kun hist og her plettet af det grønne Løv, der bryder igennem.

Ad en Sti, der nærmest er beregnet til Geder, kommer man ned i Dalen.

Strømmen, som herovre kaldes en Flod (Oued-Saïda), men som vi vilde kalde en Bæk, risler mellem Stenene under store, blomstrende Buske, springer ned fra smaa Klippestykker, skummer, bruser, hvirvler og mumler. Vandet er varmt, næsten brændende. Uhyre Krabber piler med en besynderlig Hurtighed langs Bredden og løfter deres Kløer, da de faar Øje paa

mig. Store, grønne Firben forsvinder under Løvet. Af og til glider en Øgle mellem Stenene.

Kløften snævrer sig ind, som om den var ved at lukkes. En stærk Støj ovenover mit Hoved faar mig til at fare sammen. En opskræmmet Ørn flyver op fra sit Tilflugtssted og svinger sig op imod den blaa Himmel med saa langsomme og brede Vingeslag, at den synes at røre ved de to Bjærgvægge.

Efter en Times Gang kommer man ud til Vejen, der snor sig opad det sandede Bjærg i Retning af Aïn-el-Hadjar.

Foran mig gaar en Kone, en kroget gammel Kone, med en sort Nederdel og et hvidt Hovedtøj; paa den venstre Arm har hun en Kurv og i den højre Haand holder hun som en Slags Solskærm en vældig rød Paraply. En Kvinde her! En rigtig Bondekone midt i denne øde, triste Egn, hvor man ellers aldrig ser andet end de høje, knejsende Negerinder, hvis sorte Hud skinner frem mellem spraglede, gule, røde og blaa Stoffer, og som efterlader sig en Stank af svedende Menneskekød, der kan faa selv de mest haardhudede til at kaste op.

Den gamle Kone stansede og satte sig udmattet ned i Støvet, stønnende i den forfærdelige Hede. Hendes Ansigt var overtrukket med talløse smaa Ryn-

ker, som om hendes Hud var et Stykke fint, rynket Silketøj, og hun saa træt, overvældet og fortvivlet ud.

Jeg talte til hende. Det var en Elsasserinde, som efter Krigen sammen med sine fire Sønner var bleven sendt herover til denne sørgelige Egn. Hun spurgte mig:

„Kommer De derhjemme fra?“

Dette „derhjemme fra“ snørede mit Hjerte sammen.

„Ja“.

Og hun gav sig til at græde. Saa fortalte hun mig sin jævne Historie.

Man havde lovet dem Jord, og derfor var de komne, Moderen og Børnene. Nu var tre af hendes Sønner døde i det morderiske Klima. Der var kun den ene tilbage, og han var ogsaa syg. Deres Marker indbragte intet, skønt de var store nok, thi der var ikke en Draabe Vand.

Og den gamle Kone blev ved at gentage: „Det er ikke andet end Aske, udbrændt Aske. Der kan ikke vokse saa meget som et Kaalhovede, et eneste Kaalhovede!“ Hun klyngede sig til denne Tanke om Kaalen, der for hende maatte repræsentere al jordisk Lykke.

Jeg har aldrig set noget mere hjerteskærende, end denne skikkelige, elsassiske Bondekone, som man havde kastet over paa en tør, brændende Jord, hvor der ikke kan vokse et eneste Kaalhovede. Hvor ofte maatte

hun ikke tænke tilbage paa det Land, hun havde mistet, sin Ungdoms grønne Land! Stakkels Gamle!

Da hun sagde Farvel til mig, tilføjede hun:

„Ved De, om der bliver uddelt Jord i Tunis? Man siger, at dèr skal være godt. Der er vel i alle Tilfælde bedre end her. Og saa kunde jeg maaske redde min Dreng!“

Alle de af vore Kolonister, der er sendt over paa den anden Side af Tell, vilde omtrent kunne fortælle den samme Historie.

Jeg længtes stadig efter at komme endnu længere. Men da hele Egnen var en Krigsskueplads, turde jeg ikke vove mig alene videre. En Lejlighed tilbød sig i Form af et Tog, der skulde sendes ud for at bringe Proviant til Tropperne, som laa lejrede langs de udtørrede Søer.

Det var en Sirocco-Dag. Lige fra Morgenstunden sendte Søndenvinden sin langsomme, tunge, knugende Aande hen over Jorden. Klokken syv satte det lille Tog sig i Bevægelse, medførende to Delinger Infanteri med deres Officerer, tre Vogne med store fyldte Vandbeholdere og med Jernbaneselskabets Ingeniører, thi i de sidste tre Uger var intet Tog blevet afsendt til Liniens sidste Del, og det var muligt, at Araberne havde søgt at ødelægge den.

Lokomotivet, der bærer Navnet „Hyænen“, sætter sig støjende i Bevægelse, og styrer hen imod det stejle Bjærg, som om det vilde køre lige ind i det. Saa gør det pludselig en Bøjning, svinger ind i en snæver Dal, beskriver en Bue og passerer tilbage, halvtreds Meter ovenover det Sted, hvor det kørte for lidt siden. Det drejer igen, danner nye Buer ovenover de gamle og krydser saaledes i Zigzag, som et kæmpemæssigt Snørebaand, op til Bjærgets Top.

Vi kommer forbi nogle uhyre Bygninger, store Fabriksskorstene, en hel lille forladt By. Det er det fransk-algierske Kompagnis prægtige Fabriksbygninger. Her var det, at man inden Blodbadet paa Spanierne, forarbejdede Alfa-Græsset. Det er dette Sted, kom kaldes Aïn-el-Hadjar.

Vi kører stadig videre opad. Lokomotivet stønner, raller, sagtner sin Fart, stanser. Tre Gange forsøger det at komme i Gang igen, men alle tre Gange maa det opgive det. Det kører tilbage for at faa mere Fart paa, men bliver alligevel magtesløst staaende midt paa den altfor stejle Skrænt.

Saa kommanderer Officererne Soldaterne til at staa af, ordne sig i Række paa hver Side af Toget og skubbe til. Langsomt, Skridt for Skridt ruller vi videre. Soldaterne ler og kommer med Vittigheder paa Loko-

motivets Bekostning. Det er overstaaet. Nu er vi oppe paa Højsletten.

Lokomotivføreren hænger hele Tiden halvt uden for Lokomotivet og spejder hen over Linien, der kan være

afbrudt, medens vi andre spændt undersøger Horisonten og straks bliver mistænksomme, saasnart en Støvstribe i det fjerne synes at røbe en endnu usynlig Rytter. Vi er bevæbnede med Geværer og Revolvere.

Nu og da flygter en Sjakal foran os, en uhyre Grib flyver op fra et næsten helt opædt Kamelaadsel, og Karthagohøns, der stærkt minder om Agerhøns, søger forskræmte Ly under Buske og Dværgpalmer.

Ved den lille Station Tafraoua er to Liniekompagnier lejrede. Her blev dræbt mange Spaniere.

I Kralfallah ligger et Kompagni Zouaver, som er i Færd med at lave sig nogle hastige Forskansninger af Jernbaneskinner, Bjælker, Telefonpæle, Alfa-Baller, alt, hvad de kan finde. Dèr spiser vi Frokost, og de tre Officerer, alle tre unge og glade, en Kaptejn, en Premierløjtnant og en Sekondløjtnant, byder os paa Kaffe.

Toget kører videre hen over en uendelig Slette, hvis Alfatotter faar den til at ligne et roligt Hav. Siroccoen bliver utaalelig, den kaster os den flammende Ørkenluft lige ind i Ansigtet. Af og til dukker et ubestemmeligt Syn frem i Horisonten. Det ser ud som en Sø, en Ø eller Klippe, badet i Vand: det er en Luftspejling. Paa en lille Jordvold ligger nogle forkullede Mursten og nogle Menneskeknogler, det er Resterne af en Spanier. Længere henne er endnu flere døde Kameler, hvis Skeletter næsten er pillede helt rene af Gribbene.

Vi kører gennem en Skov. Hvilken Skov! Et Ocean af Sand, hvori spredte Enebærbuske ser ud som Salathoveder i et kæmpemæssigt Køkkenhavebed! Fra nu af findes intet grønt mere, med Undtagelse af Alfa'en,

et Slags graablaat Siv, der vokser i Duske og dækker Jorden, saa langt Øjet rækker.

Af og til tror vi at se en Rytter i det fjerne. Men han forsvinder; vi havde maaske taget fejl.

Vi naar til Oued-Fallette, midt paa en stadig lige død og øde Slette. Sammen med to andre gaar jeg til Fods endnu et Stykke længere Syd paa. I en knugende Hede kravler vi op paa en lav Høj. Siroccoen er fyldt med Ild, den suger Sveden bort af Ansigtet, efterhaanden som den bryder frem, brænder Læber og Øjne og udtørrer Halsen. Under alle Stenene finder vi Skorpioner.

Omkring det stansede Tog, der herfra ser ud som et stort sort Dyr, der har lagt sig til Hvile paa den tørre Jord, har Soldaterne travlt med at lade de Vogne, som er sendte fra den næste Lejr.

Da de er færdige, marscherer de bort i Støvet, langsomt, overvældede af den knugende Sol. Vi kan se dem længe, længe, indtil vi tilsidst kun skelner den graa Sky, der rejser sig under deres Fødder.

Vi er nu kun seks tilbage om Toget. Vi kan ikke længere røre ved noget, alt brænder. Metalhaandtagene paa Kupédørene er, som om de var gjort glødende i Ild. Hvis Haanden kommer til at strejfe Metallet paa vore Vaaben, udstøder vi uvilkaarlig et Skrig.

For nogle Dage siden drog Rezaïna-Stammen for at slutte sig til Oprørerne igennem den udtørrede Sø, som vi ikke kan naa til, da Tiden tvinger os til at vende om. Varmen var her i det udtørrede Dynd saa overvældende, at den flygtende Stamme ikke alene mistede alle sine Æsler af Tørst, men at endogsaa seksten Børn døde i deres Mødres Arme.

Lokomotivet fløjter. Vi forlader Oued-Fallette. En mærkelig Krigsbegivenhed havde just gjort dette Sted berømt i hele Egnen.

En Lejr var slaaet op og en Deling af femtende Liniebataillon bevogtede den. En Nat kom to arabiske Menige efter et Ridt paa ti Timer til Forposterne med vigtige Ordrer fra den øverstkommanderende General i Saïda. I Følge Skik og Brug svingede de med en Fakkel for at give sig til Kende. Skildvagten, en Rekrut, som lige var kommen fra Frankrig, og som ikke vidste noget om de Tjenesteregler og Skikke, der følges under et Felttog i Afrika, og heller ikke havde faaet mindste Besked af sine Overordnede, gav sig til at skyde paa de to Kurerer. De stakkels Fyre red alligevel videre frem; Vagtposterne greb til Vaaben og en skrækkelig Geværild begyndte. Først efter at have været en Skive for hundrede og halvtredsindstyve Gevær-

skud, trak de to Arabere sig endelig tilbage. Den ene af dem havde en Kugle i Skulderen. Den næste Dag kom de tilbage til Hovedkvarteret med de uafleverede Depecher.

BOU-AMAMA

BOU-AMAMA

Den, der selv nu bagefter kan sige, hvorledes Bou-Amama var, maa være meget klog. Denne dristige Æventyrer, som det aldrig lykkedes at faa fat paa, og som efter at have faaet hele vor afrikanske Hær til at miste Hovedet, forsvandt saa fuldstændig, at man saa smaat begynder at tro, at han aldrig har eksisteret!

Troværdige Officerer, der mente at kende ham, har beskrevet ham for mig paa én Maade, medens andre, ikke mindre hæderlige Personer, der er sikre paa at have set ham, har skildret ham paa en hel anden Façon.

I ethvert Tilfælde har han kun været Anfører for en lidet talrig Bande, som uden Tvivl af Hungersnød blev drevet til Oprør. Det var Folk, der kun sloges for at komme til at tømme Varedepoter og udplyndre

Provianteringstog. De synes hverken at have handlet af Had eller af religiøs Fanatisme, men udelukkende af Sult. Og da vort Koloniseringssystem bestaar i at ruinere Araberne, at udsuge dem uden Frist, at for-

følge dem uden Barmhjertighed og at lade dem krepere af Hunger og Elendighed, maa vi være forberedte paa endnu flere Oprør.

En anden Aarsag til Bou-Amamas Røvertogt er maaske de spanske Alfa-Arbejdere oppe paa Højsletterne.

I dette Ocean af Alfagræs, midt i dette triste,

udstrakte grønne, der ligger ubevægelig under den flammehede Himmel, levede en hel Nation, store Horder af mørkhudede Mænd, Æventyrere, som af Fattigdom eller af andre Grunde var bleven tvungne bort fra deres Fædreland. De var vildere og mere frygtede end Araberne selv, og afspærrede fra Verden, fjernt fra enhver By, enhver Lov, enhver haandhævende Magt, som de var, blev de, siger man, efterhaanden som deres Forfædre, da de kom til den nye Verden, voldsomme, blodtørstige og grusomme imod de oprindelige Beboere.

Arabernes Hævn var skrækkelig.

Den tilsyneladende Oprindelse til Opstanden var følgende:

To Marabut'er prækede aabenlyst Oprør i en af Stammerne mod Syd. Løjtnant Weinbrenner blev sendt derned med Ordre til at bemægtige sig Stammens Kadi. Den franske Officer havde en Eskorte paa *fire* Mand. Han blev myrdet.

Oberst Innocenti fik det Hverv at hævne dette Mord, og som Forstærkning sendte man ham Aghaen fra Saïda.

Aghaens Folk stødte imidlertid undervejs paa Trafierne, der ligeledes var paa Vej til Oberst Innocenti. Der opstod Strid mellem de to Stammer, og Følgen

blev, at Trafierne svigtede og i Stedet for at begive sig til Obersten sluttede sig til Bou-Amama. Her kommer saa Affæren ved Chellala, der har været fortalt over hundrede Gange. Oberst Innocenti, som synes at være bleven et nogenlunde uforskyldt Offer for den offentlige Menings Anklage, trak sig, efter at hans Deling var bleven slaaet, i forcerede Marscher op imod Kreïder for paany at samle sin Kolonne, og lod derved Vejen ligge fuldstændig aaben for sin Modstander. Denne var ikke sen til at benytte sig deraf.

Et kuriøst Faktum fortjener at nævnes. Efter hvad de officielle Depescher melder, skulde Bou-Amama nøjagtig paa samme Tid have befundet sig paa to forskellige Punkter, der ligger hundrede og halvtreds Kilometer fra hinanden.

Anføreren benyttede sig altsaa af den Fordel, der var givet ham, passerede forbi Géryville i en Afstand af tolv Kilometer, dræbte paa Vejen Brigaderen Bringeard, der kun med nogle faa Mand var sendt midt ind i den oprørske Egn for at oprette telegrafiske Forbindelser, og gik derefter mod Nord.

Paa sin Marsch kom han igennem Hassassena- og Harrar-Stammernes Territorium og gav sandsynligvis disse to Stammer Parolen til, at de om kort Tid skulde anrette et almindeligt Blodbad paa Spanierne.

Endelig naaede han Aïn-Kétifa og to Dage senere slog han Lejr ved Haci-Tasine, kun to og tyve Kilometer fra Saïda.

Militærmyndighederne, der nu omsider begyndte at blive ængstelige, gav den tiende Juni om Aftenen det fransk-algierske Kompagni Tilhold om at trække alle sine Folk tilbage, da Landet ikke var sikkert. Hele Natten var der Tog i Gang lige til Liniens Yderpunkt, men det var umuligt paa nogle Timer at indsamle en Arbejdsstyrke, der var spredt over et Territorium paa hundrede og halvtreds Kilometer, og den ellevte ved Daggry begyndte Blodbadet.

Det blev især fuldført af Hassassena- og Harrar-

Stammerne, der var optændte af Raseri imod Spanierne, som levede paa deres Territorium.

Alligevel har man under Paaskud af ikke at ville drive dem til Oprør bagefter ladet disse to Stammer, der har myrdet henved tre hundrede Mennesker, Mænd, Kvinder og Børn, leve videre, som om intet var hændt. Arabiske Ryttere, der blev antrufne belæssede med Bytte og med spanske Kvindeklæder under deres Saddel, blev, efter hvad der fortælles, atter frigivne under Foregivende af, at der ingen Beviser var imod dem.

Den tiende Juni om Aftenen slog altsaa Bou-Amama Lejr ved Haci-Tirsine, to og tyve Kilometer fra Saïda. Paa samme Tid telegraferede General Cérez til Guvernøren, at den oprørske Høvding prøvede paa at komme tilbage syd paa.

De følgende Dage plyndrede den dristige Marabut Landsbyerne Tafraoua og Kralfallah, belæssede alle sine Kameler med Bytte og bortførte for flere Millioner Levnedsmidler og Varer.

Han gik paany tilbage til Haci-Tirsine for at rekonstruere sine Tropper, som han delte i to Dele, hvoraf den ene drog imod Aïn-Kétifa. Der blev den stanset og udplyndret af Sharraouï-Stammens Krigere, der anførtes af Oberst Brunetière.

Den anden Deling, som Bou-Amama selv var An-

fører for, kom i Klemme imellem General Détries Kolonne, der laa i Lejr i El-Maya, og Oberst Mallarets Kolonne, der var opstillet tæt ved Kreïder i Ksar-el-Krelifa. Oprørerne maatte prøve paa at slippe igennem midt imellem dem, hvad der ikke var let. Bou-Amama sendte da en Slump af sine Ryttere hen foran General Détries Lejr, Generalen forfulgte dem med hele sin Kolonne lige til Aïn-Sfisifa, et godt Stykke paa den anden Side af Højsletten, fuldt og fast overbevist om, at han havde Marabut'en foran sig. Listen var lykkedes. Vejen var fri. Dagen efter, at Generalen havde forladt sin Lejr, blev den besat af Oprørs-Anføreren. Det var den fjortende Juni.

Imidlertid havde Oberst Mallaret, i Stedet for at vogte Passet ved Kreïder, slaaet Lejr i Ksar-el-Krelifa, fire Kilometer længere borte. Bou-Amama sendte øjeblikkelig en stærk Deling Ryttere hen for at defilere forbi Obersten, der nøjedes med at affyre de berømte seks Kanonskud, og imedens vandrede de med Bytte belæssede Kameler ganske rolig over Højsletten ved Kreïder, det eneste Punkt, hvor Overgangen var let. Derfra maatte Marabut'en bringe sine Forsyninger i Sikkerhed hos Magrarerne, hans egen Stamme, fire hundrede Kilometer syd for Géryville.

Hvorfra, vil man spørge, ved man nu alt dette?

Fra alle og enhver. Det vil naturligvis nok blive bestridt af nogle paa ét Punkt og af andre paa et andet. Jeg kan intet bekræfte, da jeg ikke har gjort andet

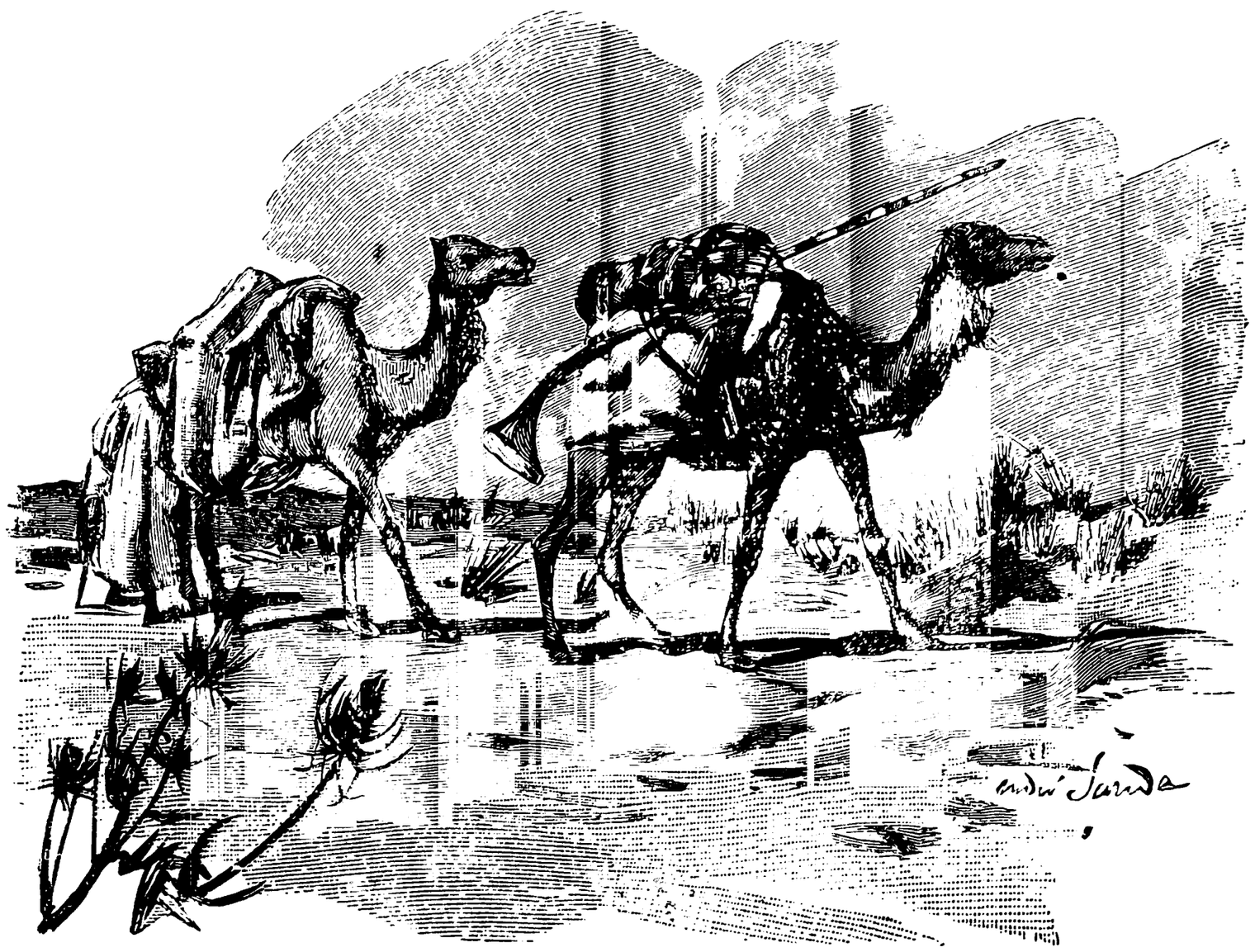

end at samle de Oplysninger, der forekom mig at være de sandsynligste.

Det vilde iøvrigt i Algier være ganske umuligt at faa den mindste nøjagtige Besked om noget, der foregaar eller er foregaaet tre Kilometer fra det Punkt, hvor man selv befinder sig. Hvad de militære Efterretninger angaar, saa gør de under hele denne Kampagne Indtryk af at stamme fra en daarlig Spøgefugl.

Den samme Dag meldes der, at Bou-Amama er bleven set seks forskellige Steder af seks forskellige Officerer, der alle mener, at nu har de ham. En fuldstændig Samling af de officielle Depescher med et lille Tillæg, indeholdende alle dem, der stammer fra de autoriserede Handelsagenter, vilde udgøre et højst komisk Bind. Visse Depescher, hvis Usandsynlighed var altfor aabenbar, blev forresten stoppede i Kontorerne i Algier.

En meget vittig Karikatur, som er tegnet af en Kolonist, forekom mig at give et ret godt Billede af Tilstanden. Det forestillede en gammel, tykmavet og guldskrammereret General, der staar lige foran Ørkenen. Ganske perpleks stirrer han ud over den uhyre nøgne og bakkede Slette, der taber sig i Horisonten, og mumler: „De er dér . . . et Sted!“ Saa vender han sig om imod sin Ordonnans, der ubevægelig staar bagved ham, og siger med fast Stemme: „Telegrafer til Regeringen, at Fjenden befinder sig foran mig, og at jeg forfølger ham.“

De eneste, nogenlunde bestemte Oplysninger, som man kunde skaffe sig, stammede fra de spanske Fanger, der var sluppet bort fra Bou-Amama. Ved Hjælp af en Tolk har jeg kunnet tale med en af disse Mænd, og han fortalte mig følgende:

Han hed Blas Rojo Pelisaire. Sammen med sine

Kammerater førte han den tiende Juni om Aftenen et Tog, bestaaende af syv Lastvogne, da de paa Vejen fandt andre sønderslaaede Vogne, mellem hvis Hjul der laa myrdede Spaniere. En af dem aandede endnu. De søgte at hjælpe ham, men en Flok Arabere kastede sig over dem. Spanierne havde kun et Gevær og de overgav sig derfor, men blev ikke desto mindre alle nedhuggede med Undtagelse af Blas Rojo, der formodentlig blev skaanet paa Grund af sin Ungdom og sit kønne Ydre. Som bekendt er Araberne ikke ufølsomme for mandlig Skønhed.

Han blev taget med til Lejren, hvor han fandt andre Fanger. Ved Midnat blev to af dem dræbte, uden Spor af Grund. Det var en *Mekanik-Mand* (en af dem, hvis Hverv det er at passe Lastvognenes Bremser) ved Navn Domingo.

Den næste Dag, den ellevte, fik Blas at vide, at andre Fanger var bleven dræbte i Nattens Løb. Det var den Dag, det store Blodbad fandt Sted. Araberne blev i den samme Lejr, og om Aftenen medbragte Rytterne to Kvinder og et Barn.

Den tolvte brød de op fra Lejren og marscherede hele Dagen.

Den trettende om Aftenen blev der slaaet Lejr ved Dayat Kereb.

Den fjortende marscheredes der i Retning af Ksar-Kretifa. Det var den Dag, Mallaret-Affæren foregik. Fangen hørte ikke noget til Kanonskuddene, hvad der lader formode, at Bou-Amama kun har ladet en Del af sine Ryttere defilere forbi det franske Ekspeditions-Korps, medens Karavanen med Byttet, hvori Blas befandt sig, i største Tryghed gik over Sletten nogle Kilometer længere borte.

Otte Dage i Træk marscheredes der i Zig-Zag, og da man endelig naaede Tis-Moulins, skiltes de forskellige Stammers Krigere, og hver Stamme drog til sit med sine Fanger.

Bou-Amama viste sig meget venlig overfor Fangerne, især overfor Kvinderne, som han om Natten lod sove i et særligt Télt, som der holdtes Vagt over.

En af dem, et smukt Pigebarn paa atten Aar, sluttede sig undervejs sammen med en Trafi-Høvding, der truede hende med Døden, hvis hun gjorde Modstand. Men Marabut'en nægtede at besegle deres Forening.

Blas Rojo blev knyttet til Bou-Amamas egen Tjeneste, men han saa' ham alligevel ikke. Han saa' kun hans Søn, der ledede Krigsoperationerne. Han kunde se ud til at være omtrent tredive Aar. Han var høj, mager, brun og bleg, hans Øjne var store og han havde et lille Skæg.

Han havde to rødbrune Heste, hvoraf den ene var fransk og synes at have tilhørt Kommandant Jacquet.

Fangen vidste intetsomhelst om Affæren ved Kreïder.

Blas Rojo flygtede fra Araberne i Omegnen af Bas-Yala, men da han ikke kendte Egnen rigtig, var han nødt til at følge de udtørrede Floder. Efter at have marscheret i tre Dage og tre Nætter naaede han til Marhoum. Bou-Amama havde fem hundrede Ryttere og tre hundrede Mand Fodfolk og desforuden en Række Kameler, der var bestemte til at bære Byttet.

I fjorten Dage efter Blodbadene kørte der Dag og Nat Tog paa den lille Jernbanelinie, som snor sig over Højsletterne. Hvert Øjeblik opsamlede man udsultede og lemlæstede Spaniere og høje og smukke, skændede og blodige Kvinder. Ved en lille Smule Forudseenhed kunde de militære Myndigheder, efter hvad alle Egnens Beboere siger, have undgaaet dette Slagteri. I hvert Fald lykkedes det dem ikke at faa Bugt med en Haandfuld Oprørere. Hvad er Grunden til denne vore moderne og fuldkomne Vaabens Afmagt overfor Arabernes gammeldags Bøsser og Muskedonnere? Den maa andre søge at udfinde og paavise.

Araberne har i alle Tilfælde overfor os en Fordel, mod hvilken vi forgæves søger at kæmpe. De er

Landets egne Sønner. De kan leve af et Par Figener og en Smule Mel, de er utrættelige i et Klima, der udmatter alle, som er vante til at færdes under nordligere Breddegrader, de rider paa Heste, der er ligesaa nøjsomme som de selv og ligesom de ufølsomme overfor Varmen, og paa én Dag tilbagelægger de hundrede eller hundrede og tredive Kilometer. Da de

hverken har Bagage, Proviant eller andre Nødvendighedsartikler at slæbe rundt med, kan de med en overraskende Hurtighed komme fra Sted til Sted, passere

midt imellem to Kolonner, der ligger i Lejr, for at angribe og udplyndre en Landsby, som tror, at den er i Sikkerhed, forsvinde uden at efterlade sig Spor og ligesaa pludseligt komme tilbage, bedst som man tror, at de er langt borte.

Hvor hurtig en evropæisk Armés Marsch end gaar for sig, kan den dog ikke begive sig fra et Sted til et andet, uden at man faar det at vide. Den store Bagagemasse forsinker nødvendigvis Bevægelserne og angiver altid den Vej, der er fulgt. En arabisk Deling efterlader sig derimod ikke flere Spor end en Fugleflok. Disse omstrejfende Ryttere dukker frem og forsvinder omkring os med Svalernes Hurtighed og uventede Svingninger.

Naar de angribes, kan man overvinde dem, og som oftest bliver de ogsaa slaaede til Trods for deres Mod. Men det er ikke til nogen Nytte at forfølge dem; man kan aldrig naa dem, naar de flygter. Derfor undgaar de ogsaa omhyggeligt alle alvorlige Sammenstød og nøjes i Almindelighed med at omsværme og drille vore Tropper. I rasende Galop kommer de som et Uvejr af flagrende Linned og Støv farende lige imod dem paa deres magre Heste.

Medens de er i fuld Galop, affyrer de deres lange damascerede Bøsser, saa beskriver de pludselig en brat

Bue og fjerner sig, ligesom de kom, i fuld Fart. Hist og her bagved dem efterlader de sig en hvid Pakke, der endnu rører sig og ligger som en saaret Fugl, der har faaet Blod paa sine Fjer.

PROVINSEN ALGIER

PROVINSEN ALGIER

ALGIERS Indbyggere kender af deres Land ikke stort andet end Mitidja-Sletten. De lever roligt og stille i en af Verdens herligste Byer og erklærer, at Araberne er et Folkeslag, som ikke er til at regere, og som kun duer til at slaas ihjel eller til at kastes ud i Ørkenen.

Af Arabere har de iøvrigt kun set det sydlige Krapyl, der myldrer i Gaderne. I Kaféerne tales der om Laghouat, om Bou-Saada og om Saïda, som om disse Steder laa ved Verdens Ende. Det er ovenikøbet ret sjældent, at en Officer kender noget til disse tre Provinser. Han holder sig næsten altid indenfor det samme Distrikt, indtil det Øjeblik kommer, da han vender tilbage til Frankrig.

Retfærdigheden byder dog at tilføje, at det sydpaa er meget vanskeligt at rejse, saasnart man kommer

udenfor de kendte Veje. Det kan kun gøres, naar man har de militære Myndigheders Velvilje og Støtte. Kommandanterne i de fremskudte Distrikter betragter sig selv som almægtige Monarker, og ingen, som de ikke kender, kan vove sig indenfor deres Omraade uden at risikere en Del — fra Arabernes Side. Enhver enlig Rejsende vilde øjeblikkelig blive stanset af Kadi'erne, under Eskorte bragt til den nærmeste Officer og mellem to Spahier ført tilbage til civilt Territorium.

Men saasnart man kan fremvise den mindste Anbefalingsskrivelse, møder man hos alle de Officerer, der leder de arabiske Administrationskontorer*) den allerstørste Venlighed. De lever ene, fjernt fra alt evropæisk Naboskab, og de er henrykte over at faa Besøg og modtager én paa den elskværdigste Maade; de lever ene, og de har læst meget, de er gennemdannede, forstaar sig paa Literatur og er lykkelige ved at komme til at udveksle Tanker med en anden; de lever ene i det vide, trøstesløse Land med de uendelige Horisonter, og de forstaar at tænke som Aandens ensomme Arbejdere. Da jeg rejste ud, nærede jeg den i Frankrig almindeligt udbredte Fordom mod disse

---

*) Kontorer, hvor et militært Personale administrerer de arabiske Kommuner, der ligger indenfor et militært Distrikt. De oprettedes i 1833. O. A.

Administrationskontorer, men jeg kom hjem med en stik modsat Anskuelse.

Takket være flere af disse Officerer kunde jeg foretage en lang Udflugt udenfor de kendte Veje fra Stamme til Stamme.

Ramadan'en var lige begyndt. Der var ikke saa lidt Ængstelse i Kolonien, thi man frygtede for, at der, saasnart den muhamedanske Faste var forbi, skulde komme en almindelig Opstand.

Ramadan-Fasten varer i tredive Dage. I dette Tidsrum maa ingen af Muhameds Tjenere drikke, ryge eller spise fra den første Morgentime, da Solen bryder frem, og til det Øjeblik, da Øjet ikke længere kan skelne *en hvid Traad fra en rød*. Denne haarde Forskrift bliver ikke taget helt bogstaveligt; mere end én Cigaret ses gløde, saasnart det straalende Himmellegeme har skjult sig bag Horisonten, og førend Øjet endnu har ophørt at skelne en rød eller en sort Traads Farve.

Fraregnet dette Hastværk overskrider ingen Araber den strænge Lov, der paabyder Faste og fuldstændig Afholdenhed. Mændene, Kvinderne, Drengene fra femtenaars Alderen og de unge Piger, saasnart de er giftefærdige, det vil sige omtrent mellem elleve og tretten Aar, tilbringer hele Dagen uden at spise eller drikke. Ikke at spise er intet, men at skulle afholde sig fra

at drikke i denne forfærdelige Hede er frygteligt. For denne Faste kendes ingen Fritagelse. Ingen vilde iøvrigt vove at bede derom; selv de prostituerede Kvinder, Oulad-Naïl'erne, hvoraf der vrimler i alle Araberbyerne, og i de store Oaser, faster ligesom Marabutpræsterne, ja maaske strængere end Marabut'erne. Og de Arabere, som man tror er civiliserede, og som til daglig Brug viser sig meget tilbøjelige til at antage vore Skikke, dele vore Anskuelser og hjælpe os i vort Arbejde, bliver pludselig, ligesaa snart Ramadan'en begynder, vildt fanatiske og idiotisk nidkære.

Det er let at forstaa, hvilken rasende Ophidselse der i disse indskrænkede og forbenede Hjerner bliver Resultatet af en saa haard Religionsøvelse. Hele Dagen sidder disse Ulykkelige med skrigende Tarme og grubler, medens de ser paa deres kristne Erobrere, der ryger, drikker og spiser lige for Næsen af dem. Og de gentager for sig selv, at hvis de dræber en af disse Kristne i Ramadan-Maaneden, saa gaar de lige ind i Himlen, og at vort Herredømme snart er ude, thi deres Marabut'er lover dem bestandig, at de med Musketskud skal jage os alle ud i Havet.

Under Ramadan'en florerer særligt Aïssaoua'erne, Skorpionædere og Slangeslugere, religiøse Gøglere, maaske de eneste, der foruden nogle enkelte Vantro

og et Par „Adelige“ ikke er i Besiddelse af denne glødende Tro.

Disse Undtagelser er uendelig sjældne, jeg kan kun nævne en eneste.

En Officer, der fra Boghar-Distriktet skulde tilbage-

lægge tyve Dagsmarscher mod Syd, bad de tre Spahier, som skulde ledsage ham, om ikke at overholde Fasten, da han mente, at han med udsultede Mænd intet kunde udrette. To af Soldaterne nægtede at adlyde ham, men den tredie svarede: „Hr. Løjtnant, jeg holder ikke Ramada'nen. Jeg er ikke Marabut, jeg er adelsbaaren.“

Han stammede ogsaa ganske rigtig fra *et stort Telt*, idet han var Søn af en af Ørkenens ældste og mest ansete Familier.

Der findes stadig en mærkelig Skik, som maa føres tilbage til den Tid, da vi besatte Landet, og som, naar man tænker paa de skrækkelige Følger, Ramada'nen kan faa for os, forekommer én vidunderlig grotesk. Da man i Begyndelsen vilde vinde de Besejrede, og man mente, at den bedste Maade at tage dem paa var at smigre dem i deres Religion, bestemte man, at de franske Kanoner skulde give Signalet til, at Afholdenheden i den hellige Periode skulde indtræde. Om Morgenen, saasnart det første røde Skær viser sig paa Himlen, forkynder et Kanonskud, at Fasten tager sin Begyndelse; og hver Aften, omtrent tyve Minutter efter Solens Nedgang, lyder der fra hver By, fra hvert Fort, fra hver Militærpost, et andet Kanonskud, som er Signalet til, at der tændes Tusinder af Cigaretter og tømmes Tusinder af Vandkrukker, og at der over hele Algier tilberedes Tusinder af Kous-Kous-Gryder.

Jeg har i den store Moské i Algier overværet den religiøse Ceremoni, der indleder Ramadan'en.

Bygningen er ganske enkel med sine hvide, kalkede Vægge og de tykke Tæpper, der dækker Gulvet. Araberne kommer hurtigt ind, de er barfodede og har

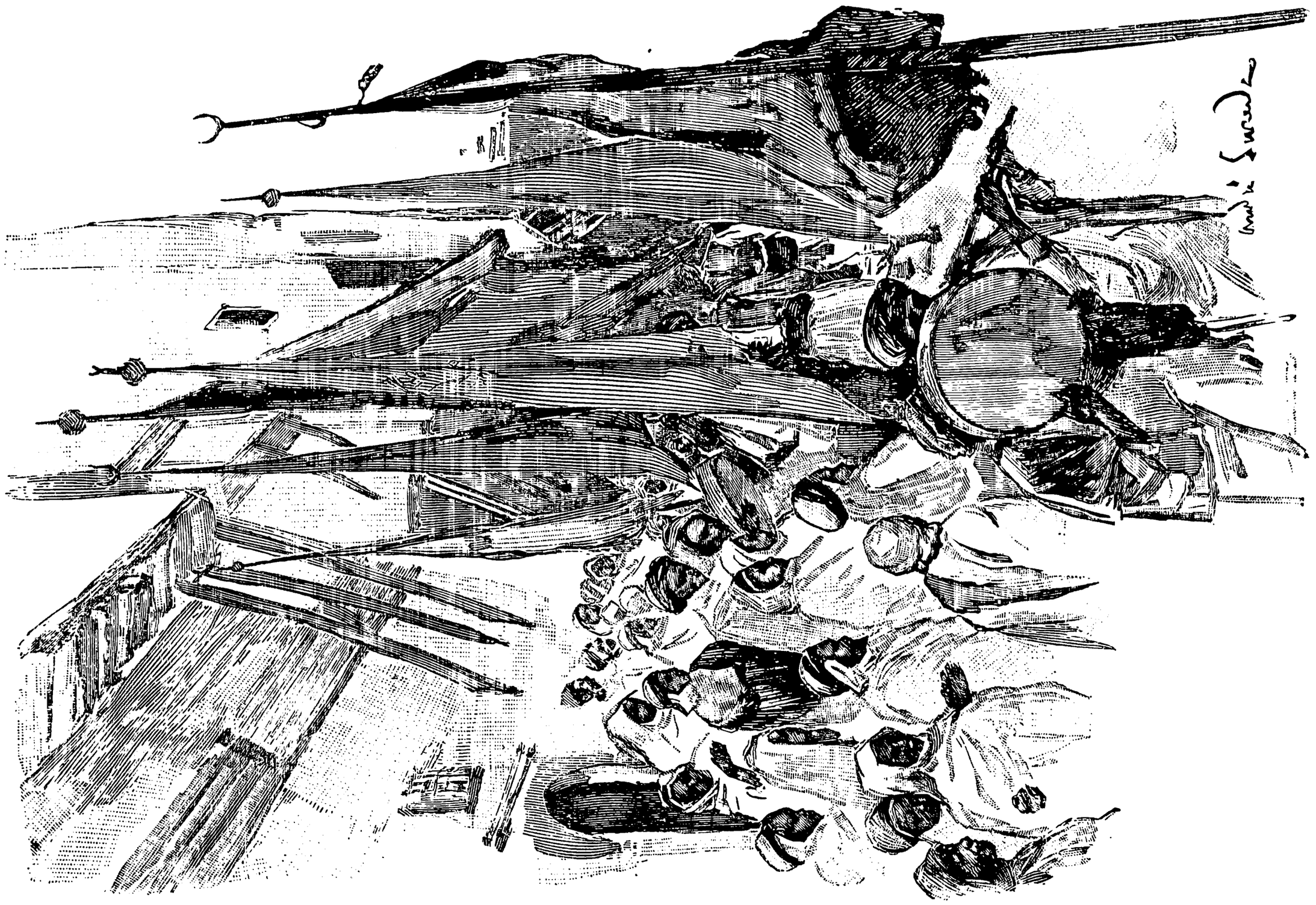

deres Støvler i Haanden. De sætter sig i lange regelmæssige Rækker; mellem Rækkerne, der er mere snorlige end et Geled eksercerende Soldater, er der en temmelig stor Afstand. Deres Fodtøj og andre Gen-

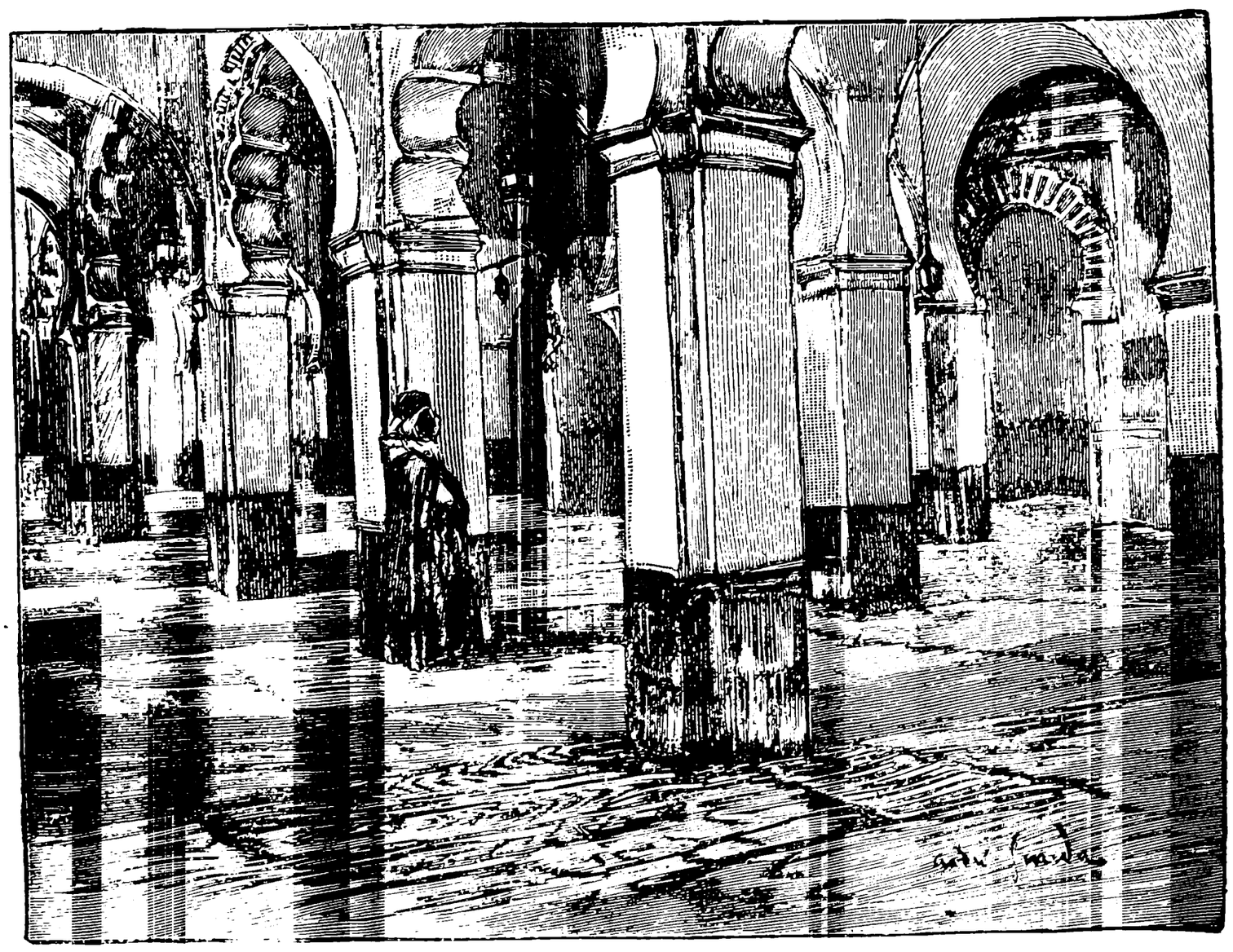

stande, som de muligvis har i Hænderne, anbringer de foran sig paa Gulvet og bliver siddende ubevægelige som Støtter med Ansigtet vendt imod et lille Kapel, der angiver den Retning, hvori Mekka ligger.

I dette Kapel forretter Mufti'en Gudstjenesten. Hans gamle, blide, brægende og meget ensformige Røst fremklynker en Slags tungsindig Sang, som man aldrig

glemmer, naar man først én Gang har haft Lejlighed til at høre den. Intonationen skifter ofte, og i samme Øjeblik bøjer alle de Tilstedeværende med én og samme hastige, tyste og rythmiske Bevægelse sig forover og støtter Panden mod Gulvet; de bliver liggende nogle Sekunder, saa rejser de sig atter, uden at man har kunnet høre den svageste Støj, og uden at den mindste

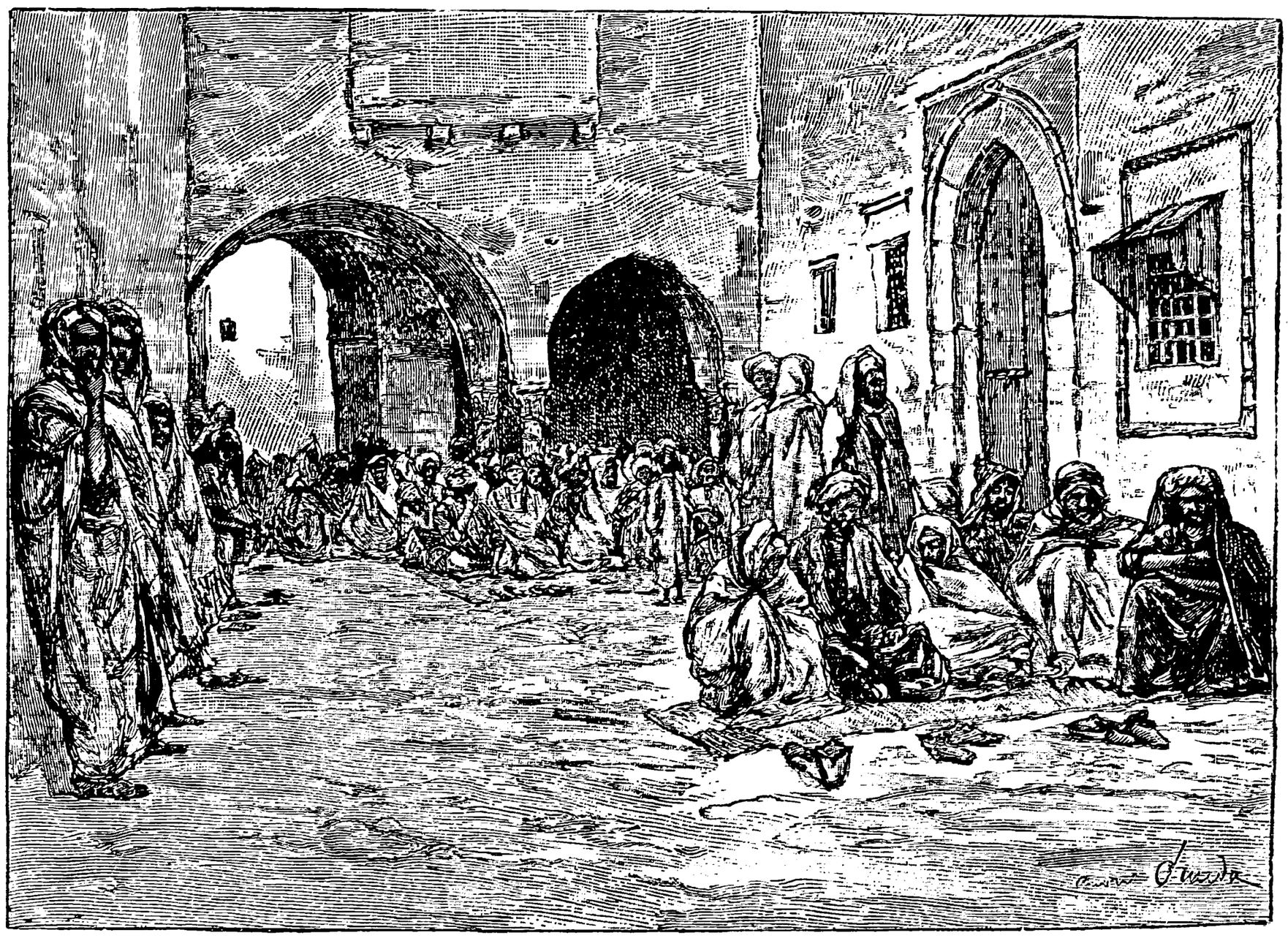

Lyd har sløret Mufti'ens spinkle og rystende Sang. Og hele Tiden bliver Forsamlingen ved med saa-

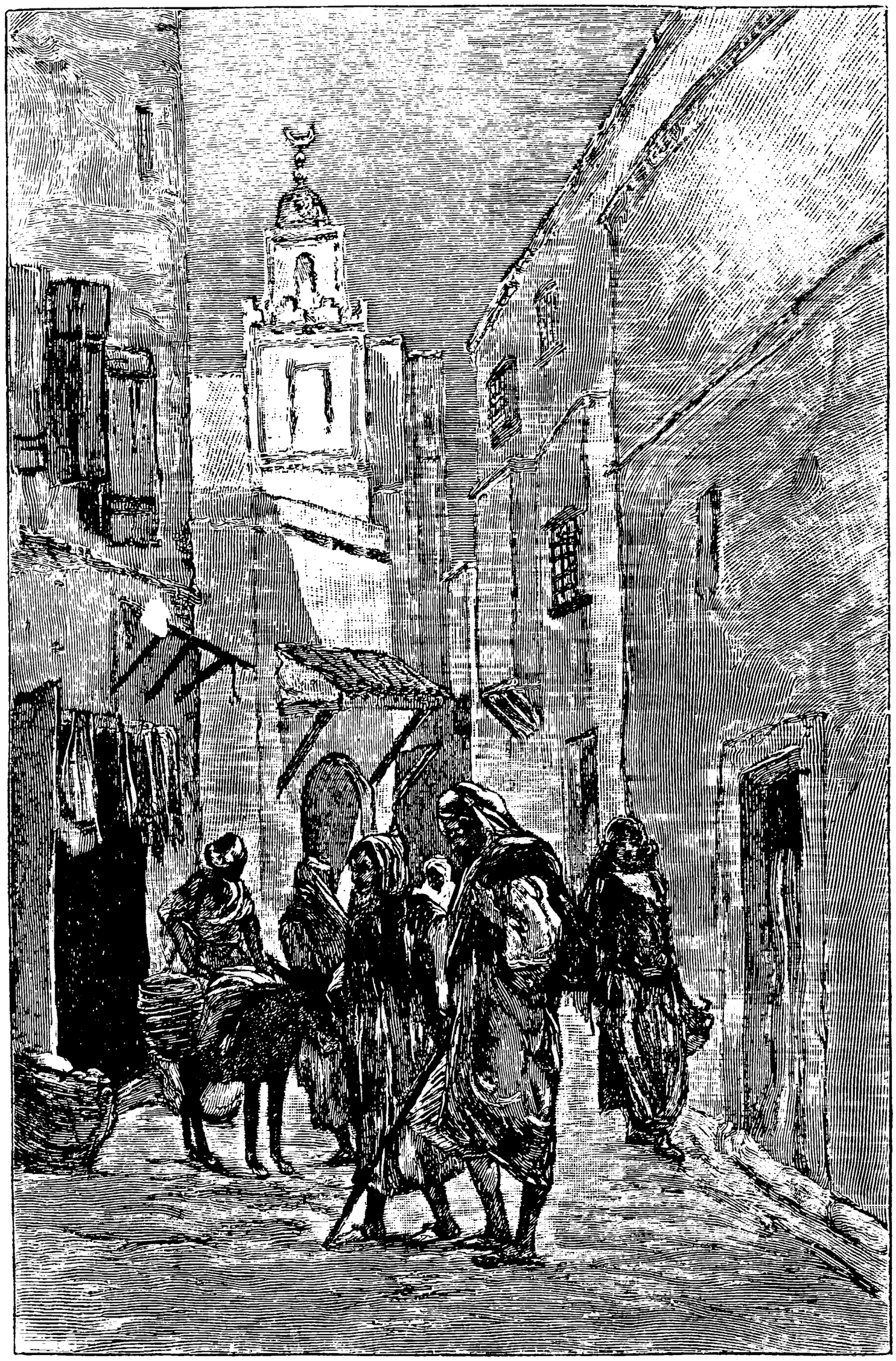

ledes at lade sig falde ned og atter rejse sig med en næsten æventyrlig Hurtighed, Stilhed og Regelmæssighed. Dèr høres ingen Skraben med Stolene, ingen Hosten og ingen Hvisken som i de katholske Kirker. Man føler, at en urokkelig Tro dirrer i Rummet, fylder disse Mennesker og bøjer dem og retter dem op som Marionetdukker; det er en tavs og tyrannisk Tro, der behersker Legemet, gør Ansigtet ubevægeligt og kryster Hjertet. En uudsigelig Følelse af Ærbødighed, blandet med Medlidenhed, griber én, naar man ser paa disse magre Fanatikere, som ikke har nogen Mave, der kan genere dem i deres smidige Bøjninger, og som udøver deres Religion med den samme mekaniske Præcision, hvormed stive prøjsiske Soldater udfører deres Øvelser.

Væggene er hvide, Tæpperne paa Gulvet er røde, Mændene er hvide, røde, blaa eller endnu andre Kulører, hvilken de nu har foretrukket til deres Gallaklædning, men alle er de rigt drapperede, og deres Holdning er stolt. Et mildt Lys falder fra Kronerne foroven ned over deres Skuldre.

En Skare Marabut'er er placerede paa en Forhøjning og synger Svarene med den samme Begyndelsesintonation, som Mufti'en har angivet.

Casbah skal ses om Aftenen under Ramadan'en. Med Navnet Casbah, der betyder Fæstning, er man

endt med at betegne hele Araberbyen. Da Araberne faster og sover om Dagen, maa de leve og spise om Natten. Saa vrimler der i disse smaa Gader, der er stejle som Bjærgstier og ujævne og snævre som Hulegange, der stadig snoer sig, krydses, løber sammen og er saa fantastiskt hemmelighedsfulde, at man uvilkaarlig taler med dæmpet Stemme, en Befolkning fra *Tusind og én Nat.* Det er nøjagtig det Indtryk, man faar af den. Man gør en Rejse i det Land, som Kalifens Hustru Schéhérazade har fortalt os om. Her er lave Døre saa tykke som Fængselsmure og med de skønneste Jernbeslag; her er tilslørede Kvinder; dèr faar man et Øjeblik et Kig ind i en dyb Gaard og skimter Ansigter, og dèr lyder inde fra Huse, der er stængte som hemmelige Skrin, alle mulige ubestemmelige Lyde. Paa Tærsklerne ligger hyppigt Mænd og spiser og drikker. Til Tider danner de en saa sammenfiltret Gruppe, at de spærrer hele den smalle Passage. Man maa skræve over nøgne Lægge og udstrakte Arme, søge et Sted til sin Fod midt i en Byldt hvide Klæder, hvorfra Hoveder og Lemmer stikker ud.

Jøderne lader de Huler, der tjener dem til Butikker, staa aabne, og de hemmelige Glædeshuse, hvorfra der lyder Støj og Larm, er saa talrige, at man knapt kan gaa fem Minutter uden at støde paa to eller tre.

I de arabiske Kaféer sidder Mænd i Rækker, tæt sammenklumpede paa Hug paa Bænken, der er fastgjort til Væggen, eller simpelthen paa Gulvet og drikker Kaffe af mikroskopiske Kopper. Stumme og ubevægelige sidder de og holder paa Koppen, som de af og til med en meget langsom Bevægelse fører til deres Læber. De sidder saa tæt sammen, at der kan være tyve paa en Plads, hvor vi andre vilde føle os generede, hvis vi var ti.

Fanatikerne gaar og kommer midt imellem alle disse tause, drikkende Mænd, prædiker med den roligste Mine af Verden Oprør og forkynder, at Enden paa Undertrykkelsen er nær.

Det er i Ksa'en (en arabisk By) i Boukhrari, at de første Symptomer paa de store Opstande altid viser sig, siges der. Denne By ligger paa Vejen til Laghouat. Jeg tager dertil.

Naar man nede fra den uhyre Mitidja-Slette ser over paa Atlasbjærgene, faar man Øje paa et kæmpemæssigt Indsnit, der i Retning mod Syd kløver Bjærget. Det er, som om det var bleven aabnet med et Øksehug. Denne Gennemhugning kaldes Chiffa-Passet. Derigennem gaar Vejen til Medeah, Boukhrari og Laghouat.

Man kører ind i Aabningen og følger den spinkle Chiffa-Flod ind i det trange, vilde, skovbevoksede Pas.

Overalt er Kilder. Træerne vokser op ad de stejle Bjærgvægge, hager sig fast alle Vegne, synes at klatre i Vejret.

Passagen bliver endnu snævrere. De lodrette Bjærge ser truende ned paa én; Himlen øjnes kun som en lille blaa Stribe mellem Tinderne. Pludselig, efter en brat Omdrejning, aabenbarer sig et lille Herberg ved Begyndelsen af en Kløft, hvis Sider er bedækkede med Træer. *Abebæk-Kroen* hedder det.

Foran Døren risler Vandet ned i Vandbeholderne; det springer ned, sprøjter tilbage og fylder den lille Krog med en frisk Kølighed, der faar én til at tænke paa Svejts' stille Dale. Der holdes Rast, og vi sætter os hen og døser i Skyggen. Men pludselig er der en Gren, som rører sig øven over vore Hoveder. Vi rejser os — og i samme Nu bliver Løvet rundt omkring levende af springende, hoppende, klatrende, trækkende, tumlende og skrigende Abers hastige Flugt.

Der er i Hundredevis, i Tusindevis af Aber i alle Størrelser, uhyre store og ganske bittesmaa. De fylder og befolker Skoven, den vrimler af dem. Folkene i Herberget holder nogle af dem i Fangenskab, de er kælne og rolige. En ganske ung, der blev fanget for en Uge siden, er endnu en Smule sky.

Saasnart man forholder sig rolig, kommer Aberne

nærmere, udspejder én, iagttager én. Man faar Indtrykket af, at denne Dals haarede Indbyggere betragter den Rejsende som deres største Adspredelse. Der er dog enkelte Dage, hvor man ikke kan faa Øje paa en eneste.

Efter *Abebæk-Kroen* kommer en ny, indestængt Vej og pludselig vælder tilvenstre for Vejen to store Vandfald ned næsten helt oppe fra Toppen af Bjærget: to klare Kaskader, to Sølvbaand. Hvis De vidste, hvor det gør godt at se saadanne Vandfald her paa Afrikas Jord! Vejen fører opad, længe, længe. Kløften er mindre dyb, mindre skovklædt. Vi kører stadig opad, og Bjærget bliver lidt efter lidt barere. Nu er der Marker omkring os, og da vi naar helt op til det øverste, træffer vi Ege, Pile og Elme, Frankrigs Træer. Vi overnatter i Medeah, en lille, hvid By, der aldeles ligner et fransk Underpræfektur.

Paa den anden Side af Medeah begynder paany Solens ubarmhjertige Ødelæggelser. Vi kommer dog gennem en Skov, men det er en mager, afskallet Skov, hvor den snart besejrede Jordbunds hede Overflade allevegne skinner igennem. Derefter er der intet mere levende omkring os.

Paa venstre Side aabner sig en rød og gold Dal uden et Græsstraa; den strækker sig langt, en fuld-

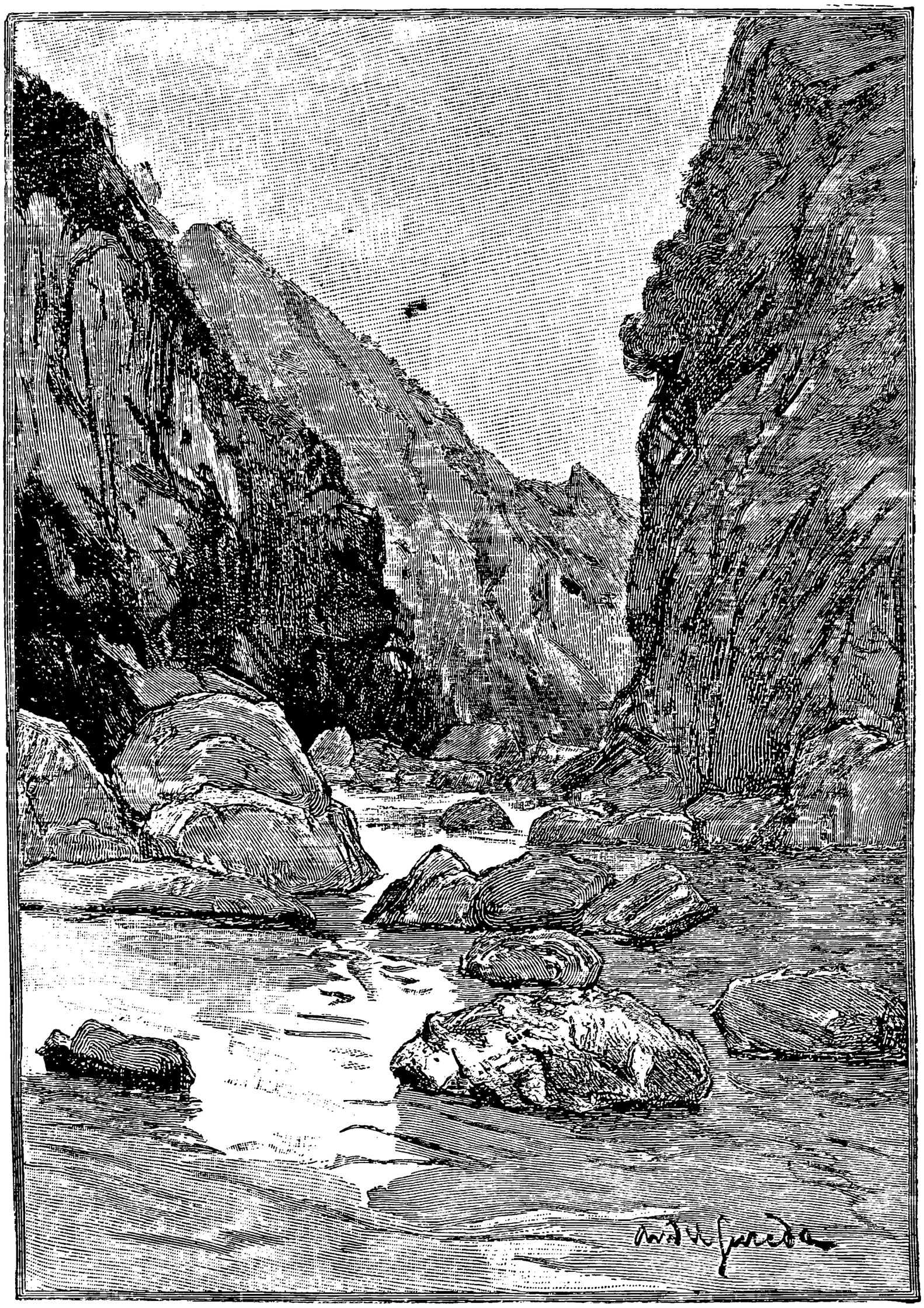

stændig Sandovn. Paa én Gang gaar en stor Skygge langsomt tværs over den. Fra den ene Side af Dalen til den anden glider den som en vigende Plet over den nøgne Jord. Denne Skygge er dette triste og øde Steds eneste Beboer. Som en ond og hemmelighedsfuld Aand synes den at herske over det.

Jeg løfter Øjnene mod Himlen og højt oppe ser jeg den store Aadselsplukker, den magre Grib, der med udbredte, ubevægelige Vinger sejler hen over sit Rige neden under det vidtstrakte Lands anden Hersker, Solen, den haarde, dræbende Sol.

Naar man kører ned imod Boukhrari, ser man, saa langt Blikket rækker, ud over den uendelige Chélif-Dal. Det er, i hele sin afskrækkende Hæslighed, Armoden, Jordens gule Armod. Denne Dal, der gennemskæres af en smal Flodseng, som ikke er bredere end et Hjulspor, og hvis Vand lige til Dyndet er opsuget af Himlens Ild, gør et lige saa udslidt Indtryk som en gammel, fattig Araber. Her har den overvundet alt, fortæret alt, forvandlet alt til Støv og sammenbrændt alt, denne Ild, som indtager Luftens Plads og fylder Rummet!

Noget strejfer hen over éns Pande: andetsteds vilde det være en Luftning, her er det Ild. Noget dirrer derhenne over de stenede Kamme: andetsteds vilde det være Taage, her er det Ild eller rettere synlig Varme;

hvis Jorden ikke allerede var forkullet lige til Marven, vilde dette underlige Dis faa én til at tænke paa den fine Røg, der stiger i Vejret fra levende Kød, som brændes med et glødende Jern. Og alt dette har en ejendommelig Farve, blændende og dog sløret, Sandets Farve, hvori der synes at blande sig en svag violet Tone, der sænker sig fra den smeltende Himmel.

Af Insekter findes der i dette Jordens Støv kun nogle store Myrer. De tusinde smaa Skabninger, som vi kender hjemme hos os, kunde ikke trives i denne Ildovn. Paa visse, særlig lumre Dage dør selv Fluerne, ligesom naar Kulden vender tilbage i de nordlige Egne. Det er knapt nok, at der kan opdrættes Høns. De stakkels Dyr vakler rundt med opspærrede Næb og letter paa Vingerne paa en komisk og ynkelig Maade.

Det er tre Aar siden, at de sidste Kilder tørrede ud, og den almægtige Sol synes endnu at triumfere over sin vældige Sejr.

Paa én Gang ser vi dog alligevel nogle Træer, nogle stakkels, fattige Træer. Det er Boghar, der ligger tilhøjre paa Toppen af et sandet Bjærg.

Til venstre i en Klippefold, kronende et lille Bjærg, hæver en stor By, der næppe er til at skelne fra Jorden — til den Grad har den faaet den samme ensformige Farvetone — sig op imod Himlen. Det er Boukhraris Ksar.

Ved Foden af den Sandkegle, der bærer den store Araberby, ligger nogle Huse skjult af en Bøjning i Terrænet; det er det blandede Kvarter.

Boukhraris Ksar er en af Algiers største Araberbyer. Den ligger lige paa Sydgrænsen, lidt paa den anden Side af Tell i Overgangszonen mellem det evropæiserede Land og den store Ørken. Dens Beliggenhed giver den en fremtrædende politisk Betydning, thi den er som en Slags Bindestreg mellem Kystlandets Arabere og Saharas Arabere. Derfor har den ogsaa altid været Oprørets Puls. Derhen gaar Parolen og udgaar atter derfra. Selv de fjernest boende Stammer sender deres Folk afsted for at faa at vide, hvad der gaar for sig i Boukhrari. Fra alle Dele af Algier er Blikket rettet mod dette Punkt.

Kun den franske Administration bekymrer sig ikke om, hvad der brygges sammen i Boukhrari. Den har lavet den til en fuldstændig fri Kommune, nøjagtig med de franske Kommuner som Mønster. Den styres af en Maire, en gammel søvnig Bondemand, flankeret af en Foged. Hvem der vil, kan frit gaa ud og ind. Arabere, som kommer ligemeget hvorfra, kan vandre rundt og snakke og lave Intriger, ligesaa meget de har Lyst til, uden at blive i mindste Maade generede.

Ved Foden af Ksar'en, paa et Omraade af to eller

tre hundrede Meter, ligger den blandede Kommune, som styres af en civil Administrator, der sidder inde med en udstrakt Myndighed, som han anvender paa et bart Territorium, det næsten er overflødigt at vaage over. Derimod har han ikke Lov til at gøre det mindste Indgreb i sin Nabo, Mairens Embedsrettigheder.

Ligeoverfor, paa Bjærget, ligger Boghar, hvor Distriktets franske Overkommandant har sin Bolig. Han har alt, hvad der behøves til at kunne tage de kraftigste Forholdsregler, men han kan ikke udrette noget i Ksar'en der er en *fuldstændig fri Kommune*. Men da Ksar'en udelukkende er beboet af Arabere, er det altsaa det farligste Punkt, som man respekterer, medens man omhyggelig holder Opsigt med Omegnen. Man skrider ind mod Ondet i dets Virkninger, men ikke i dets Aarsag.

Hvad bliver Følgen? Hvis Kommandanten og Administratoren staar sammen, organiserer de bag Mairens Ryg et Slags hemmeligt Politi og forsøger ad Snigveje at skaffe sig Oplysninger.

Er det ikke forbløffende at se dette Araber-Centrum, som alle er enige om at finde farligt, være friere end nogen fransk By, medens det vilde være umuligt for en hvilkensomhelst Franskmand, der ikke stod under en eller anden indflydelsesrig Personligheds Beskyttelse, at

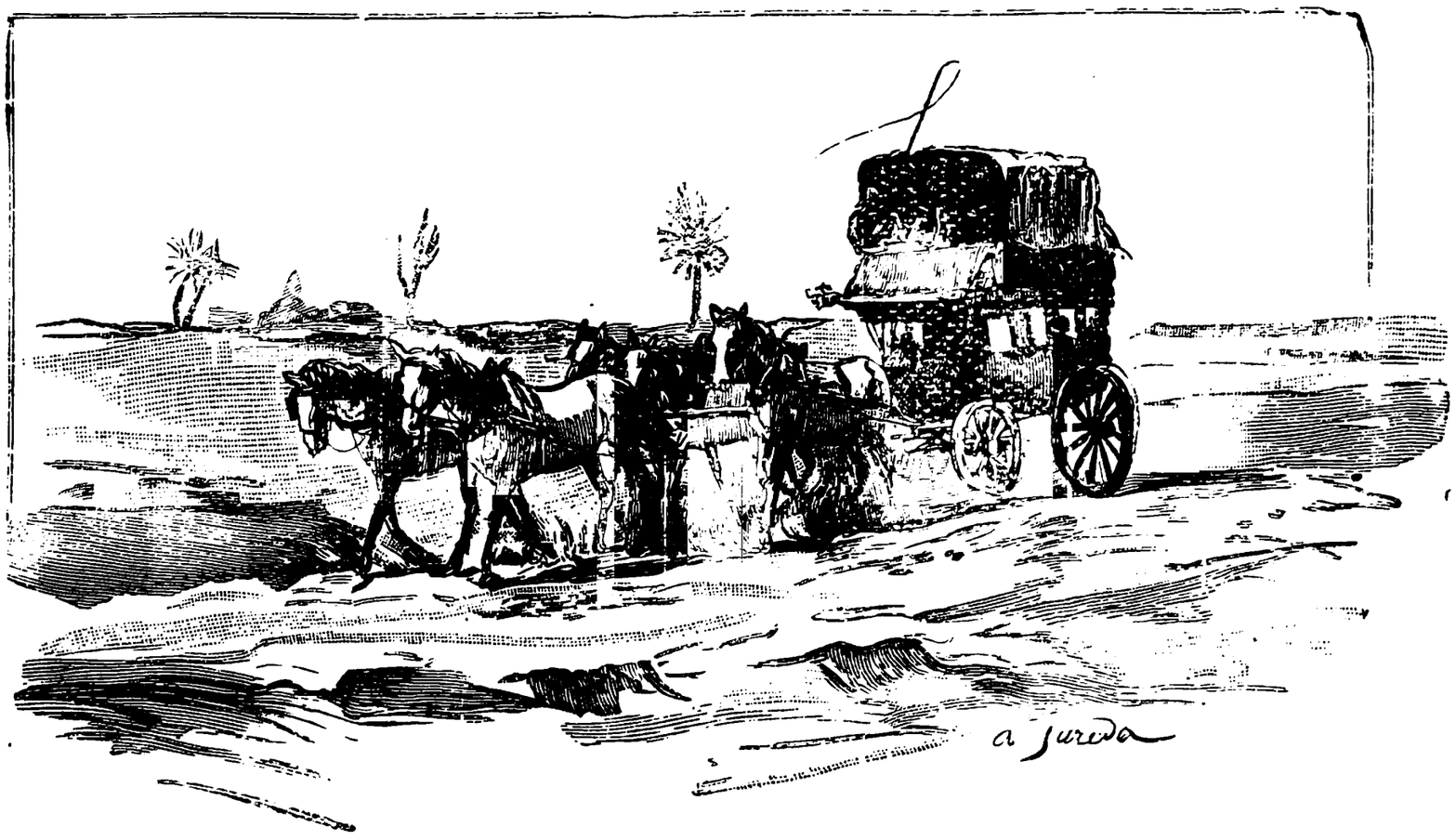

komme indenfor og gennemrejse de sydlige Militærdistrikters Territorium!

I den blandede Kommune er der en Kro. Dèr tilbragte jeg Natten, en lummerhed Nat. Luften syntes at være udbrændt af den synkende Sols sidste Flammer. Den rørte sig ikke, den var ligesom stivnet af Varme.

Ved det første Dagsskær stod jeg op. Solen gled frem i haardnakket Iver efter sit afsvidende Arbejde. Foran mit Vindue, der vendte ud imod en allerede stille og brændende Horisont, holdt en lille forspændt Diligence. Paa et gult Skilt stod der: „Dagvognen sydpaa!“

Dagvognen sydpaa! Man kunde altsaa komme endnu længere mod Syd i denne forfærdelige August Maaned. Syd! Hvilket hastigt brændende Ord! Syd! Ild!

Jeg stirrede paa denne korte Stavelse, der forekom

mig saa overraskende, som om jeg aldrig før havde læst den. Jeg syntes, at jeg pludselig opdagede en hemmelighedsfuld Betydning i den, thi de mest kendte Ord har ligesom de Ansigter, man er vant til at se, en skjult Mening, som pludselig en Dag, uden at man ved hvorfor, gaar op for én.

Syd! Det betyder Ørken, Nomader, ukendte Egne og Negere, en hel ny Jord, noget i Retning af Begyndelsen til en hel anden Verden! Syd! Hvor lyder Ordet ikke kraftigt her ved Grænsen til Sahara!

Om Eftermiddagen besøgte jeg Ksar'en.

Boukhrari er den første By, hvor man træffer paa Oulad-Naïl'er. Man bliver grebet af Forbløffelse ved Synet af disse Ørkenens Kurtisaner.

De tæt befolkede Gader er fulde af Arabere, der ligger tværs over Dørene, tværs over Gaden, sammenkrøbne og sovende eller passiarende med dæmpet Stemme. Deres hvide, flagrende Klædninger synes at forhøje Husenes glatte Hvidhed. Der er ingen Pletter, alt er hvidt, og pludselig kommer en Kvinde med en omfangsrig Frisure, der ser ud, som om den var af assyrisk Oprindelse og er prydet med et uhyre Guld-diadem, frem i en Dør.

Hun har en lang, skrigende rød Kjole paa. Hendes Arme og hendes Ankler er omsluttede af skinnende

Ringe, og Ansigtet med de lige Linjer er tatoveret med blaa Stjerner.

Der kommer flere, mange flere med den samme monumentale Frisure, et firkantet Bjærg, hvorfra der paa hver Side gaar et tyk Flet-

ning ned til det nederste af Øret og derpaa atter er løftet tilbage og taber sig i Haarets tykke Masse. De bærer altid Diademer, hvoraf mange er meget rige. Deres Bryst er begravet under Halsbaand, Medailler og tunge Juveler, og i to tykke Sølvkæder dingler nede over Underlivet en stor Laas af samme Metal, kunstfærdig ciseleret. Nøglen til Laasen hænger ved Enden af en anden Kæde.

Nogle af disse Kvinder har endnu kun tynde Arm- og Ankelringe. Det er Begyndere. De andre, de ældre har undertiden for ti til femten tusinde Francs Juveler paa sig. Jeg saa én, hvis Halsbaand var dannet af otte Rækker Tyvefrancs-Stykker. Paa den Maade passer

de paa deres Formue, deres møjsommeligt fortjente Sparepenge. Ringene om deres Ankler er af massivt Sølv og af en overraskende Tyngde. Saasnart de ejer Sølvmønter til en Værdi af en to, tre Francs giver de dem til de mozarabiske Juvelerer, der smelter dem og giver dem dem tilbage som ciselerede Ringe, som de symbolske Laase, som Kæderne eller som de brede Armbaand. Diademerne, der kroner dem, har de skaffet sig paa samme Maade.

Deres monumentale Frisure, som er et kunstfærdigt og indviklet Stillads af snoede Fletninger kræver næsten en hel Dags Arbejde og en utrolig Mængde Olie. Derfor lader de sig i Reglen ogsaa kun frisere en Gang om Maaneden og passer omhyggeligt paa, at de ikke under deres Elskovsudvekslinger kommer til at ødelægge denne høje og vanskelige Haarbygning, som, inden der er gaaet mange Dage, udbreder en uudholdelig Stank.

Det er om Aftenen, naar de danser i de mauriske Kaféer, at man bør se dem.

Byen er stille. Hvide Skikkelser ligger udstrakte ind mod Husmurene. Den hede Nat er oversaaet med Stjerner, disse Afrikas Stjerner, der glimrer i en Klarhed, som jeg aldrig før havde set, en skarp, funklende, levende og sitrende Diamants ildfulde Klarhed.

Pludselig, idet vi drejer om et Gadehjørne, slaar en Støj os i Møde, en barbarisk ilfærdig Musik, en bjældebesat Trommes stødvise Brummen, der overdøver den ubarmhjertige, skarpe, sejge, sløvende og døvende

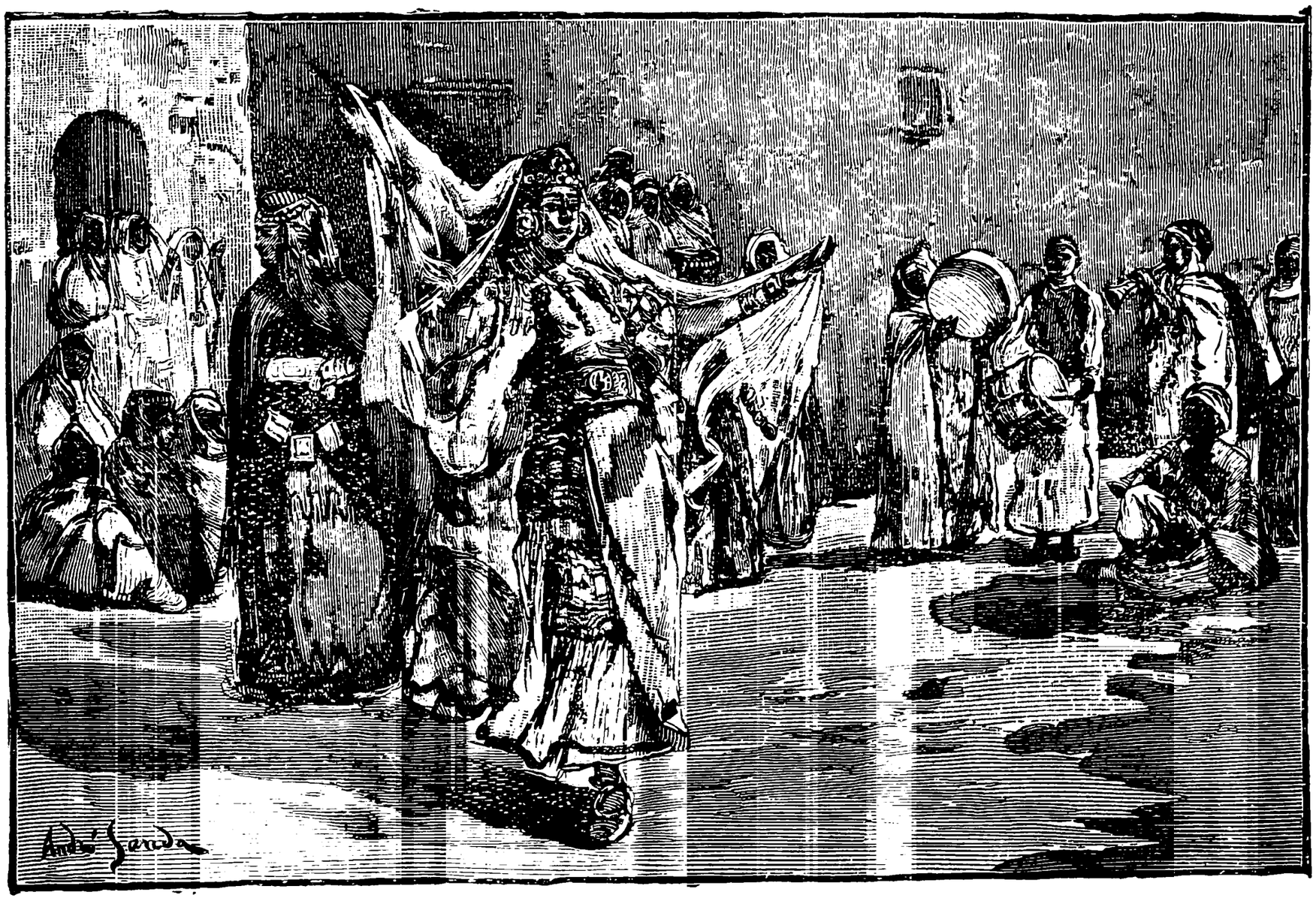

Klage fra en Fløjte, som Etablissementets Vært, en høj, kraftig Fyr med Ibenholts Lød, fylder med sin utrættelige Blæsen.

Foran Døren er samlet en Hob Burnusser, en Klynge Arabere, som ser til uden at gaa indenfor, og som i Lysskæret, der falder ud inde fra, danner en stor flimrende Lysning.

Indenfor sidder Rækker af hvide, ubevægelige Væsener paa Planker langs med de hvide Vægge under et meget lavt Tag. Og paa Gulvet sidder Oulad-Naïl'erne med deres flammende Klædninger, deres skinnende Smykker, deres tatoverede Ansigter og deres høje diademprydede Frisure, der minder om ægyptiske Bas-Relieffer, sammenkrøbne og venter.

Vi gaar indenfor. Ingen rører sig. For at komme til Sæde griber vi efter Skik og Brug fat paa Araberne, skubber dem til Side og kaster dem ned fra deres Bænk. De fortrækker, uden at en Muskel rører sig i deres Ansigter. Andre trykker sig sammen for at give os Plads.

Paa en Forhøjning i Værelsets Baggrund slaar fire Trommeslagere, der sidder i ekstastiske Stillinger, fanatisk løs paa Huden, som er udspændt over deres Instrumenter, medens Værten, den store Neger, majestætisk vandrer frem og tilbage og som en Rasende, blæser i sin Fløjte uden at unde sig et Sekunds Hvile og uden at kende til et Sekunds Træthed.

Saa rejser to Oulad-Naïl'er sig, stiller sig hen i Udkanterne af den Plads, der er ladet fri mellem Bænkene, og giver sig til at danse. Deres Dans er en sagte Gang, hvis Rythme understreges af et Stød med Hælen, der faar Ankelringene til at klirre. Ved

hvert af disse Stød bøjer hele Legemet sig i en Slags regelmæssig Halten, medens deres Hænder, som de holder løftede og udstrakte i Højde med Øjnene, ved hvert af disse tilbagevendende Sæt langsomt vender sig med en hastig Sitren, et pludseligt spjættende Ryk i Fingrene.

Ansigtet, der er drejet lidt til den ene Side, er stift og roligt, og bliver ved med at være lige forbausende ubevægeligt, et Sfinksansigt, medens Blikket skraat er fæstet paa Haandens Bølgen, som om det var hypnotiseret af denne blide Bevægelse, der hvert Øjeblik afbrydes af Fingrenes pludselige Sammentrækninger.

Saaledes gaar de hen imod hinanden. Da de staar lige overfor hinanden, mødes deres Hænder; de synes at skælve, de bøjer sig tilbage i Lænderne, saa at deres lange Slør, der falder fra Frisuren ned til Fødderne, slæber paa Gulvet. I denne tilbagebøjede Stilling strejfer de hinanden, ligesom svimle i en skøn Bevægelse, der minder om forelskede Duer. Det store Slør vifter som en Vinge. Saa retter de sig med ét atter op, og deres Ansigter er paany bleven fuldkommen ubevægelige. De skilles og de fortsætter begge deres langsomme haltende Gliden over til den modsatte Linie Tilskuere.

De er ikke alle smukke, men de er alle højst

ejendommelige. Intet kan gengive Indtrykket af disse Arabere, der sidder paa Hug, medens de guldsmykkede Kvinder i de skrigende Stoffer skrider roligt og rythmefast frem mellem dem.

Undertiden varierer de lidt Bevægelserne i deres Dans.

Disse Prostituerede kom i fordums Tid fra én og samme Stamme, Oulad-Naïl-Stammen. De samlede sig en Medgift, og naar de havde faaet skrabet det fornødne sammen, vendte de tilbage og giftede sig. De var ikke derfor mindre agtede i Stammen; det var Skik og Brug. Skønt det stadig betragtes som en Selvfølge, at Pigerne i Oulad-Naïl-Stammen drager ud for paa denne Maade at tjene sig en Formue, forsyner i vore Dage ogsaa alle de andre Stammer Arabercentrerne med Kurtisaner.

Værten i den Kafé, hvor de viser sig og byder sig frem, er altid en Neger. Saasnart han ser en Fremmed komme ind, trykker han et Femfrancsstykke fast mod sin Pande, hvor det, uvist ved hvilken Fremgangsmaade, bliver siddende fast. Og han vandrer igennem Salen stadig spillende paa sin ubarmhjertige Fløjte og fremviser ihærdigt den Mønt, han saaledes har tatoveret sig med, for at opfordre den Besøgende til at byde ham ligesaa meget.

Kvinderne fra Oulad-Naïl, der hører *til de store Telte*, udviser i deres Optræden overfor deres Gæster den Gavmildhed og den Finfølelse, som deres Oprindelse forlener dem med. Det er tilstrækkeligt blot et Sekund at beundre det tykke Tæppe, der tjener til Seng, for at den adelsbaarne Prostitueredes Tjener, saasnart hendes flygtige Elsker er kommet hjem, bringer ham den Genstand, der havde tiltalt hans Blikke.

Ligesom de offentlige Fruentimmere i Frankrig har de deres „Beskyttere“, som lever af deres Arbejde. Det hænder af og til, at man om Morgenen paa Bunden af en Kløft finder en af dem med overskaaret Strube og plyndret for alle sine Smykker. En Mand, som hun elskede, er forsvundet og man ser ham aldrig mere.

Stedet, hvor de tager imod, er et snævert Værelse med Lervægge. I Oaserne er Taget simpelthen lavet af Siv, som er dynget oven paa hinanden, og som gemmer paa en Masse Skorpioner. Lejet bestaar af flere Lag Tæpper.

Rige Arabere eller Franskmænd, der vil tilbringe en Nat i overdaadige Orgier, lejer indtil Daggry det mauriske Badeetablissement med dets Tjenere. De spiser og drikker i Badesalen og anvender Hviledivanerne paa en noget anden Maade, end de er bestemte til.

Disse Sædelighedsspørgsmaal fører mig ind paa et meget vanskeligt Æmne.

Vore Anskuelser, vore Skikke, vore Instinkter er til den Grad forskellige fra dem, man i disse Egne støder paa, at man hos os knapt nok tør tale om en Last, som dernede er saa udbredt, at end ikke Evropæerne længere forarges over den. I Stedet for at føle sig oprørt ler man ad den. Det er som sagt et meget delikat Omraade, men man kan ikke forbigaa det i Taushed, naar man vil søge at skildre Arabernes Liv og belyse dette Folks ejendommelige Nationalkarakter.

Ved hvert Skridt træffer man her paa de unaturlige Elskovsforbindelser mellem Væsener af samme Køn, som Sokrates, Alkibiades' *Ven*, anbefalede.

Der findes i Historien hyppige Eksempler paa denne besynderlige og uskønne Lidenskab, som Cæsar hengav sig til, som Romerne og Grækerne til Stadighed dyrkede, som Henrik den tredie brågte i Mode i Frankrig, og som mange store Mænd er bleven mistænkte for at være Tilhængere af. Men disse Eksempler er dog alligevel kun Undtagelser, man har lagt saa meget desto mere Mærke til, som de er temmelig sjældne. I Afrika har denne naturstridige Elskov slaaet saa dybe Rødder i Arabernes sædelige Liv, at de synes at betragte den som lige saa naturlig som den anden.

Hvorfra kommer denne Afvigelse i Instinktet? Der er uden Tvivl flere Aarsager. Den mest iøjnefaldende er det sparsomme Antal Kvinder, idet de rigé Arabere, der har fire legitime Hustruer og ligesaa mange Kon-kubiner, som de kan underholde, omhyggeligt holder deres Kvinder gemte bag Laas og Slaa. Maaske har ogsaa det glødende Klima, der hidser den sanselige Attraa, hos disse Mænd med det voldsomme, liden-skabelige Temperament afstumpet den Finfølelse og aandelige Renhed, der beskytter os mod den Art hæs-lige Vaner og Berøringer.

Maaske er det ogsaa en Slags Tradition, en Fort-sættelse af Sodomas Sæder, en Last, der er nedarvet hos dette barbariske Nomadefolk, som næsten er uimod-tagelig for al Civilisation, og som den Dag i Dag er uforanderlig det samme som i den bibelske Tid.

Tør jeg nævne nogle nyligt forefaldne og meget karakteristiske Eksempler paa den. Magt, som denne Lidenskab har hos Araberne?

Den store Badeanstalt Hammam havde i Begyn-delsen blandt sine Bademestre en lille Neger fra Algier. Efter i nogen Tid at have opholdt sig i Paris kom den unge Fyr tilbage til Afrika, og en skøn Morgen fandt man i en af Kasernerne to myrdede Soldater. Undersøgelsen viste hurtigt, at Morderen ikke var

nogen anden end Hammams forhenværende Bademester, der paa én Gang havde dræbt begge sine Elskere. Mellem de to Mænd, som gennem ham havde lært hinanden at kende, var der opstaaet et intimt Forhold; han havde opdaget deres Forbindelse, og da han var skinsyg paa dem begge to, havde han skaaret Struben over paa dem.

Den Slags Begivenheder er meget hyppige.

Et andet Exempel, ligeledes et Drama:

En ung Araber fra *et stort Telt* (?) var i mange Miles Omkreds kendt for sine Elskovsvaner, som afødte en illoyal Konkurrence til Oulad-Naïl'erne.

Hans Brødre havde adskillige Gange bebrejdet ham, ikke at han var lastefuld, men at han var til Salgs. Da han ikke forandrede noget i sine Vaner, gav de ham otte Dages Frist til at give Afkald paa denne sin Indtægtskilde. Han agtede ikke paa denne Advarsel.

Den niende Dag om Morgenen blev han fundet død, kvalt, nøgen og med tilhyllet Hovede, paa den arabiske Kirkegaard. Da man blottede hans Ansigt, opdagede man et Pengestykke, der med et Spark var slaaet ind i Huden paa hans Pande, og paa dette Pengestykke en lille sort Sten.

Ovenpaa disse Dramaer et Lystspil:

En Spahi-Officer søgte forgæves en Oppasser. Alle

de Soldater, han havde prøvet, var daarlig paaklædte, snavsede, urenlige og umulige at beholde. En Morgen fremstiller sig en meget smuk, intelligent arabisk Kavallerist med en elegant Holdning. Løjtnanten tog ham paa Prøve. Det var et Fund; han var dygtig, proper, tavs, opmærksom og behændig. I otte Dage gik alt godt. Da Løjtnanten den niende Dag om Morgenen kom hjem fra sin daglige Spaseretur, fik han foran sin Dør Øje paa en gammel Spahi, der var i Færd med at børste hans Støvler. Han gik ind i Vestibulen, en anden Spahi fejede. I hans Soveværelse stod en tredie og redte hans Seng. Ovre i Stalden hørte han en fjerde synge, medens den rigtige Oppasser, den unge Muhamed, laa paa et Tæppe og røg Cigaretter.

Den forbløffede Løjtnant kaldte paa en af disse uventede Stedfortrædere og spurgte, idet han pegede paa hans Kammerater:

„Hvad Satan bestiller I her?“

Araberen havde øjeblikkelig sin Forklaring parat:

„Undskyld, Hr. Løjtnant, det er den indfødte Løjtnant, som har sendt os herhen.“

(Bag enhver fransk Løjtnant staar nemlig en indfødt Officer, der er hans underordnede).

„Naa, saa det er den indfødte Løjtnant! Hvorfor har han gjort det?“

Soldaten svarede:

„Ja, se, Hr. Løjtnant, han sagde til os: „Gaa hen til Løjtnanten og gør alt Muhameds Arbejde. Muhamed maa ingenting gøre, fordi han er Løjtnantens Kone.““

Denne fintfølende Opmærksomhed kostede iøvrigt den indfødte Officer to Maaneders Arrest.

Hvad der beviser, i hvor høj Grad denne Last er trængt ind i Arabernes sædelige Liv, er den Kendsgerning, at enhver Fange, som falder i deres Hænder, straks bruges til at tilfredsstille deres Lyst. Hvis de er talrige, kan denne Vellyststraf hidføre den ulykkeliges Død.

Naar Øvrigheden bliver tilkaldt for at konstatere et Mord, konstaterer den næsten lige saa ofte, at Morderen efter Døden har skændet sit Offer.

Der findes endnu mange andre Misbrug af samme Art, men de er saa hæslige, at jeg ikke her kan omtale dem.

Da jeg en Aften, henimod Solnedgang, gik ned imod Boukhrari, saa' jeg tre Oulad-Naïl'er, to i rødt og en i blaat, staa midt imellem en Skare Mænd, der laa eller paa orientalsk Vis sad paa Hug omkring dem. De lignede barbariske Guddomme, der rager op over et tilbedende Folk.

Alle holdt Øjnene stift fæstede paa Boghars Fæst-

ning paa det store Højdedrag ligeoverfor paa den anden Side af den støvede Dal. Alle forholdt de sig ubevægelige og deres Ansigter udtrykte en spændt Opmærksomhed, som om de ventede paa en eller anden overraskende Begivenhed. Alle havde de i Haanden en endnu utændt Cigaret, som de lige havde rullet.

Pludselig vældede en lille hvid Sky ud fra Toppen af Fæstningen, og i samme Nu fo'r Cigaretten ind i alle Munde, medens en fjern og dump Lyd fik Jorden til at sitre svagt. Det var den franske Kanon, som forkynder de overvundne, naar Tiden for den daglige Afholdenhed er udløbet.

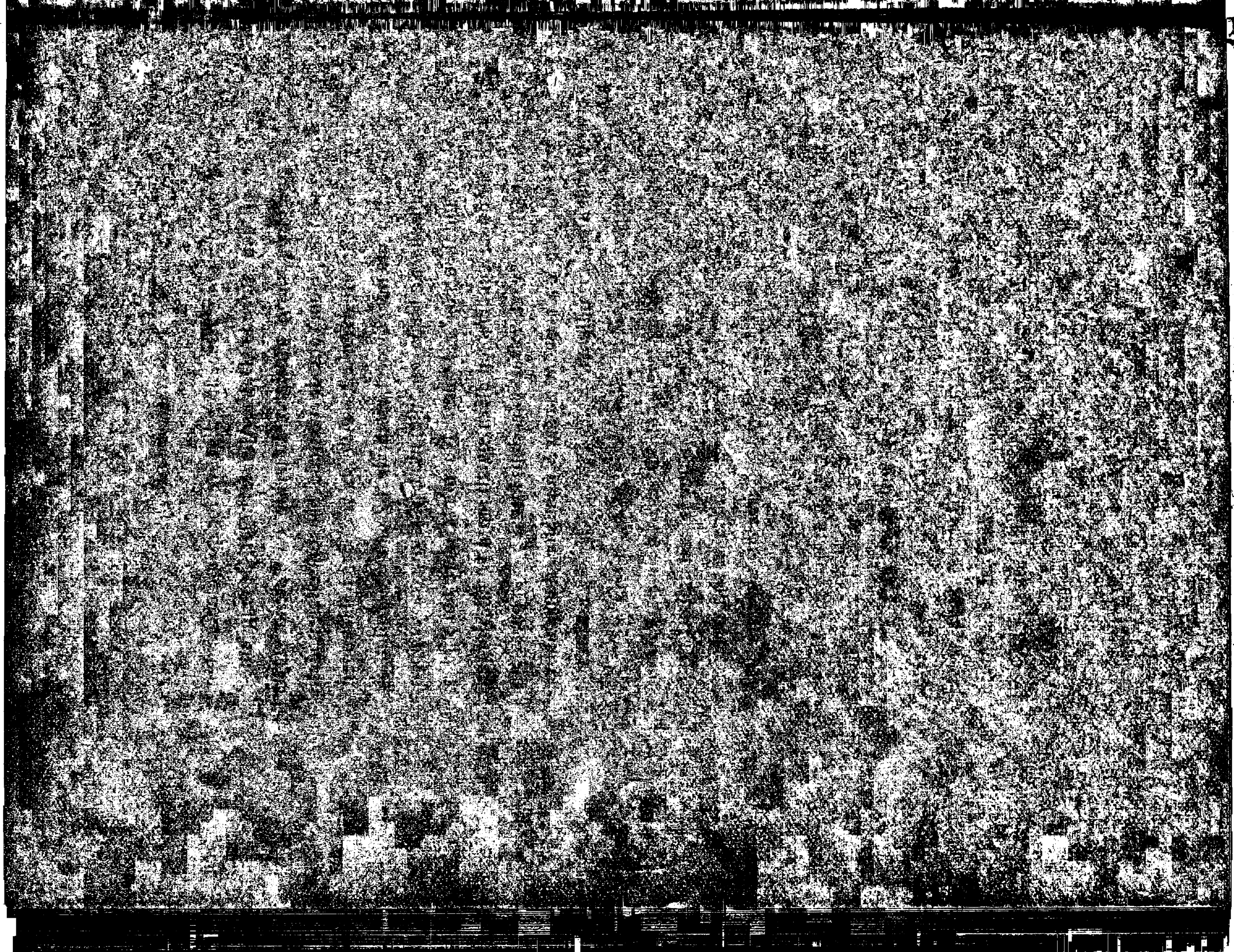

ZAR'EZ

ZAR'EZ

En Formiddag, da jeg spiste Frokost i Boghar-Fæstningen hos Chefen for det arabiske Administrationskontor, efter kompetente Folks Sigende en af de elskværdigste og dygtigste Officerer, der findes sydpaa, faldt Talen paa en Mission, som skulde udføres af to unge Løjtnanter. Det gjaldt om at gøre et langt Strejftog paa Boghar-, Djelfa- og Bou Saada-Distrikternes Territorier for at fastslaa Beliggenheden af de Steder, hvor der fandtes Vand. Man var stadig bange for, at det ved Ramadan'ens Slutning skulde komme til en almindelig Opstand, og man vilde derfor forberede et Ekspeditionskorps' Marsch rundt til de Stammer, der befolker denne Del af Landet.

Der eksisterer endnu ikke noget nøjagtigt Kort over disse Egne. Der er kun smaa, topografiske Rids, der skyldes de faa Officerer, som fra Tid til anden

rejser derigennem, tilnærmelsesvise Betegnelser af Kilder og Brønde, Noter, der hastig er kradset ned til Hest, flygtige Tegninger, tegnede paa Øjemaal uden nogen Slags Instrumenter.

Jeg bad øjeblikkelig om Tilladelse til at følges med den lille Trop, og den blev straks givet mig paa den elskværdigste Maade af Verden.

To Dage senere tog vi afsted.

Klokken var tre om Morgenen, da en Spahi, der kom for at vække mig, bankede paa Døren til Boukhraris beskedne Herberg.

Jeg lukkede Døren op for Manden med den røde, sortbroderede Trøje og de vide, rynkede Benklæder, som ender ved Knæet dèr, hvor Ørkenrytterens karmosinrøde Lædergamascher begynder. Det var en Araber af Middelstørrelse. Hans bøjede Næse var blevet kløvet af et Sabelhug og det venstre Næsebor var et gabende Ar. Han hed Bou-Abdallah. Han sagde til mig:

„Din Hest er parat, Herre."

Jeg spurgte:

„Er Løjtnanten kommet?"

Han svarede:

„Kommer straks."

Snart voksede en fjærn Støj frem i den mørke og

øde Dal; saa dukkede Skygger og Skikkelser frem og passerede forbi. Jeg skelnede kun tre underlige, langsomme Kroppe. Det var de tre Kameler, der bar Bagagen, vore Feltsenge og de faa Genstande, som vi havde med til en tyve Dages Rejse i ensomme Egne, som selv Officererne knapt kendte.

Snart efter rungede, stadig i Retning af Boghar-Fortet, en Flok Rytteres hastige Galop, og de to Løjtnanter, der skulde lede Ekspeditionen, kom tilsyne med deres Eskorte, som bestod af endnu en Spahi og en arabisk Rytter ved Navn Dellis, en Mand fra et *stort Telt,* en Ætling af en berømt og anset, indfødt Familie.

Jeg steg øjeblikkelig til Hest, og vi red afsted. Det var endnu dyb Nat, en Nat saa stille, at den næsten kunde kaldes ubevægelig. Efter at vi i nogen Tid gennem Chélif-Dalen havde redet mod Nord, drejede vi lige i det Øjeblik, Dagen gryede, til Højre ind i en mindre Dal.

I dette Land findes der ikke Tusmørke hverken Morgen eller Aften. Man ser næsten heller aldrig de smukke drivende, purpurfarvede, takkede, brogede, sære, blodige eller flammende Skyer, der farver vore nordlige Horisonter, naar Solen staar op, og naar Solen gaar ned.

Her er der først et meget svagt Skær, der paa faa Øjeblikke vokser, breder sig og fylder hele Rummet.

Saa pludselig bag Toppen af et Bjærg eller ved Kanten af en uendelig Slette dukker Solen frem, saaledes som den stiger højere op paa Himlen uden at have det rødlige, ligesom endnu slumrende Udseende, vi kender fra Solopgangen i vore taagede Lande.

Men hvad der er det mærkeligste ved disse Ørken-Morgener, er Stilheden. Hvem kender ikke hos os det første Fugleskrig, der lyder endnu før Dagen er brudt frem, saasnart den første, blege Lysning spreder sig over Himlen, saa det andet Skrig, som svarer fra Træet ved Siden af, og saa endelig det uophørlige Virvar af Kvidder, af Fløjten, af skingrende Toner, som blander sig med Hanernes fjerne og vedvarende Galen, hele denne Larm, denne Støj af Dyr, der vaagner, alle Løvets mange lystige Stemmer.

Her er intet. Den uhyre Sol hæver sig over denne Jord, som den har hærget, og den synes allerede at stirre ned paa den som en Hersker som for at overtyde sig om, at der intet mere levende findes. Ikke et Dyreskrig, undtagen af og til en Vrinsken fra en Hest, ikke en Bevægelse, der røber Liv, undtagen, hvis man har slaaet Lejr i Nærheden af en Brønd, Kamelhjordernes lange, langsomme og tause Forbidifilering hen mod Vandet.

Det er strax en brændende Hede. Ovenpaa Uld-

hætten og den hvide Tropehjælm sætter man den uhyre *Médol*, en Straahat med en mægtig Skygge.

Vi red langsomt videre gennem Dalen. Ligesaa langt vi kunde se, var alt nøgent, gulliggraat, glødende, blændende; hist og her, hvor en lille Rest Vand raad-

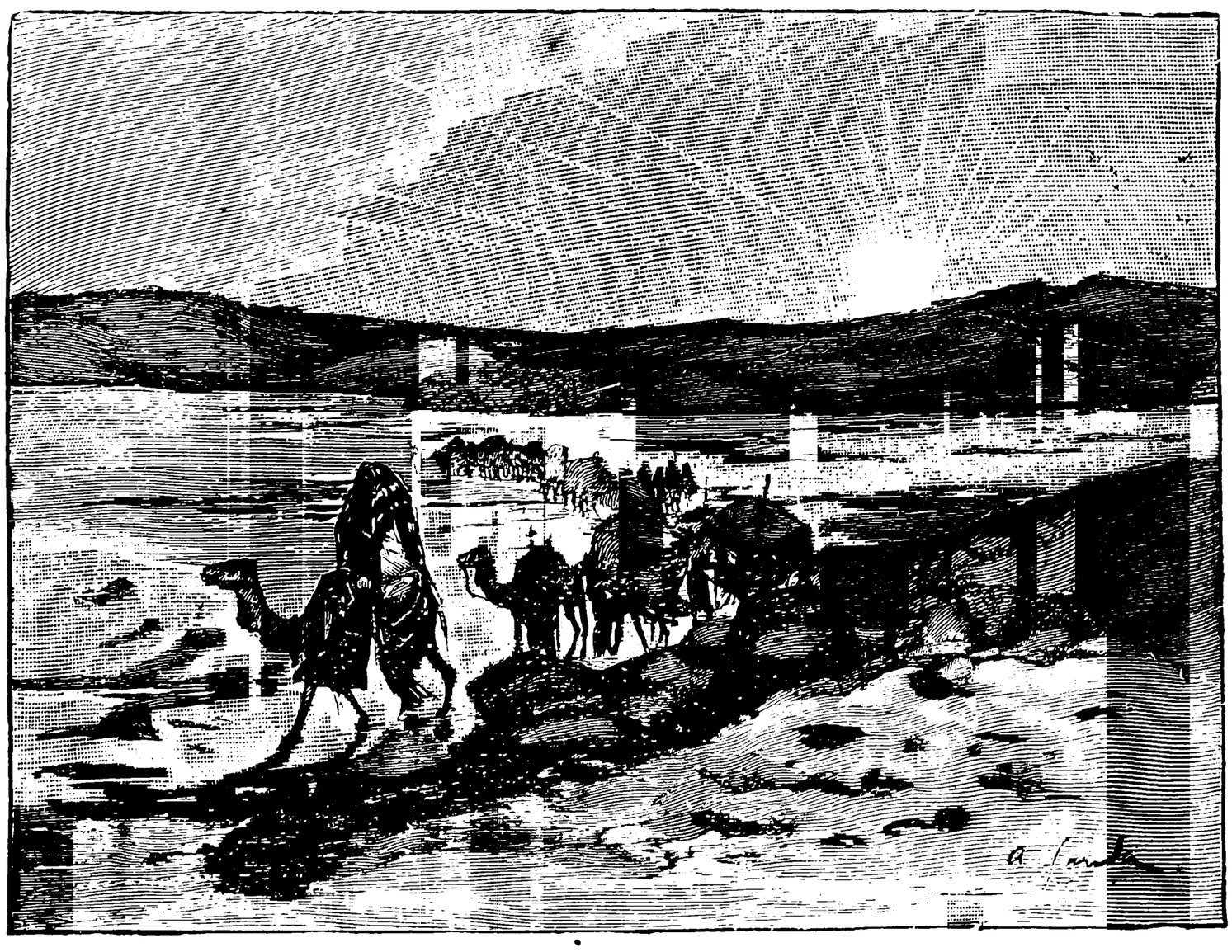

nede i en Fordybning i de udtørrede Flodlejer, dannede nogle grønne Siv en ganske lille, skingrende Plet, og nu og da betegnede to eller tre Træer i en Bugtning af Bjærget, at her var en Kilde. Vi var endnu ikke naaet til den udbrændte Egn, som vi snart skulde igennem.

Vi red stadig videre. Andre smaa Dale mundede ud i vor, og efterhaanden som vi kom længere mod Syd, svandt Synskredsen bort i en let Varmedis, i Røgen fra den stegte Jord, der slørede alt fjærnt i Toner, som næppe var blaa, næppe lyserøde, næppe hvide, men som alligevel var lidt af det altsammen, og som i Modsætning til de nærmere Omgivelsers blændende Glans besad en uendelig Mildhed, et blidt og sart Trylleri.

Endelig kom vi op paa Toppen af Bjærget, og Høvdingen El-Akhedar-ben-Yahia, hos hvem vi skulde slaa Lejr, kom ridende os i Møde, ledsaget af nogle Ryttere. Han tilhørte en berømt arabisk Slægt, idet han var en Søn af Bach'agha'en Yahia-ben-Aïssa med Tilnavnet: Bach'agha'en med Træbenet.

Han førte os hen til Lejren, som var gjort i Stand til os ved Siden af en Kilde under fire kæmpestore Træer, det eneste grønne, der var at se mellem de tørre og stenede Bjærgtinder, som strakte sig, ligesaa langt Øjet kunde række, rundt omkring os.

Der blev straks serveret en Frokost, i hvilken Ramadan'en forbød Høvdingen at tage Del. Men for at vaage over, at intet manglede, satte han sig ligeoverfor os, ved Siden af sin Broder El-Haoués-ben-Yahia, Høvdingen for Oulad-Alane-Berchieh-Stammen.

En Dreng paa tolv Aar, lidt spinkel, men med en

stolt og indtagende Ynde, kom henimod os. Jeg havde allerede for nogle Dage siden lagt Mærke til ham i den mauriske Kafé i Boukhrari, midt imellem Oulad-Naïl'erne.

Jeg var bleven slaaet af hans Klæders Finhed og blændende Hvidhed, af hans ædle Holdning og af den Ærbødighed, som alle syntes at vise denne lille spæde Araber. Da jeg udtalte min Forundring over, at man gav ham Lov til i saa ung en Alder at færdes sammen med disse Skøger, blev der svaret mig: „Det er Bach'agha'ens yngste Søn. Han kommer her for at lære Livet og Kvinderne at kende!!!" Hvilken uendelig Afstand fra vore franske Moralbegreber!

Drengen kendte ogsaa mig igen og kom hen og rakte mig alvorlig Haanden. Da han endnu ikke var gammel nok til at underkaste sig Fasten, satte han sig ved Siden af os og gav sig til med sine fine og slanke, smaa Fingre at flaa i det stegte Lammekød. Jeg troede at forstaa, at de to Høvdinger, der omtrent maatte være fyrretyve Aar, spøgte med ham om hans Rejse til Ksar'en og spurgte ham, hvorfra han havde faaet det Silketørklæde, han bar om Halsen, om det var en Gave fra en Kvinde?

Den Dag tillod Skyggen fra Træerne os at faa en Middagslur. Jeg vaagnede, da Aftenen begyndte at

falde paa, og kravlede op paa en lille Høj i Nærheden for at kaste et Blik ud over Landet.

Solen, der var lige ved at forsvinde, farvedes rød midt paa den orangegule Himmel. Og overalt, fra Nord til Syd, fra Øst til Vest, hævede sig, lige saa langt mine Øjne kunde skelne, Kæder af rosenrøde Bjærge, lige saa udpræget rosenrøde som Flamingoens Fjer. Denne overraskende og fantastiske Farve gjorde det samme Indtryk paa mig som Slutningsapotheosen i en Eventyr-Opera. Den havde noget kunstigt, noget lavet, noget naturstridigt ved sig, men var alligevel af en ejendommelig skøn Virkning.

Den næste Dag naaede vi ned paa Sletten paa den anden Side af Bjærget, en uendelig Slette, som det skulde tage os tre Dage at ride over, skønt vi ganske tydeligt saa Djebel-Gada-Kæden, der begrænsede den lige foran os.

Det var snart triste Strækninger af Sand eller rettere af Jordstøv og snart et Hav af Alfa-Totter, som syntes planløst stukne ned i Jorden, og som tvang vore Heste til at gaa i Zigzag.

Disse Afrikas Sletter er forunderlige.

De gør Indtryk af at være bare og flade som et Stuegulv. Men de er tvertimod bestandig bølgende ligesom et Hav, der efter en Storm paa Afstand ser

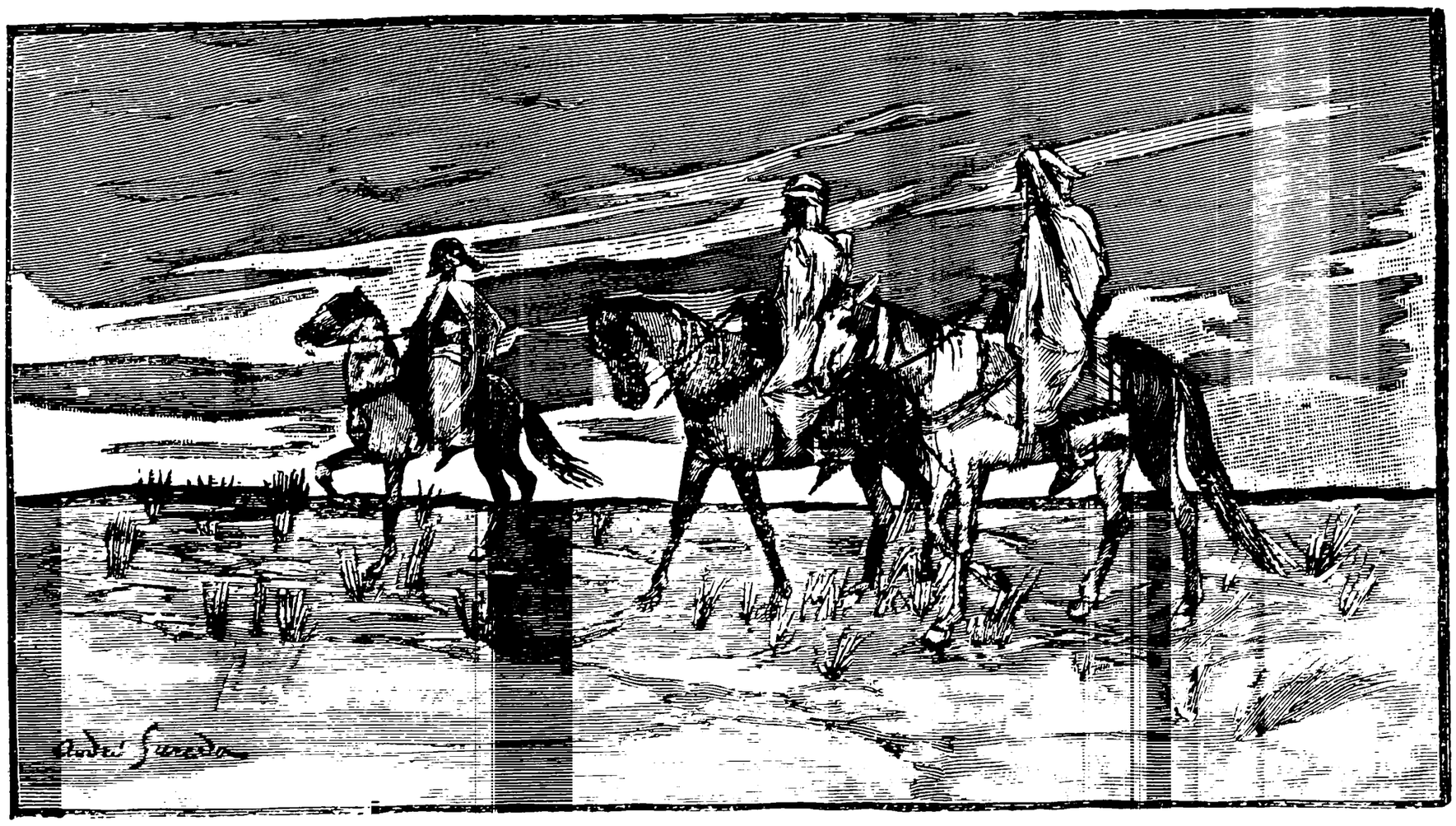

ud, som om det var ganske stille, fordi Overfladen er glat, men som alligevel bevæges af lange, roligt glidende Bølger. Man mærker ikke disse Jordbølgers Skraaninger; man taber aldrig Horisontens Bjærge af Syne, men i den følgende parallele Sænkning, kun to Kilometer fra én, kunde en hel Hær skjule sig og den vilde ikke være til at se.

Det var disse Forhold, der gjorde Forfølgelsen af Bou-Amama paa de sydoranske, alfabevoksede Højsletter saa vanskelig.

Hver Morgen, saa snart det gryer ad Dag, rider man videre ud over denne ensformige og uendelige Slette, og hver Aften kommer nogle hviddrapperede

Ryttere én i Møde og fører én til et lappet Telt, under hvilket der er udbredt Tæpper. Man spiser hver Dag de samme Ting, man passiarer lidt, saa sover man eller man drømmer.

Hvis De vidste, hvor man er langt borte, langt fra alle Mennesker, langt fra alt under dette lille lave Telt, gennem hvis Huller man ser Stjernerne, og hvis optrukne Sider aabner én Udsigt over de endeløse, golde Sandsletter!

Den er altid den samme, altid ens, altid udbrændt og altid død, denne Jord, og dog ønsker man intet og længes ikke. Dette stille, skinnende og trøstesløse Landskab er alt, hvad Øjet, hvad Tanken begærer; det tilfredsstiller baade ens Sanser og ens Drømme, fordi det er helt, *ubetinget*, fordi man ikke kunde tænke sig det anderledes. Selv det sparsomme Grønsvær støder som noget falskt, skærende og grelt.

Hver Dag paa de samme Tider er det det samme Skuespil: Ilden, der fortærer en Verden; og saa snart Solen er gaaet ned, er det Maanens Tur til at lyse over den uendelige Ensomhed. Men for hver Dag, der gaar, faar lidt efter lidt den tavse Ørken Magt over én, gennemsyrer ens Tanker, ligesom det haarde Lys gennembrænder ens Hud; man ønsker, at man kunde blive Nomade paa samme Maade som disse

Mænd, der drager fra Sted til Sted, uden nogensinde at komme udenfor deres Fædreland, midt i disse uendelige Vidder, som næsten altid er ganske ens.

Hver Dag sender den udsendte Officer en indfødt Rytter i Forvejen for at melde sin Ankomst til den Høvding, hos hvem han vil spise den paafølgende Dag, for at denne i sin Stamme forud kan indkræve Føden til Mennesker og Dyr. Denne Skik, der svarer til Indkvarteringssedlerne, som Borgerne faar tilstillede hjemme i Frankrig, bliver ved den Maade, hvorpaa den udføres i Praksis, meget kostbar for Stammerne.

Naar man siger Araber, kan man ligesaa godt sige Tyv, uden Undtagelse. Tingene gaar for sig paa følgende Maade:

Høvdingen henvender sig til en af Underhøvdingene og fordrer denne Afgift af hans Mænd. For at slippe over Beskatningen og Besværet, betaler Underhøvdingen. Høvdingen stikker Summen i Lommen og henvender sig til en anden, der ogsaa ofte lader sig udnytte paa samme Maade. Kort sagt, én af dem maa i alle Tilfælde ud med Pengene.

Hvis Høvdingen har en Fjende, falder Forpligtelsen gerne paa denne, som derefter overfor sine Underordnede gaar frem paa samme Vis, som Høvdingen overfor Cheikerne.

Saaledes gaar det til, at en Afgift, der ikke burde koste hver Stamme mere end en tyve, tredive Francs, ufravigelig kommer til at koste den en fire, fem Hundrede.

Af en Mængde Grunde, som det vilde føre altfor langt nærmere at udvikle, er det endnu umuligt at faa dette Forhold forandret.

Saasnart man nærmer sig en Lejr, ser man allerede paa lang Afstand en Flok Ryttere, der kommer ridende hen imod én. En af dem rider foran alene. De rider i Skridt eller i Trav, indtil de paa én Gang slaar over i Galop, en rasende Galop, som vore Heste oppe mod Nord ikke vilde kunne udholde i mere end to Minutter. Det er en Væddeløbsgalop, som faar én til at tænke paa et Iltog, der farer forbi. Men Araberen sidder med sine flyvende, hvide Klæder næsten lige oprejst i Sadlen, og med et eneste Ryk stanser han Dyret, saa at dets Ben krummer sig. Med et Sæt er han af Sadlen og gaar ærbødigt hen imod Officeren, som han kysser paa Haanden.

Uanset sin Titel, sin Afstamning eller sin Rigdom kysser enhver Araber altid de Officerer, han træffer, paa Haanden.

Derpaa svinger Høvdingen sig atter i Sadlen og rider i Spidsen for de Rejsende hen til det Telt, som han har ladet lave i Stand til dem. Man forestiller

sig i Almindelighed, at de arabiske Telte ligger blændende hvide i Solskinnet. De er tværtimod smudsigbrune med gule Striber. De er vævede af Kamel- og Gedehaar og gør et tykt og klodset Indtryk. Teltet er meget lavt (det er med Nød og Næppe, at man kan staa oprejst derinde), men det er meget rummeligt. Pælene, der støtter det, er rammet temmelig vilkaarligt ned, og alle Teltets Sider er trukket op, for at Luften frit kan strømme ind under det.

Til Trods for denne Foranstaltning er Heden om Dagen knugende i Teltet; til Gengæld er Nætterne herlige, man sover ganske vidunderligt paa de tykke og pragtfulde Djebel-Amour-Tæpper, og det skønt de vrimler af Insekter.

Disse Tæpper udgør de rige Araberes eneste Luksus. De stuves sammen og dynges ovenpaa hverandre, og Araberne har den dybeste Ærbødighed for dem; ligesom ved Indgangen til Moskéerne tager hver eneste Mand sit Fodtøj af, inden han træder paa dem.

Saasnart Høvdingen har faaet sine Gæster bragt til Sæde eller rettere lagt udstrakte, lader han bringe Kaffe. Denne Kaffe er fortræffelig, og dog er Opskriften meget simpel. Bønnerne males ikke, men knuses og blandes med ikke saa lidt Ambra, hvorefter de koges i Vand.

Der kan ikke tænkes noget pudsigere end det arabiske Service. Naar De bliver modtaget hos en rig Høvding, finder De hans Telt prydet med uvurderlige Tæpper, skønne Puder og kostbare Forhæng, hvorefter De ser en gammel Blikbakke blive bragt ind med fire sprukne, skaarede og hæslige Kopper, der ser ud, som om de var købt i en eller anden Godtkøbsbasar paa Paris' ydre Boulevarder. Der er imiteret japanesisk Porcellæn, tarveligt Creil-Fajance, alt det grimmeste og mest klodsede, der af den Art fabrikeres rundt i Verden.

Kaffen kommer ind i en gammel Thepotte, i en Soldaterspølkum eller i en ubegribelig bulet, skæv og sygelig Bly-Kaffekande.

Et mærkeligt, barnligt Folk, der er bleven ved at være ligesaa primitivt, som ved Racernes første Begyndelse! De drager fra Sted til Sted uden at slaa Rod, uden at skabe sig noget Hjem. Deres Huse bestaar kun af et Stykke Tøj, der er udspændt over Pæle, og de ejer ikke en af de Genstande, uden hvilke Livet ikke vilde forekomme os muligt at leve. De har ingen Senge, ingen Lagener, ingen Borde, ingen Stole, ikke en eneste af de smaa uundværlige Ting, som gør Tilværelsen bekvem. De har intet Møbel, hvori de kan gemme noget hen, ingen Industri, ingen Kunst,

ingen Kundskab om nogetsomhelst. Det er knapt nok, at de kan sy de Gedehuder sammen, hvori de medfører deres Vand, og under alle Forhold er deres Fremgangsmaader saa plumpe, at man overvældes af Forbauselse.

De kan ikke en Gang bøde deres Telt, naar Vinden har flaaet det i Stykker, og Hullerne i det brunlige Væv er saa talrige, at Regnen af Hjertens Lyst pisker lige igennem. De synes hverken at bryde sig om Jorden eller om Livet, disse ridende Vagabonder, der sætter en eneste Sten over det Sted, hvor deres Døde sover, en eller anden ligegyldig stor Sten, som de henter fra det nærmeste Bjærg. Deres Kirkegaarde ser ud som Marker, hvor en Gang i fordums Tid et evropæisk Hus er styrtet sammen.

Negrene har deres Straahuse, Laplænderne deres Huller, Eskimoerne deres Hytter, ja, selv de mest barbariske af alle barbariske Folkeslag har en Bolig, som de har udhulet i Jorden eller rejst ovenpaa den, de føler sig alle knyttede til deres Moder, Jorden. Men Araberne drager videre, stadig videre, uden Baand og uden Kærlighed til denne Jord, som vi andre betragter som vor Ejendom, som vi gør frugtbar, som vi elsker med hver Fiber af vort Hjerte; de galopperer bare

videre, ude af Stand til at udføre noget af vore Arbejder, uden Forstaaelse af vore Bekymringer, som om de var undervejs til et Sted, de aldrig naar.

Deres Skikke er famlende og uudviklede. Vor Civilisation glider af paa dem, uden at de synes at føle Berøringen.

De drikker af selve Aabningen i Gedeskindet, men til de Fremmede hældes altid Vandet i en Samling af de utroligste Beholdere. Der er alle mulige Slags, ligefra en almindelig Kasserolle til en bulet Konservesdaase. Hvis de paa et af deres Plyndringstog fik fat paa en af vore høje Hatte, vilde de utvivlsomt gemme den for at lade den første General, der kom til deres Stamme, drikke af den.

Hele deres Køkkenkunst bestaar af fire eller fem Retter, der ufravigelig bliver anrettet i samme Rækkefølge.

Maaltidet begynder med en Bede, der er stegt i fri Luft. En Mand kommer med hele Dyret paa en Stang, som har tjent til Spid, og som han bærer over Skulderen. Dette flaaede Dyr, der svæver højt oppe i Luften, faar én til at tænke paa en eller anden middelalderlig Henrettelse. Om Aftenen, naar den alvorsfulde, hviddrapperede Skikkelse saaledes kommer bærende med det, aftegner det sig paa en uhyggelig og burlesk Maade mod den røde Himmel.

Beden bliver lagt i en flad Kurv, der er flettet af Alfagræs, midt imellem de Spisende, som med Benene krydsede paa Tyrkermaner sidder i en Rundkreds. En Gaffel er noget ukendt, Kødet flaaes i Stykker med

Fingrene og med en lille arabisk Kniv med Hornskaft. Den stegte Hud, som Ilden har gjort sort og sprød, gaar for at være det lækreste. Den rives af i lange Skorper og knases mellem Tænderne; dertil drikker man enten noget af det altid grumsede Vand, eller Kamelmælk, som er spædt halvt op med Vand, hvis

man da ikke foretrækker sur Mælk, som er løbet sammen i en Gedehud, og som af denne har faaet en stærk Muskussmag. Araberne kalder denne sørgelige Drik for „Leben".

Efter den første Ret kommer snart i en Skaal, snart i en Kumme og snart i en gammel Gryde en Slags Nudelpostej. Paa Bunden af denne Postej er en gullig Saft, hvori spansk Peber slaaes med rødt Peber i en Blanding af tørrede Abrikoser og Dadler, der er stødt sammen.

Det er ikke en Ret, som jeg vil anbefale Lækkermunde.

Naar Høvdingen, som man er Gæst hos, vil vise sig særlig storslaaet, serveres derefter *Hamis'en*, en virkelig velsmagende Ret, som det maaske vilde glæde nogen at høre Opskriften paa.

Den laves enten af Hønsekød eller Bedekød, der skæres i Smaastykker og vendes i Smør paa en Pande.

Ved at dryppe Kødet med varmt Vand (jeg tror, at det er bedre at bruge tynd Suppe) faar man derefter en let Suppe, hvori man kommer en Masse rødt Peber, en lille Smule spansk Peber, almindeligt Peber, Salt, Løg, Dadler og tørrede Abrikoser; man lader det hele koge, indtil Dadlerne og Abrikoserne er kogte ud, hvorpaa man hælder det over Kødet. Det er fortræffeligt.

Maaltidet ender med Nationalretten Kous-Kous eller Kouskoussou, det er en staaende Regel. Araberne tillaver Kouskous'en ved med Haanden at rulle Mel til smaa Kugler, der ligner Hagel. Disse runde Gryn koges i en særlig Suppe. Jeg vil imidlertid ikke indlade mig paa at give flere Opskrifter for ikke at faa Skyld for kun at tale om Mad.

Af og til faar man ogsaa smaa Honningkager, der er meget gode.

Hver Gang, man har drukket, siger Høvdingen, som er éns Vært: „*Saa!*“ (paa Deres Sundhed!). Man skal svare: „*Allah y selmeck!*“, hvad der svarer til vort: „Gud velsigne Dem!“ Disse Formler gentages en halv Snes Gange under hvert Maaltid.

Hver Eftermiddag henad Klokken fire lægger vi os til Rette under et nyt Telt,, snart ved Foden af et Bjærg og snart midt paa en endeløs Slette.

Da Efterretningen om vor Ankomst har spredt sig i Stammen, varer det ikke længe, førend vi i det fjærne fra alle Sider, ude fra de øde Volde eller oppe fra Højderne, ser en Mængde smaa hvide Punkter, som kommer nærmere. Det er Araberne, der kommer for at se Officeren og forebringe ham deres Klager. Næsten alle er til Hest, enkelte til Fods og en Del paa ganske smaa Æsler. De sidder overskrævs paa de

trippende Dyr, helt nede ved Halen, og deres lange nøgne Fødder slæber paa Jorden paa hver Side.

Saasnart de er staaet af, kommer de hen og sætter sig paa Hug omkring Teltet og bliver siddende og ven-

ter ubevægelige og med nedslagne Øjne. Endelig gør Høvdingen et Tegn og Klagerne fremstiller sig.

Enhver udsendt Officer holder nemlig Rettergang og afsiger Kendelser efter Forgodtbefindende.

De kommer med de utroligste Klager, thi intet Folkeslag er saa chikanøst, saa stridbart, saa kivagtigt og saa hævngerrigt som det arabiske. Det kan aldeles

ikke nytte at tænke paa at faa Sandheden frem eller at afsige en retfærdig Dom. Hver Part møder med et fantastisk Antal falske Vidner, som ved deres Fædres og Mødres Støv sværger paa de frækkeste Løgne.

Her er nogle Eksempler.

En *Kadi* (disse muselmanske Øvrighedspersoners Bestikkelighed er — og paa ingen Maade ufortjent — blevet til Ordsprog) lader en Araber kalde for sig og gør ham følgende Forslag:

„Du giver mig femogtyve Douros, og Du bringer mig syv Vidner, der i min Nærværelse skriftlig bevidner, at X . . . skylder Dig femoghalvfjerds Douros, saa skal jeg nok sørge for, at Du faar dem."

Manden kommer med Vidnerne, som afgiver deres Vidnesbyrd og skriver under. Saa kalder Kadien X . . . til sig og siger:

„Giv mig halvtredsindstyve Douros og bring mig ni Vidner, som bevidner, at B . . . (den første Araber) skylder Dig hundrede og femogtyve Douros, saa skal jeg sørge for, at Du faar dem."

Den anden Araber kommer med sine Vidner. Saa kalder Kadien den første for sig og dømmer i Kraft af hans syv Vidner den anden til at betale ham fem og halvfjerds Douros, hvorefter den anden fremsætter sin Fordring og Kadien som Følge af *hans* ni Vidners For-

sikringer giver den første Befaling til at rykke ud med de hundrede og femogtyve Douros.

Kadiens Part er altsaa fem og halvfjerds Douros (375 Francs), for hvilke de to Ofre har maattet bløde.

Det er virkelig passeret.

Alligevel henvender Araberne sig saa godt som aldrig til den franske Fredsdommer, fordi han ikke er til at bestikke, medens Kadien gør alt, hvad man vil, for Penge.

De nærer ogsaa en uovervindelig Modvilje overfor vor Rettergangs indviklede Former. Al skriftlig Procedure indgyder dem Rædsel, thi de har en til Sygelighed dreven overtroisk Skræk for Papir, hvorpaa der kan sættes Navne eller males forheksede og uheldbringende Tegn.

I det franske Herredømmes første Tid bemægtigede Muselmændene sig hver en Stump Papir, de traf paa deres Vej, førte det andægtigt til deres Læber og gravede det derpaa ned i Jorden eller puttede det ind i et eller andet Hul i en Mur eller i et Træ. Denne Skik hidførte imidlertid saa mange og saa ubehagelige Overraskelser, at Muhamedanerne snart blev vænnede af med den.

Endnu et Eksempel paa Arabernes Kæltringstreger.

I en Stamme tæt ved Boghar var der bleven be-

gaaet et Mord. Mistanken faldt paa en Araber, men Beviserne manglede. I bemeldte Stamme var en stakkels Mand, som nylig var kommen fra en anden Stamme og havde slaaet sig ned hos dem for at varetage sine pekuniære Interesser. Et Vidne beskylder ham for at være Morderen. Et andet Vidne slutter sig til det første og endnu et. De blev til halvfems, der alle med de højtideligste Forsikringer aflagde det samme Vidnesbyrd. Manden blev dømt til Døden og henrettet. Snart efter kom den Halshuggedes Uskyldighed for Dagen. Araberne havde simpelt hen villet skille sig af med en Fremmed, som faldt dem til Besvær, og forhindre, at en af deres egen Stamme skulde blive *kompromitteret!*

Processerne varer aarevis, uden at det mindste Skær af Sandheden kan trænge igennem de falske Vidners Forsikringer. Man tager da gerne sin Tilflugt til et meget simpelt Middel, idet man sætter de to procesførende Parter med alle deres Vidner i Fængsel. Naar der er gaaet nogle Maaneder, slipper man dem atter løs, og i Almindelighed forholder de sig saa rolige i et Aarstid, hvorefter de begynder forfra.

I Oulad-Alane-Stammen, som vi har besøgt, føres en Proces, der har varet i tre Aar, uden at det har været muligt at skaffe Lys i Sagen. De to Stridende faar med passende Mellemrum et lille Ophold under

Laas og Slaa, men saasnart de atter kommer ud, begynder de igen.

Iøvrigt tilbringer de deres Liv med at stjæle og snyde hinanden, naar de da ikke ligefrem skyder paa hinanden. Men de dækker saa meget som muligt over alle de Affærer, hvori Krudtet spiller en Rolle.

Under Besøget hos Oulad-Mokhtar'erne staar en meget høj Mand frem og beder om at blive indlagt paa det franske Hospital.

Officeren spørger ham ud om hans Sygdom. Araberen slaar sin Klædning til Side og viser os et skrækkeligt, allerede gammelt og bullent Saar i Højde med Leveren. Vi opfordrer ham til at vende sig om og opdager paa hans Ryg i lige Linie med det første Saar et andet, et Hul af Størrelse som et Barnehoved. Naar der blev trykket omkring Saaret, traadte Bensplinter frem. Manden var aabenbart bleven ramt af et Geværskud, og Ladningen, som var gaaet ind i Brystet, var gaaet ud igennem Ryggen efter at have knust et Par Ribben. Men han benægtede det kraftigt, protesterede og svor paa, at det var „Guds Værk".

I dette tørre Sand er det forøvrigt sjældent, at Saarene bliver ondartede. Gæring og Raaddenskab, der skyldes Mikrober, eksisterer ikke, da alle den Slags Infusionsdyr kun kan leve i et fugtigt Klima. Med

mindre et Skud er øjeblikkelig dræbende, eller et eller andet vigtigt Organ bliver ødelagt, helbredes Saarene altid.

Den næste Dag kommer vi til Høvdingen Abd-el-Kader-bel-Hout, en Parvenu. Hans Stamme, som han styrer med Klogskab, er mindre urolig og mindre kivagtig end de andre. Maaske maa der dog søges en anden Grund til denne forholdsvise Besindighed.

Da Egnen ikke har andre Kilder end dem, som udspringer paa Djebel Gadas sydlige Skraaning, der ikke er beboet, er den naturlige Vandforsyning udelukkende de Brønde, som er fælles for hele Stammen. Der kan altsaa ikke være Tale om at *aflede Vandet*, hvad der her mod Syd er en af de væsentligste Aarsager til Kiv og Strid.

Ogsaa her kom en Mand og bad om at blive optaget i et fransk Hospital. Da der blev spurgt ham, hvilken Sygdom han havde, løftede han sin *Gandoura* og fremviste sine Ben. De var marmorerede med blaa Pletter, laskede, slatne og svulne som en overmoden Frugt; Kødet var saa blødt og slapt, at man kunde stikke en Finger ned i det ligesom i en Dejg, hvori Mærket af Trykket længe blev siddende. Kort sagt, den stakkels Fyr havde alle Tegn paa en forfærdelig Syfilis. Da han blev spurgt, hvorledes han havde faaet

Sygdommen, rakte han Haanden i Vejret og svor ved sine Forfædres Minde, at „det var Guds Gerning".

I Sandhed, Arabernes Gud øver de besynderligste Gerninger!

Naar alle Klager og Fordringer er bleven hørte, prøver vi paa at sove lidt i Teltets frygtelige Hede.

Saa bliver det Aften, og vi spiser vort Hovedmaaltid. En dyb Ro sænker sig over den forbrændte Jord. Beduinernes Hunde begynder at hyle langt borte, og Sjakalerne svarer dem.

Vi strækker os paa Tæpperne under Himlen, der er oversaaet med Stjerner, som tindrer med en næsten fugtig Klarhed, og vi passiarer længe, meget længe. Alle Minder dukker frem, blide, tydelige og fristende at fortælle i disse lune, stjernefyldte Nætter. Rundt omkring Officerens Telt ligger Araberne paa den bare Jord; i en lang Linie staar Hestene, hvis Forben er lænkede sammen, og ved hver Hest staar en Mand paa Vagt.

De har ikke Lov til at lægge sig, de skal altid staa oprejste, disse Heste; en Høvdings Ganger bør ikke kende til Træthed. Saasnart en af dem prøver paa at strække sig ud, styrter straks en Araber til og tvinger den til at rejse sig.

Men Natten skrider frem. Vi synker helt ned i de tykke Uldtæpper, og nu og da, naar vi pludselig vaagner op, ser vi paa den bare Jord omkring os hvide Skikkelser, der ligger og sover som Døde i deres Ligklæder.

En Dag, da vi efter en ti Timers Marsch igennem det brændende Støv var naaet til en Lejr ved en Brønd, hvis grumsede, halvraadne Vand forekom os lifligt, rykkede Løjtnanten i mig, ligesom jeg var ved at lægge mig til Hvile under Teltet, og sagde, idet han pegede mod Syd:

„Kan De ikke se noget der ovre?"

Jeg fulgte Retningen af hans Finger og svarede:

„Jo, en ganske lille, graa Sky."

Løjtnanten smilede:

„Det er godt, saa sæt Dem ned og bliv ved med at se paa den."

Overrasket spurgte jeg hvorfor, og han svarede:

„Fordi det, hvis jeg ikke tager fejl, er en Sandorkan, som er under Opsejling."

Klokken var omtrent fire, og Varmen inde i Teltet holdt sig paa otte og fyrretyve Grader. Luften syntes at sove under Solens uudholdelige, skraa Flammer. Ikke en Vind rørte sig, og der hørtes ikke en Lyd ud

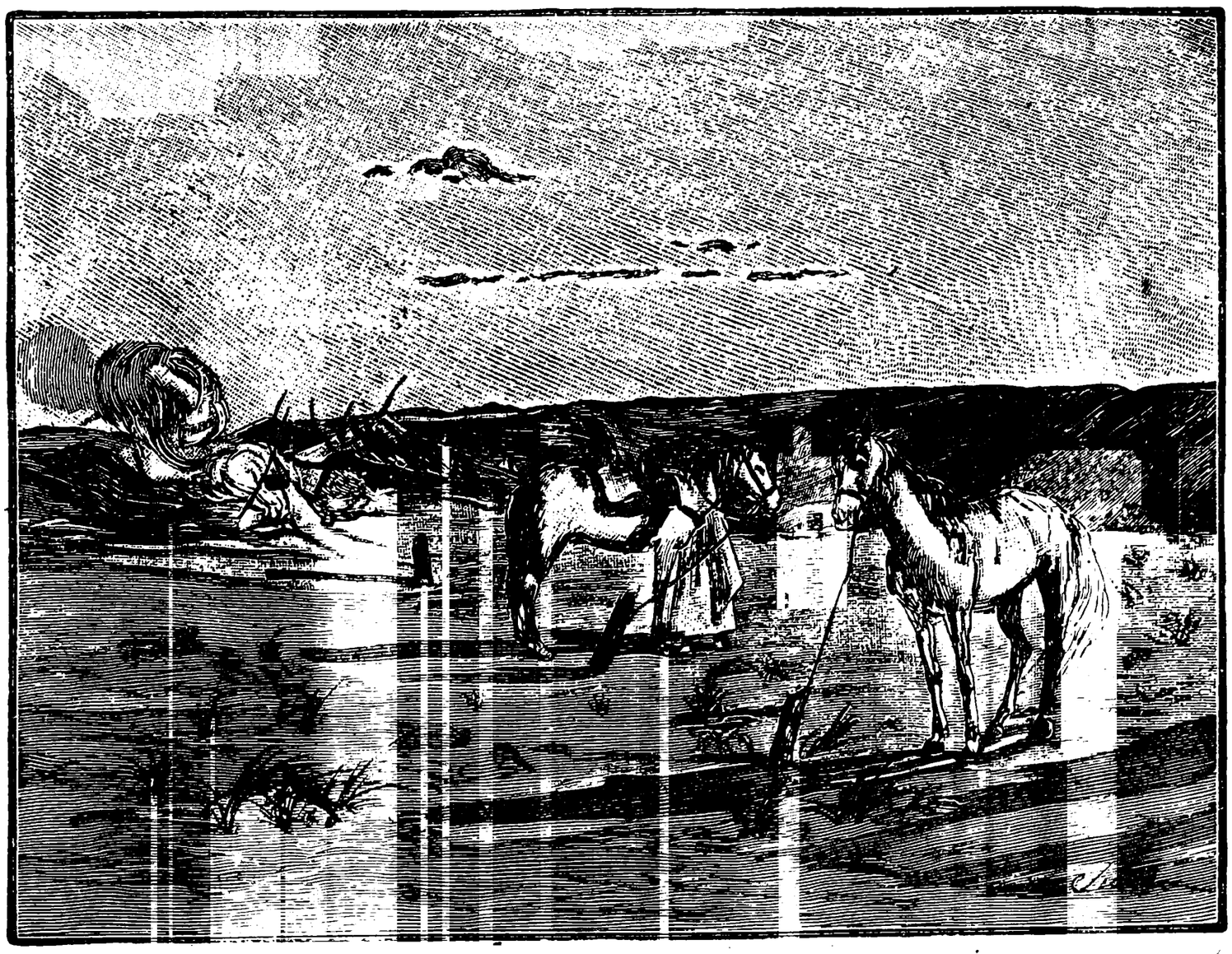

over de bundne Hestes Gumlen paa deres Byg og den sagte Hvisken mellem Araberne, som hundrede Skridt længere borte havde travlt med at lave Maden til os.

Alligevel havde jeg en Fornemmelse af, at der rundt omkring os var en anden Slags Varme, som ikke kom fra Luften, men som var mere fortættet, mere kvælende, noget i Retning af den knugende Hede, der slaar én i Møde, naar man kommer i Nærheden af en stor Ildebrand. Det var ikke de stadigt tilbagevendende, pludselige og glødende Vindpust, der som et Kærtegn af Ild gaar forud for Siroccoen og bebuder dens Ankomst, det var en

hemmelighedsfuld Opheden af alle Atomer, af alt, hvad der eksisterer.

Jeg saa paa Skyen, som stadig voksede, men paa samme Maade som alle andre Skyer. Den var nu smudsigbrun og naaede meget højt op paa Himlen. Derpaa tog den til i Bredde ligesom vore Tordenskyer mod Nord. Ærlig talt fandt jeg ikke, at den havde nogetsomhelst særlig mærkeligt ved sig.

Omsider havde den bredt sig over hele Horisonten. Forneden var den tyk og sort, foroven let, ligesom gennemsigtig kobberfarvet.

En stærk Uro bagved mig fik mig til at vende mig om. Araberne havde lukket vort Telt og lagde tunge Sten paa dets nederste Kant. De fo'r frem og tilbage og raabte og skreg i den febrilske Travlhed, der er egen for en Lejr, som hvert Øjeblik venter at blive angrebet.

Jeg fik pludselig en Følelse af, at det begyndte at mørkne, og jeg saa' op mod Solen. Den var dækket af et gult Slør og var allerede ikke længere andet end en bleg, rund Plet, der hurtigt viskedes ud.

Og saa blev jeg Vidne til et forunderligt Skuespil! Hele den sydlige Horisont var forsvunden, og en taaget Masse, der naaede lige op til Zenith, voksede hastigt hen imod os, opslugte alt, rykkede fra Sekund til

Sekund Synsgrænsen nærmere ind paa os og svøbte sig om alt.

Instinktmæssig trak jeg mig tilbage til Teltet. Det var paa høje Tid. Som en umaadelig gul Mur var Orkanen lige inde paa os. Den kom med en Hastighed som et Tog i fuld Fart og pludselig indhyllede den os i en rasende Hvirvel af Sand og Vind, i en Storm af fint, brændende, raslende, blændende og kvælende Grus.

Vort Telt, der holdtes fast af de vældige Stene, blev rusket som et Sejl, men det holdt. Vore Spahiers Telt, som ikke var saa solidt fastgjort, svingede i nogle Sekunder frem og tilbage, gennempisket af Orkanen, saa reves det pludselig løs fra Jorden, flagrede op og forsvandt øjeblikkelig i den hvirvlende Støvnat, der omgav os.

Det var ikke muligt at se ti Skridt frem for sig i dette Sandmørke. Vi indaandede Sand, vi drak Sand, vi spiste Sand. Vore Øjne var fyldte med det, vort Haar overpudret med det, det gled ned ved Halsen, op gennem Ærmerne og fandt Vej ind i vore Støvler.

Det varede hele Natten. Vi pintes af en brændende Tørst. Men Vandet, Mælken, Kaffen, alt var fuldt af Sand, der knasede under vore Tænder. Den stegte Bede var indpebret med det, Kous-Kous'en syntes kun at bestaa af sammentrillede Gruskugler og

Melet til Brødet var ikke længere andet end fint stødte Stene.

En stor Skorpion aflagde os et Besøg. Det er rigtig et Vejr, Dyrene synes om, det lokker dem frem af alle deres Huller. Hundene hylede slet ikke den Nat.

Da Morgenen kom, var det altsammen forbi, og Afrikas store, dødbringende Despot, Solen, stod i al sin Pragt paa en klar Himmel.

Vi fortsatte først noget senere Rejsen, da Sand-Oversvømmelsen havde forstyrret vor Nattesøvn.

Foran os hævede sig Djebel-Gada-Kæden, som vi skulde over. Til højre for os aabnede sig et Pas, vi fulgte Bjærget hen til dette Indsnit, hvori vi drejede ind. Vi traf atter paa Alfagræsset, det skrækkelige Alfagræs. Paa én Gang troede jeg at opdage næsten udviskede Spor af en Landevej og af Hjulspor. Jeg holdt overrasket min Hest an. En Landevej her, hvilket Mysterium! Jeg fik Forklaringen paa det.

En af Stammens forhenværende Høvdinger, havde ladet de i Algier boende Evropæeres Eksempel stige sig til Hovedet, og vilde skænke sig selv den Luksus at holde Køretøj i Ørkenen. Men naar man skal have en Vogn, maa man ogsaa have Veje, den kan køre paa, hvorfor den opfindsomme Potentat Maaneder igennem satte alle de Arabere, som var hans Undersaatter;

i Arbejde med et større Vejanlæg. De Ulykkelige, som hverken havde Skovle, Spader eller andet Værktøj, og som i de fleste Tilfælde maatte grave med de bare Hænder, endte ikke destomindre med at faa planeret flere Kilometer Vej. Det var tilstrækkeligt for deres Hersker til at kunne foretage Køreture gennem Sahara i en mærkelig Ekvipage og i Selskab med nogle indfødte Skønheder, som han havde ladet sin Yndling, en ung Araber paa seksten Aar, hente i Djelfa.

Man maa have set dette afskallede, afgnavede, afbrændte Land og kende Araberne og deres uforstyrrelige Alvor for ret at forstaa det uendelig komiske, der er over denne Udhaler med Gribbehovedet, denne Ørkenens Levemand, som kører afsted i fuld Fart med sine barfodede Kokotter i en uhøvlet Trækasse med skæve Hjul og med hans . . .. Hjertensven som Kusk. Denne tropiske Elegance, denne sahara'ske Udsvævelse, denne „Chic" midt i det indre Afrika forekom mig at være uforglemmelig pudsig.

Vor Flok var den Morgen temmelig talrig. Foruden Høvdingen og hans Søn bestod vort Følge yderligere af to indfødte Ryttere og en gammel mager Araber med Spidsskæg og en kroget Næse i et ejendommeligt Rottefysiognomi; hans Væsen var krybende, hans Rygrad krummet og hans Øjne falske. Det var en anden for-

henværende Høvding for den Stamme, der havde opløst sig paa Grund af Udsugelse. Han skulde være vor Fører den næste Dag, da den Vej, vi skulde ride, endogsaa af Araberne selv var grumme lidt befærdet.

Langt om længe naaede vi op til Passets øverste Punkt. En stejl Bjærgtop spærrede for Udsigten, men

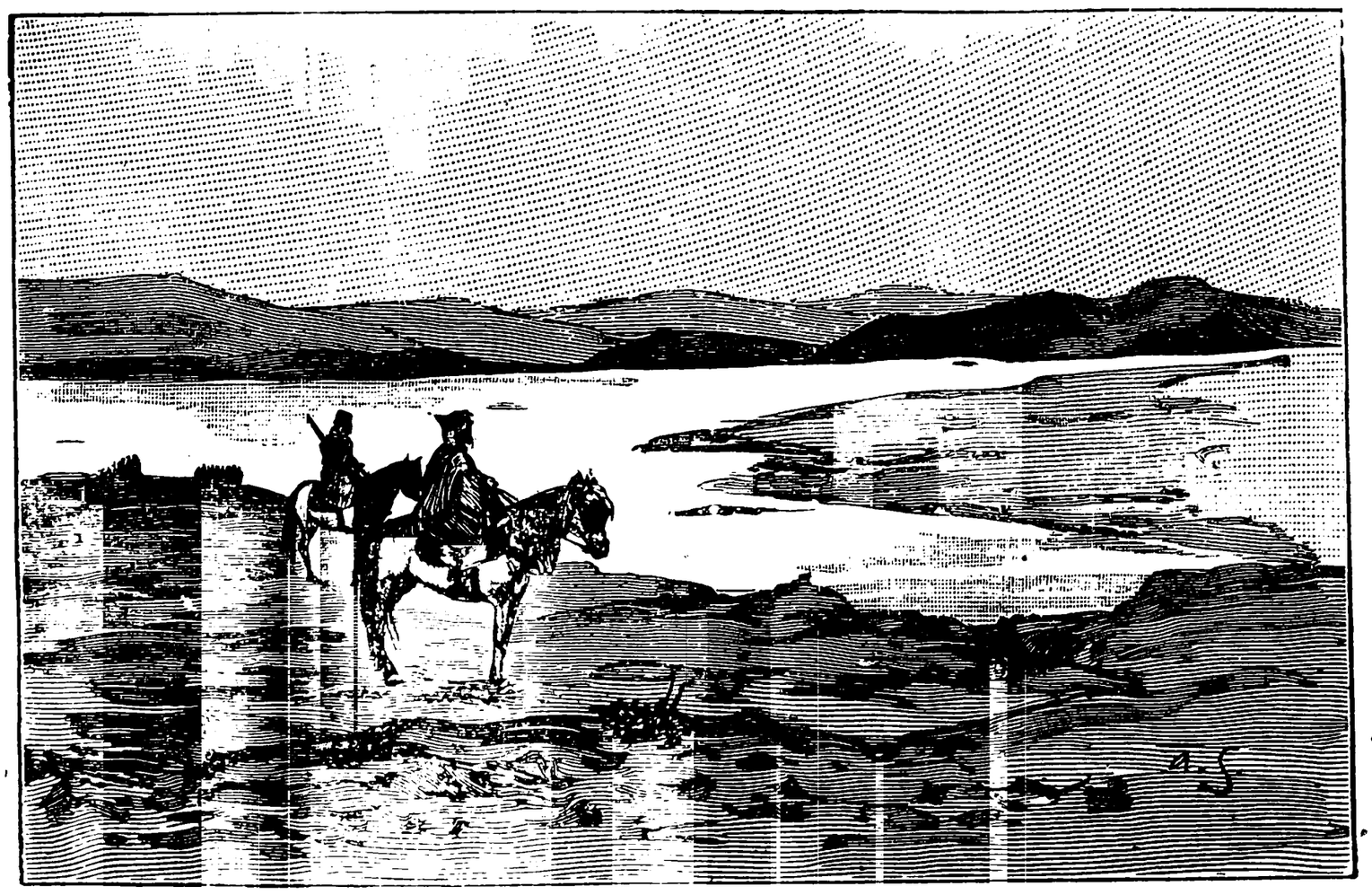

saasnart vi var kommet uden om den, blev jeg holdende som lamslaaet, betaget af en umaadelig Overraskelse, sikkert den største paa hele Rejsen.

Foran os strakte sig en uhyre Slette og derefter kom en Sø, en vældig Sø, som laa blændende blank i det skarpe Solskin. Jeg kunde ikke se dens modsatte Bred, der forsvandt ude i Synskredsen til venstre.

En Sø? Her i denne Egn? Midt i Sahara? En Sø, som ingen havde talt til mig om, som ingen Rejsende havde afmærket? Var jeg bleven gal?

Jeg vendte mig om imod Løjtnanten.

„Hvad er det for en Sø?“ spurgte jeg.

Han gav sig til at le og svarede:

„Det er ikke Vand, det er Salt. Men De har Ret, enhver vilde lade sig skuffe, saa fuldkommen er Illusionen. Denne Sebkra, som man her kalder Zar'ez (Zar'ez-Chergui) er omtrent halvtreds, tresindstyve Kilometer lang og paa de forskellige Steder tredive til fyrretyve Kilometer bred. Disse Tal er selvfølgelig kun tilnærmelsesvis rigtige, da denne Del af Landet kun har haft faa og flygtige Besøg, saaledes som vort nu. Disse Saltsøer — der er nemlig to, den anden ligger længere Vest paa — har iøvrigt givet hele Egnen Navn, den kaldes Zar'ez. Paa den anden Side af Bou-Saada hedder den Hodna, saaledes døbt efter Saltsøen ved Msila.

Med betaget Forbløffelse stirrede jeg paa den mægtige skinnende Flade under den fanatiske Sol. Hele denne glatte, krystalliserede Overflade lyste som et umaadeligt Spejl, som en Staalplade; mine ophededе Øjne kunde ikke taale Glansen af denne forunderlige Sø, skønt den endnu laa i en Afstand af tyve Kilometer

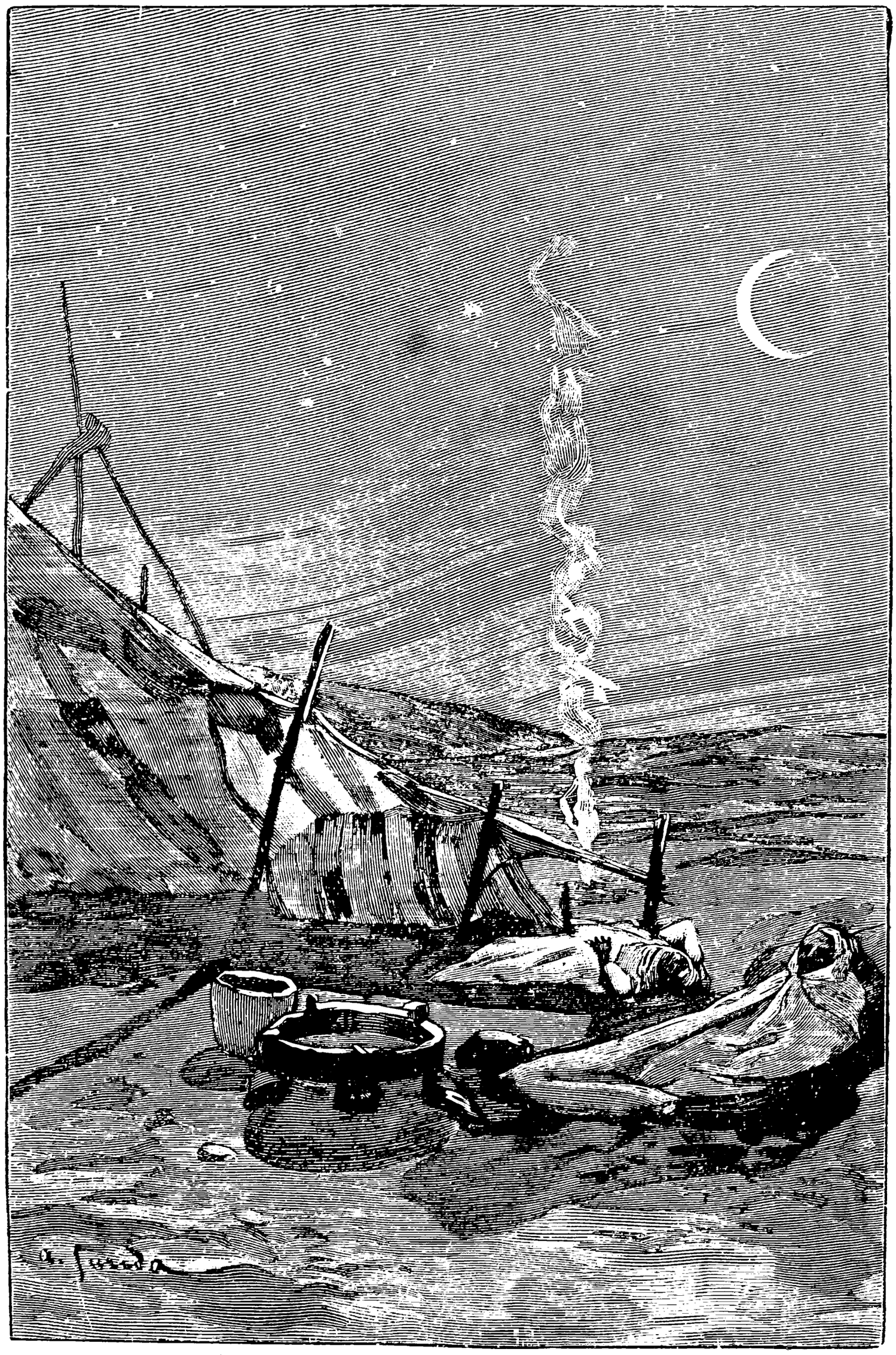

fra os, hvad jeg havde ondt ved at tro paa, saa nær forekom den mig.

Vi red ned ad Djebel-Gadas anden Side hen imod den forladte, befæstede Stilling, den saakaldte Fontæne-Stilling (Bordj-el-Hammam), hvor vi skulde slaa Leir, da denne Rast mod Sædvane skulde været meget kort.

Bygningen med de takkede Murtinder, der blev opført umiddelbart efter Erobringen, for at vi i Tilfælde af Opstand kunde besætte denne afsides Egn og efterlade en Deling i nogenlunde Sikkerhed, er nu meget medtaget. Ydermuren er dog i ret god Stand, og nogle af Værelserne er bleven holdt saa meget vedlige, at de er beboelige.

Ligesom de foregaaende Dage blev Araberne, der kom for at forklare „Officeren" deres uendelig indviklede Affærer og fremsætte Besværinger, som de havde opdigtet for at komme til at tale med den franske Høvding, ved med at defilere forbi lige til Aften.

En vanvittig Kvinde, som kom Gud ved hvorfra, og som levede Gud ved hvorledes i denne trøstesløse Ensomhed, luskede bestandig rundt om os. Saasnart vi gik udenfor Fortet, sad hun i Vejen for os, sammenkrøbet i de underligste Stillinger, næsten nøgen, skrækindgydende.

Poetisk anlagte Rejsende har talt en hel Del om

den Ærbødighed, Araberne skal have for deres Gale. Denne Ærbødighed giver sig hos deres Familie Udslag i . . . at man dræber dem! Flere Høvdinger har paa mine indtrængende Spørgsmaal endt med at tilstaa det for mig. Nogle enkelte af disse stakkels Aandssvage ender ganske vist med i Kraft af deres Idioti at faa Ry for Hellighed, men disse Eksempler er ikke ubetinget ejendommelige for Afrika. I Almindelighed skiller en Familie sig af med sine Sindssyge, og da Stammerne, takket være de indfødte Høvdingers System, vedbliver at være en lukket Verden for os, har vi som oftest ikke en Gang saa meget som en Anelse om disse Operationer.

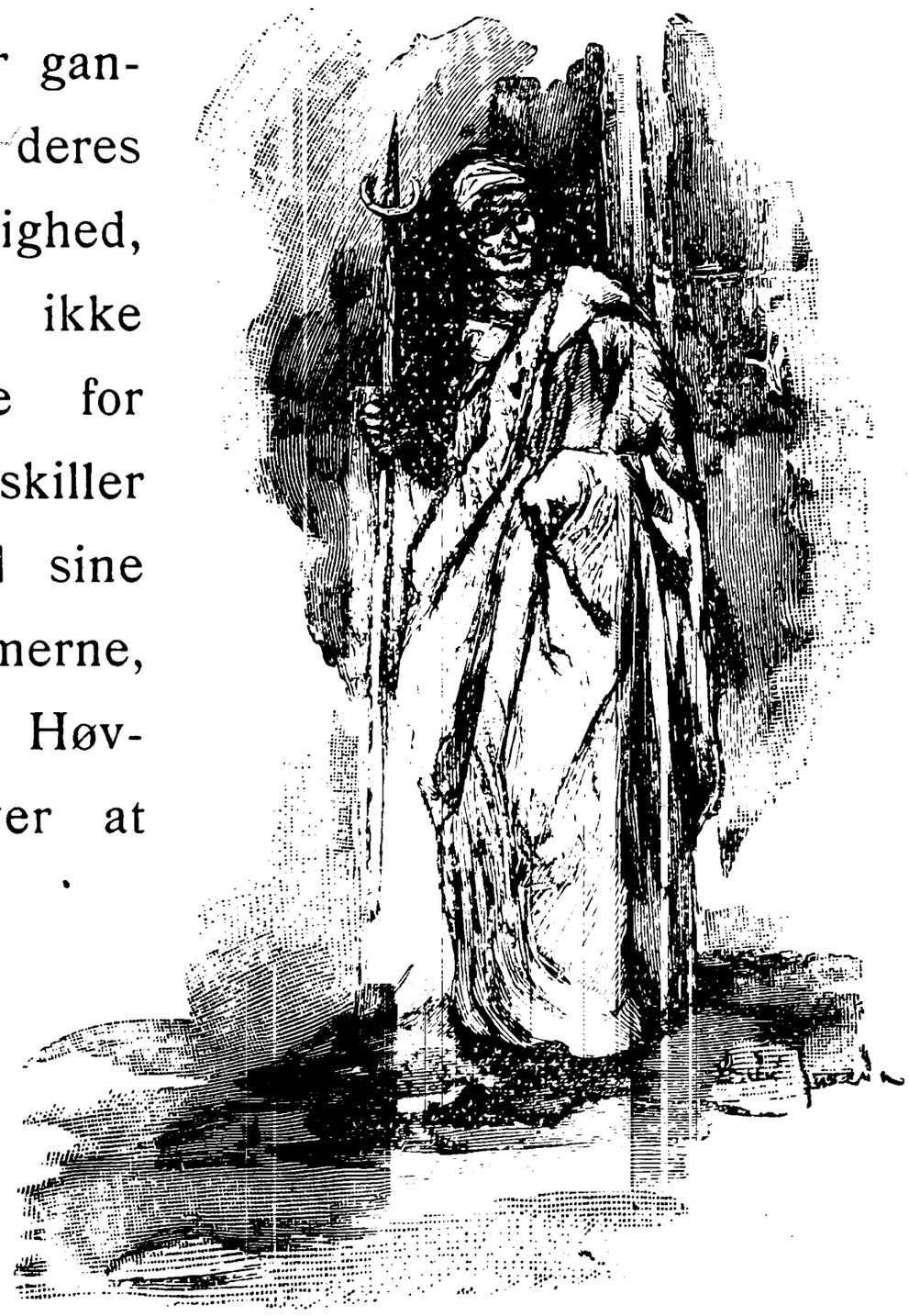

Da vi kun havde redet lidt den Dag, skrev jeg en Del af Aftenen. Da Klokken var bleven henad elleve, og det var meget varmt, gik jeg ud for at lægge et Tæppe udenfor Døren og sove under aaben Himmel.

Fuldmaanen fyldte Rummet med en lysende Klarhed, der syntes at gøre alt skinnende. Bjærgene, som allerede i Solen lyste gult, det gule Sand, den gule Horisont, alt syntes endnu mere gult under dette Safranskærs Kærtegn.

Dernede, foran mig, laa Zar'ez, den uhyre, stivnede Saltsø, og lyste. Det var, som om et fantastisk Lysskær steg op fra den, svævede over den, en æventyrlig Lystaage, noget saa overnaturligt, saa aandeagtigt betagende for Øjne og Tanker, at jeg ikke kunde bekvemme mig til at lukke Øjnene, men blev liggende over en Time for at se paa det. Og alle Vegne rundt omkring mig laa, ligesaa skinnende under Maanens Kærtegn, de sovende Arabere, hvis Burnus'ser lignede vældige, nyfaldne Sneflokke.

Vi brød op ved Solopgang.

Sletten, der førte henimod Sebkra'en, skraanede svagt og var oversaaet med tyndt og rødsvedet Alfa. Den gamle Araber med Rotteansigtet red i Spidsen, og vi fulgte i skarpt Trav bagefter. Jo nærmere vi kom, des mere fuldkommen blev Illusionen af, at det var Vand, vi havde foran os. Hvorledes var det muligt, at det ikke var en Sø, en kæmpemæssig Sø? Til venstre for os indtog dens Bredde hele Afstanden mellem de to Bjærge, der laa en tredive, fyrretyve

Kilometer fra hinanden. Vi red lige henimod dens Yderkant, thi vi skulde igennem den paa den kortest mulige Strækning.

Paa den anden Side af Zar'ez skelnede jeg et Slags Højdedrag eller rettere en ophøjet Linie, der syntes at skille Søen fra Bjærget. Til venstre fulgte denne Linie, saa langt Øjet kunde række, Saltets hvide Linie og til højre, hvor en uendelig, bar Slette bredte sig mellem de to Bjærge, kunde jeg ogsaa tydeligt følge den samme gule Stribe, indtil den forsvandt i Synskredsen.

Løjtnanten sagde til mig:

„Det er Klitter. En Sandbanke, der er over to hundrede Kilometer lang og af meget forskellig Bredde. I Morgen skal vi over den."

Jordbunden begyndte at blive underlig, dækket af en Skorpe af Salpeter, der brast under Hestenes Hove. Enkelte Græsstraa dukkede frem, Siv; man mærkede, at der lige under Jorden strakte sig en Vandflade. Denne af Bjærge indesluttede Slette, som inddrikker fire Floder (periodiske Floder), og som om Vinteren gennemblødes af rasende Byger, vilde være en uhyre Mose, hvis ikke den forfærdelige Sol trods al denne Væde udtørrede dens Overflade. Hist og her stod i en Hulning en lille Pyt grumset Vand, og foran os fløj Bekkasiner op i hastige Sving.

Endelig var vi ved Bredden af Sebkra'en og red ud i det udbrændte Ocean.

Alt var hvidt foran os, luftigt, flimrende hvidt. Og selv nu, da vi red hen over denne krystalliserede Overflade, der er overpudret med et Lag Saltstøv, som ligner fint Sne, og hvori Dyrenes Hove synker lidt ned som i blød Is, var det ejendommelige Indtryk af, at vi havde en Vandflade foran os, lige levende. Kun en eneste Ting kunde til Nød for et øvet Øje røbe, at det ikke var en Sø: Horisonten. I Almindelighed er den Linie, der adskiller Vandet fra Himlen, temmelig tydelig, da den ene af Delene altid er mørkere end den anden. Ganske vist ser det undertiden ud, som om de løb sammen, idet Havet kan antage en egen Farvetone, en ubestemmelig, henflydende, skyblaa Nuance, der næsten umærkelig glider over i det uendelige Tommes blegnende Azur. Men man behøver alligevel altid kun nogle Øjeblikkes opmærksom Betragtning for at kunne skelne Skillelinien, hvor svag og hvor udvisket den end er. Her saa man derimod intet. Horisonten var fuldstændig sløret i en hvid Taage, et uudsigelig blødt mælkeagtigt Dis; snart søgte man Jordgrænsen midt ude i Himmelrummet og snart troede man at se den altfor lavt nede, midt paa Solsletten, hvorover de underlige, flødelignende Dunster svævede.

Saa længe vi endnu var saa højt oppe, at vi havde Udsigten ud over Zar'ez fri, havde vi et nøjagtigt Indtryk baade af Afstande og Former, men saasnart vi var kommen ned paa selve Saltsletten, kunde vi ikke længere stole paa vort Syn, men var et Bytte for Luftspejlingernes Gøglespil.

Snart mente vi at se Horisonten i en uendelig Afstand, og snart fik vi pludselig midt i den stivnede Sø, der for lidt siden havde syntes at være fuldkommen glat, øde og blank som et Spejl, Øje paa vældige og besynderlige Klipper, kæmpemæssigt Rørgræs, Øer med stejle Bredder. Men naar vi saa naaede længere frem, forsvandt disse mærkelige Syner som ved et Theaterfif, og i Stedet for Klippeblokkene fandt vi nogle ganske smaa Sten. Det høje Rørgræs forvandledes, naar vi kom nærmere, til nogle lave Straa, som ikke var større end en Finger, men som ved dette besynderlige optiske Bedrag var bleven uforholdsmæssigt forstørrede. De stejle Bredder blev til en let Opsvulmen af Saltskorpen, og Horisonten, som vi troede laa en tredive Kilometer borte, var hundrede Meter fra os lukket af dette Slør af dirrende Taage, som Ørkenens Sol lokker frem af det brændende hede Saltlag.

Det varede omtrent en Time, saa naaede vi den anden Bred.

Først var der en lille, furet Slette, dækket med en tør Lerskorpe, som endnu var blandet med Salpeter.

Saa red vi op ad en næsten umærkelig Skraaning, Græsstraa kom til Syne, derefter en Slags Siv og derpaa en lille blaa Blomst, som lignede en landlig Forglemmigej; den sad paa en lang Stilk, der var ligesaa tynd som en Traad, og udsendte en Duft saa stærk, at den fyldte hele Luften. Denne vidunderlige Duft gjorde paa mig det samme friske Indtryk som et Bad; jeg trak Vejret dybt, og mit Bryst ligesom udvidede sig for at inddrikke den liflige Blomsteraande.

Endelig fik vi Øje paa en Række Poppeltræer, nogle andre Træer og derefter vore Telte, som var rejste lige ved Grænsen til Sandklitterne, hvis ulige Bølger, der naaede en otte, ti Meters Højde, ledte Tanken hen paa et Hav i Storm.

Heden blev næsten uudholdelig, Genskinnet fra Sebkra'en gjorde den endnu stærkere. Der var ikke til at være i Teltene, som var forvandlede til rene Svedekamre. Saasnart vi var steget af Hestene, søgte vi hen under Træerne for at komme i Skygge. Vi maatte først igennem en Skov af Rørgræs. Jeg gik i Forvejen og pludselig gav jeg mig til at danse, idet jeg udstødte høje Glædesskrig. Jeg havde faaet Øje paa Vinstokke, Abrikostræer, Figentræer og Granat-

æbletræer, bedækkede med Frugter, en hel Række af Haver, som tilhørte Agha'en af Djelfa, og som tidligere havde været blomstrende, men som mere og mere oversvømmedes af Sandet. Ingen stegt Bede til Frokost! Hvilken Lykke! Ingen Kous-Kous! Hvilken vanvittig Fryd! Druer! Figner! Abrikoser! Det var altsammen ikke rigtig modent, men det ænsede vi ikke. Vi fejrede en sand Orgie, som jeg nok tror bagefter hævnede sig ved flere smaa Upasseligheder. Vandet lod derimod adskilligt tilbage at ønske. Det var ikke andet end Dynd, vrimlende af Larver. Vi drak ikke noget videre af det.

Vi gik alle ind under Træerne og lagde os til at sove. Jeg blev vækket ved en pludselig Kuldefornemmelse og fo'r op med et Sæt; det var en vældig stor Tudse, som havde spyttet mig en Vandstraale lige i Ansigtet. I denne Del af Sandet maa man være paa sin Post, og det er ikke altid klogt at lægge sig til at sove under de sparsomme Træer, især ikke i Nærheden af Sandet, hvor det vrimler med Lefaa'er, de saakaldte Hornslanger, hvis Stik er saa giftige, at de hidfører en næsten øjeblikkelig Død. Dødskampen varer ofte kun en Time. Lefaa'en er iøvrigt meget langsom i sine Bevægelser og bliver kun farlig, naar man, uden at se den, kommer til at træde paa den eller

naar man lægger sig til at sove i Nærheden af den. Møder man den paa sin Vej, kan man, naar man er vant til det og er tilstrækkelig forsigtig, tage den op i Haanden ved hurtigt at gribe den bag Ørene.

Jeg har aldrig kunnet bekvemme mig til at prøve denne Sport.

Dette lille, uhyggelige Dyr bor ogsaa i Alfagræsset, under Stene eller paa ethvert andet Sted, hvor det kan finde Ly. Naar man første Gang lægger sig til at sove paa Jorden, kan man ikke lade være med at frygte for Lefaa'en, men senere tænker man ikke mere paa den. Hvad Skorpionerne angaar, da foragter man dem. De er forresten ligesaa almindelige derovre som Edderkopperne hjemme hos os. Naar vi fik Øje paa en i Nærheden af Lejren, omgav vi den med en Kreds af tørre Grene, som vi derefter stak Ild paa. Det forskræmte Dyr, der følte, at det var fortabt, løftede Halen, bøjede den bagover i en Bue og dræbte sig selv ved et Stik i Hovedet. Det blev i det mindste forsikret mig, at den dræbte sig selv, og jeg har altid set den omkomme i Flammerne.

Mit første Bekendtskab med Lefaa'en skete paa følgende Maade.

En Eftermiddag, da vi red over en uhyre stor Alfaslette, viste min Hest gentagne Gange Tegn paa Uro.

Den sænkede Hovedet, snusede, stansede og syntes at betragte hver Tot Græs med stor Mistænksomhed. Jeg maa tilstaa, at jeg er en meget maadelig Rytter, og disse pludselige Stansninger gjorde mig det temmelig vanskeligt at bevare Ligevægten, foruden at jeg ved hver af dem fik et Stød i Maven af den høje arabiske Saddel. Min Ledsager, Løjtnanten, lo af fuld Hals. Paa én Gang gjorde min Hest et Spring til Siden og blev staaende og stirrede ned paa Jorden mod noget, jeg ikke kunde se; det var ikke muligt at faa den til at gaa et Skridt videre. Da jeg forudsaa en Katastrofe, foretrak jeg at staa af og gav mig til at lede efter Aarsagen til denne Skræk. Foran mig stod en mager Tot Alfagræs. Rent tilfældig slog jeg paa den, og en lille Slange fo'r frem, flygtede hen til den næste Plante og forsvandt.

Det var en Lefaa.

Samme Dags Aften, da vi red over en bar og stenet Slette, kastede min Hest sig atter til Side. Jeg sprang af Sadlen, overbevist om at finde endnu en Lefaa. Men jeg saa intet. Jeg skubbede lidt til en Sten, og en tynd højbenet Edderkop, der var lige saa lys som Sandet og forbløffende hurtig, flygtede ud og forsvandt under en Klippeblok, inden jeg kunde naa den. En Spahi, som havde indhentet mig, kaldte den „Stormedderkoppen", et

billedligt Udtryk for at illustrere dens Snarhed. Jeg tror, det var en Tarentel.

En Nat mærkede jeg i Søvne, at noget koldt rørte ved mit Ansigt. Med et forskræmt Spring fo'r jeg op, men Sandet og Teltet var helt opslugt af Mørket og jeg kunde kun skelne nogle store hvide Pletter; det var Araberne, som laa og sov omkring os. Var jeg bleven bidt af en Lefaa, der var krøbet forbi mit Ansigt? Eller var det en Skorpion? Hvorfra kom denne kolde Berøring? Meget angst tændte jeg vor Lygte. Jeg lyste paa Jorden, medens jeg holdt den ene Fod løftet, parat til at træde til, og jeg fik Øje paa en kæmpemæssig Tudse, en af den Slags fantastiske hvide Tudser, som man kun træffer i Ørkenen. Med oppustet Vom og skrævende Ben sad den og gloede paa mig. Det hæslige Dyr havde formodentlig fundet mig paa sin sædvanlige Vej og var stødt imod mit Ansigt.

Som Hævn tvang jeg det til at ryge en Cigaret. Den døde forresten af det. Man bærer sig ad paa følgende Maade: man aabner med Magt den snævre Mund, stikker den ene Ende af et Stykke fint Papir, hvori der er rullet noget Tobak, ind i den og tænder den anden Ende. Dyret, som er lige ved at kvæles, puster af fuld Kraft for at slippe af med dette Marterinstrument, hvorpaa det, enten det vil eller ej, er nødt til at

indaande! Saa puster det paany, opsvulmet, halvkvalt, latterligt, og lige til det sidste maa det blive ved med at ryge, med mindre man har Medlidenhed med det. I Almindelighed dræbes det af Mangel paa Luft og oppustet som en Ballon.

En meget yndet Sport i Sahara er at lade de Fremmede overvære en Kamp mellem en Lefaa og en Ouran.

Hvem af os har ikke, naar vi var paa Rejse i Syden, lagt Mærke til de mange stakkels smaa Firben, som med afskaaret Hale piler langs med de gamle Mure? I Begyndelsen spørger man sig selv, hvilket Mysterium der knytter sig til disse manglende Haler. Saa en Dag, naar man sidder og læser i Skyggen af en Hæk, ser man pludselig en Snog springe frem af en Revne og hvisle hen imod det uskyldige og nydelige Dyr, der ligger og soler sig paa en Sten. Firbenet flygter, men Snogen, som er hurtigere, griber det i Halen, den lange, bevægelige Hale, og Halvdelen af dette Lem bliver tilbage mellem Fjendens spidse Tænder, medens det lemlæstede Dyr forsvinder i et Hul.

Ouran'en, som ikke er andet end den saakaldte Landkrokodille, Herodot omtaler, et Slags stort Ørkenfirben, der her i Sahara hævner sin Race paa den forfærdelige Lefaa.

Kampen mellem de to Dyr er iøvrigt i højeste Grad interessant. Den finder som oftest Sted i en gammel Sæbekasse. Firbenet bliver sat derned og giver sig med en besynderlig Hurtighed til at løbe frem og tilbage for at finde et Hul, hvorigennem det kan slippe ud, men i samme Øjeblik, Sækken med Slangen bliver tømt ud i Kassen, bliver det ganske ubevægeligt, kun dets Øje bevæger sig hurtigt. Hastigt gaar det et Par Skridt frem, som om det gled, for at komme nærmere til Fjenden, og saa venter det. Lefaa'en paa sin Side stirrer paa Firbenet, vejrer Faren og forbereder sig paa Kampen. Paa én Gang kaster den sig med et pludselig Sæt over det. Men det er allerede langt borte, det piler afsted som et Lyn, saa hastigt, at det knapt er til at øjne. Nu er det dets Tur til at angribe, med en forbløffende Fart vender det og farer tilbage. Lefaa'en har ogsaa vendt sig og strækker sit lille, aabne Gab frem imod det, parat til at dræbe det med et dødbringende Bid. Men Firbenet er allerede løbet forbi, saa tæt, at det har strejfet den, og paany staar det udenfor Rækkevidde og stirrer paa den fra den anden Side af Kassen.

Saaledes bliver det ved et Kvarter, tyve Minutter, sommetider mere. Lefaa'en, der bliver rasende, kryber hen imod Ouranen, der bestandig flygter, snarere end

Blikket, kommer tilbage, vender sig, stanser, iler frem igen, udmatter og forvirrer sin frygtelige Modstander. Saa paa én Gang vælger den det rette Øjeblik og skyder frem saa hurtigt, at man kun ser Slangen ligge krampagtigt sammenkrympet, kvalt under Firbenets stærke, trekantede Kæber, der sidder ned om dens Hals lige bagved Ørene, akkurat paa det samme Sted, hvor Araberne griber om den.

Naar man ser paa disse smaa Dyrs Kamp i Sæbekassen, kommer man uvilkaarligt til at tænke paa Spaniens Tyrefægtninger paa de majestætiske Arenaer. Men det vilde være langt farligere at forstyrre disse to kæmpende Smaadyr end at trodse en af de store Tyres brølende Vrede og skarpe Horn.

Man træffer ofte i Sahara en Slange, som er hæslig at se paa; den er tit over en Meter lang, men ikke tykkere end en lille Finger. I Omegnen af Bou-Saada indgyder dette uskadelige Krybdyr Araberne en overtroisk Frygt. De paastaar, at den som en Kugle kan bore sig lige igennem de haardeste Legemer, at intet kan stanse dens Angreb, saasnart den faar Øje paa en blank Genstand. En Araber fortalte mig, at et af disse Dyr var faret lige igennem hans P oder og med det samme havde vredet hans S le skæv. Det er selvfølgelig gaaet saaledes til, at Manden

i samme Øjeblik han fik Øje paa Dyret, fik en Kugle i Livet.

I Omegnen af Laghouat indgyder Slangen tvært-imod ingen Rædsel, selv Børnene betænker sig ikke paa at tage den op i Hænderne.

Tanken om disse Ørkners frygtindgydende Beboere var ikke fri for at hindre mig i at falde i Søvn under Træerne ved Raïane Chergui. Den mindste Raslen i Nærheden af mine Øren fik mig til at fare op.

Dagen begyndte at tage af, og jeg vækkede mine Ledsagere for at faa dem med ind mellem Klitterne og prøve paa at fange en Lefaa eller en eller anden Sandfisk.

Det Dyr, som kaldes Sandfisk, og som Araberne kalder *Dwb* (udtales: *Dob*) er en anden Art stort Firben, der lever i Sandet, hvori det graver sig et Hul. Der siges, at dets Kød skal smage ret godt. Vi fulgte tit dets Spor, men det lykkedes os ikke at faa fat paa et eneste. I Sandet findes endvidere et ganske lille Insekt, hvis Levevis er højest besynderlig; det er Myreløven. Den udhuler sig en Tragt, som er lidt bredere end et Femfrancsstykke, og lægger sig i Baghold inderst inde i Tragten. Saasnart et eller andet Dyr, en Edderkop, en Larve eller andre kommer hen til Kanten af det, udslynger den Gang paa Gang en

Ladning Sand, der bedøver og blænder dens Bytte og faar det til at tumle ned ad Tragtens Sider! Saa kaster den sig over det og æder det.

Myreløven var den Dag vor største Adspredelse. Om Aftenen gensaa vi atter den stegte Bede, Kous-Kous'en og den sure Mælk. Naar Maaltiderne nærmede sig, tænkte jeg ofte paa *Café Anglais* og dens udsøgte Middage.

Da vi havde spist, lagde vi os paa Tæpper foran Teltene, thi Heden var altfor overvældende, til at vi kunde udholde at være inde i dem. Og foran og bagved var to lige ejendommelige Skuespil: Sandtoppene, der bølgede som et Hav i Oprør og Saltfladen, der laa blank som et Hav i Vindstille.

Den næste Dag red vi over Klitterne. Det var som et Ocean, der midt i en Storm var bleven til Støv, et tavst Uvejr med vældige, ubevægelige Bølger, uéns, forskellige, rejste fuldstændig som oprørte Vande, men endnu større og riflede som Moirée. Og Sydens graadige Sol øser sine ubarmhjertige Flammer lige ned over det rasende, ophidsede, stumme og livløse Hav.

Vi maa arbejde os helt op paa Toppen af disse Dønninger af gylden Aske for at tumle ned paa den anden Side og straks efter atter kravle op og atter

tumle ned uden Ophør, uden Hvile og uden Skygge. Hestene stønner, synker i lige til Knæene og glider, medens de af alle Kræfter stemmer imod, ned paa den anden Side af disse vanskelige Sandbanker.

Vi talte ikke mere, vi var alt for overvældede af Varme og lige saa udtørrede af Tørst som den glødende Ørken.

Undertiden, siges der, bliver man i disse Sanddale overrasket af et uforklarligt Fænomen, som Araberne betragter som et sikkert Dødsvarsel.

Et eller andet Sted, ganske tæt ved, men i en ubestemmelig Retning, lyder det, som om nogen slog paa Tromme, Klitternes hemmelighedsfulde Tromme. Det lyder ganske tydeligt, snart stærkere og snart svagere, snart standser Lyden helt, og snart ruller igen den fantastiske Hvirvel.

Det lader virkelig til, at ingen kender Aarsagen til denne mærkelige Lyd. I Almindelighed tilskrives den et Ekko, som efter en ganske uforholdsmæssig Maalestok forstørres og mangfoldiggøres af Klitternes Bølgeformationer, af Sandskorn, der bæres af Vinden og slaar imod de tørre Græstotter; thi man har lagt Mærke til, at Fænomenet altid fremkommer i Nærheden af visse smaa Planter, der af Solen er brændt haarde og tørre som Pergament.

Denne Trommen skulde med andre Ord ikke være andet end en Slags Lyd-Spejling.

Da vi var naaet gennem Klitterne, saa vi tre Ryttere komme galopperende hen imod os. Da de var kommen os paa omtrent hundrede Skridt nær, steg den første af Sadlen og gik, lidt haltende, videre hen til os. Det var en Mand paa omtrent en tredsindstyve Aar, temmelig svær (hvad der er en stor Sjældenhed i dette Land) og med et haardt, ægte arabisk Ansigt med skarpe, furede, næsten grusomme Træk. Han bar Æreslegionens Kors. Det var Si Cherif-ben-Vhabeizzi, Høvdingen for Oulad-Dia Stammen.

Med en rasende Mine holdt han en lang Tale for os for at indbyde os til at træde ind i hans Telt og nyde en Forfriskning.

Det var første Gang, at jeg var inde i en Nomade-Høvdings Bolig.

Flere Lag rige og tykke Tæpper dækkede Jorden, andre Tæpper var hængt op for at skjule det nøgne Lærred og atter andre var bredt ud over vore Hoveder, saa at de dannede et tæt og uigennemtrængeligt Loft. En Slags Divaner eller rettere Troner var ligeledes dækkede med de skønneste Tæpper, og en Skillevæg, bestaaende af et orientalsk Forhæng, der delte Teltet i to lige Halvdele, skilte os fra den Del, som

beboedes af Kvinderne, hvis hviskende Stemmer vi af og til kunde skelne.

Vi satte os. Høvdingens to Sønner tog Plads ved Siden af deres Fader, som selv med Mellemrum rejste

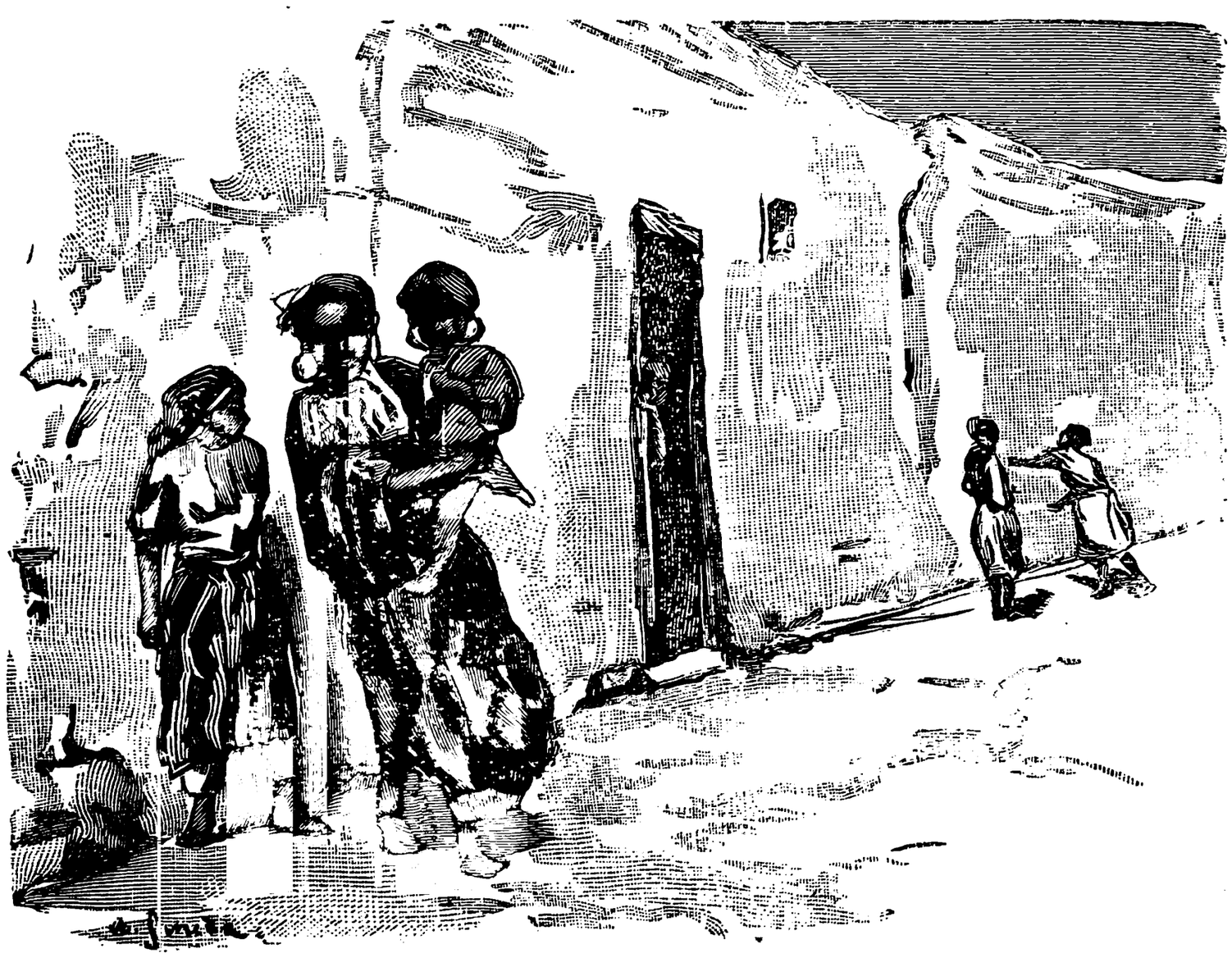

sig og raabte noget over Forhænget ind til Teltets anden Halvdel; en usynlig Haand rakte straks et dampende Fad ind, og Høvdingen bød os deraf.

Vi hørte Smaabørn lege og skrige inde hos deres Mødre. Hvem var disse Kvinder? Rimeligvis betragtede de os gennem usynlige Aabninger, men vi kunde ikke se dem.

Den arabiske Kvinde er som oftest lille, hvid som Mælk, med et Ansigt, der minder om en ung Bede. Hele hendes Blufærdighed sidder i Ansigtet. Man kan møde lavere staaende Kvinder, som gaar til deres Arbejde med omhyggeligt tilsløret Ansigt, medens deres Legeme kun er dækket af to Stykker Uld, hvoraf det ene hænger lige ned foran og det andet lige ned bagved, saaledes at man fra Siden kan se hele Skikkelsen.

I Femtenaarsalderen er disse Stakler, som kunde være smukke, allerede misdannede og udslidte af de haardeste Arbejder. De slider og slæber fra Morgen til Aften, mange Gange maa de med et Barn paa Ryggen hente Vand i flere Kilometers Afstand. Naar de er fem og tyve Aar, er de gamle.

Deres Ansigter, som man undertiden kan faa et Glimt af, er tatoverede med blaa Stjerner paa Panden, paa Kinderne og paa Hagen. Af Renlighedshensyn bliver Haarene paa deres Legeme rykkede ud.

Det er meget sjældent, at det lykkes én at komme til at se de rige Araberes Kvinder.

Saasnart vi havde indtaget Høvdingens Forfriskninger, fortsatte vi vort Ridt og kom om Aftenen til Saltklippen Khang-el-Melah.

Det er en Slags graat, grønt og blaat Bjærg med

metallignende Reflekser og med de mærkeligste Formationer, et Bjærg af Salt! Smaa Strømme, hvis Vand er saltere end Havets, risler frem ved dets Fod, forflygter i den vanvittige Solhede og efterlader sig et hvidt Skum, som minder om Bølgernes Fraaden, et Skum af Salt! Man ser slet ikke Jorden, der er skjult under dette lette Pulver, som om en eller anden Kæmpe havde moret sig med at kradse det øverste Lag af Bjærget og strø det rundt omkring det. Store løsrevne Blokke hviler i nogle Fordybninger, Blokke af Salt!

Under denne vidunderlige Klippe skal der være dybe Brønde, som omsværmes af Tusinder af Duer.

Den næste Dag var vi i Djelfa.

Djelfa er en grim lille By, som er helt fransk, men den er beboet af nogle meget elskværdige Officerer, som gør den i høj Grad tiltrækkende.

Efter en kort Hvile begav vi os paany paa Vej.

Vi er atter begyndt paa de lange Ridt over de nøgne Sletter. Fra Tid til anden mødte vi nogle Dyreflokke. Snart var det en Hær af Geder, der havde samme Farve som Sandet, og snart aftegnede sig i Horisonten de underligste Dyr, som Afstanden gjorde smaa, og som man med deres puklede Rygge, deres lange, bøjede Halse og deres langsomme Bevægelser, kunde

antage for at være store Kalkunflokke. Men naar man kom nærmere, forvandlede de sig til Kameler, hvis Maver var udspilede til begge Sider som en dobbelt Ballon, som en uforholdsmæssig stor Lædersæk, disse Maver, der kan indeholde indtil tredsindstyve Liter Vand. Ogsaa de har samme Farve som Ørkenen, ligesom alle de Skabninger, der er fødte i denne gule Ensomhed. Løverne, Hyænerne, Sjakalerne, Tudserne, Firbenene, Skorpionerne, ja, selv Mennesket faar alle den udbrændte Jords Farvetoner, ligefra Flyvesandets brændende røde til Bjærgenes stenagtige graa. Og den lille Slettelærke ligner til den Grad Jordens Støv, at man først faar Øje paa den, idet den flyver bort.

Hvoraf lever nu alle disse Dyr i disse golde Egne, thi de lever jo?

I Regntiden bedækkes disse Sletter i Løbet af nogle Uger med Græs, hvorefter Solen paa nogle Dage udtørrer og afsvider denne hastigt fremspirede Plantevækst. Planterne faar igennem denne Forbrændingsproces selv samme Farve som Jordbunden; de brister, smuldrer hen og spredes ud over Sletten som en Slags fint hakket Halm, der for det menneskelige Øje ikke er til at skelne. Dyrene finder det derimod og ernærer sig deraf. De vandrer langsomt frem, søgende efter det tørre Plantestøv. Det ser ud, som om de spiste Stenene.

Hvad mon en normannisk Forpagter vilde tænke, hvis han blev stillet ligeoverfor disse mærkelige Græsgange?

Vi kom derefter igennem et Strøg, hvor der næsten heller ikke mere fandtes Fugle. Brønde var ikke til at opdage.

I det fjerne saa vi af og til nogle underlige smaa Støvsøjler, som lignede Røg; snart var de lige og snart skraa eller forvredne; de ilede hastigt hen over Jorden og var nogle Meter høje, brede foroven og tynde forneden.

Det er Luftens Strømninger, der danner som en Slags Sugning, der rejser og fører med sig disse gennemsigtige og fuldkomment æventyrlige Skyer, som er det eneste, der skaber nogen Bevægelse i disse sørgeligt øde Egne.

Fem hundrede Meter foran vor lille Flok red Ryteren, som tjente til Fører, og viste os Vej gennem den endeløse, ensformige Ensomhed. I en halv Snes Minutter red han i Skridt, ubevægelig og stiv i Sadlen, medens han paa sit eget Sprog sang en slæbende Sang i Arabernes ejendommelige Rythmer. Vi fulgte ham, ligeledes i Skridt. Saa paa én Gang slog han over i Trav, staaende i sine Stigbøjler med Kroppen næsten urørlig og den store Burnus flagrende efter sig. Og

vi satte afsted efter ham, indtil han stansede for atter at vende tilbage til en roligere Gangart.

Jeg spurgte min Sidemand:

„Hvorledes bærer han sig ad med at finde Vej gennem disse golde Egne, hvor der ikke findes Spor af Mærkepunkter?“

Han svarede mig:

„Der er jo da altid Kamelknoglerne.“

Ganske rigtig, omtrent hvert Kvarter plettedes Sandet af nogle uhyre store Knogler, som laa helt hvide, rengnavede af Dyrene og kogte af Solen. Snart var det et Stykke af et Ben, snart Resten af en Kæbe og snart en Stump af Rygsøjlen.

„Hvor kommer alle de Levninger fra?“ spurgte jeg.

Min Sidemand svarede:

„Karavanerne lader altid de Dyr, som ikke længere kan følge med, blive liggende tilbage, og Sjakalerne slæber ikke det hele bort!“

Flere Dage i Træk fortsattes dette ensformige Ridt i samme Orden, bagefter den samme Araber, som sad lige ubevægelig paa sin Hest, saa godt som uden at mæle et Ord.

En Eftermiddag, netop som vi samme Aften skulde naa Bou-Saada, fik jeg i lang Afstand fra os Øje paa en stor, brun Masse, som Luftspejlingen iøvrigt gjorde

endnu større, og som jeg ikke kunde begribe, hvad var. Da vi kom nærmere, fløj to Gribbe op fra den. Det var et Kamelaadsel, som endnu, trods Varmen, drev af rød, glinsende Raaddenskab. Kun Brystet var endnu tilbage, Lemmerne var allerede ført bort af de gridske Dødsædere.

„Der er Rejsende foran os," sagde Løjtnanten.

Nogle Timer senere red vi ind i en Slags Kløft, et Pas, en skrækkelig Ildovn, indesluttet af spidse, næsten savtakkede Klipper, der ligesom i Oprør rasende rejste sig mod den ubarmhjertigt graadige Himmel. Dèr laa et andet Aadsel; en Sjakal, som var i Færd med at fortære det, flygtede, da den fik Øje paa os.

I samme Øjeblik, vi atter red ud paa Sletten, laa foran os en graa Masse, og langsomt ved Enden af en umaadelig lang Hals, saa' jeg en døende Kamel løfte sit Hovede imod os. I to, tre Dage maaske havde den ligget dèr paa Siden, døende af Træthed og Tørst. Dens lange Lemmer hvilede som knuste, slappe og opgivne paa den brændende Jord. Men da den hørte os komme, havde den rejst Hovedet som et Fyrtaarn. Dens Pande, der var gennemsvedet af den ubønhørlige Sol, var kun et væskende Saar. Med et resigneret Blik fulgte den os. Den udstødte ikke en Klage, gjorde ikke en eneste Anstrængelse for at rejse sig.

Det var, som om den vidste Besked, som om den paa sine lange Vandringer gennem Ørkenens Ensomhed havde set saa mange af sine Brødre dø paa samme Maade, at den vidste, hvad den kunde vente sig af Menneskenes Ubarmhjertighed. Nu var Turen kommet til den, det var det hele! Vi red forbi.

Da jeg længe efter vendte mig om, saa' jeg endnu, ragende op over Sandet, det forladte Dyrs lange Hals; lige indtil vi forsvandt i Horisonten, fulgte den med sit Blik de sidste Levende, som den skulde se.

En Time senere var det en Hund, som med aabent Gab, lysende Tænder og ude af Stand til at røre en Pote laa sammenkrøbet op mod en Klippe og angst stirrede paa to Gribbe, der et lille Stykke fra den stod og pudsede deres Fjer, medens de ventede paa, at den skulde dø. Den var saa betaget af sin Rædsel for disse Dyr, som i glubsk Taalmodighed ventede paa dens Kød, at den ikke drejede Hovedet og ikke en Gang følte de Stene, som en af vore Spahier, idet vi red forbi, kastede efter den.

Paa én Gang, da vi kom ud fra et nyt Pas, saa' jeg Oasen ligge foran mig.

Det er et uforglemmeligt Syn. Man har redet over endeløse Sletter, over skarpe, afskallede og afsvedne Bjærge uden at møde et Træ, en Plante, et Græs-

straa, et grønt Blad, og saa ser man paa én Gang lige foran sig, for éns Fødder, en tæt og mørk Masse af grønt Løv, noget i Retning af en næsten sort Løvsø midt i Sandet, thi paa den anden Side af denne store Plet begynder Ørkenen igen og fortsættes i det uendelige, helt ud i den fjerne, vigende Horisont, hvor den gaar i ét med Himlen.

Byen gaar skraat nedad, helt ned til Haverne.

Hvilke Stæder, disse Saharas Byer! En Sammendyngning, en Ophoben af Skarnkuber, tørrede i Solen. Alle disse firkantede Hytter af hærdet Dynd er klistrede op ved Siden af hverandre, saa tæt, at der mellem deres lunefulde Rækker knapt er Plads til nogle snævre Gallerier, Gyder, som ligner Minegange, og som er stampede til af de forbigaaende Dyrs Hove.

Hele Byen, denne stakkels By, klistret op af udrørt Jord, faar iøvrigt én til at tænke paa Dyrenes Bygningsmaader, paa Bæverrotternes Boliger, paa den Slags uformelige Arbejder, som er opførte uden Værktøj, alene ved de Midler, Naturen har overladt sine ringere Skabninger.

Hist og her udfolder en pragtfuld Palme sin Krone, tyve Fod over Jorden. Saa kommer man pludselig ind i en Skov, hvis Alléer er lukkede inde mellem to høje Lermure. Til højre og til venstre aabner et helt Folk

af Dadelpalmer sine vide Parasoller over Haven og værner med sin tætte og kølige Skygge over Frugttræernes sartere Skarer. Under disse kæmpemæssige Palmer, der af Vinden bevæges frem og tilbage som brede Vifter, vokser Vin, Abrikostræer, Figentræer, Granatæbletræer og de herligste Grøntsager.

Flodvandet, som opbevares i store Beholdere, bliver udmaalt til de forskellige Ejendomme ligesom Gassen hos os. En meget streng Administration foretager Udlejningen til hver enkelt Indbygger, som ved Hjælp af Afledningsrender udnytter sin Ret til at raade over Kilden en eller to Timer om Ugen i Forhold til hans Ejendoms Udstrækning.

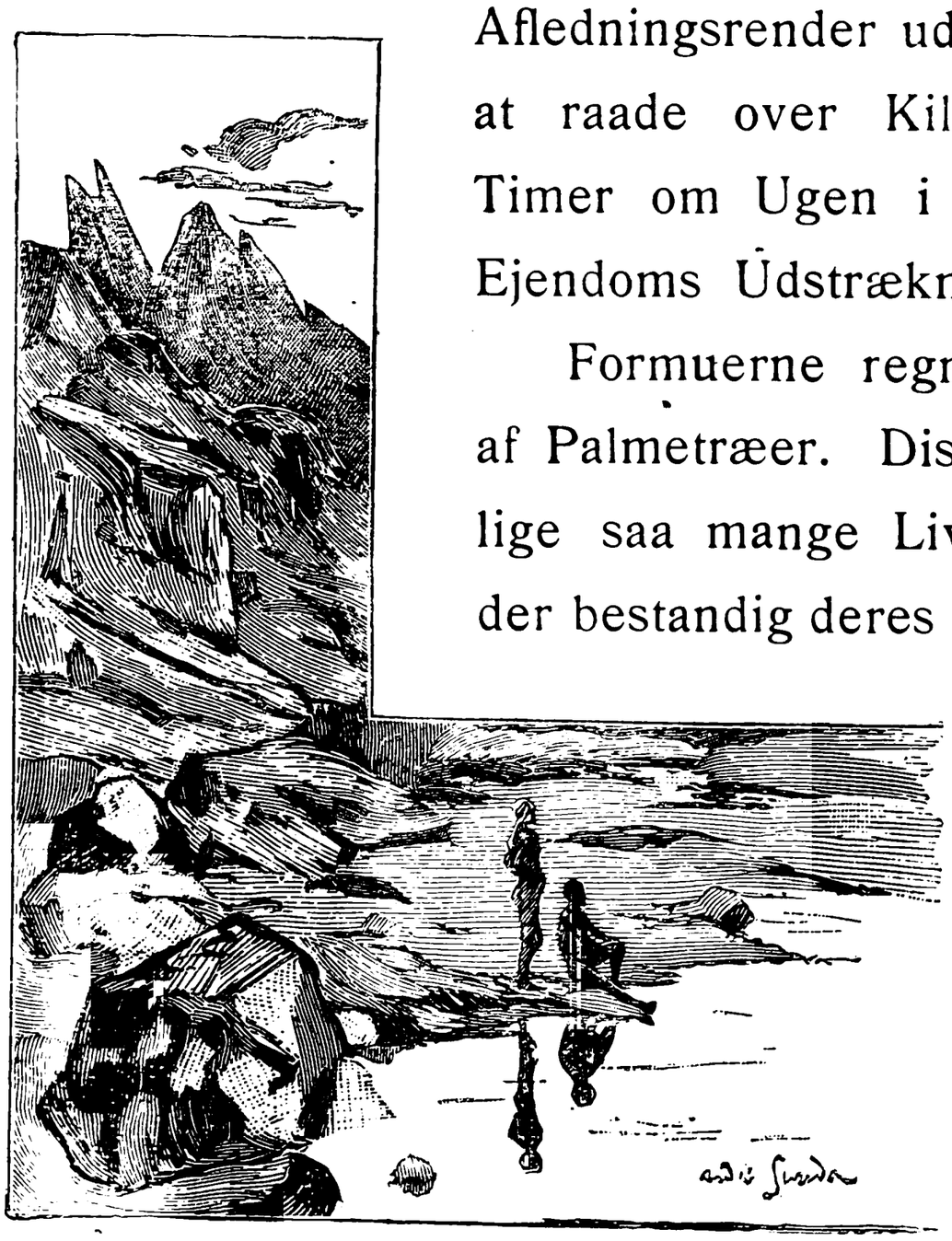

Formuerne regnes efter Antallet af Palmetræer. Disse Træer, der er lige saa mange Livsbetingelser, bader bestandig deres Fod i Vandet, medens deres Tinding omstraales af Ilden.

Bou-Saada Dalen, hvorigennem Floden ledes ned til Ha-

verne, er skøn som et Æventyrlandskab. Fuld af Dadelpalmer, Figentræer og pragtfulde store Planter, snor den sig mellem to Bjærge med røde Tinder. Langs hele den rivende Strøm vrimler det med arabiske Kvinder, som med tilsløret Hovede og bare Ben vasker deres Linned ved at danse paa det. De ruller det sammen i en Dynge og lægger det ud i Floden, hvorpaa de yndefuldt gyngende tramper paa det med deres nøgne Fødder.

Floden risler og mumler gennem hele Kløften. Hvor den kommer udenfor Oasen, er den endnu fuld af Vand, men Ørkenen, som venter den, den gule,

fortørstede Ørken, tømmer den i ét Drag lige udenfor Haverne, sluger den ned i sit gule Sand.

Naar man om Aftenen ved Solnedgang stiger op paa Moskéens Tag for at se ud over Byen, udfolder sig det ejendommeligste Skue. De flade og firkantede Tage danner som en Kaskade af Dyndtærner eller

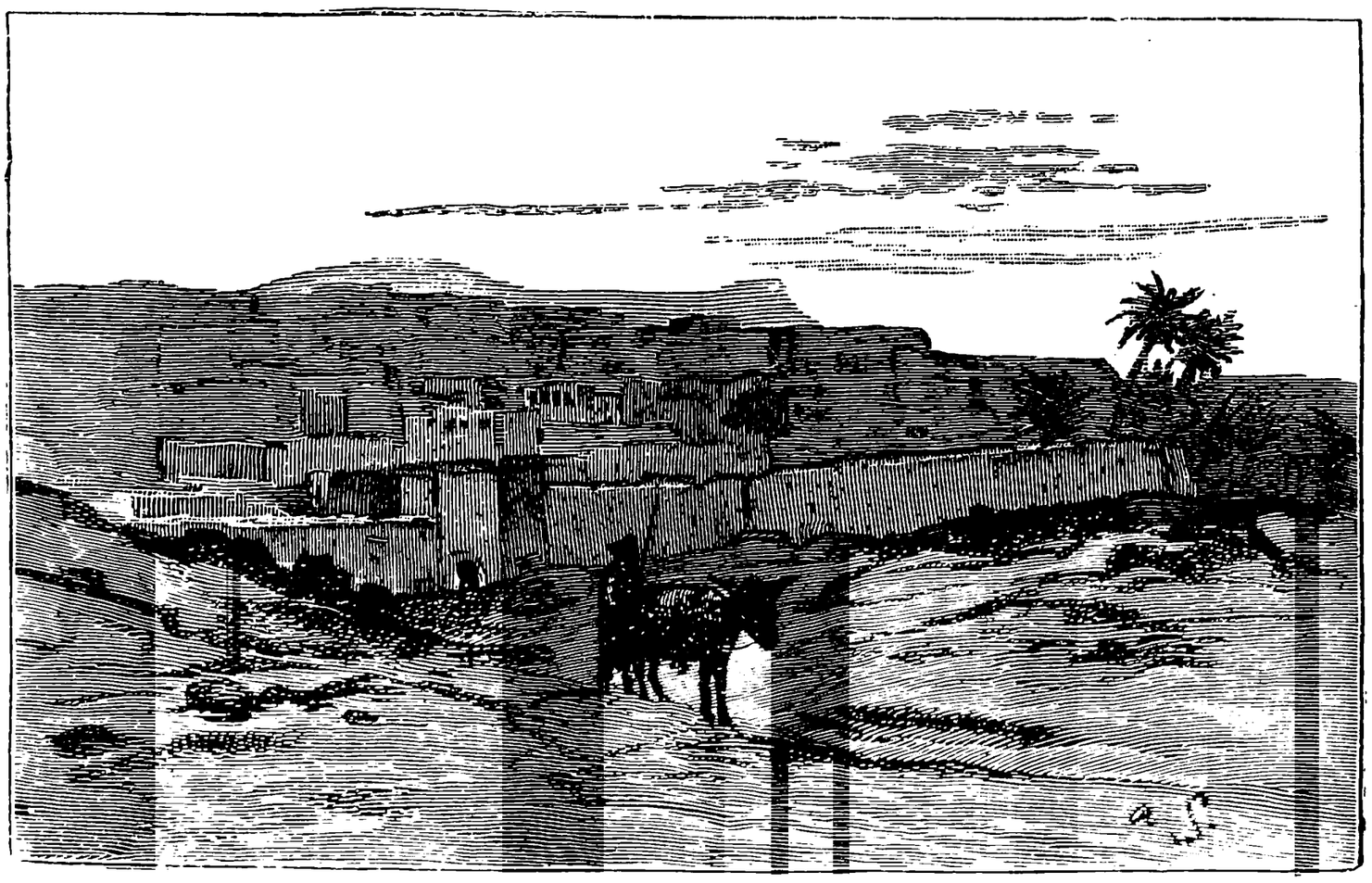

snavsede Tørklæder. Ovenpaa dem mylrer hele Befolkningen, der, saasnart Aftenen falder paa, kravler op paa Hytterne. Paa Jorden ser man ingen og hører ingen; men saasnart som man fra et eller andet højtliggende Tag kaster et Blik ned over Byen, bliver man Vidne til en usædvanlig Bevægelse. Aftenmaaltidet laves til. Klynger af Børn i hvide Pjalter vrimler

i Krogene; og de uformelige Pakker snavset Linned, som forestiller den laverestaaende arabiske Kvinde, er i Færd med at koge Kous-Kous'en eller har travlt med andet Arbejde.

Natten kommer. Djebel-Amour Tæpperne bredes ud paa Taget, efter at Skorpionerne, hvoraf der mylrer i disse usle Huller, først omhyggeligt er jagede bort, og saa lægger hele Familien sig til at sove i fri Luft under den flimrende Stjernevrimmel.

Skønt Bou-Saada Oasen kun er lille, er den dog en af de mest bedaarende i Algier. I Omegnen af den kan man jage Gazeller, hvoraf der findes en Mængde. Der er ogsaa fuldt op af de berygtede Lefaa'er og selv af den hæslige Tarantel med de lange Ben, hvis uhyre Skygger man om Aftenen ser løbe hen over Hytternes Vægge.

Der drives en ret betydelig Handel i denne Ksar, fordi den ligger næsten lige paa Vejen til Mzab.

Mozabiterne og Jøderne er de eneste Handlende, de eneste Forretningsmænd, de eneste Industridrivende i hele denne Del af Afrika.

Saasnart man kommer syd paa, aabenbarer den jødiske Race en Hæslighed, som gør andre Folkeslags ubarmhjertige Had og endogsaa de nyligt forefaldne Massakrer forstaaelige. Jøderne i Europa, Jøderne i

Algier, de Jøder, som vi kender og som vi daglig omgaas, vore Naboer og vore Venner, er kundskabsrige,

kloge og ofte yderst indtagende Verdensmænd. Vi bliver derfor oprørte og forfærdede, naar vi faar at vide, at Indbyggerne i en lille fjern og ukendt By har druknet eller skaaret Halsen over paa nogle Hundre-

der af Israels Børn. Men nu bliver jeg ikke mere forbavset, thi vore Jøder har saavist ikke nogen Lighed med Jøderne herovre.

I Bou-Saada ser man dem sidde sammenkrøbne i deres skidne Huler, oppustede af Fedt, lasede og lurende paa Araberne som en Edderkop lurer paa Fluerne. De kalder paa den, de har udset til deres Bytte, og prøver paa at faa ham til at laane fem Francs, mod at han skriver sit Navn under paa et Stykke Papir. Manden kender Faren, betænker sig og vil ikke. Men Lysten til at drikke og endnu andre Lyster faar Magten over ham. Fem Francs. betyder saa mange Nydelser for ham!

Endelig giver han efter, tager Pengestykket og skriver under paa det fedtede Papir.

Naar der er gaaet tre Maaneder, skylder han ti Francs, om et Aar hundrede Francs, om tre Aar to hundrede. Saa lader Jøden hans Jord sælge, hvis han har nogen, og ellers hans Kamel, hans Hest, hans Æsel, kort sagt, alt hvad han ejer.

Høvdingerne, Caïd'erne, Agha'erne eller Bach'agha'erne, falder ligeledes i Kløerne paa disse Rovfugle, som er vor Kolonis værste Svøbe, den store Hindring for Arabernes Civilisation og Velvære.

Naar en fransk Kolonne foretager et Straffetogt til

en eller anden oprørsk Stamme, følges den af en Sværm af Jøder, som for en Spotpris køber Byttet og atter sælger det til Araberne, saasnart Hærkorpset er draget bort.

Hvis man for Eksempel hos en Stamme lægger Beslag paa seks tusinde Faar, hvad skal man saa gøre med disse Dyr? Drive dem ind til Byerne? De vilde dø undervejs, thi hvorledes skulde man bære sig ad med at skaffe dem noget at spise og drikke paa de to eller tre hundrede Kilometer, som man skal igennem? Desuden maatte man for at drive og vogte en saadan Hjort kunne raade over dobbelt saa meget Mandskab, som der er i Kolonnen.

Men dræbe dem da? Hvilket Blodbad og hvilket Tab? Og saa er Jøderne dèr, parate til at betale to Francs for hvert af Lammene, som er tyve Francs værd. Det er altid tolv tusinde Francs i Regeringens Kasse. Kort sagt, Handelen gaar i Orden.

Otte Dage senere har de første Ejere faaet deres Lam tilbage for tre Francs Stykket. Frankrigs Hævn er ikke dyr.

Jøderne er Herrer over hele den sydlige Del af Algier. Der findes nemlig næppe nogen Araber, som ikke har Gæld, thi Araberne holder ikke af at betale tilbage. De foretrækker at forny deres Veksler til

hundrede eller to hundrede Procent. De tror altid, at de er reddede, naar de blot vinder Tid. Der maatte en særlig Lov til for at forandre noget i denne sørgelige Tingenes Tilstand.

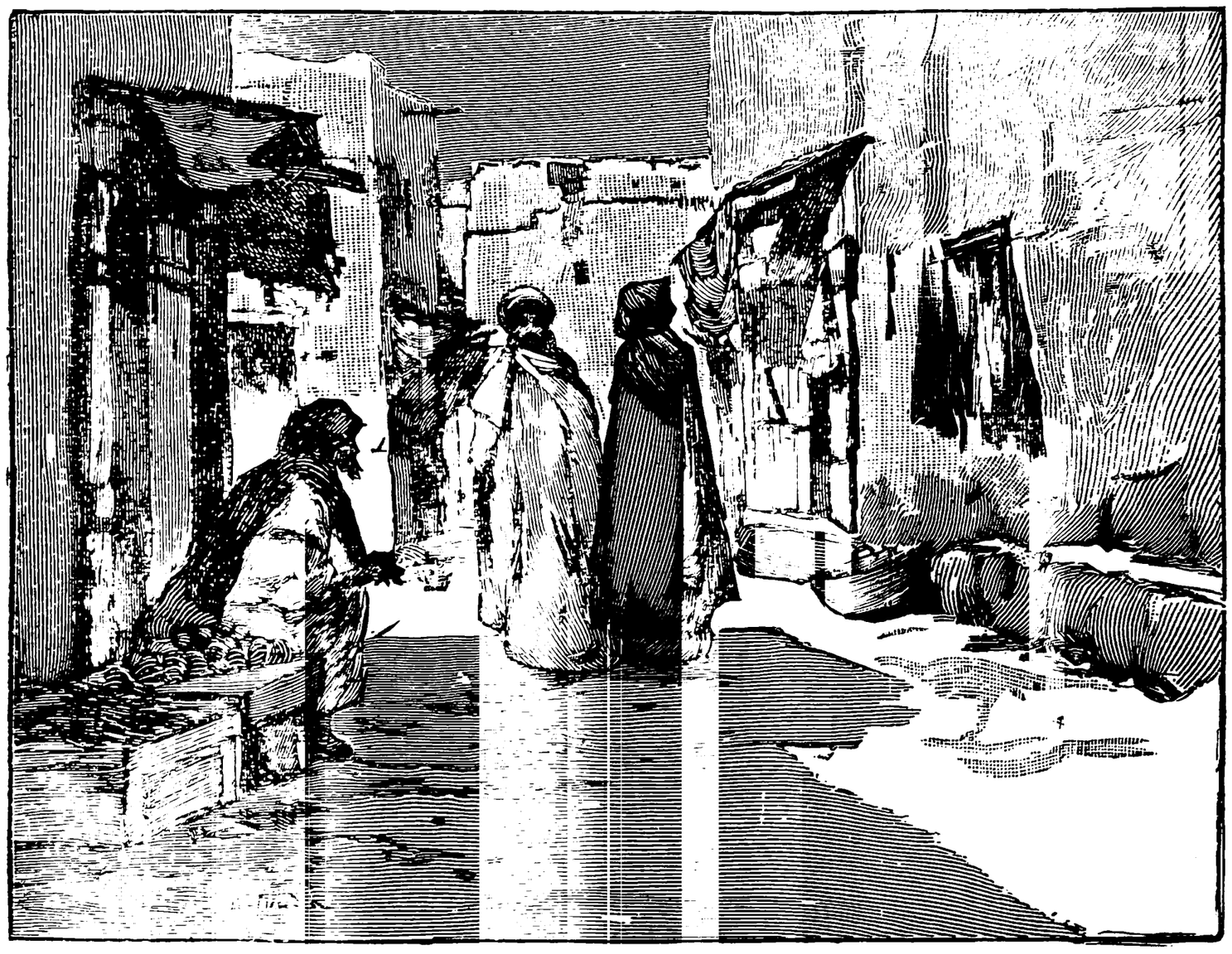

Overalt her mod Syd beskæftiger Jøderne sig i det hele taget saa godt som ikke med andet end Aager, som de driver med den størst mulige Uredelighed. De virkelige Handlende er Mozabiterne.

Naar man kommer til ligegyldig hvilken Landsby i Sahara, lægger man straks Mærke til, at det er en

ganske særlig Race Mænd, som har bemægtiget sig Stedets Forretningsliv. De alene har Butiker, hvori de handler baade med evropæiske Varer og med den stedlige Industris Frembringelser. De er kløgtige, virksomme, Forretningsmænd lige til Marven. Det er Beni-Mzab'erne eller Mozabiterne. De har faaet Tilnavnet „Ørkenens Jøder".

Araberne, de ægte Arabere, Mændene fra Teltene, for hvem alt Arbejde er vanærende, foragter den mozabitiske Handelsmand, men de indfinder sig dog med regelmæssige Mellemrum i hans Butik for at gøre Indkøb og de betror ham de kostbare Genstande, som de ikke kan føre med under deres omflakkende Liv. En Slags gensidig og stedsevarende Kontrakt er oprettet imellem dem.

Mozabiterne har ligeledes tilranet sig al Handelen i det nordlige Afrika. Det findes ligesaa mange af dem i vore Byer som i Saharas. Naar den mozabitiske Handelsmand har tjent tilstrækkelig mange Penge, vender han tilbage til Mzab, hvor han maa underkaste sig en Art Renselse, inden han atter kan overtage sine politiske Rettigheder.

Mozabiterne, som kan kendes paa deres Vækst, idet de er mindre og mere undersætsige end de andre arabiske Stammer, paa deres ofte flade og meget brede

Ansigt, paa deres stærkt udviklede Læber og deres i Almindelighed dybtliggende Øjne under de lige og me-

get fyldige Bryn, er muselmanske Skismatikere. De tilhører den ene af de tre af Nordafrikas afvigende Sekter og er efter enkelte Lærdes Formening de virkelige Efterkommere af Kharedjisimes sidste Tilhængere:

Mozabiternes Land er maaske det mærkeligste paa hele den afrikanske Jord.

Deres Fædre, der med Profetens Vaaben blev jagne ud af Syrien, drog ud og bosatte sig ved Djebel-Nefoussa, vest for Tripolis i Berberiet.

Men da deres Kløgt og Industri overalt vakte Misundelse og de ydermere paa Grund af deres Kætteri blev betragtede med mistænksomme Øjne, blev de efterhaanden fortrængte fra alle de Steder, hvor de havde slaaet sig ned. Endelig stansede de i den goldeste, den hedeste, den skrækkeligste Egn. Den kaldes paa arabisk Hammada (den ophedede) og Chebka (Nettet), fordi den ligner et uhyre Net af sorte Klipper og Stenhøje.

Mozabiternes Land ligger omtrent hundrede og halvtreds Kilometer fra Laghouat.

Kommandant Coÿne, den Mand, der bedst kender hele det sydlige Algier, skildrer i en overordenlig interessant Brochure sin Ankomst til Mzab paa følgende Maade:

„Omtrent i Midten af Chebka findes et Slags Amfitheater, dannet af et Bælte af stærkt skinnende
„Kalkklipper, som falder meget stejlt af mod det Indre.
„Mod Nordvest og Sydvest aabnes Bæltet af to Gen-
„nemskæringer, hvorigennem Onled-Mzab løber. Dette

„Amfitheater, der er henved atten Kilometer langt og „to Kilometer bredt, indeslutter fem af Mzab-Forbun- „dets Byer og den Jord, der af Dalens Indbyggere „udelukkende dyrkes som Haver.

„Set ude fra, fra Nord- og Østsiden, tager dette „Klippebælte sig ud som en Sammenhoben af Koub- „ba'er, der er dynget etagevis ovenpaa hverandre uden „nogensomhelst Plan eller Orden. Man har nærmest „Indtrykket af at staa overfor et kæmpemæssigt ara- „bisk Begravelsessted. Selv Naturen synes at være „død. Intet Spor af Vegetation hviler Øjet, selv Rov- „fuglene synes at være flygtede bort fra disse øde Re- „gioner. Kun den ubarmhjertige Sols Straaler bager „ned over de graaligt-hvide Klippevægge, hvis Skygger „danner de mest fantastiske Tegninger.

„Hvor stor er derfor ikke den Rejsendes Forun- „dring, ja, jeg maa vel snarere sige Begejstring, naar „han er naaet op til Toppen af Klippelinien og indenfor „opdager fem stærkt befolkede Byer, der, omgivne „af Haver med en ødsel Plantevækst, aftegner sig i „mørkt grønt mod Oued-Mzabs rødlige Flodbund.

„Omkring ham den øde Ørken, Døden, for hans „Fødder Livet og aabenbare Tegn paa en fremskreden „Civilisation."

Mzab er en Republik eller rettere en Kommune i

Genre med den, som de parisiske Revolutionære prøvede paa at oprette i 1871.

Ingen har i Mzab Ret til at forblive uvirksom, selv Børnene hjælper, saasnart de kan gaa, deres Fader med at vande Haverne, hvad der er Indbyggernes stadige og største Beskæftigelse. Fra Morgen til Aften drager Muldyr eller Kameler Læderspande op, hvorefter deres Indhold hældes ud i en Drænrende, som er saa sindrigt indrettet, at ikke en Draabe af den kostbare Væske gaar til Spilde.

Mzab har yderligere en stor Del Opdæmninger til Magasinering af Regnvandet. Det er altsaa langt mere fremskredent end vort Algier.

Regn! Det betyder for Mozabiterne Lykke, en sikret Velstand, en reddet Høst. Saasnart det begynder at regne, bliver derfor alle Landets Indbyggere som gale. De løber ud paa Gaderne, affyrer Geværskud, iler ned til Haverne, til Floden, som atter giver sig til at flyde, til Dæmningerne, hvis Vedligeholdelse paahviler hver enkelt Borger. Saasnart en Dæmning er truet, skal alle møde og tage fat.

Ved et stadigt Arbejde, ved deres Industri og ved deres Kløgt har Mozabiterne forvandlet den mest ufrugtbare og mest trøstesløse Del af Sahara til et beplantet, opdyrket og levende Land, hvor syv blomstrende Byer

breder sig i Solen. Derfor vaager Mozabiterne ogsaa med ængstelig Skinsyge over deres Land og gør hvad de kan for at holde Evropæerne ude. Der er enkelte Byer,

som for Eksempel Beni-Isguem, hvor ingen Fremmed har Lov til at tilbringe blot en eneste Nat.

Polititjenesten besørges af alle. Ingen vilde afslaa at yde en kraftig Haandsrækning, hvor det krævedes. Der er hverken Fattige eller Tiggere i dette Land. Enhver Trængende faar tilmaalt Føde.

Næsten alle kan læse og skrive.

Overalt ses Skoler og betydelige kommunale Anstalter. Mange af de Mozabiter, som har tilbragt nogen Tid i vore Byer, vender hjem og kan fransk, italiensk og spansk.

Kommandant Coynes Brochure indeholder en Masse overraskende Enkeltheder om dette mærkelige lille Folk.

I Bou-Saada, som i alle Ørkenens Byer, er det Mozabiterne, der besørger alle Forretninger, de har Butiker af enhver Art og har alle mulige Professioner.

Efter at have tilbragt fire Dage i den lille Sahara-Stad, tiltraadte jeg Tilbagerejsen til Kysten.

De Bjærge, man træffer paa paa Vejen til Kystlandet, ser højst mærkelige ud. De ligner kæmpemæssige Forter med kilometerstore Murkroner. De er regelmæssige, firkantede, fuldstændig matematisk tilskaarne. Det største af dem er helt fladt og gør et aldeles utilgængeligt Indtryk. Paa Grund af sin

Form har det faaet Tilnavnet „Billardet“. Kort før min Ankomst var det for første Gang bleven besteget af to Officerer, der oppe paa Toppen fandt to mægtige romerske Cisterner.

KABYLIEN—BOUGIE

KABYLIEN—BOUGIE

Vi er i den rigeste og mest befolkede Del af Algier. Kabylernes Land er bjærgrigt, bedækket med Marker og Skove.

Naar man kommer fra Aumale, gaar Vejen nedad mod den store Sahel-Dal.

Nede i Dalen knejser et vældigt Bjærg, Djurjura. Dets højeste Tinder er graa, som om de var bedækkede med Aske.

Overalt paa de mindre høje Tinder ses Landsbyer, der paa Afstand ligner en Dynge hvide Sten. Andre hager sig fast til Skraaningerne. I hele denne frugtbare Egn føres der mellem Evropæerne og de Indfødte en skrækkelig Kamp om Jordens Besiddelse.

Kabylien er stærkere befolket end det mest befolkede Departement i Frankrig. Kabylerne er ikke Nomader, men et fast bosiddende og arbejdsomt Folke-

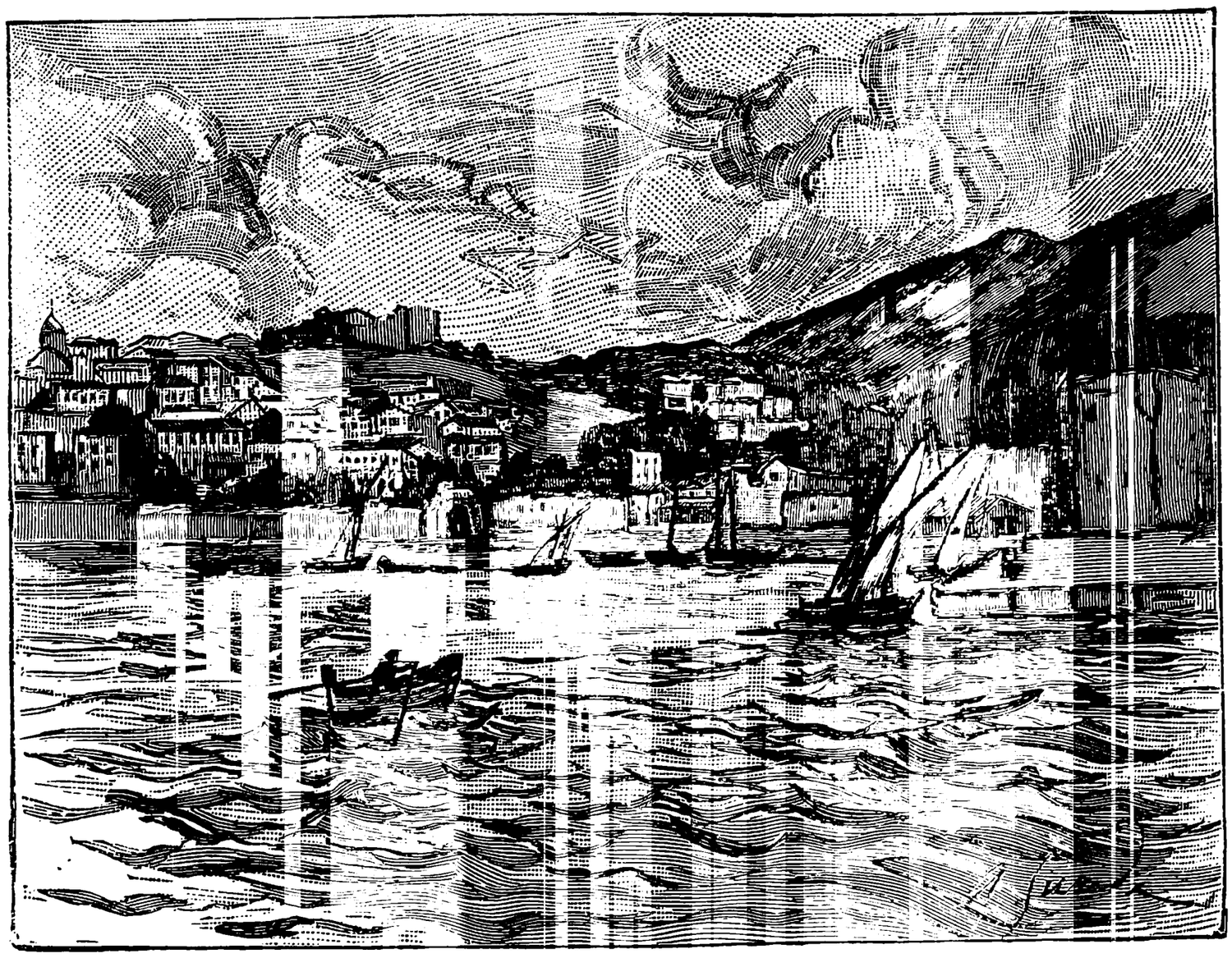

færd, som Algier'erne ikke har andet Maal end at udplyndre.

Der er forskellige Systemer, der bringes til Anvendelse for at bortjage og bestjæle de stakkels indfødte Ejendomsbesiddere.

Et eller andet Individ, som ønsker at forlade Frankrig, gaar hen paa det Kontor, der foretager Fordelingen af Kolonijord, og beder om at faa et Stykke Jord i Algier. Man præsenterer ham en Hat med nogle Papirer, og han trækker et Nummer, som svarer til en Jordlod. Denne Jord tilhører fremtidig ham.

Han rejser. Da han kommer derover, finder han i en lille Landsby en hel indfødt Familie installeret paa den Jordlod, som man har tildelt ham. Den har renset, opdyrket og frugtbargjort den Jord, den lever paa. Den ejer intet andet. Den fremmede jager dem bort. De gaar, resignerede, eftersom det er *fransk Lov*, men disse Mennesker, som for Fremtiden er blottede for alt, drager ud i Ørkenen og bliver Oprørere.

Andre Gange ordnes Sagen i Mindelighed. Den evropæiske Kolonist, som er bleven forskrækket over Varmen og Landets Udseende, gaar ind paa at forhandle med Kabyleren, der bliver hans Forpagter.

Den Indfødte faar Lov til at blive paa *hans* Jord, mod at han aarlig, hvad enten Aaret har været godt eller daarligt, sender tusinde, femten hundrede eller to tusinde Francs til Evropæeren, som er vendt tilbage til Frankrig.

En Jordlod i Algier er med andre Ord ligesaa god som en Koncession paa et Tobaksudsalg.

En anden Methode.

Deputeretkammeret vedtager en Sum paa fyrre eller halvtreds Millioner, der skal anvendes til Algiers Kolonisering.

Hvad bliver der nu gjort med de Penge? Der bliver vel bygget Dæmninger, plantet Skove paa Bjærgtoppene for at holde paa Vandet og gjort alt, for at gøre de golde Sletter frugtbare?

Paa ingen Maade. De bruges til Ekspropriation af Arabernes Ejendomme.

I Kabylien er Jorden efterhaanden blevet meget værdifuld. Paa de bedste Steder har den en Værdi af *seksten hundrede Francs pr. Hektar**), og den sælges gennemsnitlig for otte hundrede Francs.

De kabyliske Ejendomsbesiddere fører en rolig Tilværelse paa deres Jord. Da de er rige, har de ingen

*) En Hektar er et fransk Flademaal svarende til $1_{,8}$ Td. Land.

O. A.

Grund til at gøre Oprør, de forlanger bare at faa Lov til at være i Fred.

Hvad sker nu? Man raader over halvtredsindstyve Millioner. Kabylien er det smukkeste Land i Algier, altsaa eksproprierer man Kabylernes Jord til Fordel for ukendte Kolonister.

Men hvorledes eksproprieres der? Man betaler *fyrretyve Francs for en Hektar*, som har en Minimums-Værdi af *otte Hundrede Francs.*

Og Familiens Overhovede drager bort uden at sige

noget (det er jo Loven), ligemeget hvorhen med hele sin Slægt, arbejdsløse Mænd, Kvinder og Børn.

Kabylerne er hverken Handlende eller Industridrivende, de er udelukkende Agerdyrkere.

Det vil altsaa sige, at Familien kan leve, saalænge der endnu er noget tilbage af den latterlig ringe Sum, man har givet den. Naar den er opspist, indfinder Nøden sig. Saa tager Mændene deres Bøsse og følger med en eller anden Bou-Amama for endnu en Gang at vise, at Algier ikke kan styres af en Militærperson.

Følgende Betragtning gøres gældende: vi lader de Indfødte blive paa de frugtbare Steder, saa længe vi mangler Evropæere, men naar de kommer herover, borteksproprierer vi den første Ejer. — Lad gaa! Men naar der ikke er flere frugtbare Steder tilbage, hvad gør I saa? — Saa frugtbargør vi selvfølgelig nye Egne! — Meget vel, men hvorfor gør I ikke det til at begynde med, da I dog har halvtredsindstyve Millioner?

Hvad for noget! I ser private Selskaber lave kæmpestore Dæmninger for at skaffe Vand til hele Egne; I ved, takket være dygtige Ingeniørers fortræffelige Arbejder, at det er tilstrækkeligt at beplante nogle Tønder med Skov, for at indvinde milelange Strækninger nedenunder til Agerland, og I kan ikke finde nogen anden Udvej end at fortrænge Kabylerne!

Retfærdigheden skylder dog at tilføje, at Jorden, naar man først kommer paa den anden Side af Tell, bliver gold og nøgen og næsten umulig at opdyrke. Kun Araberne, som kan leve af to Haandfulde Mel og et Par Figener om Dagen, kan holde Livet oppe i disse tørre Egne. Evropæerne kan ikke skaffe sig deres Udkomme. Det er altsaa i Virkeligheden kun paa ret indskrænkede Omraader, at der kan anbringes Kolonister, med mindre at man vil . . . jage de Indfødte bort. Det er det, der bliver gjort.

Naar derfor lige undtages de lykkelige Ejendomsbesiddere paa Mitidja-Sletten, de, der ved en af de her nævnte Fremgangsmaader har opnaaet at faa Jord i Kabylien, og i Almindelighed de, der er bosatte langs Havet paa den smalle Jordstrimmel, som afgrænses af Atlasbjærgene, jamrer alle Kolonisterne sig. Algier kan i Virkeligheden endnu kun modtage et ubetydeligt Antal Fremmede. Det kan ikke ernære dem.

Denne Koloni er af let forstaaelige Grunde umaadelig vanskelig at styre.

Algier, der er ligesaa stort som et evropæisk Kongerige, bestaar af uhyre forskellige Omraader, som beboes af fuldstændig væsensforskellige Folkefærd. Det er netop det, som ingen Regering hidtil har syntes at kunne forstaa.

Der maa et indgaaende Kendskab til hver Egn for at kunne styre den, thi hver enkelt trænger til stik modsatte Love, Anordninger, Forholdsregler. Ulykken er imidlertid, at Guvernøren, hvem han end er, uundgaaelig er komplet uvidende om alt, hvad der vedrører Befolkningens Sæder og Skikke. Han kan derfor ikke gøre andet end at henvende sig til det underordnede Personale, der repræsenterer ham.

Hvem er da disse Underordnede? Er det Kolonister? Folk, som er opvoksede i Landet, og som ved, hvad det trænger til? Aldeles ikke. Det er simpelthen nogle unge Mennesker, der i Vicekongens Følge er fulgt med fra Paris.

Det er altsaa en af disse unge og ganske uvidende Embedsmænd, som styrer halvtreds eller hundrede tusinde Mennesker. Han begaar Dumhed paa Dumhed og ødelægger Landet. Det kan ikke være andet.

Der findes selvfølgelig Undtagelser. Undertiden arbejder Guvernørens Udsending virkelig, søger at sætte sig ind i Forholdene og forstaa dem. Men han kunde bruge ti Aar for at danne sig en grundig Mening, og efter et halvt Aars Forløb bliver han forflyttet. Af Familiegrunde eller af personlige eller andre Hensyn bliver han sendt fra Grænsen af Tunis til Grænsen af Marokko, og dèr giver han sig straks til i fuld Tillid til sin begyndende Erfaring at administrere med de

samme Midler, som han benyttede paa sin første Post, og han udsteder de samme Reglementer, de samme Forskrifter og de samme Anordninger til en Befolkning, som i et og alt er aldeles forskellig.

Det er altsaa ikke saa meget en god Guvernør, det fremfor alt gælder om at faa, som gode Underordnede til den samme Guvernør.

For at bøde lidt paa denne sørgelige Tingenes Tilstand og disse Forholds uheldige Følger har man prøvet paa at oprette en Administrationsskole, hvori de første uundværlige Principer, hvorefter dette Land burde styres, skulde indpodes en hel Klasse unge Mennesker. Det blev ikke gennemført. Albert Grévys Omgivelser fik Planen til at ryge i Lyset. Favoritregimentet bragte endnu en Gang Sejren hjem.

Det administrerende Personale bliver altsaa udfyldt paa den mærkeligste Maade, selv om der ganske vist ogsaa deriblandt findes nogle dygtige og arbejdsivrige Mænd. Naar Regeringen er kommet til kort med sine Kandidater til disse Poster, viser den sig imødekommende overfor de Officerer, der tidligere har været ansatte ved de arabiske Kontorer. De kender i det mindste rigtig godt de Indfødte, men det er vanskeligt at gaa ud fra, at Forandringen i deres Paaklædning øjeblikkelig skal medføre en Forandring i de Principer,

de administrerer efter; man bør derfor ikke rasende jage dem bort, naar de har Uniform paa, for straks igen at antage dem, saasnart de atter har taget en sort Frakke paa.

Siden jeg har ladet mig forlede til at berøre et saa vanskeligt Æmne som Algiers Styrelse, vil jeg endnu

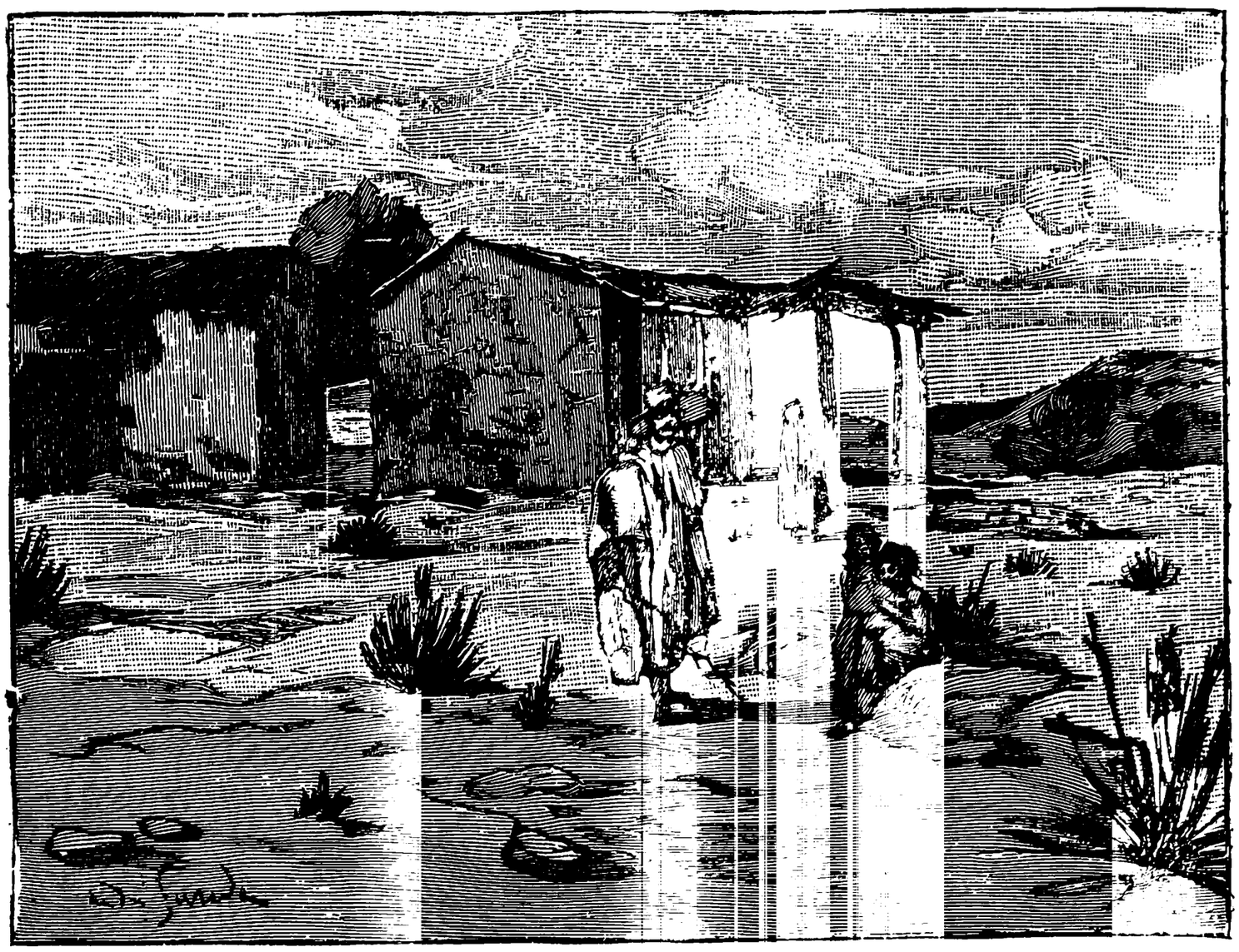

sige nogle Ord om et af de allervigtigste Spørgsmaal, der hurtigst muligt burde finde en Løsning. Det er Spørgsmaalet vedrørende de store indfødte Høvdinger, som i Virkeligheden er de eneste Ledere, de almægtige Ledere af hele den Del af vor Koloni, som ligger imellem Tell og Ørkenen.

I den første Tid efter at Frankrig havde besat Algier, blev de Høvdinger, som frembød de største Garantier for Troskab, under Titel af Agha'er eller Bach-agha'er udrustede med en meget udstrakt Myndighed over Stammerne paa en Del af Territoriet. Vor egen Indgriben vilde have været virkningsløs, i Stedet for os satte vi derfor de arabiske Høvdinger, som var vundet for vor Sag, idet vi paa Forhaand væbnede os med Taalmodighed overfor mulige Forræderier, og det blev ikke saa faa. Det var en klog politisk Forholdsregel, som i det store og hele har givet udmærkede Resultater. Visse Agha'er har gjort os betydelige Tjenester, og takket være dem er maaske Tusinder af franske Soldater bleven skaanede.

Men fordi en Forholdsregel i et givet Øjeblik har været udmærket, er det ikke derfor sagt, at den bliver ved med at være lige fortræffelig paa Trods af de Forandringer, som Tiden fører med sig i et Land, der er paa Veje til at blive koloniseret.

Nu er disse Potentater, de eneste, som Stammerne respekterer og adlyder, en stadig Fare for os og en uovervindelig Hindring for Arabernes Civilisation. Allige-vel synes det militære Parti kraftigt at forsvare Systemet med de indfødte Høvdinger mod det civile Partis Bestræbelser for at faa dem afskaffede.

Jeg er ikke i Stand til at behandle dette alvorlige Spørgsmaal til Bunds, men det er tilstrækkeligt, saaledes som jeg har gjort det, at foretage en lille Rejse rundt til de forskellige Stammer for klart at se de uhyre Ulemper, der klæber ved den nuværende Tingenes Tilstand. Jeg vil indskrænke mig til simpelthen at nævne nogle Kendsgerninger.

Bou-Amamas lange Modstand skyldtes næsten udelukkende Agha'en af Saïda.

Ved Opstandens Begyndelse begav denne Agha med sine Ryttere sig paa Vej for at støde til den franske Kolonne. Undervejs traf han paa Trafi'erne, der havde samme Maal, og sluttede sig til dem.

Men Agha'en af Saïda er belemret med en hel Del Gæld, som han ikke kan betale, og han fik derfor den Idé i Nattens Løb at foretage en lille indbringende Razzia. Han samlede sine Ryttere og kastede sig over Trafi'erne, som blev slaaede i første Omgang, men derefter fik Overtaget, saa at Agha'en blev nødt til at flygte med sine Mænd.

Da Agha'en af Saïda imidlertid er vor Allierede og vor Ven, og da han repræsenterer den franske Myndighed, følte Trafi'erne sig overbeviste om, at vi havde en Haand med i Spillet, og i Stedet for at drage til den franske Lejr svigtede de os og opsøgte Bou-Amama,

som de ikke mere forlod, og hvis Hovedstyrke de udgjorde.

Det er et karakteristisk Eksempel, ikke sandt? Og Agha'en af Saïda er fremdeles vor trofaste Ven, der marscherer under vore Faner!

En anden Agha har ligeledes vidst at gøre sig berømt. Hans Indflydelse er betydelig, overfor et stort Antal Stammer er han almægtig, og som Følge deraf bliver han af vore militære Autoriteter behandlet med den største Agtelse.

Snart hjælper han os og snart forraader han os, naar han kun finder sin egen Fordel derved. Han er aabenlyst allieret med Franskmændene, som har gjort ham til en Autoritet, og hemmeligt begunstiger han Oprørerne. Jeg skylder dog Sandheden at sige, at han, naar det gælder om at plyndre, er lige parat til at svigte begge Parter.

Efter at han først bevislig har taget Del i Mordet paa Oberst Beauprêtre, staar han nu officielt paa vor Side; men man har ham stærkt mistænkt for at have haft ikke saa lidt at gøre med mange af de Fortrædeligheder, der har ramt os.

Vor urokkeligt trofaste Allierede, Agha'en af Frenda, har utallige Gange advaret os mod denne Potentats Dobbeltspil. Vi har imidlertid vendt det døve Øre til,

fordi han gør de militære Myndigheder Tjenester, ganske vist i sin egen Interesse. Samtidig er han som sagt parat til at gøre vore Fjender andre.

Denne ejendommelige Situation og den aabenlyse Beskyttelse, vi viser bemeldte Høvding, sikrer ham Strafløshed for en Mængde Forbrydelser, som han daglig har paa Samvittigheden.

Følgende gaar nemlig for sig:

Hele Algier over stjæler Araberne fra hverandre. Der gaar ikke en Dag, uden at vi faar Bud om, at der om Natten er bleven stjaalet tyve Kameler her og hundrede Faar dèr eller ranet Okser i Nærheden af Biskra og Heste ved Djelfa. Det er aldrig muligt at finde Tyvene. Og dog er der i Kontorerne ikke én Officer, som ikke ved fuld Besked med, hvor det stjaalne Kvæg er kommet hen. Det er hos denne samme Agha, der er Hæler for alle Ørkenens Banditter. De bortførte Dyr bliver blandede ind mellem hans uhyre store Hjorder; en Del af dem beholder han som Løn for sin Villighed og de andre giver han tilbage til Tyvene, naar der er gaaet tilstrækkelig lang Tid til, at Faren for videre Forfølgelser er overstaaet.

I hele den sydlige Del af Algier findes Ingen, som er uvidende om dette Forhold.

Men man trænger til denne Mand, som man har

ladet tiltage sig en vældig Indflydelse, der hver Dag vokser gennem den Hjælp, han yder alle Røverne, og man lukker Øjnene.

Derfor er denne Høvding ogsaa umaadelig rig, medens Agha'en af Djelfa for Eksempel delvis har ruineret sig for Kolonisagen ved at oprette Forpagtergaarde, opdyrke Jordstrækninger o. s. v.

Foruden alle disse Ulemper er der en Mængde andre og endnu alvorligere Vanskeligheder, som er en Følge af de indfødte Potentaters Tilstedeværelse. For rigtig at forstaa disse Vanskeligheder, maa man have det rette Kendskab til det nuværende Algier.

Baade Koloniens Territorium og Befolkning falder i to skarpt afgrænsede Dele.

Der er først Byerne ved Kysten, som ikke har synderlig større Forbindelse med det Indre af Algier end Byerne hjemme i Frankrig med denne Koloni.

Beboerne af Algiers Kystbyer holder sig i allerhøjeste Grad indenfor deres egne Grænser. De mærker Eftervirkningerne af de Begivenheder, som gaar for sig i det Indre, men staar ellers fuldstændig fremmede for det arabiske Territorium.

Den anden Zone, Tell, er til Dels beboet af evropæiske Kolonister, som i Araberen kun ser en Fjende, hvem det gælder om at fravriste Jord. Instinktmæssig

hader Kolonisten ham, forfølger ham bestandig og udplyndrer ham, naar han kan komme til det. Araberen betaler ham tilbage med samme Mønt.

Den Fjendtlighed, der hersker imellem Araberne og Kolonisterne, er selvfølgelig en Hindring for, at disse sidste kan faa den fjerneste civiliserende Indflydelse paa de første. Alligevel ser det i denne Region kun halvvejs galt ud. Det evropæiske Element stræber bestandig henimod at udslette det indfødte Element, og der kræves kun en begrænset Tidsperiode, for at Araberne, ruinerede og ejendomsløse, skal søge Tilflugt længere mod Syd.

Men det er ganske nødvendigt, at disse vore overvundne Naboer holder sig rolige, og for at det skal kunne opnaas, maa vor Myndighed hvert Øjeblik mærkes, og vor Overlegenhed uophørlig gøre sig gældende, men fremfor alt maa vor Indflydelse være den største.

Hvorledes er nu det virkelige Forhold?

Stammerne, der er spredte over et vældigt Landomraade, faar aldrig Besøg af Evropæere. Kun Officererne fra Administrationskontorerne foretager af og til en lille Rundrejse for at inspicere, hvad der indskrænker sig til, at de udspørger Caïd'erne om, hvad der gaar for sig indenfor Stammerne.

Men Caïd'erne staar under den indfødte Høvding,

Agha'ens eller Bach-Agha'ens Overhøjhed, og hvis denne Høvding stammer fra et stort Telt og tilhører en Familie, som er anset og agtet i Ørkenen, er hans Indflydelse ubegrænset. Alle Caïd'erne adlyder ham, aldeles paa samme Maade som før den franske Okkupation, og intet af hvad der foregaar kommer nogensinde til de militære Myndigheders Kundskab.

Stammen er med andre Ord en lukket Verden, som beherskes af Ærbødigheden og Frygten for Agha'en, der i Fortsættelse af sine Forfædres Traditioner paa alle mulige Maader udsuger Araberne, hans Undersaatter. Han er Herren og forlanger udleveret, hvad han finder for godt, snart hundrede Faar, snart to hundrede, kort sagt, han optræder som en lille Tyran, og det er os, der har udrustet ham med hans Myndighed. I Virkeligheden er det kun det gamle arabiske Regimente, som under den franske Regerings Beskyttelse fortsættes med alle sine Skavanker, Tyverierne, der vokser opefter o. s. v., o. s. v. uden at regne, at vi intetsomhelst betyder, og at vi staar ganske uvidende overfor Tilstanden i Landet.

Det er ene og alene dette Forhold, det skyldes, at vi aldrig har den fjerneste Anelse om, at en Opstand er i Gæring førend i det Øjeblik, den bryder ud.

De store indfødte Høvdinger forhaler altsaa i det

uendelige al virkelig og direkte Indflydelse fra de franske Autoriteters Side paa Stammerne, som vedbliver at være en lukket Verden for os.

Midlet imod dette Uvæsen? Det ligger lige for. Næsten alle disse Høvdinger — naar undtages to eller tre — er i Pengetrang. Man kunde derfor sikre dem en aarlig Indtægt paa ti, tyve, tredive Tusinde, i Forhold til deres Indflydelse og til de Tjenester, som de tidligere har gjort os, mod at de var tvungne til at leve enten i Algier eller i en anden af Kystbyerne. Visse Militære paastaar, at en saadan Forholdsregel vilde blive efterfulgt af et Oprør. De har deres Grunde . . . der ikke er nogen Hemmelighed. Andre Officerer, som lever i det Indre, forsikrer derimod, at den vilde bringe Ro.

Det er imidlertid ikke alt. Høvdingene maatte erstattes med civile Embedsmænd, som til Stadighed levede mellem Stammerne og udøvede en direkte Myndighed paa Caïd'erne. Paa denne Maade kunde Civilisationen, naar først den store Hindring var ryddet til Side, lidt efter lidt vinde Indgang i denne Del af Landet.

Men i Algier som i Frankrig er alle nyttige Reformer længe om at indfinde sig.

Da jeg rejste igennem Kabylien, fik jeg et Bevis

paa vor fuldstændige Afmagt selv overfor de Stammer, der lever midt imellem Evropæerne.

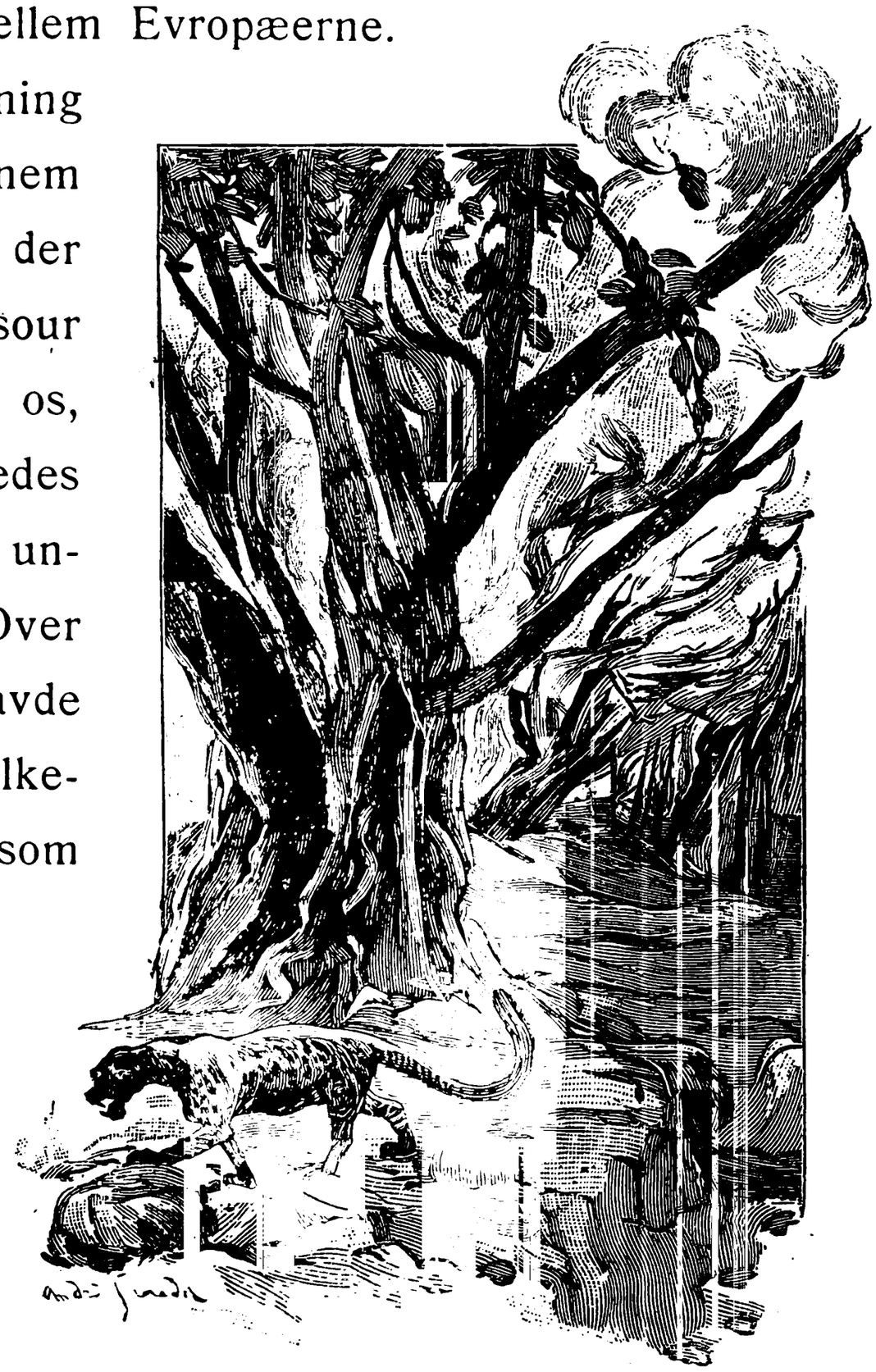

Jeg kørte i Retning mod Havet gennem den lange Dal, der fører fra Beni-Mansour til Bougie. Foran os, i det fjerne, lukkedes Horisonten af en underlig tæt Sky. Over vore Hoveder havde Himlen den mælkeagtige blaa Farve, som den om Sommeren har i disse varme Egne, men dèr forude dækkede en brun Sky med gule Reflekser, som hverken saa ud til at være optrækkende Torden eller Taage eller en af de frygtelige Sandstorme, der raser med en Orkans Voldsomhed, med sin graa Skygge over hele Jorden. Denne tykke og tunge Sky, som forneden var næsten sort, men som højere oppe paa Himlen blev

lettere og mere gennemsigtig, spærrede som en Mur den brede Dal. Paa én Gang syntes jeg, at jeg i den ubevægelige Luft kunde spore en ubestemmelig Lugt af brændt Træ. Men hvilken kæmpemæssig Ildebrand maatte der ikke til for at frembringe et saadant Bjærg af Røg?

Det var ikke desto mindre Røg. Alle Kabyliens Skove stod i Brand.

Snart naaede vi ind i det kvælende Halvmørke. Det var ikke muligt at se hundrede Meter frem for sig. Hestene prustede stærkt. Det var, som om det pludselig var blevet Aften, og en næsten umærkelig Brise, en langsom Vind, der sagte rørte Bladene, drev den svævende Nat ud imod Havet.

Vi ventede to Timer i en Landsby for at faa nærmere Efterretninger, saa satte vor lille Vogn sig atter i Bevægelse, medens Natten, den rigtige Nat denne Gang, bredte sig ud over Jorden.

Et svagt, endnu fjernt Skær oplyste Himlen som et Meteor. Det voksede, voksede, skød op foran Horisonten, snarere blødende end skinnende. Og pludselig, ved en Omdrejning af Vejen, troede jeg, at der foran mig laa en vældig, oplyst By. Det var et helt Bjærg, som allerede var brændt; alt Krattet var slukket og blevet koldt, medens Egenes og Oliventræernes Stammer

endnu stod hvidglødende som Tusinder af mægtige Kulblokke; de røg ikke mere, som en Mængde kæmpemæssige Lys stod de, snart i Række og snart spredte, og dannede ligesom umaadelige Boulevarder, Pladser og krumme Gader i den samme planløse Tilfældighed, Sammenblanding eller Orden, om man vil, som man lægger Mærke til, naar man langt borte ser en oplyst Stad i Natten.

Efterhaanden som vi kørte og kom nærmere til det store Baal, blev Klarheden blændende. Paa denne ene Dag havde Flammerne ædt sig igennem tyve Kilometer Skov.

Da jeg fik Øje paa selve Ildlinien, blev jeg paa én Gang rædselslagen og betaget over dette det forfærdeligste og mest gribende Skuespil, jeg nogensinde har set, Ilden skyllede frem som en Bølge af uberegnelig Bredde. Den raserede Skoven foran sig og skred stadig videre, meget hastigt. Skovbunden flammede op og sluktes. De store Træer brændte langsomt, ligesom Fakler, og bevægede deres høje Ildkroner, medens Smaakrattets korte Flammer galopperede i Forvejen.

Hele Natten kørte vi langs med det kæmpemæssige Baal. Ved Daggry naaede vi Havet.

Stængt inde i en Ring af mærkelige Bjærge med løjerlige, takkede og bedaarende Tinder og skovklædte

Sider runder Bougie-Bugten, der er blaa, flødeagtig blaa og dog lys og næsten ufattelig gennemsigtig, sig under Himlens forunderlige, ligesom størknede Azur.

Ved Enden af Kysten tilvenstre risler Byen gennem en Fladė af grønt som en Bæk af hvide Huse over den stejle Bjærgskrænt ned imod Floden.

Naar man kommer ind i den, faar man det samme Indtryk som af en af de idylliske og fantastiske Operabyer, man sommetider drømmer om i æventyrlige Syner.

Der er mauriske Huse, franske Huse og Ruiner alle Vegne, Ruiner, som man ellers kun ser dem paa Scenen i Forgrunden, ligeoverfor et Lærredspalads.

Ligesom man kører ind i Byen ser man, knejsende midt i et sandt Félandskab, tæt ved Vandet, paa Kajen, hvor de transatlantiske Skibe lægger til, og hvor Fiskerbaadene, hvis Sejl ligner en Vinge, er bundet fast, en Fortidslevning saa pragtfuld, at den ikke synes at være naturlig. Det er den gamle Saracener-Port, der er helt dækket af Vedbend.

Ogsaa i Bjærgskovene omkring Staden findes overalt Ruiner, Fløje af romerske Mure, Brudstykker af saraceniske Bygninger, Rester af arabiske Huse.

Dagen skred frem, rolig og brændende hed, Natten kom, og rundt om Bugten udfoldede sig et overraskende

Skue. Efterhaanden som Mørket blev tættere, bredte et andet Lys end Dagskæret sig over Horisonten. Som en belejrende Hær indesluttede Ilden Byen og snoede sig sammen omkring den. Nye Baal, antændte af Kabylerne, flammede Gang paa Gang op og spejlede sig vidunderligt i det stille Vand, der laa omgivet af de brændende Kyster. Snart saa Ilden ud som en Guirlande af venetianske Lygter, som en Slange med glødende Ringe, der snoede og bugtede sig hen over Bjærgenes bølgeformige Skraaninger, og snart vældede den pludselig frem som et vulkansk Udbrud med et blændende Centrum eller med en uhyre Fjerbusk af rød Røg, alt eftersom den fortærede Strækninger med Ungskov eller store, gamle Træer.

Seks Dage blev jeg i dette flammende Land, saa kørte jeg videre ad den uforlignelig skønne Vej, der runder omkring Bugten, og gaar hen over Bjærgene med Skov foroven, Skov forneden og endeløst Sand, gyldent Sand, der bades af Middelhavets rolige Bølger.

Snart naaede Ilden selve Vejen. Vi maatte staa af Vognen for at kaste de glødende Træer, som var styrtet hen over den, til Side eller maatte køre saa hurtigt, de fire Heste kunde galoppere, mellem to Ildbølger, hvoraf den ene skyllede ned mod Bunden af en Kløft, hvori der flød en stor Strøm, og den anden slikkede

op ad Bjærget og afdækkede dets rødsvedne Overflade. Afbrændte, slukkede og afkølede Skrænter saa ud, som om et sort Slør, et Sørgeslør, var kastet over dem.

Af og til kom vi igennem Egne, der endnu var uskadte. De skrækslagne Kolonister stod udenfor deres Døre og spurgte os ud om Ilden paa samme Maade, som man i Frankrig under Krigen med Tyskland forhørte sig om Fjendens Fremmarsch.

Vi saa' Sjakaler, Hyæner, Ræve, Harer, Hundreder af forskellige Dyr, flygte for Ilden, rædselskræmte af Flammerne.

Da vi drejede ind i en Dal, lagde jeg pludselig Mærke til de fem Telegraftraade, der var saa overlæssede med Svaler, at Tyngden bøjede dem ned i en Bue og saaledes mellem hver Pæl dannede fem Fugleguirlander.

Men Kusken slog et Knald med sin store Pisk og en Sky af Dyr fløj op og spredtes i Luften; de tykke Jerntraade, der pludselig befriedes for deres Vægt, vippede op og spændtes som Strængen paa en Bue. Endnu længe efter hang de og sitrede, gennemrystede af lange Svingninger, der lidt efter lidt faldt til Ro.

Snart kom vi ind i Passerne ved Chabet-el-Akhra. Vi drejede af til højre, bort fra Havet og kørte ind i

den snævre Bjærgaabning. Det er den mest storslaaede Passage, man kan tænke sig. Ofte snævrer Indsnittet sig sammen, de stejle, bare, rødlige, blaa eller brune Granittinder nærmer sig til hinanden, saa at kun en smal Stribe, hvori Vandet flyder, er tilbage, medens Vejen ikke længere er andet end en smal Gesims, der er hugget ud i selve Klippen ovenover den brusende Bjærgstrøm.

Hvert Øjeblik skifter den golde, vilde og pragtfulde Kløft Udseende. De to Klippevægge, der lukker den, hæver sig til Tider til henved to tusinde Meter, og Solen naar kun ned til Bunden af denne Brønd i det Øjeblik, den staar lige over den.

Ved Udgangen paa den anden Side ligger Landsbyen Kerrata, hvis Indbyggere i otte Dage havde set den sorte Røg fra Branden slaa ud gennem det mørke Pas som gennem en kæmpemæssig Skorsten.

Den algierske Regering har bagefter villet paastaa, at denne Katastrofe, som den med en lille Smule Kraft og Forudseenhed let kunde have forhindret, ikke skyldtes Kabylerne. Der er ogsaa bleven sagt, at de brændte Skove ikke strækker sig over mere end halvtredsindstyve tusinde Hektarer.

Her er først en Beretning fra Underpræfekten i Philippeville:

„*Jeg har gennem Mairen og Bestyreren i Jemmapes „faaet Underretning om, at alle Skovdistrikterne er „ødelagte, og at Ilden har hærget alle Douar'erne i den „blandede Kommune. Landsbyerne Gastu, Aïn-Cherchar „og Djendel er truede.*

„*I Philippeville er alle Skovtykningerne brændte.*

„*Stora, Saint-Antoine, Valee og Damrémont har været „lige ved at blive et Bytte for Flammerne.*

„*I El-Arrouch er der ikke sket store Ødelæggelser, „ud over at fem hundrede Hektarer er brændte i Dou- „ar'erne Oulad-Messaoud, Hazabra og El-Ghedir.*

„*I Saint-Charles er* seks hundrede Hektarer *brændte „omtrent mellem Oued-Deb og Oued-Goudi og* otte hun- „drede Hektarer *mod nordøst og sydvest.*

„*I Collo og Attia har Ilden fortæret alt.*

„*Teissiers, Lesseps, Levats, Lefebvres, Siders, Bessins „og mange andres Skovdistrikter er helt eller delvis øde- „lagte. Over* fyrretyve tusinde Hektarer *Statsskov, For- „pagtergaardene og Husene i Zériban er bleven opslugt „af Flammerne. Talrige Menneskeliv er gaaet tabt.*

„*I Morges begravede vi tre Zouaver, som ved Valée „blev Ofre for deres Redningsiver.*

„*Den Skade, Ilden har anrettet, er uberegnelig og „de Værdier, som er gaaede tabt, kan end ikke tilnær- „melsesvis angives.*

„*Faren er nu overstaaet, for en stor Del som Følge „af alle Skovenes Tilintetgørelse. Vinden har ogsaa vendt „sig, og jeg tænker, at det skal lykkes at blive Herre „over de sidste Baal, fremfor alt over Ilden i Ejendom-*

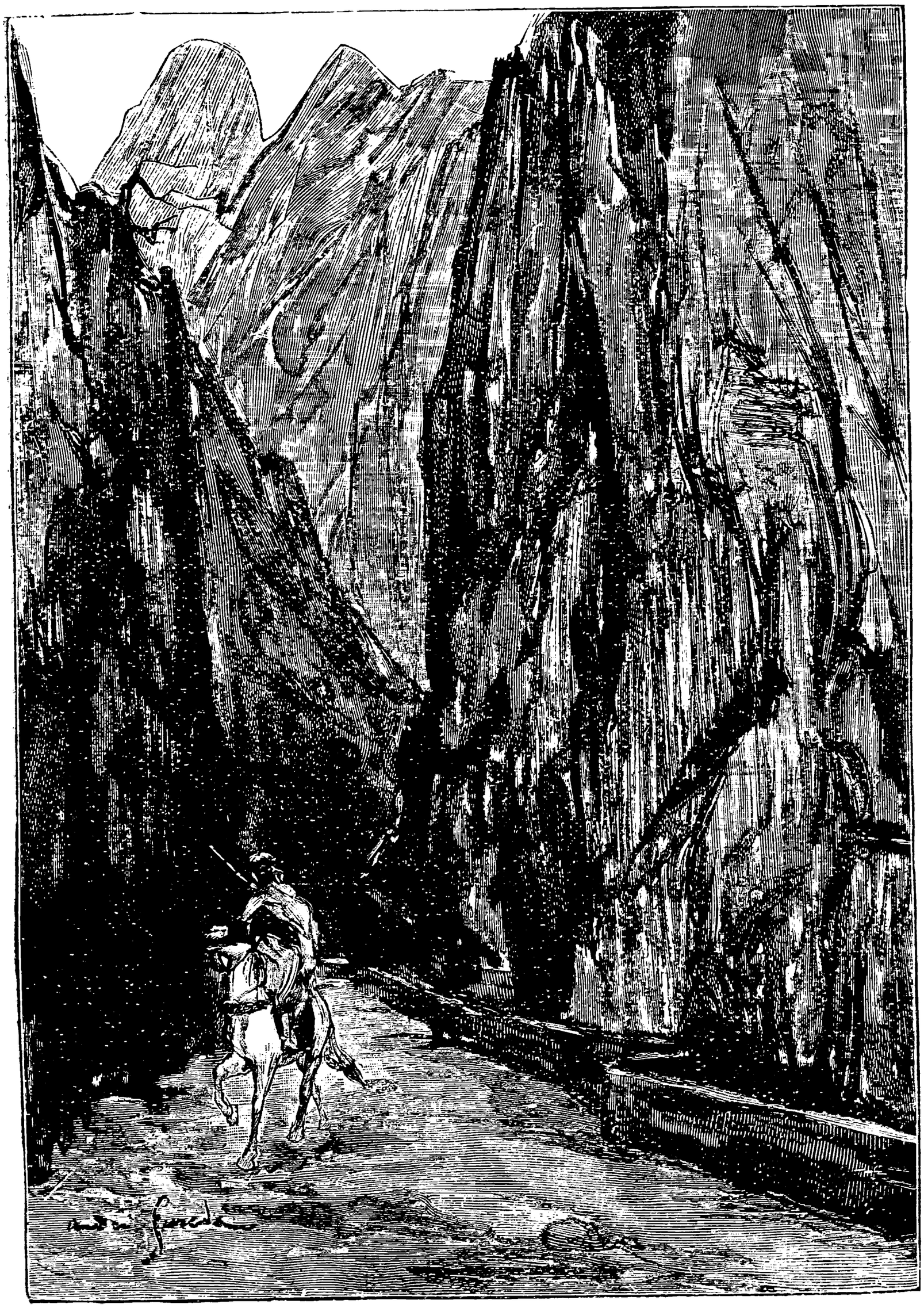

„mene i Bessons og Collo og i Estaya, tæt ved Robert-„ville.

„Jeg har igaar lagt Beslag paa en Passagerdamper, „der midlertidig havde kastet Anker her, og sendt en „Troppestyrke paa hundrede og halvtreds Mand til Collo.“

Hertil maa føjes Skovbrandene ved Zeramna, Fil-Fila, Fendeck og flere andre Steder.

Bisern, der for fjorten Aar har faaet tilstaaet Skovene ved El-Milia, skrev følgende:

„Mine Underordnede har aflagt Beviser paa den „største Energi, de har ikke taget i Betænkning at ud-„sætte sig for alvorlig Fare, og to Gange endte vi med „at blive Herrer over Ilden.

„Det var dog ganske forgæves. Medens vi bekæm-„pede den paa den ene Side, antændte Araberne den „paa ny paa den anden Side og paa flere forskellige „Steder.“

Følgende Brev er fra en Ejendomsbesidder:

„Jeg har den Ære at meddele Dem, at min Forpagter „Ripeyre, som Natten mellem Søndag og Mandag holdt „Vagt paa min Ejendom, der ligger lige over Militær-„fælleden, har iagttaget fire Brandstiftelsesforsøg: paa „det kommunale Terræn, nogle hundrede Meter fra min „Ejendom, et tredie Forsøg overfor Damrémont og et „fjerde overfor Valee. Der var imidlertid ingen Vind, og „Ilden kunde derfor ikke forplante sig.“

Endelig er her en Rapport fra Djidjelli:

Djidjelli, d. 23. August Kl. 3.16 Eftm.

„Ilden raser i Skovdistriktet ved Beni-Amram, der „tilhører Hr. Edouard Carpentier fra Djidjelli.

„Afvigte Nat er der paa tyve forskellige Steder bleven „stukket Ild paa. En Opsynsmand, der kom fra Cavalho-„Minen, saa tydeligt alle Baalene.

„I Morges blev der næsten lige for Øjnene af Caïd „Amar-ben-Habilès af Beni-Foughal Stammen sat Ild „paa Mezrech-Distriktet, og et Kvarter efter slog Flam-„merne op fra et andet Punkt af det samme Distrikt i „modsat Retning af Vinden.

„Endelig brød i samme Øjeblik, kun fire hundrede „Skridt fra en Gruppe, bestaaende af Caïd'en og et „halvthundrede Arabere af hans Stamme, et nyt Baal „frem; stadig modsat Vindretningen.

„Det er altsaa ganske aabenbart, at Ilden er bleven „paasat af den indfødte Befolkning og som Følge af en „given Parole.“

Yderligere kan jeg tilføje, at jeg, der tilbragte seks Dage midt i det af Branden hærgede Land, selv med mine egne Øjne paa en eneste Nat samtidig saa' Ilden bryde frem paa otte forskellige Steder, midt inde i Skoven, ti Kilometer fra enhver menneskelig Bolig.

Det er udenfor al Tvivl, at hvis vi førte et virksomt Tilsyn med Stammerne, saa vilde den Art Kata-

strofer, der gentager sig hvert fjerde, femte Aar, ikke finde Sted.

Regeringen tror, at den har gjort alt, hvad der behøves, ved, naar den stærke Hede nærmer sig, at forny Anordningen vedrørende den Vagttjeneste, der er indført i Følge Paragraf 4 af Loven af 17de Juli 1874. Denne Paragraf er saaledes affattet:

„Den indfødte Befolkning i Skovegnene er i Perioden fra 1ste Juli til 1ste November mod at være hjemfalden til den i Paragraf 8 fastsatte Straf pligtig at gøre en af de stedlige Myndigheder nærmere reguleret Vagttjeneste.“

Man mistænker de Indfødte for at ville afbrænde Skovene . . . og man sætter dem til at passe paa dem!

Vidner det ikke om en monumental Naivitet?

Bemeldte Paragraf bliver sikkert punktlig bragt til Udførelse. Hver Indfødt var paa sin Post . . . men . . . han stak bare Ild paa!

Ganske vist er der en anden Paragraf, som anordner et særligt Overopsyn, der skal besørges af en aarlig af Generalguvernøren udpeget Officer.

Denne Paragraf bliver imidlertid aldrig eller næsten aldrig bragt til Udførelse.

Hertil kommer endvidere, at den Administration, under hvilken Skovene sorterer, og som maaske er

den mest drilagtige af samtlige algierske Administrationer, i Almindelighed gør alt, hvad den kan, for at bringe de Indfødte til Raseri.

Kort sagt, for i faa Ord at sammenfatte hele Kolonispørgsmaalet: Regeringen benytter sig, for at begunstige Evropæernes Indvandring overfor Araberne, af de mest uretfærdige Midler. Og hvorfor skulde Kolonisterne ikke følge et Eksempel, der saa godt falder sammen med deres Interesser?

Det bør dog slaaes fast, at dygtige og landbrugskyndige Mænd i de senere Aar synes at have faaet Kolonien ledet ind paa en kendelig bedre Vej. Takket være disse Sidstankomnes Bestræbelser, vil Algier med Tiden blive en indbringende Koloni. Den Befolkning, der er i Færd med at danne sig, arbejder ikke alene i sin personlige Interesse, men ogsaa i Frankrigs.

Det er sikkert, at Jorden under disse Mænds Hænder vil give, hvad den aldrig vilde være kommet til at give under Arabernes Hænder. Det er ogsaa sikkert, at den oprindelige Befolkning lidt efter lidt vil forsvinde. Det er hævet over enhver Tvivl, at denne Forsvinden vil være meget nyttig for Algier, men det er oprørende, at den skal gaa for sig under Forhold som de, under hvilke den finder Sted.

CONSTANTINE

CONSTANTINE

Fra Chabet til Sétif tror man, at man kører igennem et Land af Guld. Kornet, der afskæres i Toppen og ikke som i Frankrig mejes tæt af, knuses under Hjordernes Fødder, blander sit fintstødte lyse gule Halm med Markjordens mørkere røde Farve og giver Jorden den samme rige og varme Tone som gammel Forgyldning.

Sétif er en af de grimmeste Byer, man kan se.

Derfra og til Constantine kører man over endeløse Sletter. Hist og her findes smaa Trægrupper, som faar dem til at ligne et Fyrretræsbord, hvorpaa der er opstillet spredte Nürnberger-Træer.

Og saa kommer vi til Constantine, Vidunder-Staden, Constantine, den forunderlige, der som af en Slange, der ruller sig for dens Fødder, bevogtes af Roumel, Sagnfloden, som Dante kunde have skabt i sine Drømme,

Helvedesfloden, der flyder paa Bunden af en rød Afgrund, som om de evige Flammer havde druknet sig i den. Den gør sin By til en Ø, den ufattelige, skinsyge Flod; den omgiver den med et skrækkeligt, bugtet

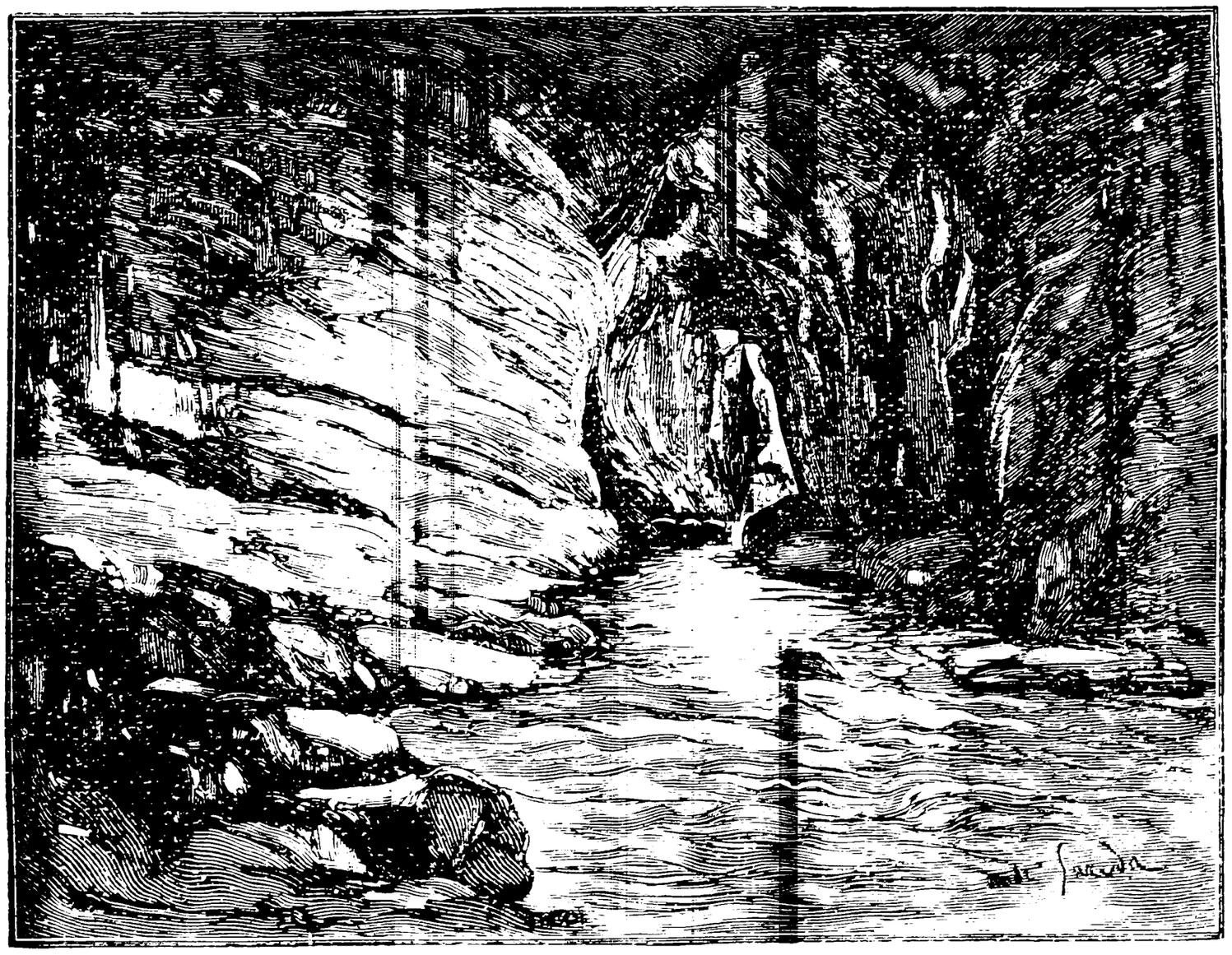

Svælg med skinnende og besynderlige Klipper med stejle og takkede Vægge.

Staden selv, siger Araberne, ligner en udbredt Burnus. De kalder den Belad-el-Haoua, Luftens Stad, Kløftens Stad, Lidenskabernes Stad. Den ser ud over skønne Dale, den pranger med romerske Ruiner, Aquædukter med kæmpestore Buer, og med en vidunderlig

yppig Vegetation, og den beherskes af Mansoura- og Sidi-Meçid-Højderne.

Som en Dronning knejser den paa sin Klippe, bevogtet af sin Flod. Et gammelt Ordsprog forherliger den. „Velsign Eders Forfædres Minde“, siger det til dens Indbyggere, „fordi de har bygget Eders By paa en Klippe. Ellers sender Ravnene deres Gødning ned over Mennesker, men I spreder Eders over Ravnene“.

I de stærkt befolkede Gader udfolder sig et endnu mere mylrende Liv end i Algiers. Der færdes de mest forskellige Væsener, Arabere, Kabylere, Biskri'er, Mzabie'r, Negere, tilslørede Maurerkvinder, blaa Infanterister, alvorsfulde Kadi'er, glimrende Officerer. Og de Handlende driver foran sig deres Æsler — de smaa afrikanske Æsler, som ikke er større end Hunde — deres Heste og deres langsomme og majestætiske Kameler.

Ære være Jødinderne! Her er de af en pragtfuld, stræng og daarende Skønhed. Snarere drapperede end klædte i skinnende Stoffer med en uforlignelig sikker Sans for Virkninger, for Farver og for hvad der skal til for at gøre dem smukke, skrider de frem. Deres Arme er blottede lige til Skulderen, statueskønne Arme, som de dristigt, ligesom deres rolige Ansigt med de lige og rene Linier, udsætter for Solens Straaler. Og Solen synes at være afmægtig overfor deres glatte Hud.

Men Lystigheden i Constantine skabes af Smaapigernes, de ganske smaa Pigers, yndefulde Vrimmel. Udpyntede som til en Kostumefest, klædte i røde eller blaa, slæbende Silkekjoler med lange Guld- eller Sølvslør paa Hovedet, med malede Øjenbryn, der som en Bue er trukket op over Øjnene, farvede Negle, Kinderne og Panden til Tider tatoveret med en Stjerne, med dristige og allerede udfordrende Blikke og paa Vagt for at undfange ethvert beundrende Øjekast, tripper de afsted med en eller anden stor Araber, deres Tjener i Haanden.

De ser ud som et Folk, hentet ud af et Féæventyr, et Folk, bestaaende af lutter smaa galante Kvinder, thi de er allerede Kvinder, disse Smaapiger, Kvinder ved deres Dragt, ved deres tidligt vaagne Koketteri, ved deres Ansigters kunstige Tillavning. De lader deres Øjne spille ligesom de Voksne, de er fortryllende, ængstende og æggende som smaa tilbedelsesværdige Uhyrer. De er som en Skole af tiaars Kurtisaner, Elskovsfrø, der lige er spiret frem.

Men nu er vi foran Hadj-Ahmeds Palads, en af de mest fuldstændige Prøver paa arabisk Bygningskunst, siges der. Alle Rejsende har sunget dets Pris og sammenlignet det med Paladserne fra Tusind og én Nat.

Der vilde ikke være nogetsomhelst bemærkelses-

værdigt ved det, hvis ikke Haverne indeni Bygningen gav det en meget smuk orientalsk Karakter. Der maatte et helt Bind til for at udmale den raa Grisk-

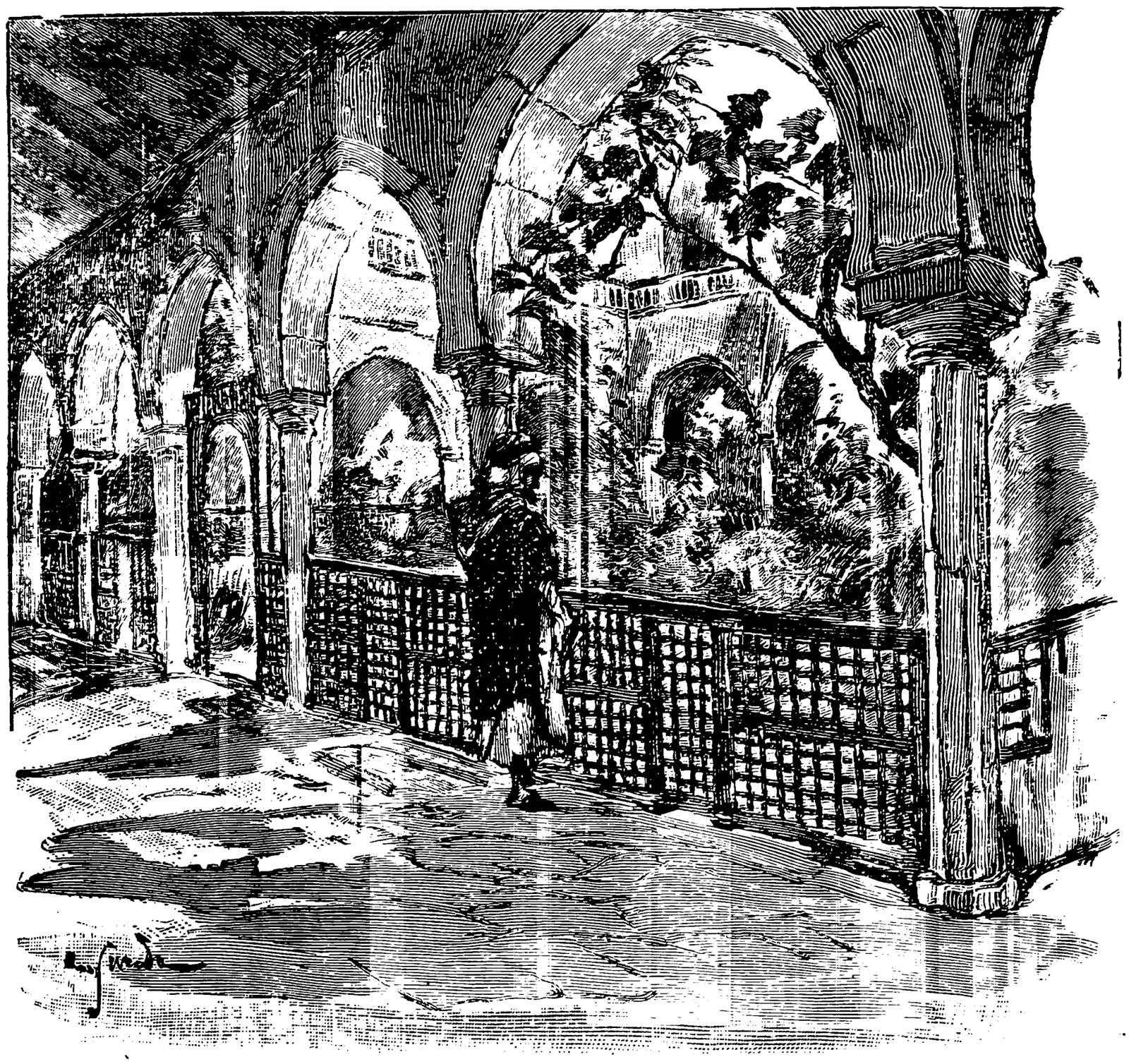

hed, den plumpe Bortødslen, alle de Skændigheder, den Mand har gjort sig skyldig i, som har opført dette Palads med kostbare Materialer, røvede og bortrevne fra Byen og Omegnens rige Boliger.

Constantines Araberkvarter indtager den ene Halvdel af Staden. De skraa og stejle Gyder, der er endnu snævrere og endnu mere sammenfiltrede end Algiers, gaar lige til Kanten af Svælget, hvori Oued-Roumel flyder.

I fordums Tider førte otte Broer over denne Afgrund. Seks af disse Bröer ligger nu i Ruiner. En eneste, der er af romersk Oprindelse, giver endnu et Indtryk af, hvad den en Gang var. Nogle Steder forsvinder Roumel-Floden under kolossale Buer, som den selv har udboret. Paa én af disse blev Broen bygget. Den naturlige Hvælving, hvorunder Floden løber, er hævet en og fyrretyve Meter og dens Tykkelse er atten Meter; Grundlaget for den romerske Bygning ligger altsaa *ni og halvtreds* Meter over Vandet, og Broen havde selv to Etager, to Rækker Buer over hverandre, ovenpaa Naturens kæmpemæssige Bue.

Nu fører kun en Jernbro med en eneste Bue ind i Constantine.

Men jeg maa videre til Bône, en smuk hvid By, der minder om Byerne paa den franske Middelhavskyst.

Kléber ligger ved Kajen med Dampen oppe. Klokken er seks. Ligesom Skibet sætter sig i Bevægelse, gaar Solen ned, langt borte, bag Ørkenen.

Og lige til det bliver helt mørkt, bliver jeg staaende

paa Dækket med Blikket vendt mod Landet, der forsvinder i en Purpursky, i Solnedgangens Apotheose, i den rosenrøde, gyldne Aske, der er saaet ud over den stille Himmels blaa Azur-Kaabe.

EN BADEREJSE

EN BADEREJSE

AF MARQUIS DE ROSEVEYRES DAGBOG

. . . . . .

12. Juni 1880. — I Loëche! Man forlanger, at jeg skal tilbringe en Maaned i Loëche! Barmhjærtige Himmel! En hel Maaned i en By, som efter Sigende skal være den mest bedrøvelige, den mest døde, den mest kedsommelige af alle Badesteder! Hvad er det, jeg siger: en By? Nej, det er et Hul, knapt nok en Landsby! Jeg er med andre Ord dømt til en Maaneds Forvisning.

13. Juni. — Hele Natten har jeg tænkt paa denne Baderejse, der fylder mig med Rædsel. Der er kun en eneste Ting at gøre, jeg maa tage en Kvinde med! Det vil maaske kunne adsprede mig? Desuden vil jeg

betragte det som en Prøve paa, hvorvidt jeg er moden til Ægteskabet.

En Maaned paa Tomandshaand, en Maaneds Samliv, et fuldstændig Samliv, hvor man paa alle Tider af

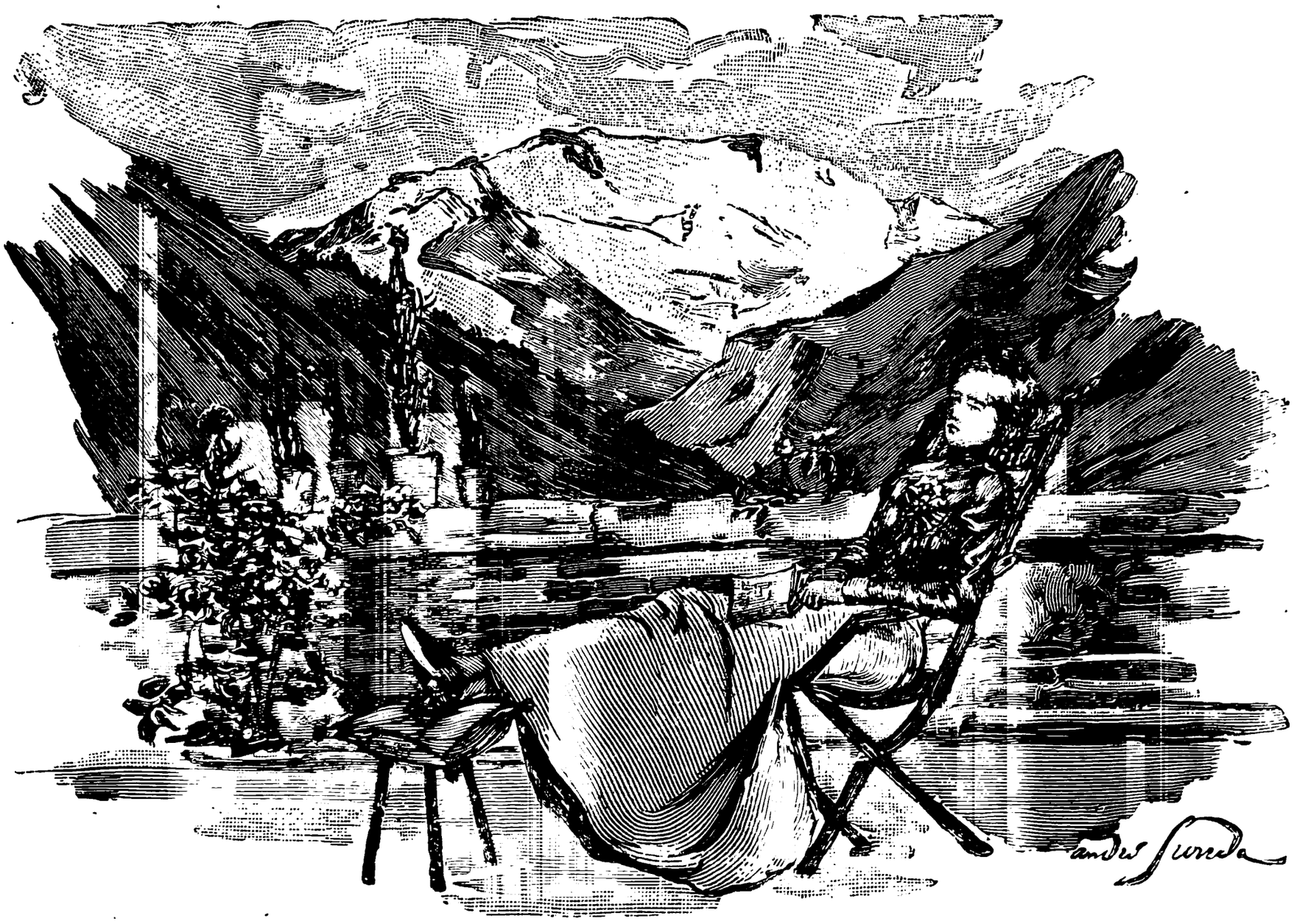

Dagen og Natten er henvist til hinanden. — Ja, hvad Fanden!

At vælge en Kvinde for en Maaned er ganske vist ikke saa alvorligt som at vælge én for hele Livet, men det er dog allerede langt alvorligere end at vælge én for en Aften. Jeg ved nok, at jeg kan sende hende

hjem igen med nogle hundrede Louisdorer, men saa bliver jeg alene tilbage i Loëche, og det er ikke grinagtigt!

Nej, det er ikke noget let Valg. Jeg vil hverken have én, der er koket, eller én, der er ubegavet. Hun maa være saaledes, at jeg ikke bliver latterlig, og at jeg ikke behøver at skamme mig over hende. Jeg har ikke noget imod, at der bliver sagt: „Marquis de Roseveyre har et pikant lille Æventyr!“ men jeg vil ikke have, at der skal hviskes: „Stakkels Marquis de Roseveyre!“ Kort sagt, jeg maa hos min midlertidige Livsledsagerinde søge alle de Egenskaber, som jeg vilde fordre hos min definitive Livsledsagerinde. Den eneste Forskel imellem dem er den, der er mellem en Genstand, man køber, og én, man lejer. Naa, det kan vel findes — jeg vil tænke over det!

14. Juni. — Berthe! . . . Det er netop, hvad jeg skal bruge. Tyve Aar, nydelig, lige kommen ud af Konservatoriet, venter paa sin første Rolle, en fremtidig Stjerne, Rejsning, Stolthed, Vid og . . . Lidenskab. Absolut intet „lejet“ Præg.

15. Juni. — Hun er fri, uden Spor af Forpligtelser, hverken med Hensyn til Engagementer eller i anden

Retning. Hun er gaaet ind paa mit Forslag, og jeg har selv bestilt hendes Kjoler, for at hun ikke skal se for tvivlsom ud.

20. Juni. — Basel. Hun sover. Jeg vil begynde paa mine Rejseoptegnelser.

Hun er aldeles henrivende. Da hun kom mig i Møde paa Banegaarden, kendte jeg hende ikke igen, til den Grad lignede hun en virkelig Dame. Der er ikke Tvivl om, at hun har en Fremtid for sig . . . ved Teatret.

Det forekom mig, at hendes Manerer, hendes Gang, hendes Holdning, hendes Bevægelser, hendes Smil, hendes Stemme, alt var forandret. Hun var kort sagt korrekt til det yderste. Og med en Frisure! aah, en ganske guddommelig Frisure, paa én Gang indtagende og beskeden, saaledes som den Kvinde friserer sig, som ikke længere behøver at drage alles Øjne til sig, som ikke længer skal tækkes alle, hvis Opgave det ikke længere er ved første Øjekast at bedaare enhver, der ser hende, men som uden at vække Opsigt ønsker at behage en eneste. Det viste sig i hele hendes Væsen. Det fremgik tydeligt og dog diskret; Forvandlingen var saa fuldstændig og saa gennemført, at jeg uvilkaarlig bød hende min Arm, ligesom jeg vilde have gjort, hvis

hun havde været min Hustru. Og hun tog den ligesaa utvungent, som om hun var det.

Vi blev alene i Kupéen, og vi sad først lidt, ubevægelige og tavse. Saa trak hun sit Slør op og smilede . . . intet mere — et fuldkommen velopdragent Smil. Gudskelov! Jeg sad i en Skræk for Kys og Klap og hele den sædvanlige Ømheds-Komedie, som den Slags Kvinder plejer at give til bedste. Men nej, hun holdt sig. Hun er klog.

Derpaa gav vi os til at passiare, halvt som et Par

Nygifte og halvt som et Par Fremmede. Det var meget fornøjeligt. Hun smilte flere Gange, naar hun kom til at se paa mig, og nu var det mig, som fik Lyst til at kysse hende, men jeg blev alligevel siddende rolig.

Ved Grænsen lukkede en uniformeret Embedsmand pludselig Døren op og spurgte mig:

„Deres Navn?“

Jeg blev overrasket og svarede:

„Marquis de Roseveyre.“

„Hvor skal De hen?“

„Til Badestedet Loëche, i Wallis.“

Han skrev det ind i en Bog og spurgte videre:

„Er den Dame Deres Hustru?“

Hvad skulde jeg gøre? Hvad skulde jeg svare? Jeg saa' tøvende over paa hende. Hun var bleg og stirrede lige ud for sig . . . Jeg følte, at jeg stod i Begreb med at tilføje hende en overflødig Krænkelse. Og desuden — gjorde jeg hende ikke til min Hustru — for en Maaned?

Jeg svarede:

„Ja, det er.“

Hun rødmede, og jeg var tilfreds.

Men da vi kom her til Hotellet, rakte Værten hende Fremmedbogen. Hun lod den gaa videre til mig, og jeg forstod, at hun vilde iagttage mig, medens

jeg skrev. Det var den første Aften, vi skulde tilbringe fortroligt sammen! . . . Og naar først Bladet var vendt, hvem vilde saa nogensinde læse, hvad der stod i Bogen? Jeg skrev: „Marquis og Marquise de Roseveyre, paa Vej til Loëche.“

21. Juni. — Klokken seks om Morgenen. Basel. Vi rejser videre til Bern. Jeg har ganske afgjort været overordentlig heldig.

21. Juni. — Klokken ti Aften. En mærkelig Dag. Jeg er en Smule bevæget. Det er dumt og løjerligt.

I Toget talte vi kun lidt sammen. Hun var kommet temmelig tidlig op, hun var træt og hun halvsov.

Da vi kom til Bern, vilde vi straks se Udsigten til Alperne, som jeg længtes efter at lære at kende, og som to unge Nygifte skyndte vi os igennem Byen.

Og pludselig saa vi foran os en uhyre Slette og derude, langt borte, Gletscherne. Saaledes paa Afstand tog de sig ikke saa vældige ud, og dog fik Synet af dem det til at risle mig koldt gennem Aarerne. En straalende Solnedgang gød sit Skær over os, og det var en forfærdelig Hede. Men Isbjærgene var lige kolde og hvide. Højt op over sine Brødre ragede *Jomfruen* med sin brede Sneside, og rundt omkring

det, saa langt Øjet kunde række, knejste de alle, Kæmperne med de hvide Isser, de evigt frosne Tinder, der i det døende Dagslys tegnede sig endnu lysere, ligesom forsølvede, mod den mørke, dybtblaa Aftenhimmel.

Den kæmpemæssige, livløse Skov skabte en Forestilling om en Begyndelse til en ny og overraskende Verden, et stejlt, dødt og stivnet Rige, men alligevel dragende som Havet, i Besiddelse af en hemmelighedsfuld lokkende Magt. Luften, der havde kærtegnet disse altid isklædte Tinder, syntes at bæres over det idylliske blomstersmykkede Landskab henimod os, en helt anden Luft end den, der befrugtende svæver over Lavlandene.

Den havde noget bidsk, krast og goldt ved sig, som et Pust fra utilgængelige Højder.

Berthe stod aldeles betaget uden at kunne sige et Ord.

Pludselig tog hun min Haand og trykkede den. Jeg var selv grebet af den samme Feber, den dirrende Begejstring, der kan fylde én, naar man staar overfor et eller andet uventet Skue. Jeg tog den lille sitrende Haand, jeg førte den til mine Læber, og jeg kyssede den, sandt for Dyden, kærligt.

Jeg føler mig endnu lidt forvirret over det. Over hvad? Over hende eller over Ismasserne?

24. Juni. — Loëche. Klokken ti, Aften.

Hele Rejsen har været henrivende. Vi tilbragte en halv Dag i Thurn foran den barske Bjærggrænse, som vi den følgende Dag skulde over.

Ved Solopgang blev vi satte over Søen, maaske den skønneste af alle Svejts' Søer. Paa den anden Side stod Muldyrene og ventede paa os. Vi satte os op paa deres Ryg og red afsted. Efter at vi havde spist Frokost i en lille By, begyndte Vejen at gaa opad og førte os langsomt ind i en jævnt stigende skovklædt Kløft, paa begge Sider omsluttet af høje

Tinder. Hist og her skelner man paa Bjærgskraaningerne, der synes at skraane ned fra selve Himlen, nogle hvide Punkter; det er Hytter, der, Guderne maa vide hvorledes, er skudt frem dèr oppe. Vi kom over Bjærgstrømme og fik undertiden mellem to slanke og granbevoksede Toppe Øje paa en uhyre stor Snepyramide, der syntes at ligge saa nær, at vi vilde have sværget paa, at vi paa tyve Minutter kunde naa hen til den, men som vi i Virkeligheden maaske knapt nok kunde have naaet paa fireogtyve Timer.

Af og til red vi over hele Kaos af Sten, smalle flade Strækninger, oversaaede med nedstyrtede Klippestykker, som om to Bjærge var stødte sammen i en Kamp og paa deres Turneringsplads havde efterladt Resterne af deres Granitlemmer.

Berthe sad udmattet og sov paa sit Dyr, men lukkede alligevel med Mellemrum Øjnene op for at se endnu mere af den Skønhed, der omgav os. Hun endte dog med at falde helt i Søvn, og jeg støttede hende med min Haand, lykkelig over denne Berøring, der lod mig føle hendes Legemes milde Varme gennem Kjolen.

Det blev Nat. Vi red stadig opad. Endelig gjorde vi Holdt foran et lille Herberg, midt imellem Bjærgene.

Vi sov, nej, hvor vi sov!

Da Dagen begyndte at gry, løb jeg hen til Vinduet og udstødte et Skrig. Berthe skyndte sig hen til mig og blev staaende, overvældet og henrykt. Vi havde sovet midt i Sne.

Rundt omkring os hævede sig saa højt, at de syntes ubestigelige, uhyre, golde Bjærge, hvis graa Knogler sprang frem under deres hvide Kappe, Bjærge uden et eneste Naaletræ, frosne og døde.

En Time efter at vi atter havde begivet os paa Vej, fik vi paa Bunden af denne Sne- og Granittragt Øje paa en sort og dyster Sø uden en eneste Krusning. Vi red længe langs med den. En af Førerne bragte os nogle Edelweiss, Gletschernes blege Blomst. Berthe stak dem i Brystet paa sit Kjoleliv.

Paa én Gang udvidede Kløften sig foran os og

aabenbarede et vidunderligt Panorama: de piémontesiske Alpers lange Kæde paa den anden Side af Rhônedalen.

Hist og her rager nogle store Toppe op over de mindre Tinders Vrimmel. Der er *Mont-Rose*, alvorsfuld og knugende, *Cervin*, den stejle Pyramide, hvor saa mange Mennesker har fundet Døden, *Dent-du-Midi* og hundrede andre hvide Spidser, der lyser som Diamanter i Solen.

Men ganske brat ender Stien, vi er kommen ad, ved Kanten af en Afgrund, og nede i Svælget, nede paa Bunden af det sorte Hul, der er to tusinde Meter dybt, skelner vi paa en Græsflade, indesluttet mellem fire stejle, brune og barske Klippevægge, nogle hvide Punkter, der nærmest ligner en Flok Faar paa en Eng. Det er Husene i Loëche.

Vi maatte staa af Muldyrene, da Vejen er farlig. Stien snor sig ned ad Bjærget i utallige Krumninger og Bugtninger, stadig med Udsigt ned over Afgrunden og Landsbyen dernede, der efterhaanden, som vi kommer længere ned, bliver større og større. Det er Gemmi-Passet, et af de skønneste, om ikke det skønneste i Alperne.

Berthe støttede sig til mig og udstødte afvekslende smaa Skrig af Rædsel og af Glæde; hun var lykkelig og ængstelig som et Barn. Da vi et Øjeblik var kom-

met nogle Skridt bagefter Førerne og skjultes af et Klippestykke, kyssede hun mig. Jeg trykkede hende ind til mig.

Jeg havde sagt til mig selv:

„Naar jeg først er i Loëche, vil jeg sørge for at lade forstaa, at det ikke er min Hustru, jeg er med.“

Men overalt havde jeg behandlet hende, som om hun var det, overalt havde jeg ladet hende gaa for Marquise de Roseveyre. Nu kunde jeg derfor ikke uden at krænke hende dybt, skrive hende paa Fremmedlisten under et andet Navn. Det vilde være Synd, hun var henrivende.

Men jeg sagde til hende:

„Kære lille Ven, Du bærer mit Navn, og Folk tror, at jeg er din Mand. Jeg haaber, at Du overfor alle vil optræde med den største Forsigtighed og den yderste Diskretion. Ingen Indladenhed, ingen Snakken med andre, ingen Bekendtskaber. Det gør ikke noget, at man tror, Du er stolt, sørg blot for, at jeg aldrig kommer til at bebrejde mig selv, hvad jeg har gjort.“

Hun svarede:

„Du behøver ikke at være bange, kære René.“

26. Juni. — Loëche er ikke trist. Nej. Her er vildt, men smukt. Den to tusinde Meter høje Klippe-

væg, hvor Hundreder af Bjærgstrømme flyder ned som Sølvtraade, den evige Mumlen af det rislende Vand, Landsbyen, som ligger begravet midt i Alperne, og hvorfra man som fra Bunden af en Brønd ser Solen højt oppe vandre over Himlen, den nærliggende Gletscher, som lyser helt hvid bag Udsnittet i Bjærgene, og Dalen, der fuld af Bække, fuld af Friskhed og Liv sænker sig ned mod Rhônen og i det fjerne lader skimte Piémonts sneklædte Tinder — alt det begejstrer og fortryller mig. Maaske jeg — — — — hvis Berthe ikke var her? — —

Hun er fuldendt, tilbageholden og stilfuld i hele sin Optræden. Hvert Øjeblik hører jeg nogen sige:

„Hvor er hun dog nydelig, den lille Marquise!“

27. Juni. — Det første Bad!

Fra Afklædningsværelset kommer man lige ned i Bassinet, hvor der allerede befinder sig en Snes Badegæster i lange uldne Kapper, Herrer og Damer sammen. Nogle spiser, andre læser og andre passiarer. Man skyder smaa flydende Borde foran sig. Set oppe fra Galleriet, der løber rundt om Bassinet, ligner vi store Tudser i en Balje.

Berthe satte sig paa dette Galleri for at snakke lidt med mig. Der blev set meget paa hende.

28. Juni. — Andet Bad. Fire Timer i Vandet. Om otte Dage skal Badet vare otte Timer.

Til Badekammerater har jeg Fyrsten af Vanoris (Italien), Grev Lovenberg (Østrig), Baron Samuel Vernhe (Ungarn eller et andet Sted) og desuden en femten andre Personer af ringere Betydning, men alle adelige. Paa et Badested er alle adelige.

Den ene efter den anden kommer de og beder mig om at blive forestillet for Berthe. Jeg svarer: „Ja!“ og undgaar det. De tror, jeg er skinsyg. Det er dumt!

29. Juni. — Føj! Føj! Fyrstinden af Vanoris kom selv hen til os, da vi var paa Vejen hjem til Hotellet og udtrykte Ønsket om at gøre Bekendtskab med min Hustru. Jeg forestillede Berthe, men indprentede hende omhyggeligt at undgaa oftere at træffe sammen med Fyrstinden.

2. Juli. — Fyrsten tog os i Gaar bogstavelig talt i Kraven og trak os med op i sine Værelser, hvor alle de mere fremragende Badegæster var samlede til The. Berthe var ubetinget den eleganteste af alle Damerne, men hvad skal jeg gøre?

3. Juli. — Naa, Herregud, naar alt kommer til alt! Er der mellem disse tredive Adelsmænd ikke mindst

ti, som ikke er ægte? Og er der blandt disse seksten, sytten Damer flere end tolv, som er rigtig gifte, og er der flere end seks af disse tolv, som er uangribelige? Saa meget desto værre for dem! De har selv villet det!

10. Juli. — Berthe er Loëches Dronning! De er alle tossede efter hende, de feterer hende, forkæler hende, tilbeder hende! Hun er iøvrigt Indbegrebet af Ynde og Fornemhed. Jeg bliver misundt.

Fyrstinden af Vanoris spurgte mig:

„Men kære Marquis, hvor har De dog fundet en saadan Skat?“

Jeg havde Lyst at svare:

„Første Karakter i Konservatoriet, engageret til *Odéon,* staar til fri Raadighed fra den *5te August* dette Aar!“

Hvilket Ansigt hun havde stillet op! Ih, Du gode Gud!

20. Juli. — Berthe er virkelig overraskende. Hun begaar ikke den ringeste Fejl. Hun har Takt og hun har Smag! Hun er et Fænomen!

— — — — — — — — — — — — — — —

10. August. — Paris. Det er forbi. Det gør mig helt ondt. Den Dag vi skulde rejse, troede jeg, at

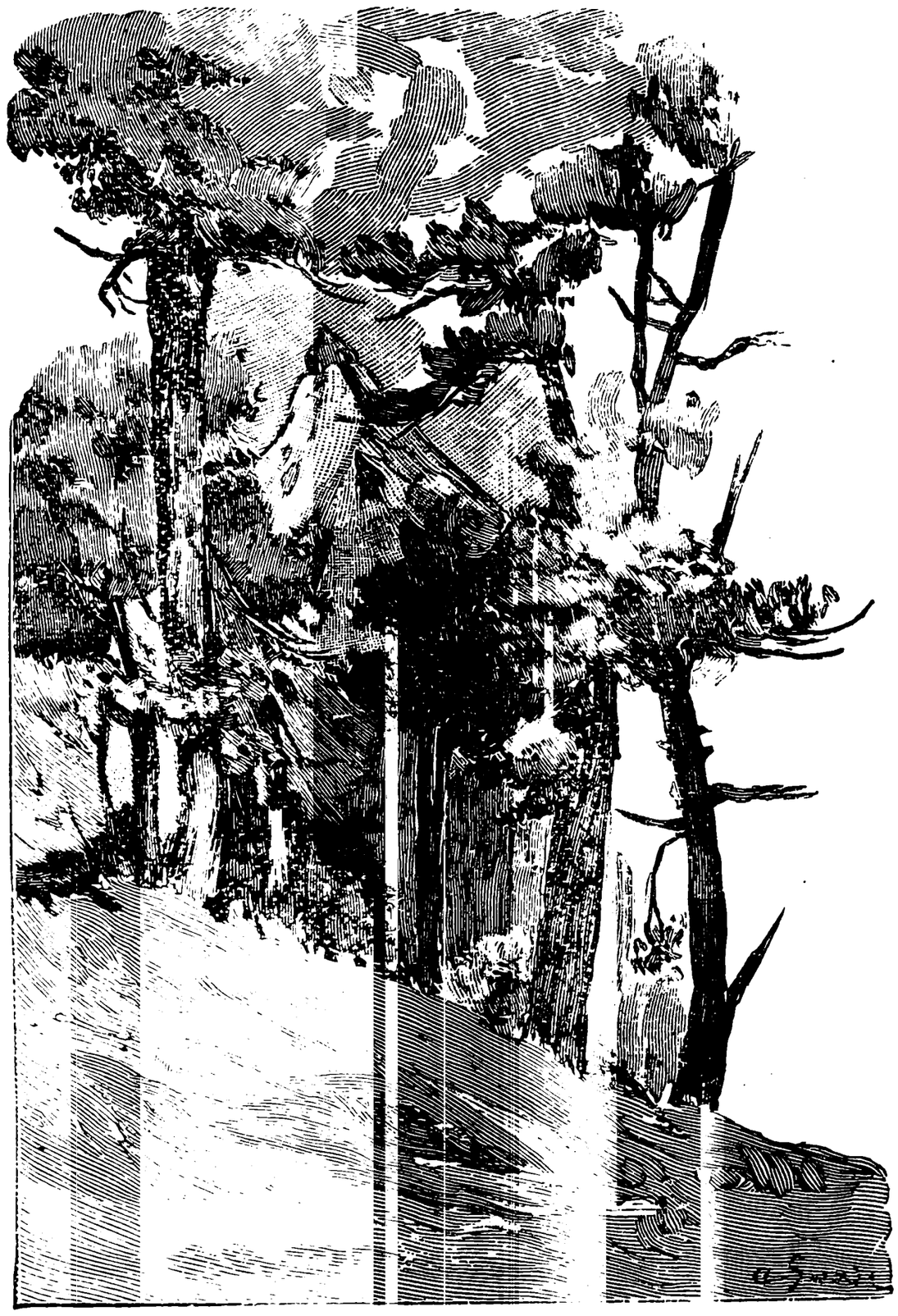

alle vilde have givet sig til at græde.

Det var bleven bestemt, at vi skulde tage op paa Torrenthorn for at se Solopgangen og først komme tilbage ved det Klokkeslet, vi skulde rejse.

Vi begav os paa Vej henimod Midnat, ridende paa Mulæsler. Førerne bar Lygter paa Stænger, og den lange Karavane rullede sig op gennem Fyrreskovens bugtede Stier. Derfra kom vi over Græsgange, hvor Køerne strejfede løse omkring, op i Stenregionerne, hvor selv Græsset forsvinder.

Nu og da skelnede vi i Mørket, snart tilhøjre og snart tilvenstre, en hvid Masse, en Snedrive i et Hul i Bjærget.

Kulden blev bidende og stak i Øjnene og i Huden. Den sløvende Bjærgvind, der bragte det kolde Aandepust fra hundrede Mile af Istinder, sved i Halsen.

Da vi naaede op til Toppen, var det endnu Nat. Vi pakkede Maden ud for at være parate til at drikke et Glas Champagne i det Øjeblik, Solen stod op.

Himlen blegnede over vore Hoveder. Vi øjnede allerede et Svælg for vore Fødder og derpaa, nogle hundrede Meter borte, en anden Tinde.

Hele Horisonten syntes gusten gul, uden at vi dog endnu kunde skelne noget længere borte.

Men snart opdagede vi tilvenstre en uhyre Tinde, *Jomfruen,* derefter endnu én og atter én. Lidt efter lidt dukkede de op, som om de voksede frem i den gryende Dag, og vi stod overvældede over saaledes at befinde os midt imellem alle disse Kolosser i dette den evige Snes trøstesløse Rige. Paa én Gang skød Piémonts umaadelige Kæde frem lige overfor os, og andre Tinder hævede sig imod Nord, hele det uhyre Bjærgland med sine isklædte Hoveder, lige fra *Rhindenhorn,* der er tung som sit Navn, til Alpe-Patriarken, *Mont-Blancs* næppe synlige Omrids.

Nogle af dem var stolte og ranke, andre skraa og undersætsige og atter andre fuldstændig vanskabte, men alle var de lige hvide, som om en eller anden

Gud havde kastet en blændende ren Dug over den puklede Jord.

Nogle gjorde Indtryk af at være saa nær, at man næsten maatte kunne springe over paa dem, andre var saa langt borte, at de knapt kunde skelnes.

Himlen blev rød, og alle Bjærgene blev overtrukne af et rødt Skær. Det saa ud, som om Skyerne blødte ned over dem. Det var pragtfuldt, næsten rædselsvækkende.

Snart blegnede dog de flammerøde Skyer, og umærkeligt blev den hele Tindeskare rosenrød, en sart og smægtende rosenrød Farve som en ung Piges Kjole.

Men Solen kom til Syne over Snefladen, og paa én Gang blev alle Gletscherne hvide, som om Rummet var fyldt med en Vrimmel af Sølvkupler.

Damerne betragtede betagne det vidunderlige Skue.

De fór sammen, da Champagneproppen knaldede. Fyrsten af Vanoris bød Berthe et Glas og udbrød:

„Jeg drikker til Ære for Marquise de Roseveyre!“

Alle raabte:

„Ja, ja, leve Marquise de Roseveyre!“

Berthe steg op paa sit Muldyr og svarede:

„Jeg tømmer mit Glas for alle mine Venner!“

Tre Timer senere kørte vi gennem Rhônedalen til Genf.

Næppe var vi bleven alene, førend Berthe, som for lidt siden havde været saa glad og saa munter, gav sig til at hulke med Ansigtet skjult i sine Hænder.

Jeg lagde mig paa Knæ foran hende:

„Hvad er der? Hvad er der? Hvad fejler Du?“

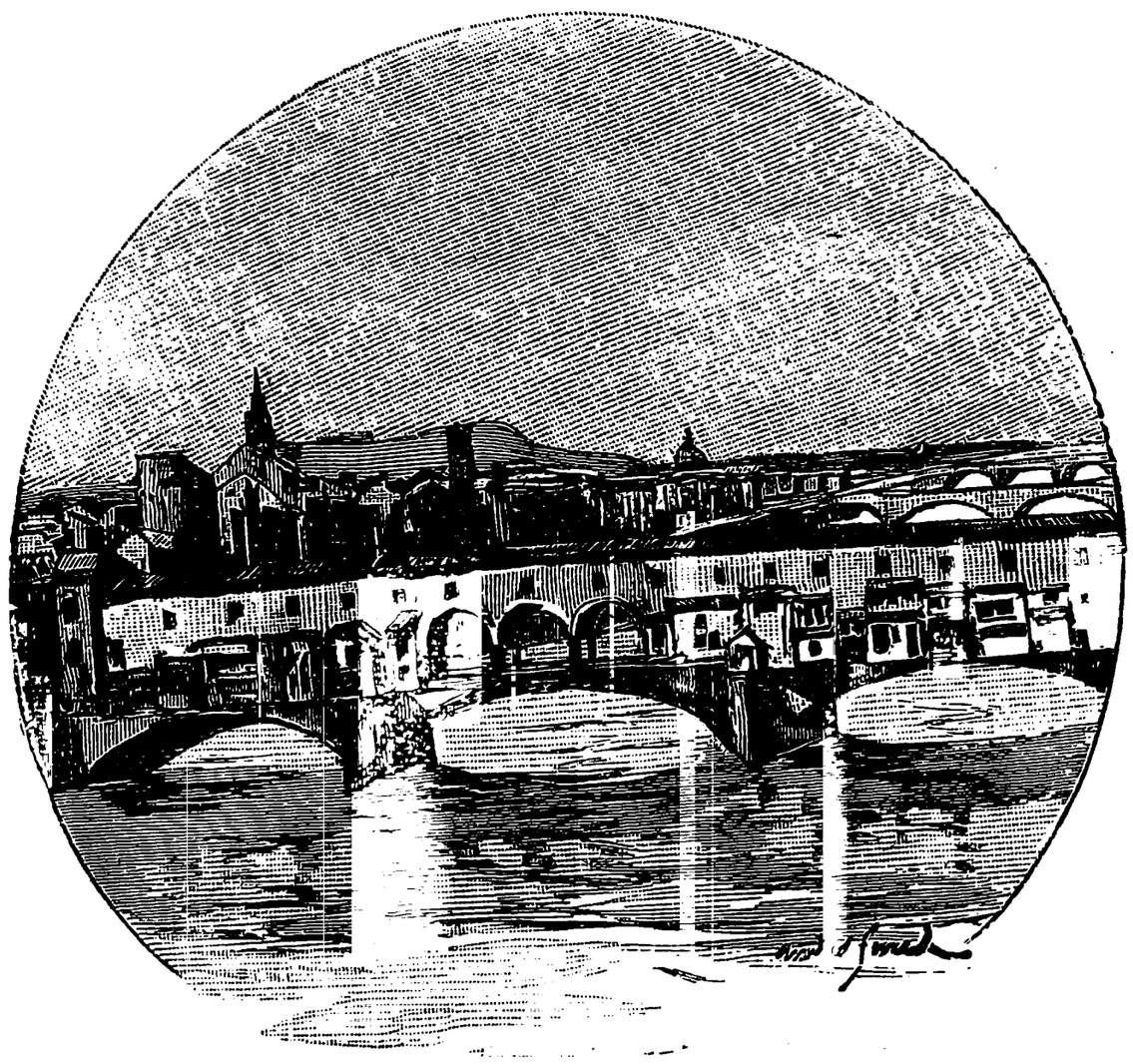

Hun stammede gennem sine Taarer:

„Det er . . . det er . . . fordi det nu er forbi med at være en hæderlig Kvinde!“

Ærlig talt, jeg var lige paa Nippet til at gøre en Dumhed, en stor Dumhed! . . . Men jeg gjorde den ikke.

Jeg forlod Berthe, da vi kom tilbage til Paris. Senere hen vilde jeg maaske have været altfor svag.

(Marquis de Roseveyres Dagbog frembyder i de to paafølgende Aar intet af Interesse. Først dateret den 20. Juli 1883 findes følgende Linier:)

20 Juli 1883. — Florents. Et trist Minde blev vakt hos mig for lidt siden. Jeg var gaaet ud for at spadsere en Tur, da en Dame pludselig lod sin Vogn holde og vinkede ad mig. Det var Fyrstinden af Vanoris. Saasnart jeg var kommet saa nær, at jeg kunde høre hendes Stemme, udbrød hun:

„Aa Marquis, kære Marquis, hvor det glæder mig at træffe Dem! Skynd Dem, skynd Dem og fortæl mig, hvorledes Deres Frue har det; det er den mest indtagende Dame, jeg hele mit Liv har set.“

Jeg blev overrasket og vidste ikke, hvad jeg skulde sige. Hendes Ord havde givet mig et heftigt Stød i Hjærtet. Jeg stammede:

„Tal aldrig til mig om hende, Fyrstinde. Jeg mistede hende for tre Aar siden.“

Hun tog min Haand:

„Aa, hvor jeg beklager Dem!“

Hun kørte videre. Bedrøvet og utilfreds gik jeg hjem. Jeg tænkte paa Berthe, som om det var i Gaar, at vi havde sagt Farvel til hinanden.

Hvor Skæbnen ofte kan tage fejl!

Hvor mange hæderlige Kvinder er ikke fødte til at være Skøger og beviser det.

Stakkels Berthe! Hvor mange er ikke fødte til at være hæderlige Kvinder . . . og hun . . . mere end alle andre . . . maaske . . . Naa! . . . det er bedre ikke at tænke mere paa det.

I BRETAGNE

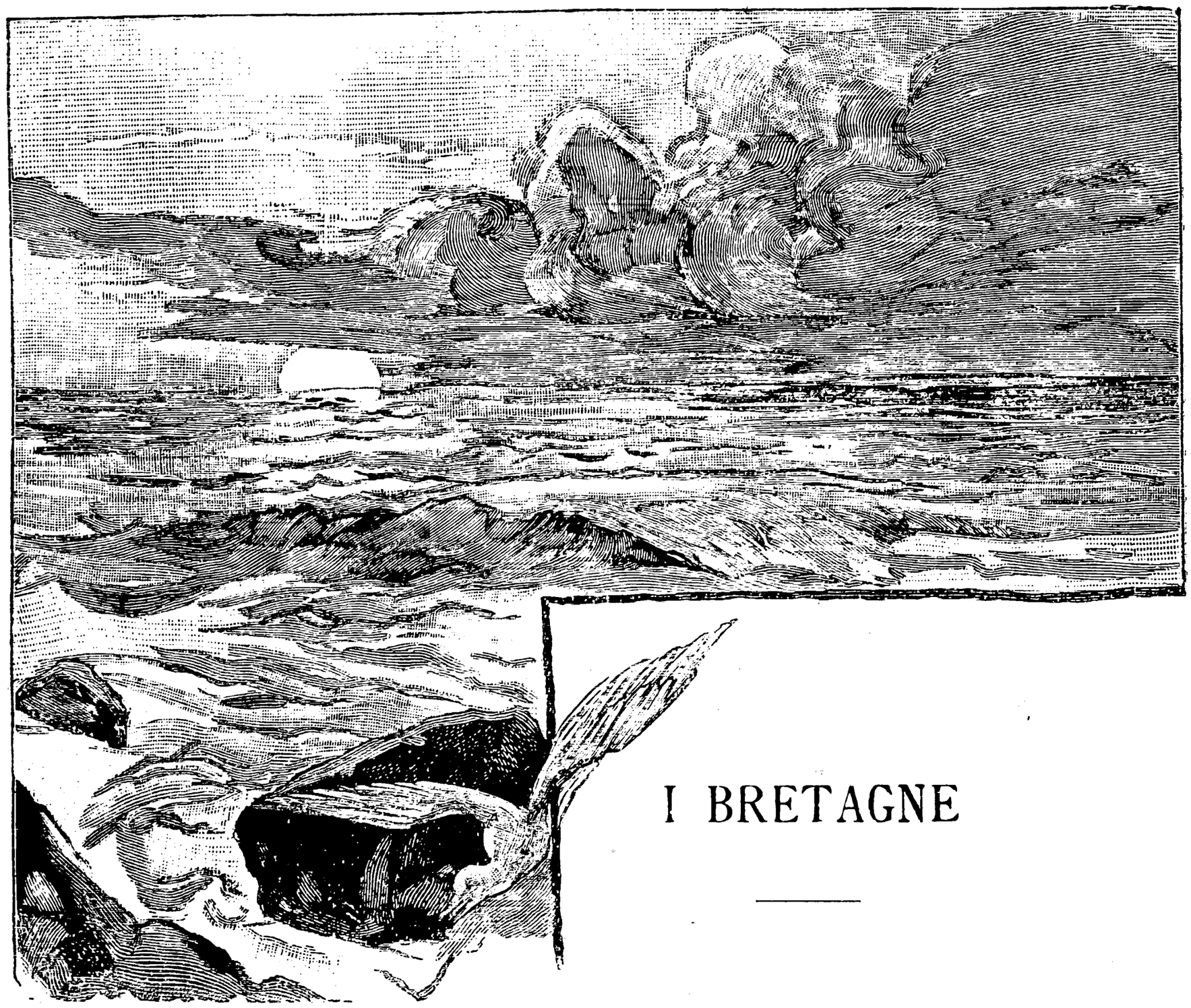

I BRETAGNE

Juli 1882.

Rejsetiden er endt, den lyse Aarstid, hvor man elsker at se nye Horisonter, Havets blaanende Vidder, der hviler Øjet og beroliger Sindet, friske, skovklædte Dale, hvor Hjertet røres, uden at man ved hvorfor, naar man imod Aften sætter sig paa en fløjelsblød Græshøj ved Vejkanten og ser ned paa den lille Smule stillestaaende Vand, der i Hjulsporene for éns Fod afspejler den synkende Sol.

Jeg elsker til Vanvid saadanne Ture ind i en Verden, som man synes, man opdager, den pludselige Forbavselse, der griber én, naar man staar overfor nogle Skikke, man ikke havde mindste Anelse om, den bestandig spændte Interesse, denne Fryd for Øjnene, denne stadige Tanke-Vagtsomhed.

Kun én Ting, en eneste Ting ødelægger min Forskerglæde, og det er Læsningen af Rejsebøgerne. De er skrevet af Handelsrejsende i Kilometre og fyldte med hæslige og altid falske Beskrivelser, Oplysninger, som ufravigeligt er upaalidelige, og fuldkommen op-

digtede Jernbanelister. Med Undtagelse af en éneste, en fortræffelig tysk Rejsebog, er de en Trøst for Hosekræmmere, der rejser med Rabattog, og en Fortvivlelse for den ægte Vandringsmand, der med Randsel paa Ryggen og Stok i Haanden søger de snævre Stier gennem Kløfterne og langs Stranden.

De lyver, de ved intet, de forstaar intet, de forgrimmer selv det skønneste Land med deres svulstige og stupide Skildringer, de kender kun Hovedlandevejene og duer alligevel ikke stort mere end de saakaldte Generalstabskort, hvor Seine-Dæmninger, der er lavet for snart tredive Aar siden, endnu ikke staar angivne.

Og hvor er man dog ikke lykkelig ved, naar man rejser, paa Forhaand at faa lidt at vide om de Egne, man vover sig ud i! Hvor bliver man ikke henrykt, naar man finder en Bog, hvor en eller anden ærlig Vandrer har optegnet nogle af sine Indtryk! Det er som en Præsentation, der forbereder én paa de Steder, man vil lære at kende. Til Tider kan det være mere endnu. Trænger man dybere ind i Algier, lige til Oasen ved Laghouat, bør man hver Dag, hver Time paa sin Rejse læse Fromentins beundringsværdige Bog: „*En Sommer i Sahara*“. Den aabner éns Øjne og éns Sind, den kaster, synes man, et endnu skarpere

Lys over Sletterne, Bjærgene og den brændende Ensomhed; den afslører selve Ørkenens Sjæl for én.

Overalt i Frankrig er der næsten ukendte og bedaarende Kroge. Uden at ville lave en ny Rejsebog, vilde jeg gerne fra Tid til anden give Anvisning paa nogle korte Udflugter, Rejser paa ti eller fjorten Dage, som enhver Fodgænger kan gøre, men som ikke egner sig for dem, der foretrækker at blive mageligt siddende.

Aldrig at følge Hovedlandevejene, men altid Stierne, overnatte i Laderne, naar man ikke træffer paa nogen Kro, spise Brød og drikke Vand, naar man ikke kan faa anden Mad, hverken at være bange for Regn, for lange Afstande eller for lange Timers taktfast Marsch — saaledes skal det være, hvis man virkelig har til

Hensigt at trænge til Bunds ind i et Land for tæt ved

de Byer, der berejses af Turisterne, at opdage tusinde Ting, som man ikke havde nogen Anelse om.

Blandt alle Frankrigs gamle Provinser er Bretagne en af de mærkeligste. Paa ti Dage kan man lære nok at kende til at faa et Indtryk af dens Temperament, thi ligesom hvert Menneske har ogsaa hver Egn sit eget Temperament.

Lad os ridse det op i nogle flygtige Linier. Vi behøver kun at gaa fra Vannes til Douarnez langs Stranden, en ægte bretagnesk Strand, øde og lav, oversaaet med Skær, mellem hvilke Bølgerne bestandigt bruser og synes at svare paa Vindens Hylen inde over Heden.

Morbihan er et Slags Indhav, der under Trykket af Flodtiderne i det store Ocean, breder sig foran Vannes Havn. Man maa over det for at komme ud i rum Sø.

Det er fuldt af Øer, hemmelighedsfulde, aandebefængte, druidiske Øer, der paa deres Ryg bærer Gravhøje og Stendysser, alle de mærkelige Sten, der næsten blev betragtet som Guder. Disse Smaaøer er efter Bretagnernes Sigende lige saa talrige som Aarets Dage. Morbihan er et symbolsk Hav, fyldt med Overtro i hvert af sine Skvulp.

Det er dette Lands store Trylleri, at det er et Arnested for alle mulige Sagn. Al gammel Overtro, der

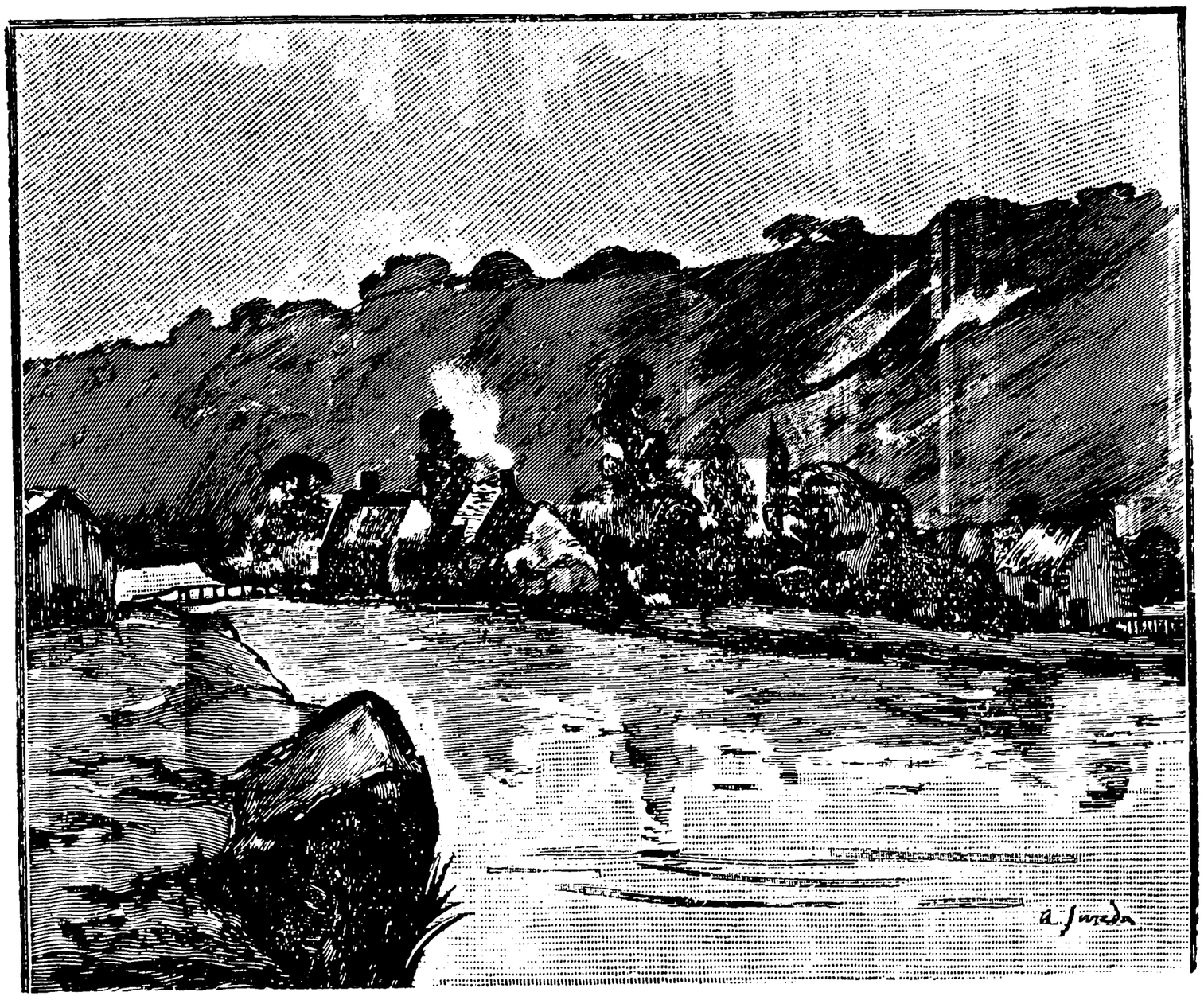

ellers overalt er udryddet, har i denne Granitjordbund slaaet dybe Rødder. De gamle Æventyr er ligesaa uforgængelige som selve Landet, og Bønderne taler til én om Begivenheder, der gik for sig for femten Aarhundreder tilbage, som om de var hændte i Gaar, som om deres Fædre eller Bedstefædre havde oplevet dem.

Der eksisterer Hvælvinger, hvor de Døde bliver liggende uskadte som den Dag, Døden gjorde dem ubevægelige, kun tørrede ind, fordi Blodets Kilde er standset. Paa samme Maade lever Minderne evigt i

denne Krog af Frankrig, og ikke blot Minderne, men ogsaa hele Fortidens Tænkemaade.

Samme Dag jeg kom til Vannes, gik jeg videre for at besøge et historisk Slot, Sucinio, og derfra gaa til Locmariaker, Carnac og langs med Kysten til Pont l'Abbé, Penmarch, Raz-Pynten og Douarnez.

Vejen gik først langs med Morbihan, saa drejede den af og førte ind over en uendelig Hedestrækning, gennemfuret af vandfyldte Grøfter og uden et Hus, uden et Træ, uden et eneste levende Væsen, udelukkende befolket med Tidsler, der skælvede og suste under den rasende Blæst, som jog de sønderflaaede Skyer, der syntes at klage sig, hen over Himlen.

Omsider kom jeg igennem en lille Landsby, hvor tre snavsede Bønder og et Pigebarn paa en Snes Aar drævede paa bare Fødder. Paa den anden Side strakte Heden sig paany, øde, bar og sumpet, helt ud mod Havet, hvis graa Linie, der til Tider hvidnede under Skumsprøjtet, tabte sig langt ude i Horisonten.

Midt paa den uendelige vilde Hede hævede sig en høj Ruin, et firkantet Slot flankeret af Taarne, i knejsende Ensomhed mellem de to øde Vidder: Havet og Heden.

Sucinio er en berømt Ridderborg, der stammer fra det trettende Aarhundrede. Paa Borgen fødtes den

store Rigsmarsk Richemont, der erobrede Frankrig tilbage fra Englænderne.

Portene er borte. Jeg gik ind i den øde rummelige Gaard, hvor de sammenstyrtede Smaataarne danner store Stenhobe, og ved at klatre op ad Rester af

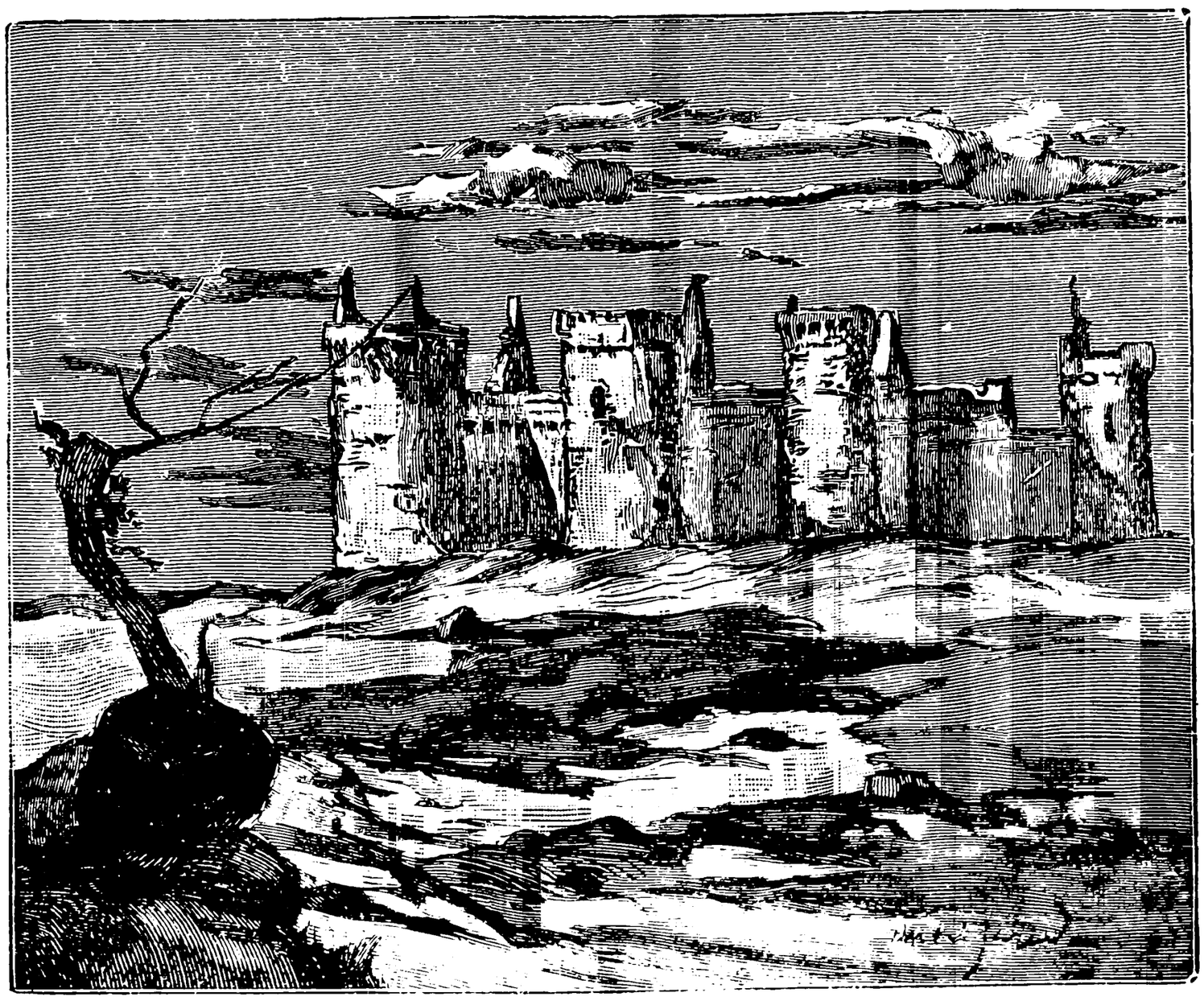

Trapper, kravle over revnede Mure, hage mig fast til Vedbendranker, halvt løsnede Granitprydelser og alt, hvad jeg ellers kunde faa fat paa, lykkedes det mig at komme op paa Toppen af det ene Taarn, hvorfra jeg saa ud over hele Bretagne.

Lige foran mig bag et Stykke uopdyrket Engjord, laa Havet, snavset og brummende under en sort Himmel, og ellers overalt Heden! Langt ude tilhøjre Morbihan-Havet med sine forrevne Bredder og endnu længere borte, næppe synlig, et Stykke skinnende hvid Jord, Vannes, belyst af en Solstraale, der, ingen ved hvorledes, listede sig frem mellem to Skyer. Og endelig, endnu meget længere borte, et umaadeligt Hovede, der skød sig langt ud i Vandet: Quiberon!

Alt det var trist, sørgeligt, melankolsk. Vinden fo'r tudende hen over de øde Vidder. Jeg følte, at jeg var i et gammelt af Aander beboet Land. Inde i Murene, i det korte, pibende Bukketornskrat og i Grøfterne, hvor Vandet stod og raadnede, mærkede jeg Sagnene liste rundt.

Den næste Dag kom jeg igennem Saint-Gildas, hvor Abeilards Aand synes at vandre. I Port-Navalo fortalte Sømanden, der satte mig over Strædet, om sin Fader, sin Onkel, Præsten, der alle tre havde været Medlemmer af Revolutionstidens royalistiske Bander . . . Og hans udstrakte Haand pegede mod Quiberon.

I Locmariaker kom jeg til Druidernes Hjemland. En Bretagner viste mig Cæsars Bord, et Uhyre af en Granitflade, baaret af Kolosser, og talte til mig om Cæsar, som om det var én, han havde set i sin Barndom.

Jeg gik videre ad Stranden mellem Heden og Havet, og endelig fik jeg hen imod Aften fra Toppen af en Stendysse Øje paa Carnacs Stenmarker.

De ser ud, som om de er levende, disse uendelige Rader af kæmpestore eller ganske smaa, firkantede, langagtige eller flade Sten, der ligner slanke eller undersætsige Menneskekroppe. Hvis man ser længe paa dem, synes man, at de bevæger sig, bøjer sig, lever!

Man farer vild imellem dem. Hist og her brydes Stenmylderet af en Granitmur. Man kravler over den og de mærkelige Stenskikkelser begynder igen, plantede som Alléer, stillede op med regelmæssige Mellemrum som Soldater, skrækindjagende som Spøgelser.

Éns Hjerte begynder at banke, uvilkaarlig ophidses éns Sind, vender tilbage til Fortiden og fortaber sig i overtroiske Forestillinger.

Ubevægelig, overvældet og betaget stod jeg foran dette Skue, da en pludselig Støj bagved mig fik mig til at fare sammen. Med et Spring vendte jeg mig om og saa' en gammel sortklædt Mand med en Bog under Armen.

Han tog sin Hat af og sagde til mig:

„Naa, saa De besøger vort Carnac?“

Jeg fortalte ham om min Begejstring og om den Skræk, han havde indjaget mig.

Han svarede:

„Ja, her ligger saa mange Sagn i Luften, at Folk bliver bange uden at vide for hvad. I fem Aar har jeg gaaet og snuset under disse Sten. De har næsten alle en Hemmelighed, og sommetider indbilder jeg mig, at de ogsaa har en Sjæl. Naar jeg sætter mine Fødder paa Boulevarden, trækker jeg paa Smilebaandet ad min egen Dumhed, men naar jeg kommer tilbage til Carnac, er jeg atter en uvilkaarlig Troende, det vil sige, jeg har ingen bestemt Religion, men jeg har dem allesammen.“

Han stampede med den ene Fod i Jorden:

„Det er en religiøs Jord, vi staar paa. Man skal aldrig spøge med udslukte gudelige Forestillinger, thi intet dør. Det er Druiderne, vi er hos, min Herre, lad os respektere deres Tro.“

Solen var forsvundet i Havet og havde efterladt en dyb, rød Himmel, og Skæret blødte ned over de store Sten ved Siden af os.

Den Gamle smilte:

„Tænk Dem, at al denne gamle Overtro her paa dette Sted faar en saadan Magt, at jeg netop her har haft et Syn! Hvad siger jeg: et Syn? Nej, jeg har virkelig set noget. Dèr paa den Stendysse, saa' jeg en Aften ved denne Tid ganske tydeligt Troldkvinden Koridwen, der sad og kogte sit Spaadomsvand.“

Jeg standsede ham for at spørge, hvem Troldkvinden Koridwen var.

Han blev ligefrem oprørt:

„Hvad for noget! Kender De ikke Guden Hu's Hustru, Korigan'ernes Moder?“

„Nej, det tilstaar jeg ærligt. Hvis det er et Sagn, saa fortæl mig det.“

Jeg satte mig paa en Kæmpesten ved Siden af ham.

Han talte:

„Guden Hu, der er Druidernes Fader, havde ægtet Troldkvinden Koridwen. Hun skænkede ham tre Børn, Mor-Vrau, Creisz-Viou, den skønneste Pige i Verden, og Aravik-Du, den hæsligste af alle Skabninger.

„I sin moderlige Kærlighed vilde Koridwen gøre noget for denne frastødende Søn, og hun besluttede at give ham Spaadomsvand at drikke.

„Dette Vand skulde koge et helt Aar. Troldkvinden betroede en Blind ved Navn Morda og en Dværg, Gwiou at passe paa at holde Gryden i Kog.

„Aaret var lige ved at udløbe, da de to Vogteres Paapassenhed slappedes, en lille Smule af det hellige Vand kogte over, og tre Draaber faldt ned paa Dværgens Haand. Uvilkaarlig førte han Haanden op til Munden og fik pludselig Kendskab til Fremtiden. I samme Øjeblik sprang Gryden i tusinde Stykker, og

Koridwen kom til Syne og styrtede sig over Gwiou, der tog Benene paa Nakken.

„Da hun var lige ved at naa ham, forvandlede han sig, for at kunne løbe hurtigere, til en Hare, men Troldkvinden blev straks til en Mynde og fortsatte Forfølgelsen. Ved Bredden af en Flod var hun lige ved at indhente ham, men han antog pludselig Skikkelse af en lille Fisk og kastede sig ud i Strømmen. Straks blev hun til en vældig Odder, der snart var saa nær ved den lille Fisk, at Dværgen kun kunde undslippe ved at forvandle sig til en Fugl. I samme Øjeblik skød en stor Høg med udbredte Vinger og opspærret Næb ned fra Himlen, det var stadig Koridwen. Skælvende af Angst omskabte Gwiou sig til et Frøkorn og lod sig falde ned paa en Dynge Hvede.

„En stor sort Høne løb til og slugte det, og efter at Koridwen saaledes havde faaet Hævn, hvilte hun sig, da hun opdagede, at hun paany skulde være Moder.

„Frøkornet havde spiret inde i hende, og hun fødte et Barn, som hun satte ud paa Vandet i en Vugge, flettet af Vidiekviste. Men Barnet frelstes af Kong Gouydnos Søn og blev en Aand, Hedens Aand, en Korrigan. Det er altsaa Koridwen, som er Stammoderen til alle de smaa fantastiske Væsener, Dværgene, Nisserne, som mylrer mellem disse Stene. De bor i

Huller nedenunder dem, siges der, og om Aftenen kommer de frem for at løbe og lege.

„Hvis De bliver staaende længe her mellem disse forheksede Stene, og hvis De ser stift paa en eller anden Stendysse, vil De snart høre Støj under Jorden, De vil se Stenen bevæge sig og De vil skælve af Angst ved pludselig at se Hovedet af en Korrigan, der staar og betragter Dem, medens han med sin Pande løfter Granitblokken ovenover sig. — — — Skal vi saa se at faa noget Middagsmad?“

Det var bleven mørkt, et sort, maaneløst Mørke, fyldt med Vindens Susen. Jeg maatte strække Hænderne frem for ikke at støde mod de store, opretstaaende Sten. Den gamle Mands Fortælling, Omgivelserne, mine egne Tanker, alt havde faaet et saa overnaturligt Anstrøg, at jeg slet ikke vilde være bleven forbavset ved paa én Gang at mærke en Korrigan løbe mellem Benene paa mig.

Den næste Dag gik Turen videre over Heden gennem Landsbyer og Byer, Lorient, Quimperlé, der ligger saa henrivende i sin Dal, og Quimper.

Hovedlandevejen fører fra Quimper opad en Bakke, tværs over Dale, langs en dorsk Sø med et tykt Lag Andemad og naar endelig Pont l'Abbé, den mest bretagneske By i hele det bretagneske Bretagne, der

strækker sig fra Morbihan til Raz-Pynten.

Ikke langt fra Byen ligger et gammelt Slot, som er flankeret af Taarne, og hvis Mure gaar lige ned i en trist Dam, hvorover der flyver vilde Fugle. Fra Dammen udgaar en lille Flod, som Skipperne kan stage sig op ad lige til Byen. Og paa de snævre Gader mellem de gamle Huse bærer Mændene Hatten med den vældigt brede Skygge, den pragtfuldt broderede Vest og de

fire Trøjer ovenpaa hverandre; den første, som ikke er større end en Haand, dækker lige Skulderbladene, og den sidste standser lige over det bagerste Parti af Bukserne.

De unge Piger, der er høje, kønne og friske, har Brystet presset ind i et Klædesliv, som danner et Kyrads og snører det saa stærkt sammen, at man ikke en Gang aner deres indpinte fyldige Barm. Deres Hovedtøj er højst besynderligt. Ved Tindingerne sidder to broget broderede Plader, som strammes over Haaret, der falder ned som en Dug og derpaa atter er strøget op og samlet paa Hovedet under en ejendommelig, ofte guld- eller sølvindvævet Kappe.

Vejen fører paa ny ud ad den lille fra Middelalderen glemte Stad og ud over Heden. Af og til møder man tre eller fire Køer, som græsser langs med Vejen, altid med et Faar ved Siden af sig. I flere Dage spørger man sig selv, hvorfor man aldrig ser Køer uden et Faar. Dette Spørgsmaal irriterer én, driller én, bliver én en Plage. Tilsidst leder man efter en Mand, der kan fortælle det. Han er ikke til at finde, thi ofte kan man en hel Uge igennem vandre gennem Landsbyer uden at træffe nogen, der kan et Ord fransk. Endelig oplyser en eller anden Præst, der med afmaalte Skridt vandrer henad Vejen, læsende i sit Breviar, én høfligt om, at dette Faar udgør Ulvens Part.

Et Faar har mindre Værdi end en Ko, og da Ulven ikke risikerer noget ved at tage det, foretrækker den det altid. Men det hænder ofte, at de tapre smaa Køer slutter sig sammen i en Firkant for at forsvare deres uskyldige Kammerat og retter deres sylespidse Horn mod det hylende Rovdyr, der lusker efter levende Kød.

Ulven! Ogsaa den findes her, Æventyrulven, som fyldte vor Barndom med Rædsel, den hvide Ulv, som alle Jægere har set, men som ingen nogensinde har fældet.

Om Morgenen faar man aldrig Øje paa den. Det er først henad Klokken fem, at man om Vinteren, i det Øjeblik Solen gaar ned, ser den snige sig henover en bar Bakkekam, hvor dens lange, listende Skikkelse i et hastigt Rids tegner sig mod Himlen.

Hvorfor har ingen nogensinde kunnet ramme den? Ingen kan sige det. Man har dog Lov til at have en Formodning. De rigelige Jagtfrokoster begynder altid ved Ét-Tiden og ender Klokken fire. Jægerne har drukket meget og fortalt om den hvide Ulv. Naar de kommer ud fra Bordet, ser de den. Hvad mærkeligt er der saa i, at de ikke kan ramme den?

Jeg gik videre lige ud ad den graa Vej, som er lagt med Granit, der glimrer, naar Solen skinner paa

det. Paa begge Sider af Vejen er en flad Slette, oversaaet med Tornekrat. Hist og her ligger en stor Sten, der stadig holder Mindet om Druiderne vaagent i éns Tanker, og Vinden, der farer tæt hen over Jordens Overflade, hviner mellem de tornede Blade. Nu og da faar en dump Lyd som et fjernt Kanonskud Jorden til at ryste, thi jeg nærmer mig Penmarch, hvor Havet styrter sig ned i rungende Hulninger. Naar det er Uvejr, faar Vandmasserne, der slynges ind i Hullerne, hele Kysten til at skælve, saa at det kan mærkes lige til Quimper.

Allerede længe har jeg kunnet skelne den lange graa Havlinie, der ser ud, som om den ragede højt op over

dette nøgne og lave Landskab. Overalt gennemskæres Bølgerne af Klipper og hele Flokke af spidse Skær, som viser deres sorte Hovede, helt omkredset af Skum, som om de savlede. Og dèr, fjærnt ude, helt ude ved Vandet, søger nogle kuldskære Huse at gemme sig bag smaa Stendynger for at undgaa den evige Storm ude fra rum Sø og den salte Regn fra Havet. Et stort Fyrtaarn, der ryster paa sin Klippegrund, gaar langt ud i Havet, og Fyrmesteren fortæller, at i Uvejrsnætter slingrer den lange Granitsøjle som et Skib, saa at Uhret falder med Glasset mod Gulvet, og de Genstande, der hænger paa Murene, styrter ned og knuses.

Fra dette Sted og lige til Conquet er det Skibbruddenes Land. Det er, som om Døden, Havets hæslige Død, havde lagt sig i Baghold her! Ingen anden Kyst er farligere, mere frygtet og mere gridsk efter Menneskeliv.

Inde i de smaa lave Fiskerhytter ser man en gammel Kone, nogle lange Pigebørn med bare og snavsede Ben og Sønnerne, af hvilken den ældste ser ud til at være en tredive Aar, rode rundt i Smudset mellem Svinene. Næsten aldrig ser man nogen Fader eller Bedstefader. Spørg ikke om, hvor de er henne, thi den gamle Kone vil blot strække Haanden ud imod

den oprørte bølgende Horisont, der bestandig synes at være parat til at vælte sig ind over Landet.

Det er ikke alene det lumske Hav, der saaledes opsluger Mændene. Det har en almægtig og endnu mere lumsk Forbundsfælle, som hver Nat hjælper det med at tilfredsstille dets Gridskhed efter Menneskekød: Alkoholen. Fiskerne ved det og indrømmer det selv. „Naar Flasken er fuld“, siger de, „ser man Skæret. Men naar Flasken er tom, ser man det ikke mere.“

Stranden ved Penmarch er skrækindjagende. Her maatte det være, at Kystboerne søgte at lokke vildfarne Skibe til at strande ved at binde en Lygte fast mellem Hornene paa en Ko, hvis Ben var lænkede sammen, saa at den haltede og fik Lygten til at ligne Lanternen paa et andet Skib.

Lidt til højre ligger en Klippe, som er bleven berømt gennem et uhyggeligt Drama.

En af de sidste af Morbihans Præfekter havde en ung Hustru, der en Dag sad paa denne Klippe med sin lille Pige paa Skødet. Nogle Meter under hende laa Havet, stille, sovende og tilsyneladende ganske fredelig sindet.

Men pludselig kom der en af den Slags lumske Bølger, der lydløst lister sig frem og med uimodstaaelig Kraft svulmer op og skyder Ryg. Som en snigende Røver slyngede den sig op ad Klippen, rev Moderen og Barnet med sig og opslugte dem begge. Nogle Toldbetjente, som gik forbi i nogen Afstand, saa ikke andet end en blegrød Parasol, der langsomt sejlede hen over det atter rolige Hav, og den store bare, blankvaade Klippe.

Et helt Aar igennem skændtes, stredes og kivedes Læger og Advokater om, hvorvidt Moderen eller Barnet, der begge var bleven revne med af den samme Bølge, var død først. Der blev druknet Katte med deres Killinger, Hunde med deres Hvalpe og Kaniner med deres Unger, for at der ikke skulde herske mindste Tvivl, thi det gjaldt et meget indviklet Arvespørgsmaal, idet Formuen vilde tilfalde den ene eller den anden Familie, alt eftersom de sidste Krampetrækninger havde varet længst i det lille Legeme eller i det store.

Næsten lige overfor dette uhyggelige Sted knejser

en Korsfæstelse af Granit; overalt i dette fromme Land er Korsene, der selv er saa gamle, ligesaa talrige som deres Ahner, Stendysserne. Men dette Krucifiks rager op over et mærkeligt Bas-Relief, der med komisk Plumphed fremstiller Jomfru Marias Nedkomst. En rejsende Englænder beundrede i saa høj Grad dette Stykke naive Billedhuggerkunst, at han lod det overdække med et Tag for at beskytte det mod det barske Klimas Angreb.

Vi følger Stranden videre, den uendelige Strand langs med Audierne-Bugten. Man maa svømme eller vade over to smaa Floder og besværligt slæbe sig igennem Sandet og Tangen, stadig mellem de to øde Vidder, den ene urørlig, den anden bølgende, Heden og Havet.

Omsider naar man Audierne, en lille kedsommelig Havn, hvor der kun skabes lidt Liv, naar Baadene med Sardinfiskerne sejler ud eller vender hjem!

Om Morgenen, inden man drager videre, nyder man i Stedet for den almindelige Café-au-lait, nogle af de smaa, lækre Fisk, hvis friske og saftige Duft gør dem til Havets Violer. Saa gaar Vejen videre ud mod Raz-Pynten, Verdens Ende, Europas Slutstump.

Opad, stadig opad gaar det og pludselig faar man Øje paa to Have, til venstre Oceanet, tilhøjre Kanalen.

Her er det, at de mødes og udfægter deres evige Kamp. Strømmene mødes og brydes, og Bølge slaar mod Bølge i et endeløst Raseri, der kuldkaster Skibene og sluger dem som Sukkermandler.

Der er ikke et Træ mere, kun hist og her nogle lave grønne Totter paa den lange Pynt, der skyder sig ud i Vandet. Helt ude paa Spidsen er to Fyrtaarne og rundt omkring paa Skærene er der endnu flere. Der er et af dem, som man i de sidste ti Aar forgæves har bestræbt sig for at faa færdigt. Havet ødelægger haardnakket Menneskenes Arbejde, efterhaanden som det skrider frem.

Dèr ude, ligefor, er Øen Sein, den hellige Ø, som langt ude i Horisonten, bagved Brest's Rhed, kan hilse sin farlige Søster, Øen Ouessant.

„Den, der ser Ouessant, ser sit eget Blod," siger Matroserne. Ouessant, den mest utilgængelige af dem alle, Øen, som Sømændene kun skælvende søger ind til.

Den høje Pynt afsluttes brat og falder ganske stejlt ned mod Havets Kamp. Men en lille Sti gaar rundt om den, snor sig hen over skraa Granitflader og løber over Afsatser, som ikke er bredere end en Haand.

Paa én Gang staar man lige over en skrækkelig Afgrund, hvis Vægge, der er saa sorte, som om de var smurte over med Blæk, kaster den rasende Larm

fra Bølgestriden, der udkæmpes dybt under én, nede paa Bunden af dette Hul, som har faaet Navn af „Helvede“, op imod én.

Skønt jeg var over hundrede Meter over Havets Overflade, fik jeg alligevel Skumsprøjt i Ansigtet. Jeg lænede mig ud over Afgrunden og saa ned i det rasende Vand, der kogte i brusende Vanvid.

Det var virkelig et Helvede, som ingen Digter endnu havde beskrevet. Og jeg følte en knugende Rædsel ved at forestille mig Mennesker miste Fodfæstet, styrte ned, tumle omkring i Luften, dykke ned i denne Orkan mellem de fire Stenmure, kastes ind mod Bjærgvæggen, rives tilbage af Vandet, opsluges af det, atter komme til Syne og hvirvles omkring i de fraadende Bølger.

Jeg begav mig atter paa Vej med Sindet opfyldt af denne Forestilling og gennempisket af den stærke Blæst, som hvinende fo'r ind mod den ensomme Pynt.

Da jeg havde gaaet tyve Minutter, naaede jeg en lille Landsby. En gammel Præst, som sad i Læ bag en Stenmur og læste sit Breviar, hilste paa mig. Jeg spurgte ham, hvor jeg skulde overnatte, og han tilbød mig Gæstfrihed.

En Time senere sad vi begge foran hans Dør og talte om dette trøstesløse Land, der virker knugende

paa Sjælen, da en lille Bretagner, et lille Barn, gik forbi os. Han var barhovedet, og Vinden legede i hans lange lyse Haar.

Præsten kaldte paa hans Modersmaal paa ham, og Knægten kom hen til os, pludselig frygtsom med nedslagne Øjne og forlegne Hænder.

„Han skal fremsige sin Salme for os," sagde Præsten til mig, „det er en lille Fyr med en vældig god Hukommelse. Jeg haaber, at jeg skal faa noget ud af ham."

Barnet gav sig til at mumle en Mængde ukendte Ord i samme klynkende Tone, som naar Smaapiger fremsiger deres Fabel. Uden Punktum og uden Komma'er opremsede han Stavelserne, som om hele Stykket kun dannede ét Ord, og stoppede kun nu og da et Øjeblik op for straks igen at tage fat paa sin hastige Hvisken.

Paa én Gang tav han. Det var forbi. Præsten gav ham et lille kærtegnende Dask paa Kinden:

„Det var godt. Gaa kun."

Og Fyren tog Benene paa Nakken. Da han var borte, sagde min Vært:

„Det var en gammel Salme her fra denne Egn, som han fremsagde for os."

Jeg spurgte:

„En gammel Salme? Er den kendt?“

„Nej, slet ikke. Hvis De har Lyst til at høre den, skal jeg gerne oversætte den for Dem.“

Med stærk Stemme gav den gamle Mand sig til at deklamere nedenstaaende prægtige og naive Salme, som jeg bagefter nedskrev efter hans Diktat. Han blev selv revet med af den, han løftede Armene og lod Ordene runge frem, som om han prædikede.

Brelagnesk Salme.

„Helvede! Helvede! Ved I, hvad det er, I Fiskere?

***

„Det er en Ildovn, hvori Flammerne hvæser, en Ovn, ved Siden af hvilken Ilden i en stænget Smedie, Ilden, som gør Ovnens Sider rødglødende, kun er en flygtig Røg.

***

„I Helvede er der aldrig Lys! Ilden brænder ligesom en Feber, uden at man ser den! I Helvede er der aldrig Haab, thi Guds Vrede har sat Segl for Porten!

***

„Ild over Eders Hoveder, Ild omkring Eder! Er I

hungrige? — Spis Ild! — Tørster I? — Drik af denne Flod af Svovl og flydende Jern!

***

„I skal græde i al Evighed; Eders Taarer vil danne et Hav; men dette Hav vil ikke være saa meget som en Draabe Vand i Helvede! Eders Taarer vil langt fra at slukke Flammerne holde dem vedlige, og I vil høre Marven koge i Eders Knogler.

***

„Og Eders Hoveder vil blive hugget af over Eders Skuldre, og dog lever I! Dæmonerne vil spille Boldt med dem, og dog lever I! De vil stege Eders Kød over deres Baal, I vil føle Eders Kød blive til Kul, og dog lever I!

***

„Og der er endnu mange flere Smerter. I vil høre Bebrejdelser, Forbandelser og Gudsbespottelser.

***

„Faderen vil sige til sin Søn: „— Vær forbandet, Du Kød af mit Kød, thi det var for din Skyld, at jeg vilde tilrane mig uærlig Vinding!“

***

„Og Sønnen skal svare: „— Forbandet være Du,

min Fader, thi det er Dig, som har givet mig mit Hovmod, og som har ledet mig herhen!“

***

„Og Datteren skal sige til sin Moder: „— Tusinde Ulykker skal komme over Dig, min Moder, tusinde Ulykker over Dig, Du Urenhedens Bolig, thi Du lod mig have min Frihed, og jeg har forladt Gud.“

***

„Og Moderen vil ikke længere kendes ved sine Børn, og hun vil svare:

„Forbandelse over mine Døtre og over mine Sønner, Forbandelse over mine Døtres Sønner og mine Sønners Døtre!“

***

„Og disse Skrig vil lyde i al Evighed! Og disse Smerter vil altid vare! Og Ilden! . . . Ilden . . . det er Guds Vrede, som har tændt den. Ilden . . . den vil altid blive ved at brænde uden at svække, uden at ryge, uden at trænge mindre dybt ind i Eders Knogler.

***

„I al Evighed! . . . Ulykke! . - . Aldrig at ophøre med at dø, aldrig at ophøre med at drukne i et Hav af Lidelser!

„Oh, *aldrig!* Du er et Ord større end Havet! Oh,

aldrig! Du er fyldt med Skrig, Taarer og Raseri! *Aldrig!* Oh, Du er ubarmhjertig! Oh, Du er frygtindgydende!“

***

Da den gamle Præst var færdig, sagde han til mig: „Ja, er det ikke forfærdeligt?“

Vi hørte endnu derude fra de utrættelige Bølger slaa ind mod den uhyggelige Klint; i Tankerne saa' jeg atter for mig det skumfyldte, rasende, fraadende og brølende Hul, Dødens sande Bolig, og noget af den mystiske Rædsel, som faar de Troende til at skælve, tyngede paa mit Hjerte.

Da Solen stod op, gik jeg videre i Haab om at naa Douarnez inden Mørkets Frembrud.

En Mand, som talte fransk, og som i fjorten Aar havde sejlet med Statens Skibe, sluttede sig til mig, da jeg ledte efter den Sti, Toldbetjentene plejer at gaa ad, og vi fulgtes ad ned mod de Dødes Bugt, hvis ene Side dannes af Raz-Pynten.

Det er en uhyre kredsformet Sanddal, præget af et uforglemmeligt Tungsind, som efter kort Tids Forløb giver én Lyst til at bryde op og gaa videre, langt bort. En nøgen Dal med et sørgeligt stillestaaende Indhav næsten uden Siv, et Indhav, der gør et uendeligt dødt Indtryk, fører ned mod den skrækindjagende Strandbred.

Det ligner fuldstændig Forværelset til et djævelsk Opholdssted. Det triste, flade og gule Sand strækker sig lige ud til et uhyre Granitnæs, som skyder sig frem lige overfor Raz-Pynten, og mod hvilket Bølgerne brydes i evigt Stivsind.

Paa lang Afstand fik vi Øje paa tre Mænd, der blev staaende paa samme Plet, som om de var Pæle, der var rammede ned i Sandet. Min Ledsager lod til at blive forbauset, thi der kommer ellers aldrig nogen paa denne uhyggelige Vej. Men da vi kom nærmere, saa' vi noget langagtigt, der laa udstrakt, ligesom boret ned i Sandet ved Siden af dem. Af og til bukkede de sig ned, rørte ved det og rejste sig atter.

Det var en Død, en Druknet, en Matros fra Douarnez, som Ugen forud sammen med sine Kammerater var bleven ude paa Søen. I otte Dage havde de ventet ham paa dette Sted, hvor Strømmen kaster Ligene op. Han var den, som kom først til dette sidste Møde.

Men min Fører var mere optaget af noget andet, thi druknede Folk er ikke sjældne i dette Land. Han førte mig hen til det stillestaaende Vand, lod mig bøje mig ud over Vandfladen og viste mig Byen Ys' Mure. Det var noget antikt, knapt synligt Murværk.

Derpaa maatte jeg hen og drikke af Kilden, en ganske tynd Vandstraale, det bedste Vand paa hele

Egnen, sagde han, og saa fortalte han mig Historien om den forsvundne Stad, som om det var en ret nærliggende Begivenhed, som i det allermindste hans Bedstefader havde været med til at opleve.

En Konge, der var svag og god, havde en Datter, som var fordærvet og skøn, saa skøn, at alle Mænd blev gale, naar de saa hende, og saa fordærvet, at hun gav sig hen til dem alle og derefter lod dem dræbe ved at lade dem blive styrtede i Havet oppe fra Toppen af de omliggende Klipper.

Hendes tøjlesløse Lyst var voldsommere, sagdes der, end det rasende Havs Bølger, og intet kunde mætte den. Hendes Legeme var som et Baal, hvor de Sjæle, som Satan siden henitede, forbrændte.

Tilsidst blev Vorherres Langmodighed overskredet, og han underrettede en gammel Helgen, der boede i Landet, om sine Planer. Den hellige Mand advarede Kongen, som ikke turde straffe eller indelukke sin elskede Datter, men nøjedes med at meddele hende Guds Advarsel. Hun brød sig imidlertid ikke om den, men hengav sig tværtimod til saadanne Udskejelser, at hele Byen fulgte hendes Eksempel og blev en Elskovsstad, hvorfra al Blusel og al Dyd var forsvundet.

En Nat vækkede Vorherre sin Helgen for at forkynde ham, at Hævnens Time var kommen. Helgenen

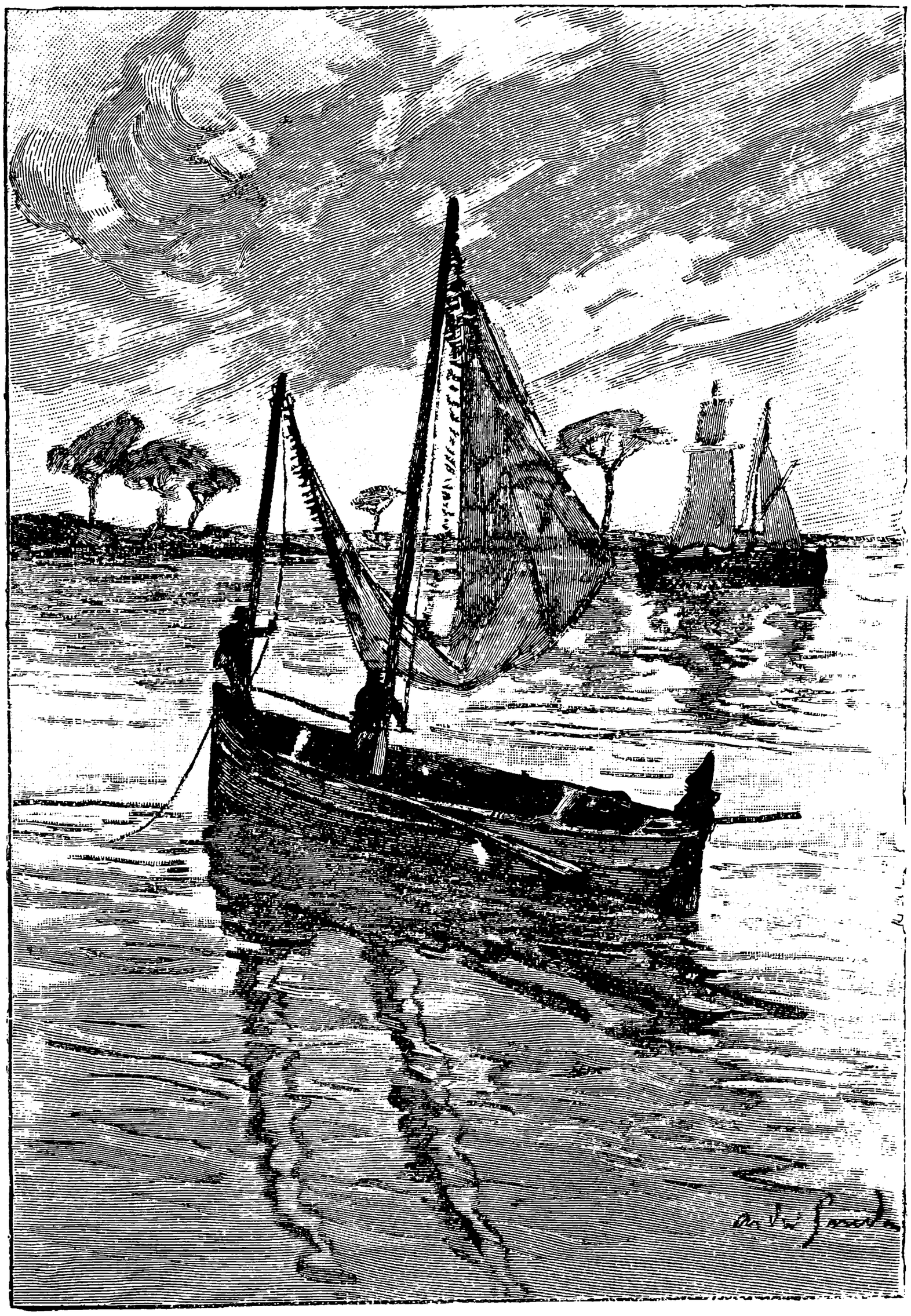

skyndte sig til Kongen, der var den eneste i hele Landet, som havde bevaret sin Dyd. Kongen lod to Heste sadle, sin egen og én, som den hellige Mand tog imod. En voldsom Larm fyldte Luften med Rædsel, og de saa' Havet fraadende og bølgende skylle ind over Landet. Da kom Kongens Datter frem i sit Vindue og raabte: „Fader! Vil Du lade mig dø?“ Kongen tog hende foran sig paa Sadlen og saa flygtede de ud ad den ene af Byens Porte, medens Bølgerne strømmede ind gennem den anden.

De galopperede ud i Mørket, men Bølgerne var med deres skrækkelige Fraaden og Brølen lige bag efter dem. Allerede naaede deres hvide Skum Hestenes Hove, da den gamle Helgen sagde til Kongen:

„Kast Eders Datter af Hesten, Herre Konge, ellers er I fortabt!“

Datteren skreg:

„Fader! Fader! rid ikke fra mig!“

Men Helgenen hævede sig op i Stigbøjlerne, hans Stemme rungede som Torden, og han forkyndte:

„Det er Guds Vilje!“

Saa gav Kongen sin Datter et Stød, men hun klamrede sig fast til ham, indtil han slyngede hende bagud, da greb Bølgerne hende straks og trak sig tilbage med hende, medens Kongen blev frelst.

Det døde Vand, som dækker over Ruinerne, er Vandet, der blev staaende tilbage over den urene og tilintetgjorte By.

Dette Sagn er altsaa en Slags Sodoma-Legende, omarbejdet til Brug for Damer.

Begivenheden, der fortælles, som om den var sket i Gaar, gik for sig i det fjerde Aarhundrede efter Kristi Fødsel.

Om Aftenen naaede jeg Douarnez.

Det er en lille Fiskerby, som vilde være Frankrigs mest berømte Badested, hvis den laa mindre afsides.

Hvad der skaber dens Ynde og Trylleri, er dens Bugt. Den ligger inderst inde i den og synes at betragte den lange, bløde Kystlinie, der runder sig med de skønneste Bøjninger og taber sig fjernt ude i de lette, gennemsigtige, hvide og blaa Taager, der stiger op fra Havet.

Den følgende Dag gik jeg videre til Quimper og om Natten blev jeg i Brest for straks næste Morgen at tage med Jernbanen til Paris.

CREUSOT

CREUSOT

Himlen er blaa, helt blaa, straalende af Solskin. Toget har lige passeret Montchanin. Langt borte, foran os, rejser sig en tyk sort Sky, der formørker Himlens klare blaa, en tung, ubevægelig Sky. Det er Røgen fra Creusot.

Toget kommer nærmere, og man begynder at kunne skelne noget inde i Skyen. Hundrede kæmpemæssige Skorstene slynger Røgslanger ud i Luften og andre, der er mindre høje, udspyer Damp. Det hele blander sig sammen, breder sig, dækker over Byen, fylder Gaderne, skjuler Himlen og slukker Solen.

Nu er det næsten helt mørkt. Kulstøvet, der svæver i Luften, stikker i Øjnene, pletter Huden og tilsmudser éns Linned. Husene er sorte, ligesom indgnedne med Sod, Brostene er sorte, Ruderne overdryssede med Kulstøv. En Lugt af Skorsten, af Tjære,

af Stenkul snører Halsen sammen og stemmer for Brystet, og undertiden tager en bedsk Smag af Jern, Smedie, brændende Metal og glødende Helvede Vejret fra én og faar én til uvilkaarlig at se i Vejret for at søge efter Himlens rene, frie og sunde Luft; men dèr oppe

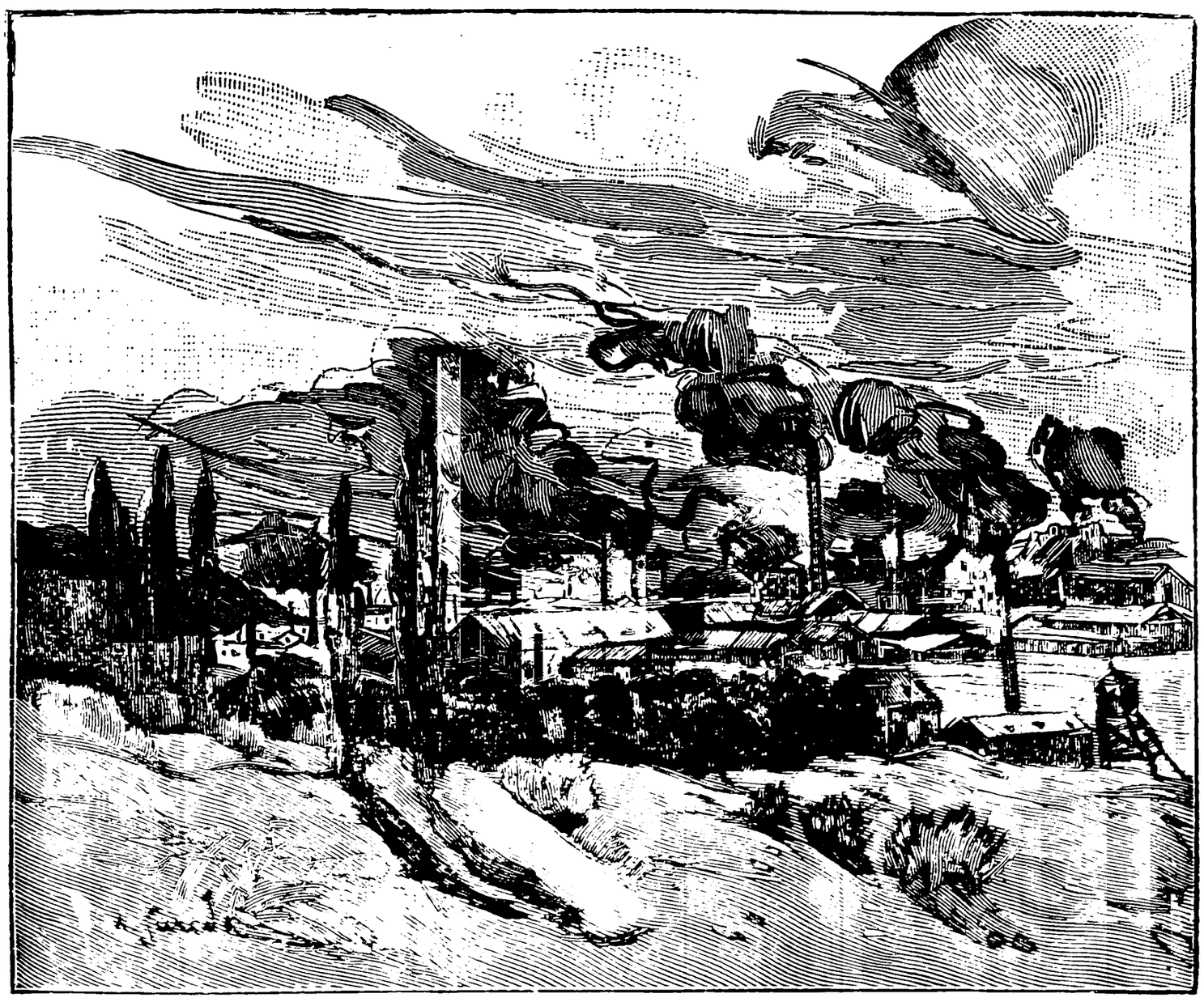

ser man kun den tætte og tykke Sky og i Højde med én selv de tusinde smaa svævende Kulpartikler.

Det er Creusot!

En dump og vedvarende Larm faar Jorden til at skælve, en Larm, sammensat af en tusindfoldig Larmen,

og med ganske korte Mellemrum overdøves den af et mægtigt Stød, som faar hele Byen til at ryste.

Lad os gaa ind i de Herrer Schneiders Fabrik.

Hvilket Eventyrrige! Det er Jernets Kongedømme, hvor Hans Majestæt Ilden hersker.

Ild alle Vegne! De vældige Bygninger, der, saa langt Øjet kan naa, fortsættes Række efter Række og er høje som Bjærge, er lige til Tagskægget fyldte med Maskiner, som drejer rundt, falder, stiger, krydses, snurrer, brummer, fløjter, hviner, knirker, rasler. Og alle arbejder de med Ild.

Her er store Baal, dèr lange slikkende Flammer og dèr, langt borte, glødende Jernblokke, som kommer, gaar, glider ud af Ovnene og ind mellem Tandhjulene, for paany at dukke frem og atter forsvinde over hundrede Gange, stadig skiftende Form og stadig lige røde. De graadige Maskiner æder denne Ild, denne skinnende Ild, knuser den, skærer i den, saver i den, presser den flad, trækker den ud, snor den og forvandler den til Lokomotiver, Skibe, Kanoner og tusinde andre forskellige Ting, fine som en Kunstners Ciselerarbejde og uhyre som en Kæmpes Værk, indviklede og sarte, brutale og mægtige.

Lad os prøve paa at se og forstaa, hvad der gaar for sig.

Vi gaar ind tilhøjre i en rummelig Hal, hvor fire vældige Maskiner er i Virksomhed. Deres Hjul, Slanger og Stempler bevæger sig med regelmæssig Langsomhed. Hvad udretter de? Ikke andet end at blæse Luft ind i de høje Ovne, hvori det smeltende Metal koger. Det er de kolossale Smeltediglers kæmpemæssige Lunger. De aander, intet mere, det er dem, som faar Uhyrerne til at leve og fordøje.

Og nu kommer vi til Diglerne. Der er to, hver ved sin Ende af en anden Hal. De er tykke som Taarne, sværmavede, brølende, og de udspyer et saadant Flammehav, at man ikke kan komme dem paa hundrede Meter nær, uden at éns Øjne blændes, éns Hud brændes og man stønner som i et romersk Bad.

Man har Indtrykket af, at det er en rasende Vulkan, man har foran sig. Ilden, der staar ud fra dens Mund, er hvid, og Synet kan ikke taale den; den slynges ud med en saadan Kraft og Larm, at ingen Sammenligning kan give nogen tydelig Forestilling derom.

Derinde koger Staalet, Bessemer-Staalet, som bruges til Jernbaneskinner. En ung, kraftig, smuk og alvorlig Mand med en stor sort Filthat paa Hovedet betragter opmærksomt Diglens skrækindjagende Aandepust. Han sidder foran et Hjul, der ligner Roret paa et Skib, og drejer det af og til rundt paa samme Maade

som en Styrmand. Øjeblikkelig stiger Diglens Vrede og den udspyer en Orkan af Flammer, thi Overstøberen har yderligere forhøjet den vældige Gennemtræk, der blæser igennem den.

Og stadig ligesom en Kaptajn fører Manden en lang Kikkert op for Øjnene for at se Ildens Farve. Han gør en Gestus, en Tipvogn kører frem og hælder mere Metal i det brølende Baal. Støberen undersøger paany de rasende Flammers Farve og pludselig, ved at dreje paa et andet lille Hjul, vipper han den mægtige Ovn om paa Siden. Den drejer sig langsomt, idet den slynger et rædselsvækkende Spring af Gnister op imod Hallens Tag, og hælder forsigtigt som en Elefant, der skal være yndefuld, nogle Draaber flammende Vædske i et Støbekar, som rykkes hen under den, saa retter den sig atter fnysende i Vejret.

En Mand bærer Ilden bort med sig. Den er ikke mere andet end en langagtig Klump, som bliver lagt ind under en Hammer, der bevæges ved Damp. Hammeren slaar, maser og forvandler det glødende Metal til en tynd Plade, som straks afkøles i Vand. En Tang griber den, knuser den, og Formanden undersøger omhyggeligt Massen, inden han giver Ordren: „Lad hælde".

Øjeblikkelig drejer Diglen sig atter om paa Siden og hælder som en Kammertjener, der fylder Glassene

omkring et Bord, den flammende Støbevædske, som den bærer i sit Skød, ned i en Række Beholdere, der er stillet i en Rundkreds omkring den.

Det ser ud, som om den bevægede sig paa en ganske naturlig Maade, som om den havde en Sjæl. Thi for at faa disse fantastiske Mekanismer til at udføre deres Arbejde, til at gaa, hamre, falde ned, rette sig op, dreje og snurre rundt, er det tilstrækkeligt at løfte en Vægtstang af Tykkelse som en Spadserestok eller trykke paa Knapper af Størrelse som Knappen i et elektrisk Ringeapparat. En mægtig Kraft, en vældig Aand synes at svæve over det hele og styre de vidunderlige Maskiners vægtige og nemme Bevægelser.

Med gennemstegt Ansigtshud og blodsprængte Øjne gaar vi udenfor.

Ude i fri Luft rager to Murstenstaarne op, altfor høje til at kunne være under et Tag. En uudholdelig Hede slaar ud fra dem. En Mand, der er bevæbnet med en Jernstang, hamrer løs paa dem nede ved Foden, indtil en Slags Kalkskal falder af. Endnu dybere driver han Stangen ind, og snart viser der sig et stærkt Ildskær og et lysende Punkt. Endnu to Stød og en Ildstrøm skyder frem og løber ind i Kanalerne, der er gravede i Jorden. Strømmen snor og bugter sig og flyder stadig videre. Det er det smeltede Metal, den

første raa Smeltemasse. Denne skrækkelige Flod er lige ved at tage Vejret fra én, og man flygter skyndsomst ind i de høje Bygninger, hvor Lokomotiverne, de store Maskiner og Krigsskibene bliver til.

Dèr inde løber alt rundt for én, man ved hverken ud eller ind, man taber Hovedet. Det er en Labyrinth af Haandtag, Hjul, Remme og snurrende Tandhjul. Ved hvert Skridt staar man foran et Uhyre, der bearbejder mørkt eller rødglødende Jern. Her er det Save, som gennemskærer kroptykke Plader, dèr Spidser, som trænger ned i Støbeblokkene og gennemstikker dem lige saalet som en Synaal et Stykke Klæde, og længere borte afskærer et andet Apparat ganske tynde Staalplader med samme Lethed som en Saks, der klipper i et Stykke Papir, — alt det er i Gang paa samme Tid som et fantastisk Folk af ondsindede og brølende Uhyrer. Og hele Tiden ser man Ild under Hamrerne, Ild i Ovnene, Ild alle Vegne, Ild over alt. Og hele Tiden faar et vældigt og regelmæssigt Brag, der overdøver Larmen fra Hjulene, Dampkedlerne, Amboltene og alle de mange forskellige Mekanismer, Jorden til at ryste. Det er Creusots store Støder, der arbejder.

Den er anbragt i den ene Ende af en uhyre stor Bygning, der rummer ti eller tolv andre. Alle falder med regelmæssige Mellemrum ned paa en hvidglødende

Blok, der udsender en Regn af Gnister og lidt efter lidt stødes flad, ruller sig sammen, eller antager en krum eller lige Form, alt efter Menneskenes Vilje.

Den store Støder vejer hundrede tusinde Kilogram og falder, som et Bjærg vilde falde, ned paa et Stykke rødglødende Staal, der er endnu vældigere end den selv. Ved hvert Stød spredes et Uvejr af Gnister til alle Sider, og man ser den tykke Masse, Uhyret bearbejder, blive tyndere.

Uden Ophør stiger og falder den med legende Lethed, sat i Bevægelse af en Mand, der let trykker paa en spinkel Vægtstang; den faar én til at tænke paa de skrækindjagende Dyr, som, efter hvad der fortælles i Æventyrene, i fordums Tider lod sig tæmme af smaa Børn.

Vi kommer ind i Valseværket. Det er et endnu forunderligere Skuespil. Røde Slanger bugter sig henad Gulvet, nogle saa tynde som Sejlgarn, andre tykke som Ankertove. Her har man Følelsen af at staa imellem umaadelige Sankt Hansorme, dèr at være omgivet af skrækkelige Boaslanger, thi her laves Staaltraad og dèr henne Jernbaneskinner.

Mænd, hvis Øjne er beskyttede af et metalagtigt Lærred og hvis Arme og Hænder er indsvøbte i Læder, kaster det evigt glødende Jern ind i Maskinens

Gab. Maskinen griber det, haler det ud, trækker det langt, haler igen og gør det stadig tyndere. Jernet krymper sig som et saaret Kryb, og synes at kæmpe for Livet, men det maa give efter og finde sig i at blive halet længere og længere ud, medens det stadig spyes ud og atter fanges af Uhyrets Staalkæber.

Dèr er Jernbaneskinnerne. Den rødglødende, tykke og firkantede Bessemer-Masse mægter ikke at staa imod, men strækker sig under det mekaniske Pres i Løbet af nogle Minutter ud og bliver en Skinne. En kæmpestor Sav skærer den af i dens nøjagtige Længde, og andre følger efter i en endeløs Række, uden at noget stanser eller forhaler det vældige Arbejde.

Endelig har vi set alt og kommer ud ligesaa sorte som Fyrbøderne, udmattede og næsten blindede. Og oppe over vore Hoveder svæver den tykke sorte Røg- og Kulsky, der naar højt op i Himlens Regioner.

Aa, hvor man længes efter nogle Blomster, en Mark, en Bæk og noget Græs, hvori man kan strække sig uden Tanker og uden anden Støj omkring sig end Vandets Rislen og en Hanes Galen i det fjerne!

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side
Havet	1
Algier	21
Provinsen Oran	29
Bou-Amama	49
Provinsen Algier	67
Zar'ez	107
Kabylien-Bougie	187
Constantine	221
En Baderejse	231
I Brètagne	255
Creusot	291

Kejserlig russisk

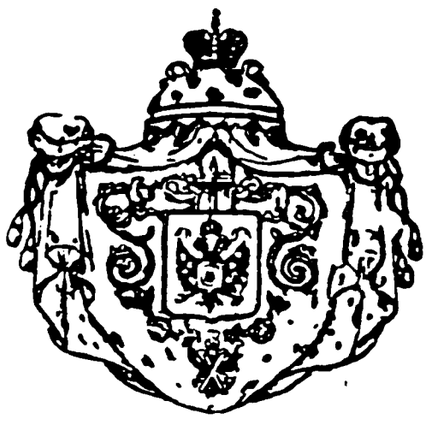

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. 1/2 Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. 1/2 Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i løs Vægt og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
á 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. Telef. 3282.

Tlf. 17053.

Pianoer

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78.
(lige ved Frederiksborggade).

Husk!
Nr. 11.

Husk!
Nr. 11.

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAAND- SOM HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

Husk, at i Nr. 11 paa Købmagergade, der bor

Mesenborg

Nordisk Parti Lager

Alle Sorter **Manufakturvarer** indkøbte i Partier og af Fallitboer. — **Altid billigst.** —

Mesenborg

Købmagergade 11, ligefor Silkegade.

Husk!
Nr. 11.

Husk!
Nr. 11.

Pengeskabe

forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaile.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Alt Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, Nørrevoldgade 22 (midt for Ørstedsparken)

Butik Telf. H 223. Værksted Telf. 29536 x.

LARSEN & NIELSEN,

•••12, Pilestræde 12•••

(tidligere Kronprinsensgade 6)

Landets bedste og billigste Væveri- & Manufacturhus.

Brude-Udstyr. Linned-Udstyr. Senge-Udstyr.

J. COHENS BOGTRYKKERIER
(GEORG A. BACH)

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

Til de afsluttede Værker foreligger **komponerede Bind.** Løse Bind 90 Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandlere, Bogbindere og direkte fra Forlaget.

forhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

231. HEFTE

30 ØRE

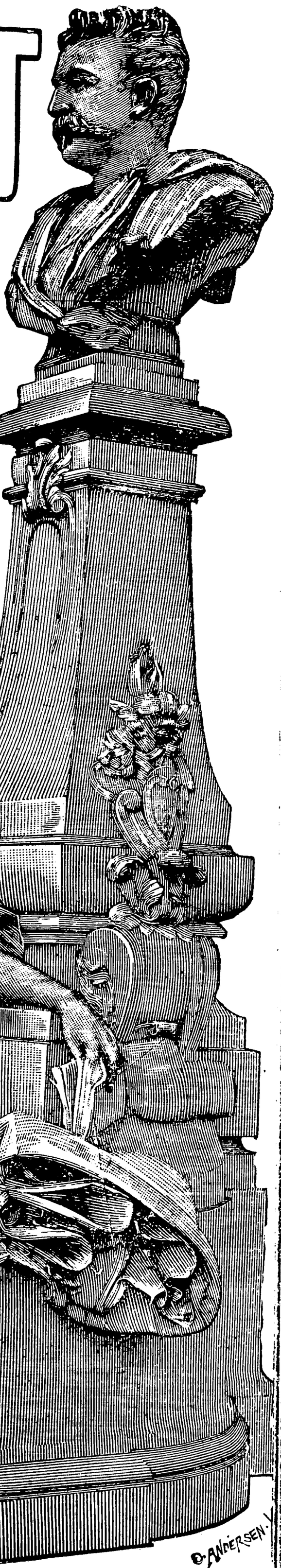

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris

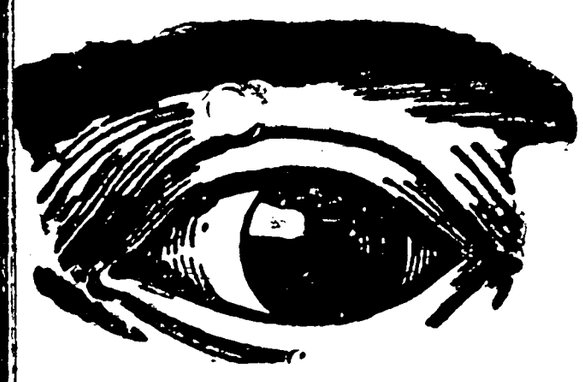

DANSKE ARGUS

NORDISK ANNONCEBUREAUS
AFDELING FOR

AVISUDKLIP

Købmagergade 38 3 ...

Tlf. 593—594

Fra

LUF BRØNNUM & Co.s

Udstyrslager,
Holbergsgade 4
(ligefor Studenterforeningen)
anbefales:
Emaill.Kogekar i alle Størrelser og **Façons,**
Bouillonskjedler,
Fiskekjedler,
Damp Gemyse-kjedler,
Klaretkjedler med tilhørende **Kurve,**
Sauterpander,
Plaatpander,
Puddingforme,
Franske Geléforme,
Amerik. Frysemaskiner,
Isforme,
Farsrande,
Eggepander med tilhørende **Forme.**
Bordknive,
Dessertknive,
Granchersaxe,
Stegelaag,
Omeletfade
samt
● ● ALT ● ●
henhørende til
Hus- & Køkken-Inventar

Priscouranter over alle Artikler med vedføjede Lister over samlede Udstyr tilsendes franco.

Telef. 1255.

CARL G. SCHERFIN.
Østerbros Vinhandel.
Østerbrogade 54. — Telef. 5054.

Største Lager af
Likører (83 Mærker).
Champagne (51 Mærker)
Whisky (67 Mærker).

Kurvekufferter.
Kurvemøbler.

Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.
12, Nørrebrogade 12.
Tlf. Nora 535.

Køb og Salg
af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af
Th. Johansens Antikvariat.
12-14 Fiolstræde **12-14**
vis à vis Universitetsbiblioteket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

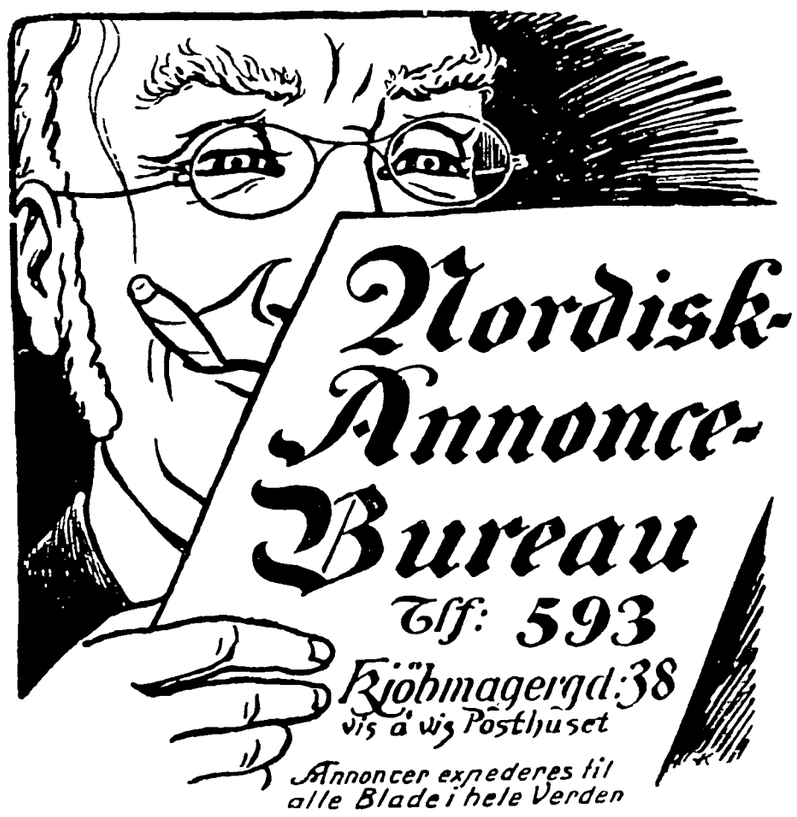

C. R. EVERS & Co's.
Maltpræparater,

som er de bedste, bør altid benyttes i denne

Influenza og Forkølelsestid.

Fabrik: Ø. Fasanvej 15.
København F. Telef. 3282,

WINKEL & MAGNUSSEN
KUNSTHANDEL
Mohr & Hvenegaard
Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik.
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7

Kejserlig russisk

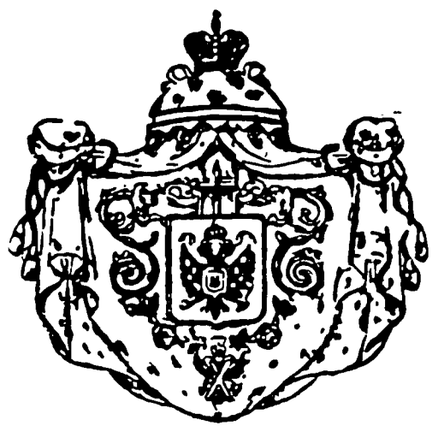

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. 1/2 Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. 1/2 Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i **løs Vægt** og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
à 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. ✱ Telef 3282

Tlf. 17053.

Pianoer

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78
(lige ved Frederiksborggade).

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAAND- SOM HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

LARSEN & NIELSEN,

12 Pilestræde 12

(tidligere Kronprinsensgade 6)

Landets Væveri- & Manufacturhus.

bedste og billigste

Brude-Udstyr ✱ Linned-Udstyr ✱ Senge-Udstyr.

Pengeskabe

forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaille.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Alt Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, Nørrevoldgade 22 (midt for Ørstedsparken)

Butik Telf. H. 223. Værksted Telf. 29536 x.

HISTORISKE ROMANER TIL KONFIRMATIONS- OG FEST-GAVER

CARL EWALD:

Kirstine Munk . . . . . 5 Kr. 25 Øre
Sofie Amalie Moth . . . . . 4 Kr. 25 Øre
Anna Sofie Reventlow . . . . . 4 Kr. 25 Øre
Dyveke . . . . . 6 Kr. 25 Øre
Grevinde Danner (2 Dele). . . . . 12 Kr. 50 Øre

Indbundne i rødt komponeret Skindbind (med Vaaben i Guld)
2 Kr. mere pr. Bind

OLGA EGGERS:

Venedigs Datter (Catarina Carnaro) med Forsatsbillede efter Tizians Maleri . . . . . 5 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 7 Kr.

HARALD TANDRUP:

Poul Klingenbergs Datter, med Forsatsbillede efter Akvarel af Rasmus Christiansen. . . 2 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 3 Kr. 40 Øre

Faas hos alle Boghandlere og paa

forh. **A. CHRISTIANSENS FORLAG**

HERMANN-PETERSEN
:: KØBENHAVN K. ::

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. — KBHVN.

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

Til de afsluttede Værker foreligger
komponerede Bind. Løse Bind 9
Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandler
Bogbindere og direkte fra Forlaget.

---

forhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

232. HEFTE

30 ØRE

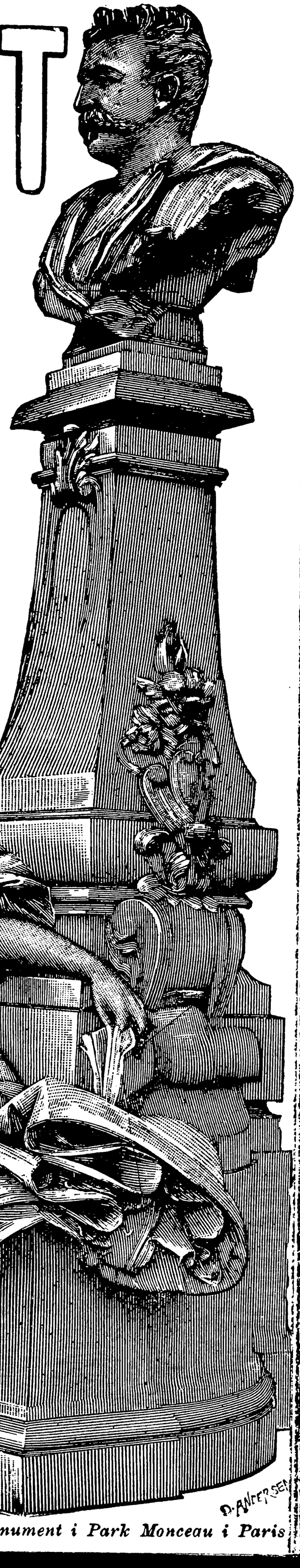

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris

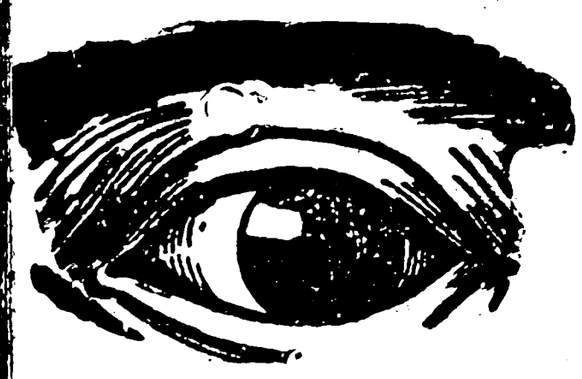

DANSKE ARGUS

NORDISK ANNONCEBUREAUS
AFDELING FOR

AVISUDKLIP

Købmagergade 38 3

Tlf. 593—594

Fra

LUF BRØNNUM & Co.s

Udstyrslager,

Holbergsgade 4

(ved for Studenterforeningen)

anbefales:

Emaill.Kogekar i alle Størrelser og **Façons,**
Koullionskjedler,
Fiskekjedler,
Damp Gemyse- kjedler,
Klaretkjedler med tilhørende **Kurve,**
Vauterpander,
Flaatpander,
Puddingforme,
Franske Geléforme,
Emerik. Frysemaskiner,
Isforme,
Varsrande,
Eggepander med tilhørende **Forme.**
Kordknive,
Dessertknive,
Granchersaxe,
tegelaag,
meletfade

samt

● ● ALT ● ●

henhørende til

Hus- & Køkken- - - Inventar - -

Prisconranter over alle Artikler med vedføjede Lister over samlede Udstyr tilsendes franco.

Telef. 1255.

CARL G. SCHERFIN.

Østerbros Vinhandel.

Østerbrogade 54. — Telef. 5054.

Største Lager af

Likører (83 Mærker).
Champagne (51 Mærker) (Lager
Whisky (67 Mærker).

Kurvekufferter. Kurvemøbler.

Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.

12, Nørrebrogade 12.

Tlf. Nora 535.

Køb og Salg

af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af

Th. Johansens Antikvariat.

12-14 Fiolstræde **12-14**

vis à vis Universitetsbiblioteket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

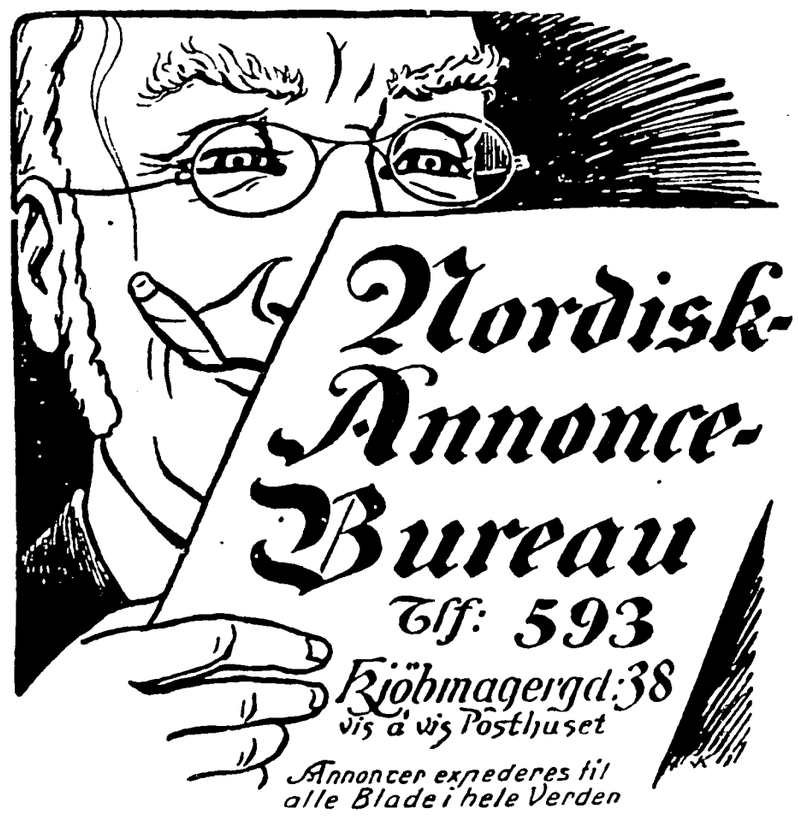

C. R. EVERS & Co's

Maltpræparater,

som er de bedste, bør altid benyttes i denne

Influenza og Forkølelsestid.

Fabrik: Ø. Fasanvej 15.

København F. Telef. 3282,

WINKEL & MAGNUSSENS KUNSTHANDEL

Mohr & Hvenegaard

Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik.
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7

Kejserlig russisk

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. 1/2 Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. 1/2 Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i løs Vægt og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
à 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. ✱ Telef 3282

Tlf. 17053.

Pianoer

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78
(lige ved Frederiksborggade).

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAANDSOM. HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

LARSEN & NIELSEN,

12 Pilestræde 12

(tidligere Kronprinsensgade 6)

Tørdets
Væveri- & Manufacturhus.

bedste og billigste

Brude-Udstyr ◆ Linned-Udstyr ◆ Senge-Udstyr.

Pengeskabe forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaille.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Alt Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, Nørrevoldgade 22 (midt for Ørstedsparken)

Butik Telf. H. 223. Værksted Telf. 29536 x.

HISTORISKE ROMANER TIL KONFIRMATIONS- OG FEST-GAVER

CARL EWALD:

Kirstine Munk	5 Kr. 25 Øre
Sofie Amalie Moth	4 Kr. 25 Øre
Anna Sofie Reventlow	4 Kr. 25 Øre
Dyveke	6 Kr. 25 Øre
Grevinde Danner (2 Dele)	12 Kr. 50 Øre

Indbundne i rødt komponeret Skindbind (med Vaaben i Guld)
2 Kr. mere pr. Bind

OLGA EGGERS:

Venedigs Datter (Catarina Carnaro) med Forsatsbillede efter Tizians Maleri . . . . . 5 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 7 Kr.

HARALD TANDRUP:

Poul Klingenbergs Datter, med Forsatsbillede efter Akvarel af Rasmus Christiansen . . . 2 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 3 Kr. 40 Øre

Faas hos alle Boghandlere og paa

forh. **A. CHRISTIANSENS FORLAG**

HERMANN-PETERSEN
:: KØBENHAVN K. ::

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. — KBHVN.

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

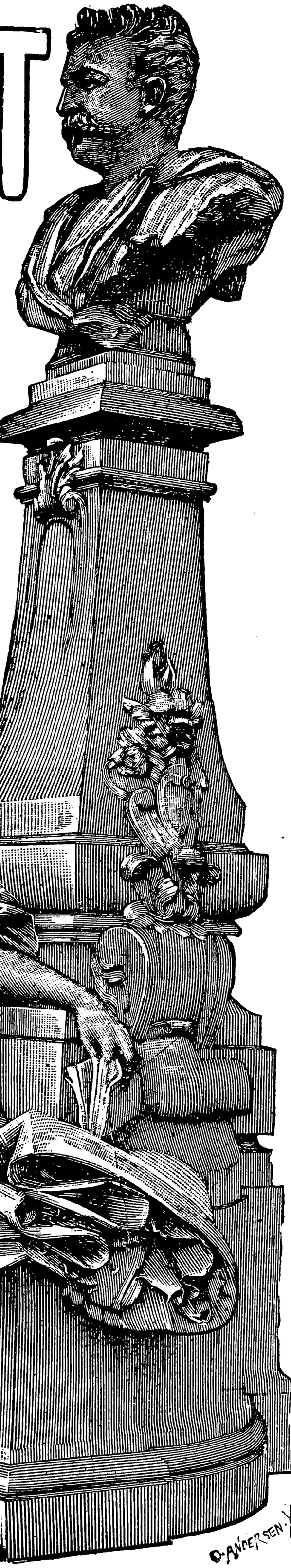

Til de afsluttede Værker foreligger
komponerede Bind. Løse Bind 9
Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandler
Bogbindere og direkte fra Forlaget.

---

drolforhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

R 233. HEFTE
30 ØRE

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris

DANSKE ARGUS

NORDISK ANNONCEBUREAUS
AFDELING FOR

AVISUDKLIP

Købmagergade 34b

Tlf. 593—594

Fra

OLUF BRØNNUM & Co.s

Udstyrslager,

4 Holbergsgade 4

(ligefor Studenterforeningen)

anbefales:

Email.Kogekar i **alle Størrelser** og **Façons,**
Boullionskjedler,
Fiskekjedler,
Damp Gemyse- kjedler,
Klaretkjedler med tilhørende **Kurve,**
Sauterpander,
Plaatpander,
Buddingforme,
Franske Geléforme,
Amerik. Frysemaskiner,
Isforme,
Farsrande,
Æggepander med tilhørende **Forme.**
Bordknive,
Dessertknive,
Tranchersaxe,
Stegelaag,
Omeletfade

samt

● ● ALT ● ●

henhørende til

Hus- & Køkken- Inventar

Priscouranter over alle Artikler med vedføjede Lister over samlede Udstyr tilsendes franco.

Telef. 1255.

CARL G. SCHERFIN.

Østerbros Vinhandel.

Østerbrogade 54. — Telef. 5054.

Største Lager af

Likører (83 Mærker).
Champagne (51 Mærker)
Whisky (67 Mærker).

Kurvekufferter. Kurvemøbler.

Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.

12, Nørrebrogade 12.

Tlf. Nora 535.

Køb og Salg

af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af

Th. Johansens Antikvariat.

12-14 Fiolstræde **12-14**

vis à vis Universitetsbiblioteket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

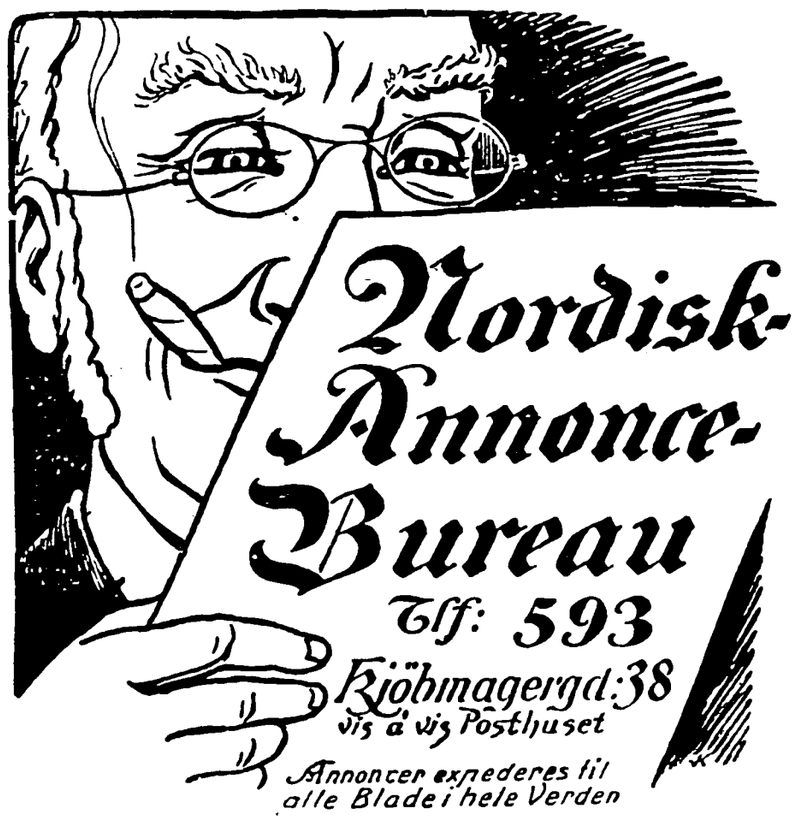

C. R. EVERS & Co's

Maltpræparater,

som er de bedste, bør altid benyttes i denne

Influenza og Forkølelsestid.

Fabrik: Ø. Fasanvej 15.

København F. Telef. 3282,

WINKEL & MAGNUSSEN

KUNSTHANDEL

Mohr & Hvenegaard

Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7

Kejserlig russisk

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. ½ Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. ½ Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i løs Vægt og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
à 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. ✻ Telef 3282

Tlf. 17053.

Pianoer

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78
(lige ved Frederiksborggade).

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAAND- SOM HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

Pengeskabe forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaille.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Alt Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, Nørrevoldgade 22 (midt for Ørstedsparken)

Butik Telf. H. 223. Værksted Telf. 29536 x.

LARSEN & NIELSEN,

12 Pilestræde 12

(tidligere Kronprinsensgade 6)

Tøjets bedste og billigste

Væver- & Manufacturhus.

Brude-Udstyr ◆ Linned-Udstyr ◆ Senge-Udstyr.

HISTORISKE ROMANER TIL KONFIRMATIONS- OG FEST-GAVER

CARL EWALD:

Kirstine Munk	5 Kr. 25 Øre
Sofie Amalie Moth	4 Kr. 25 Øre
Anna Sofie Reventlow	4 Kr. 25 Øre
Dyveke	6 Kr. 25 Øre
Grevinde Danner (2 Dele)	12 Kr.—50 Øre

Indbundne i rødt komponeret Skindbind (med Vaaben i Guld)
2 Kr. mere pr. Bind

OLGA EGGERS:

Venedigs Datter (Catarina Carnaro) med Forsatsbillede efter Tizians Maleri . . . . . 5 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 7 Kr.

HARALD TANDRUP:

Poul Klingenbergs Datter, med Forsatsbillede efter Akvarel af Rasmus Christiansen . . . 2 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 3 Kr. 40 Øre

Faas hos alle Boghandlere og paa

forh. **A. CHRISTIANSENS FORLAG**

HERMANN-PETERSEN
:: KØBENHAVN K. ::

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. — KBHVN.

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

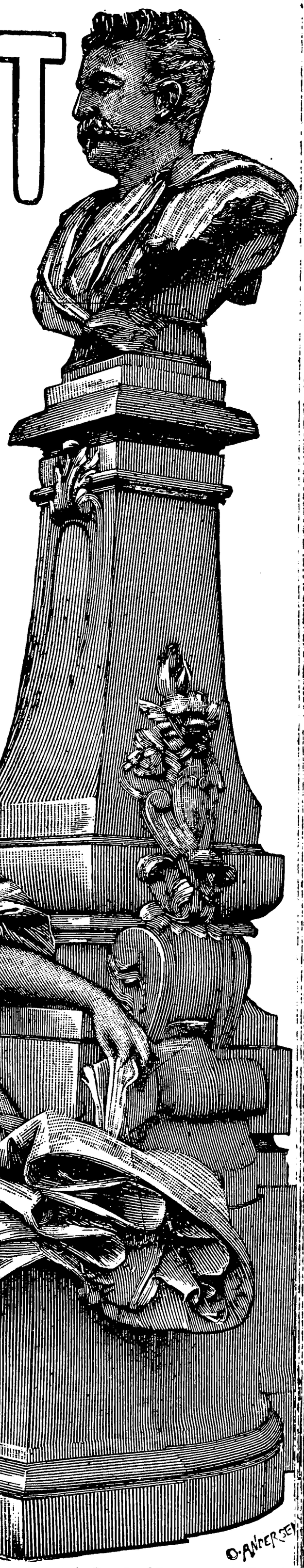

Til de afsluttede Værker foreligger
komponerede Bind. Løse Bind 9
Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandler
Bogbindere og direkte fra Forlaget.

---

forhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

234. HEFTE

30 ØRE

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris

DANSKE ARGUS

NORDISK ANNONCEBUREAUS
AFDELING FOR

AVISUDKLIP

Købmagergade 38
Tlf. 593—594

Fra
UF BRØNNUM & Co.s
lstyrslager,
Holbergsgade 4
for Studenterforeningen)
anbefales:
ail.Kogekar i **alle** **tørrelser** og **Fa-ons,**
ullionskjedler,
kekjedler,
mp Gemyse- · · jedler,
retkjedler med tilørende **Kurve,**
uterpander,
atpander,
ddingforme,
anske Geléforme,
erik. Frysema-kiner,
orme,
rsrande,
gepander med tilørende **Forme.**
rdknive,
ssertknive,
anchersaxe,
gelaag,
eletfade
samt
● ALT ● ●
henhørende til
lus- & Køkken- · Inventar · ·

scouranter over alle ikler med vedføjede ter over samlede Udyr tilsendes franco.

Telef. 1255.

CARL G. SCHERFIN.
Østerbros Vinhandel.
Østerbrogade 54. — Telef. 5054.

Største Lager af
Likører (83 Mærker).
Champagne (51 Mærker).
Whisky (67 Mærker).

Kurvekufferter.
Kurvemøbler.

Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.
12, Nørrebrogade 12.
Tlf. Nora 535.

Køb og Salg
af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af
Th. Johansens Antikvariat.
12-14 Fiolstræde **12-14**
vis à vis Universitetsbiblioteket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

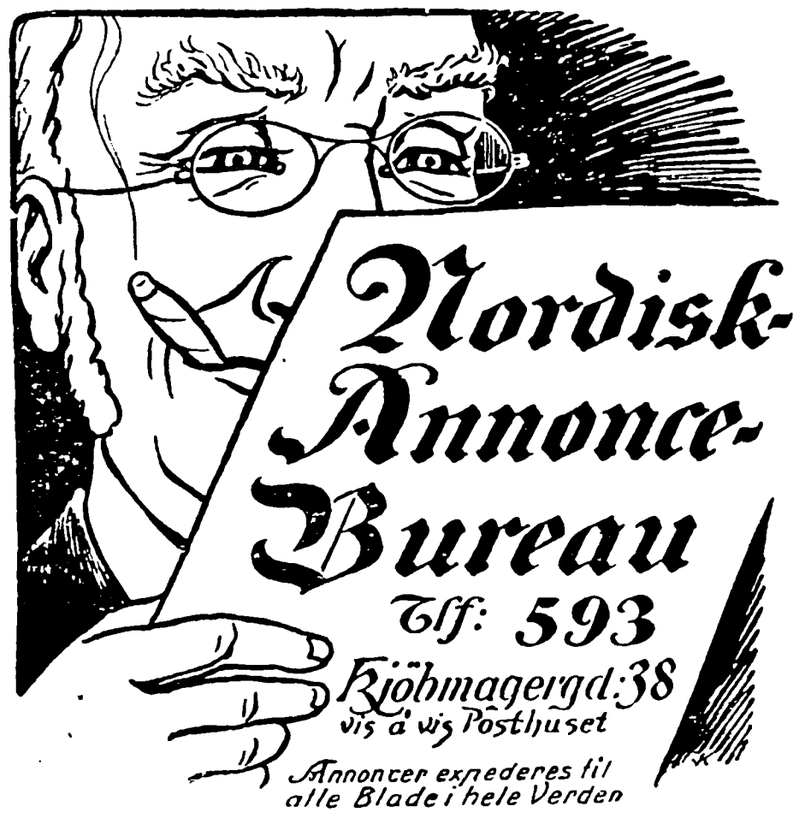

C. R. EVERS & Co's
Maltpræparater,

som er de bedste, bør altid benyttes i denne

Influenza og Forkølelsestid.

Fabrik: Ø. Fasanvej 15.
København F. Telef. 3282,

WINKEL & MAGNUSSENS KUNSTHANDEL
Mohr & Hvenegaard

Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik.
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7

Kejserlig russisk

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. 1/2 Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. 1/2 Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i **løs Vægt** og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
à 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. ✻ **Telef 3282**

TLF. 17053.

Pianoer

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78
(lige ved Frederiksborggade).

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAAND- SOM HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

LARSEN & NIELSEN,

12 Pilestræde 12

(tidligere Kronprinsensgade 6)

Tørdets Væveri- & Manufacturhus.

bedste og billigste

Brude-Udstyr ● Linned-Udstyr ● Senge-Udstyr.

Pengeskabe

forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaille.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Alt Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, **Nørrevoldgade 22**
(midt for Ørstedsparken)

Butik Telf. H. 223. Værksted Telf. 29536 x.

HISTORISKE ROMANER TIL KONFIRMATIONS- OG FEST-GAVER

CARL EWALD:

Kirstine Munk	5 Kr. 25 Øre
Sofie Amalie Moth	4 Kr. 25 Øre
Anna Sofie Reventlow	4 Kr. 25 Øre
Dyveke	6 Kr. 25 Øre
Grevinde Danner (2 Dele)	12 Kr. 50 Øre

Indbundne i rødt komponeret Skindbind (med Vaaben i Guld)
2 Kr. mere pr. Bind

OLGA EGGERS:

Venedigs Datter (Catarina Carnaro) med Forsatsbillede efter Tizians Maleri . . . . . 5 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 7 Kr.

HARALD TANDRUP:

Poul Klingenbergs Datter, med Forsatsbillede efter Akvarel af Rasmus Christiansen . . . 2 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 3 Kr. 40 Øre

Faas hos alle Boghandlere og paa

forh. **A. CHRISTIANSENS FORLAG**

HERMANN-PETERSEN
:: KØBENHAVN K. ::

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. — KBHVN.

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

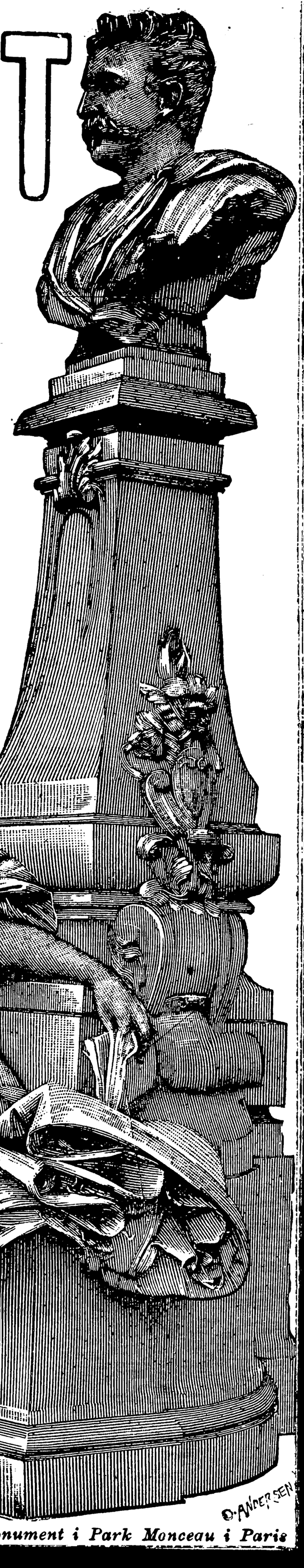

Til de afsluttede Værker foreligger
komponerede Bind. Løse Bind 9
Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandlere,
Bogbindere og direkte fra Forlaget.

---

forhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

235. HEFTE

30 ØRE

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris

DANSKE ARGUS

NORDISK ANNONCEBUREAUS
AFDELING FOR

AVISUDKLIP

Købmagergade 38

Tlf. 593—594

Fra

UF BRØNNUM & Co.s

Istyrslager,
Holbergsgade 4
(or Studenterforeningen)
anbefales:
ail. Kogekar i **alle tørrelser** og **Fa-ons,**
ullionskjedler,
kekjedler,
mp Gemyse- · · jedler,
retkjedler med til-ørende **Kurve,**
uterpander,
atpander,
ddingforme,
anske Geléforme,
ierik. Frysema-kiner,
orme,
rsrande,
gepander med til-ørende **Forme.**
rdknive,
ssertknive,
anchersaxe,
gelaag,
eletfade
samt
● ALT ● ●
henhørende til
us- & Køkken- · Inventar · ·

scouranter over alle ikler med vedføjede er over samlede Ud-vr tilsendes franco.

Telef. 1255.

CARL G. SCHERFIN.
Østerbros Vinhandel.
Østerbrogade 54. — Telef. 5054.

Største Lager af
Likører (83 Mærker).
Champagne (51 Mærker).
Whisky (67 Mærker).

Kurvekufferter.
Kurvemøbler.

Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.
12, Nørrebrogade 12.
Tlf. Nora 535.

Køb og Salg
af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af
Th. Johansens Antikvariat.
12-14 Fiolstræde **12-14**
vis à vis Universitetsbiblioteket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

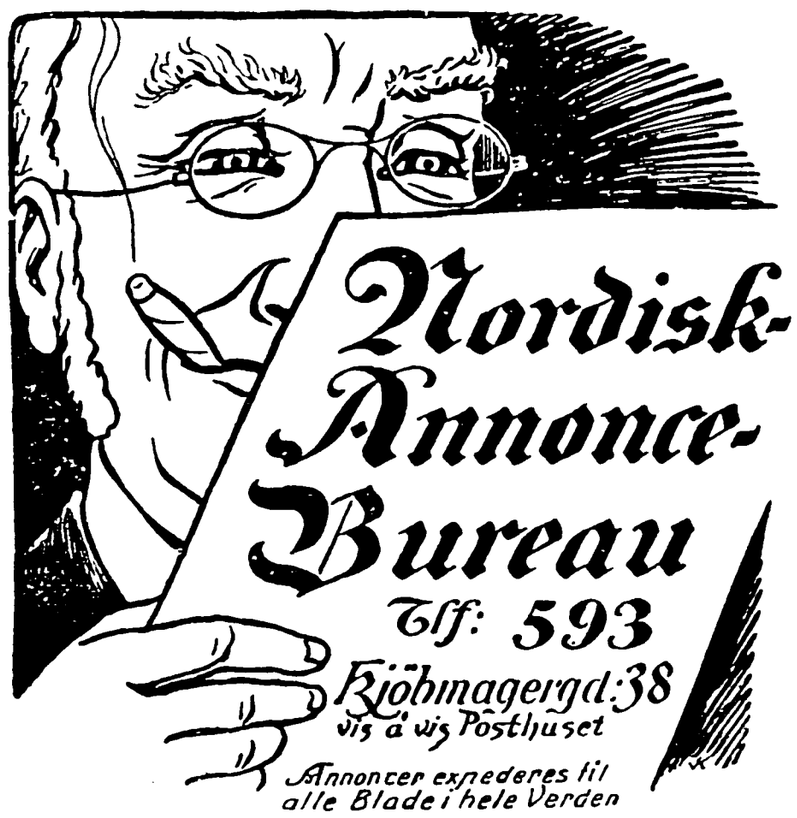

C. R. EVERS & Co's
Maltpræparater,

som er de bedste, bør altid benyttes i denne

Influenza og **Forkølelsestid.**

Fabrik: Ø. Fasanvej 15.
København F. Telef. 3282,

WINKEL & MAGNUSSENS KUNSTHANDEL
Mohr & Hvenegaard

Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik.
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7

Kejserlig russisk

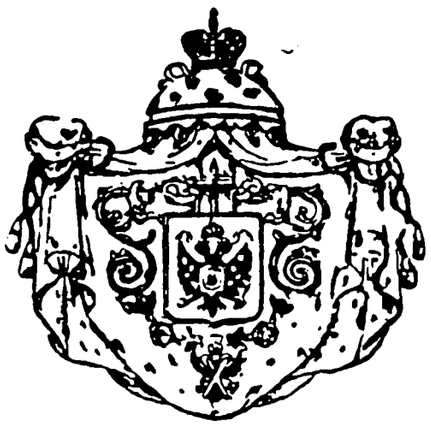

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. 1/2 Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. 1/2 Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i **løs Vægt** og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
à 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. ✱ **Telef 3282**

Tlf. 17053.

Pianoer

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78
(lige ved Frederiksborggade).

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAANDSOM HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

LARSEN & NIELSEN,

12 Pilestræde 12

(tidligere Kronprinsensgade 6)

Tørdets Væveri- & Manufacturhus.

bedste og billigste

Brude-Udstyr ✱ Linned-Udstyr ✱ Senge-Udstyr.

Pengeskabe

forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaille.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Alt Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, Nørrevoldgade 22 (midt for Ørstedsparken)

Butik Telf. H. 223. Værksted Telf. 29536 x.

HISTORISKE ROMANER TIL KONFIRMATIONS- OG FEST-GAVER

CARL EWALD:

Kirstine Munk . . . . . 5 Kr. 25 Øre
Sofie Amalie Moth . . . . . 4 Kr. 25 Øre
Anna Sofie Reventlow . . . . . 4 Kr. 25 Øre
Dyveke . . . . . 6 Kr. 25 Øre
Grevinde Danner (2 Dele). . . . . 12 Kr. 50 Øre

Indbundne i rødt komponeret Skindbind (med Vaaben i Guld)
2 Kr. mere pr. Bind

OLGA EGGERS:

Venedigs Datter (Catarina Carnaro) med Forsatsbillede efter Tizians Maleri . . . . . 5 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 7 Kr.

HARALD TANDRUP:

Poul Klingenbergs Datter, med Forsatsbillede efter Akvarel af Rasmus Christiansen. . . 2 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 3 Kr. 40 Øre

Faas hos alle Boghandlere og paa

forh. A. CHRISTIANSENS FORLAG
HERMANN-PETERSEN
:: KØBENHAVN K. ::

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. — KBHVN.

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

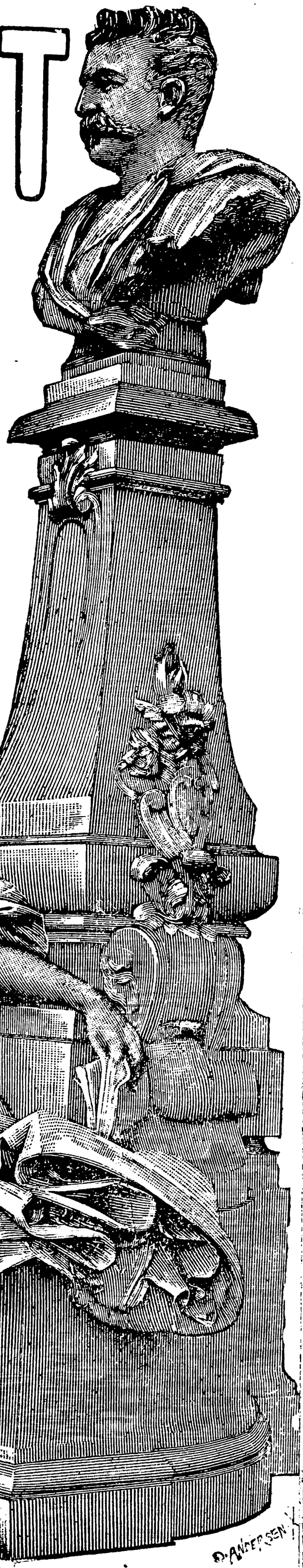

Til de afsluttede Værker foreligger
komponerede Bind. Løse Bind 9
Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandlere,
Bogbindere og direkte fra Forlaget.

ot forhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

236. HEFTE

30 ØRE

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris

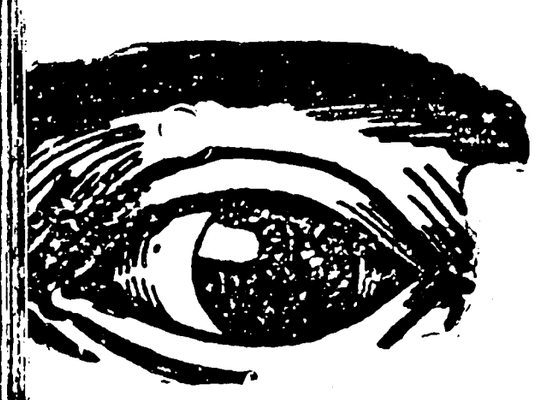

DANSKE ARGUS

NORDISK ANNONCEBUREAUS
AFDELING FOR

AVISUDKLIP

Købmagergade 38
Tlf. 593—594

Fra

UF BRØNNUM & Co.s

styrslager,
Holbergsgade 4
or Studenterforeningen)
anbefales:
ail. Kogekar i alle tørrelser og **Fa-ons,**
ullionskjedler,
kekjedler,
mp Gemyse- · · jedler,
retkjedler med til-ørende **Kurve,**
uterpander,
atpander,
ddingforme,
anske Geléforme,
herik. Frysema-kiner,
orme,
rsrande,
ggepander med til-ørende **Forme.**
rdknive,
ssertknive,
anchersaxe,
ggelaag,
heletfade
samt
· ● ALT ● ·
henhørende til
lus- & Køkken- · Inventar · ·

scouranter over alle tikler med vedføjede ter over samlede Ud-yr tilsendes franco.

Telef. 1255.

CARL G. SCHERFIN.
Østerbros Vinhandel.
Østerbrogade 54. — Telef. 5054.

Største Lager af
Likører (83 Mærker).
Champagne (51 Mærker).
Whisky (67 Mærker).

Kurvekufferter.
Kurvemøbler.
Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.
12, Nørrebrogade 12.
Tlf. Nora 535.

Køb og Salg
af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af
Th. Johansens Antikvariat.
12-14 Fiolstræde **12-14**
vis à vis Universitetsbiblioteket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

C. R. EVERS & Co's
Maltpræparater,

som er de bedste, bør altid benyttes i denne

Influenza og Forkølelsestid.

Fabrik: Ø. Fasanvej 15.
København F. Telef. 3282,

WINKEL & MAGNUSSENS
KUNSTHANDEL
Mohr & Hvenegaard

Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik.
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7

Kejserlig russisk

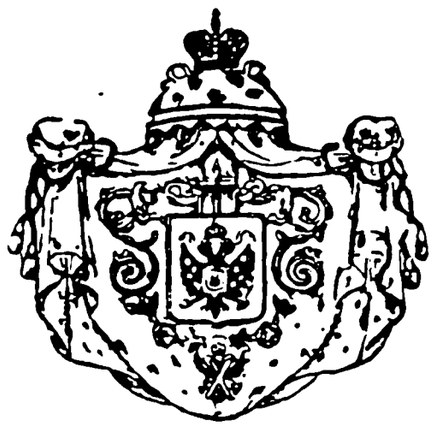

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. 1/2 Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. 1/2 Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i **løs Vægt** og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
à 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. ✱ **Telef 3282**

Tlf. 17053.

Pianoer

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78
(lige ved Frederiksborggade).

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAANDSOM HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

LARSEN & NIELSEN,

12 Pilestræde 12
(tidligere Kronprinsensgade 6)

Tørdets Væveri- & Manufacturhus.

Brude-Udstyr ◆ Linned-Udstyr ◆ Senge-Udstyr.

bedste og billigste

Pengeskabe

forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaille.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Alt Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, **Nørrevoldgade 22** (midt for Ørstedsparken)

Butik Telf. H. 223. Værksted Telf. 29536 x.

HISTORISKE ROMANER TIL KONFIRMATIONS- OG FEST-GAVER

CARL EWALD:

Kirstine Munk	5 Kr. 25 Øre
Sofie Amalie Moth	4 Kr. 25 Øre
Anna Sofie Reventlow	4 Kr. 25 Øre
Dyveke	6 Kr. 25 Øre
Grevinde Danner (2 Dele)	12 Kr. 50 Øre

Indbundne i rødt komponeret Skindbind (med Vaaben i Guld)
2 Kr. mere pr. Bind

OLGA EGGERS:

Venedigs Datter (Catarina Carnaro) med Forsatsbillede efter Tizians Maleri . . . . . 5 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 7 Kr.

HARALD TANDRUP:

Poul Klingenbergs Datter, med Forsatsbillede efter Akvarel af Rasmus Christiansen . . . 2 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 3 Kr. 40 Øre

Faas hos alle Boghandlere og paa

forh. A. CHRISTIANSENS FORLAG

HERMANN-PETERSEN
:: KØBENHAVN K. ::

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. — KBHVN.

MAUPASSANT SAMLEDE VÆRKER

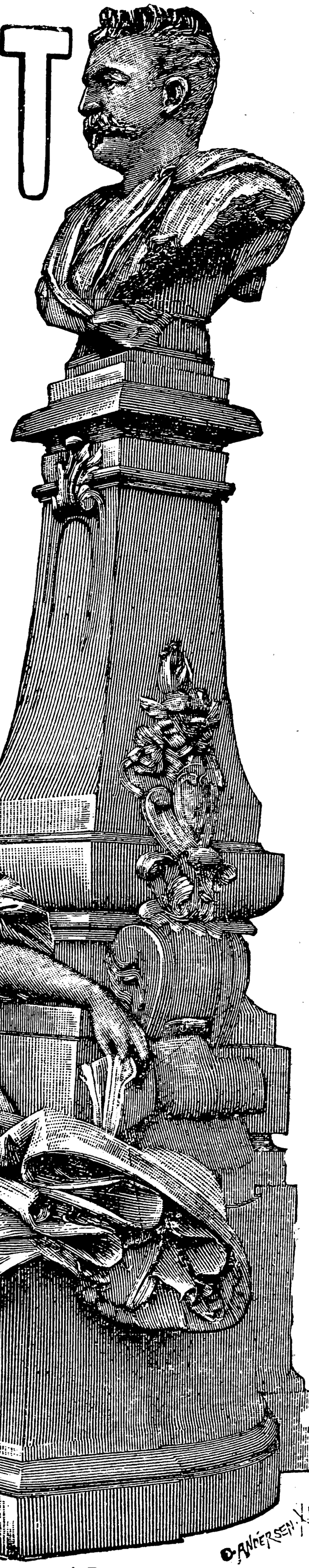

Til de afsluttede Værker foreligger
komponerede Bind. Løse Bind
Øre. Bind og Indbinding 140 Øre.

Kan bestilles hos alle Boghandlere,
Bogbindere og direkte fra Forlaget.

---

ol forhen **A. CHRISTIANSENS FORLAG**
(Hermann-Petersen)
KØBENHAVN

237. HEFTE

30 ØRE

Guy de Maupassants Monument i Park Monceau i Paris

jeste Udmærkelse

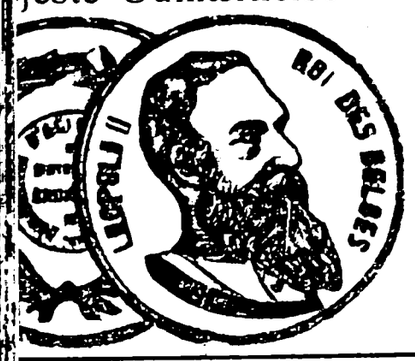

Fru Urania Monti

Eneste **Specialist i Haarfarver** og Haaressentser. — Største **Udvalg.**
Kun ægte, naar denne Cliche findes paa **Brugsanvisningen.**
13 — GOTHERSGADE — 13

Fra
F BRØNNUM & Co.s
styrslager,
olbergsgade 4
r Studenterforeningen)
anbefales:
il. Kogekar i alle **ørrelser** og **Fa-ns,**
llonskjedler,
ekjedler,
p Gemyse- · · edler,
etkjedler med til-rende **Kurve,**
terpander,
tpander,
dingforme,
nske Geléforme,
rik. Frysema-kiner,
rme,
srande,
jepander med til-rende **Forme.**
dknive,
sertknive,
nchersaxe,
gelaag,
letfade
samt
● ALT ● ●
henhørende til
us- & Køkken- · Inventar · ·

couranter over alle kler med vedføjede er over samlede Ud-r tilsendes franco.
Telef. 1255.

CARL G. SCHERFIN.
Østerbros Vinhandel.
Østerbrogade 54. — Telef. 5054.

Største Lager af
Likører (83 Mærker).
Champagne (51 Mærker).
Whisky (67 Mærker).

Kurvekufferter.
Kurvemøbler.

Stort Udvalg.
Billige Priser.

E. G. Bülow.
12, Nørrebrogade 12.
Tlf. Nora 535.

Køb og Salg
af brugte Bøger.

Størst Fordel bydes af
Th. Johansens Antikvariat.
12-14 Fiolstræde **12-14**
vis à vis Universitetsbiblioteket.

Kataloger over brugte Bøger sendes gratis overalt.

Forlovelsesringe

Kontrolleret 14 og 18 Karat

Stort Udvalg i billige

Guld- og Sølv-Varer

25 - Grønnegade - 25
ligefor Ny Østergade

H. PLATE

Massage og svensk Sygegymnastik
Fodpleje
MARIE HANSEN
exam. Masseuse
Østergade 12 [3] — Telefon Byen 1358 x

C. R. EVERS & Co's
Maltpræparater,

som er **de bedste**, bør altid benyttes i denne
Influenza og Forkølelsestid.

Fabrik: Ø. Fasanvej 15.
København F. Telef. 3282,

WINKEL & MAGNUSSENS KUNSTHANDEL
Mohr & Hvenegaard

Indrammede Billeder — Gamle Kobberstik.
Alle Slags Reparationer — Kunstindustri.

HØJBROPLADS 7

Kejserlig russisk

Hofleverandør

C. R.

EVERS

& Co.

Maltextraktøl

(dansk Sundhedsøl)
à 40 Øre pr. 1/2 Fl.

Export-Malt-Extrakt

(skattefrit)
à 25 Øre pr. 1/2 Fl.

Maltsaft

i Glas & Dunke
til
Maltkur i Hjemmet.
Forlang Brugsanv.

Malt-Bolscher

Menthol do.

Ingefær do.

m. m.
i løs Vægt og i gule,
ovale Blikdaaser
à 15 og 25 Øre.

Sodapastiller

(store og smaa)
i løs Vægt, i Ruller
og i Æsker
à 10 og 25 Øre.

Fabrik:
Østre Fasanvej 15
Københ. F. ✱ Telef 3282

Pianoer

Tlf. 17053.

nye og brugte, sælges og udlejes billigst med fuld Garanti paa moderateste Vilkaar.

Nørrevoldgade 78
(lige ved Frederiksborggade).

NORDISK KUNSTANSTALT

VESTERBROGADE 67⁴ (Westend)
TLF. 4481

LYSTRYK, SAAVEL PAA HAAND- SOM HURTIGPRESSE

CLICHEANSTALT

LARSEN & NIELSEN,

12 Pilestræde 12

(tidligere Kronprinsensgade 6)

Lærdets Væveri- & Manufacturhus.

Brude-Udstyr ✱ Linned-Udstyr ✱ Senge-Udstyr.

bedste og billigste

Pengeskabe

forfærdiget af bedste udsøgt Materiale.

Belønnet med Guldmedaille.

Pengekasser, Dokumentkasser

fra 10 Kr.

Ait Kunstsmedearbejde udføres.

Peter Sørensen, Nørrevoldgade 22
(midt for Ørstedsparken)
Butik Telf. H. 223. Værksted Telf. 29536 x.

HISTORISKE ROMANER TIL KONFIRMATIONS- OG FEST-GAVER

CARL EWALD:

Kirstine Munk . . . . . 5 Kr. 25 Øre
Sofie Amalie Moth . . . . . 4 Kr. 25 Øre
Anna Sofie Reventlow . . . . . 4 Kr. 25 Øre
Dyveke . . . . . 6 Kr. 25 Øre
Grevinde Danner (2 Dele). . . . . 12 Kr. 50 Øre

Indbundne i rødt komponeret Skindbind (med Vaaben i Guld)
2 Kr. mere pr. Bind

OLGA EGGERS:

Venedigs Datter (Catarina Carnaro) med Forsatsbillede efter Tizians Maleri . . . . . 5 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 7 Kr.

HARALD TANDRUP:

Poul Klingenbergs Datter, med Forsatsbillede efter Akvarel af Rasmus Christiansen. . . 2 Kr.

Indbunden i komponeret Bind 3 Kr. 40 Øre

Faas hos alle Boghandlere og paa

forh. **A. CHRISTIANSENS FORLAG**

HERMANN-PETERSEN
:: KØBENHAVN K. ::

SAMLEDE VÆRKER AF

GUY DE MAUPASSANT

I SOLEN

Paa Dansk ved

LOULOU LASSEN

Illustreret af

ANDRÉ SURÉDA

Træsnit af

G. LEMOINE

PARIS BERLIN LEIPZIG

SOCIÉTÉ D'ÉDITIONS LITTÉRAIRES ET ARTISTIQUES

Librairie POUL OLLENDORF

fh. A. CHRISTIANSENS FORLAG

(HERMANN-PETERSEN)

KØBENHAVN

Af

GUY DE MAUPASSANTS

SAMLEDE VÆRKER

PAA DANSK VED LOULOU LASSEN

er hidtil udkommet:

ET LIV (Ill. af A. Leroux). Pris Kr. 4.20, indb. i komp. Bind Kr. 5.60.
SMUKKE VEN (Ill. af F. Bac). Pris Kr. 6.45, indb. i komp. Bind Kr. 7.85.
VED BADESTEDET MONT ORIOL (Ill. af F. Bac). Pris Kr. 5,10, indb. i komp. Bind Kr. 6.50.
STÆRK SOM DØDEN (Ill. af André Brouillet). Pris Kr. 4.45, indb. i komp, Bind Kr. 5.85.
VORT HJÆRTE (Ill. af René Lelong). Pris Kr. 3.50, indb i komp. Bind Kr. 4.90.
FRØKEN FIFI (Ill. af L. Vallet). Pris Kr. 2.40, indb. i komp. Bind Kr. 3.80.
FLOMMEN (Ill. af Jeanniot). Pris Kr. 3.90, indb. i komp. Bind Kr. 5.30.
FRU TELLIERS PENSIONAT (Ill. af René Lelong). Pris Kr. 3.30, indb. i komp. Bind Kr. 4.70.
SNEPPENS HISTORIER (Ill. af Lucien Barbut). Pris Kr. 2.85, indb. i komp. Bind Kr. 4.25.
MISS HARRIET (Ill. af Ch. Morel). Pris Kr. 3.85, indb. i komp. Bind Kr. 5.25.
I MAANESKIN (Ill. af Lucien Métivet). Pris Kr. 3.00, indb. i komp. Bind Kr. 4.40
MASKEN (Ill. af M. d. Lambert. Pris Kr. 3.00, indb. i komp. Bind Kr. 4.40.
VANDRELIV (Ill. af Lanos). Pris Kr. 2.75, indb. i komp. Bind Kr. 4.15.
FRU HUSSONS DYDSDRAGON (Ill. af V. Rottembourg). Pris Kr. 2.75, indb. i komp. Bind Kr. 4.15
SØSTRENE RONDOLI (Ill af René Lelong). Pris Kr. 3 25, indb. i komp. Bind Kr. 4 65.
PIERRE OG JEAN (Ill. af Geo-Dupuis). Pris Kr. 3.00, indb. i komp. Bind Kr. 4.40.
TIL VENSTRE HAAND (Ill. af Lobel-Riche). Pris Kr. 2.75, indb. i komp. Bind Kr. 4.15
YVETTE (Ill. af Cortazzo). Pris Kr. 3.00, indb. i komp. Bind Kr. 4.40.
KÆRLIGHED (Ill. af Julien-Damazy). Pris Kr. 2.60, indb. i komp. Bind Kr. 4 00.
EN KVINDES SKRIFTEMAAL (Ill. af Ch. Huard). Pris Kr. 3.00, indb. i komp Bind. Kr. 4.40.

Bind og Indbinding af **dette** Værk 1 Kr. 40 Øre.
Løse Bind 90 Øre.

Kan bestilles gennem alle Boglader og direkte fra Forlaget

fh. A. CHRISTIANSENS FORLAG — KØBENHAVN.

DET HOFFENSBERGSKE ETABL. — KBHVN.